© Pavel Vejinov
e în româneşte de: Tiberiu Iovan
© Desene: Jeco Alexiev e/o Jusautor, Sofia 1989
Editura Univers Bucureşti, 1979
Redacţia plastica: Tekla Alexieva
Tehnoredactor: Elena Bolcheva
Corector: Roza Stoeva
Editura Sviat
Imprimeria de Stat Balkan
Editat în Bulgaria
Sofia, 1989

l Partea întâi

f)
t...

A-câdemicianul încă mai lucra. Trecuse demult miezul nopţii, pe fereastra deschisă năvălea în voie aerul noptatic, amestecat cu mirosul leşietic al apei de canal ce se târa anevoie prin albia pietroasă a râului. Era o linişte neobişnuită pentru ceasul acela, o linişte ca-n orăşelele de provincie, când se aude foşnetul şobolanilor în coşurile de gunoi şi căscatul câinilor prin somn. Doar din vreme în vreme trecea pe bulevard în goana mare câte o maşină întârziată, cu ochi roşii de balaur în spate şi cu o coadă infectă de fum de benzină ce stăruia mai apoi îndelung, aşezându-se pe crengile copacilor. Către orele două fu rândul maşinii de stropit; apa gâlgâi ca-n nopţile ploioase de primăvară şi, curând, spinarea roasă a pavajului de granit prinse să lucească în lumină. Apoi se aşternu din nou calmul şi liniştea nopţii.

Academicianul nu deslușea nici zgomotele, nici mirosurile. Faţa lui uşor palidă, cu contur încă fin şi energic, nu trăda nici vigoare, nici oboseală. Şi totuşi, întreaga sa făptură era marcată de o anumită tristeţe şi deprimare, chiar dacă acea demnă resemnare te ducea cu gândul la nobilul defunct de pe Mormântul tracic1. Câtă linişte, neclintire şi veşnicie în ocrul mobilei vechi, al fotoliilor de piele şi al cărţilor cu scoarţe lustruite – lucruri dintr-o altă lume, îndepărtată şi demult dispărută, care, aidoma unei fantome, se iveşte doar în târziul nopţilor de vară. Stătea la biroul său, vechi de o jumătate de secol, aşezat pe un taburet comod, tapisat şi cu picioare curbate. Trecuseră două decenii de când nu clintise în biroul acesta nici măcar un singur

obiect, nu adusese într-însul nimic altceva decât cărţi, nu scosese dintr-însul nimic altceva decât manuscrise. Dacă nu punem la socoteală, fireşte, cele două perniţe de pe taburet, cumpărate de soţia sa de la magazinul centrului cultural cehoslovac. La început fusese numai cea violetă, apoi se mai adăugă una – de culoarea rezedei. Şi totuşi nu înţelegea de ce biroul se înălţase pe nesimţite chiar sub ochii săi, iar claviatura bătrânului „Remington” îi venea acum ceva mai sus decât înainte. Slăbise mult în: ultimiidoi-trei ani, dar n-ar fi admis în ruptul capului ideea că s-ar fi putut să scadă în înălţime cu câţiva centimetri, întocmai ca dascălii care, ajunşi la pensie, îţi lasă impresia că o parte din şira spinării le-a rămas îndărătul catedrelor. Faţa lui căpăta tot mai mult culoarea aceea ştearsă a hârtiei proaste de tipar, ochii îşi pierdeau strălucireaj decolorându-se, şi doar părul se îndărătnicea să-i rămână cenuşiu, fără; a albească. Dar marele biolog şi academician, cu contribuţii proprii la dez

Mormânt tumular (sec. IV-III î.e.rO al unei căpetenii trace, decorat cu valoroase picturi murale. Se află în oraşul Kazantâk.

voltarea gerontologiei, încerca să ignore aceste lucruri. Le intuia întrucâtă existenţa, dar căuta să le alunge din minte, chiar dacă vârsta pe care o avea.

se împăcase demult

La auzul maşinii de stropit ce se apropia pe bulevard, lăsă stiloul d ti mână şi rămase în ascultare. Zgomotul acela puternic, plin de viaţă şi atât neaşteptat în liniştea nopţii calde îi trezi brusc o amintire frumoasă, îndepă tată şi tristă în acelaşi timp, o amintire legată de anii ce se scurseseră domol pe nesimţite, ca nişte umbre. Locuiau atunci într-o casă mare şi galbenă, îi prejmuită cu gard de fontă. Era o casă foarte solidă, cu ţigle galbene şi lane de zinc. Da, burlanele, poate lor le datora amintirea. Unul dintre cât cânta tot anul tocmai sub fereastra lui – când cu rezonanţă de ţambal, când glas molcom şi adormitor de harfă. Minunate erau burlanele acelea, în ea.< ca-n nişte ţevi de orgă, îşi ziceau cântarea anotimpurile cu suflul şi ploile Io:

Îşi amintea şi de marchiza de sticlă mată ce adăpostea”.

Intrare, pe care anii le acoperiseră cu muşchi verde, toată noaptea un bec puternic, în lumina căruia anali. i”—Spre cer imaginea aceea îl părăsească şi nu

CÂntelul

Stârnise compasiunea tuturor guiere! etan lacrimi. Mamalui bavnic de carne nedorită de fratele său. Şdrea căzu închise cu totul în numai sala de casei marchiza de sticlă f doar o – Într-un fapt de seară în faţa i „ine, iar ochii

nportanţă, cele patru trepte şi. fără a-şi mai scoate mănuşile albe. sună. De

— Gulă, în astfel de cazuri, deschidea pacientul aliat cel mai aproape de uşă. cum însă se repezi chiar el. râmânând fascinat în faţa neobişnuitului oaspete, aptul produse, de bună seamă, o impresie deosebită asupra omului cu tri-orn brodat.

— Tăticul tău e acasă?

Rostea vorbele uşor emfatic şi nedesluşit, altfel decât bulgarii.

— Da. răspunse băiatul. Are pacienţi.

Omul cu tricorn brodat aruncă o privire înăuntru peste capul băiatului, marginea acelei lumi cenuşii şi apatice, îngrămădite acolo pe coridor, îl dezustă.

— Du-i plicul acesta… Dar imediat…

Era un plic alb. dreptunghiular, cu margini aurii şi având imprimată într-un colţ o coroană aurită. Băiatul îl luă şi porni repede spre cabinet, în reptul uşii se opri şi. după o scurtă ezitare, bătu încetişor. Nu-i mai fusese at niciodată să intre în cabinetul tatălui său când înăuntru se aflau pacienţi, însă porunca omului cu tricorn era poruncă. Apăsă pe minerul mare de bronz intră.

Dar rămase ca ţintuit în prag. contemplând uluit cea mai stranie şi neve-Irosimilă privelişte din câte văzuse la viaţa lui. În mijlocul cabinetului, pe un aburet înalt şi turnant, stătea o tânără fată. goala până la brâu, în timp ce fus-ta-i neagră atârna în pliuri largi până la podea. Avea părul blond, iar ochii albaştri-şi limpezi priveau la el speriaţi. Băiatului însă i se părea că niciodată nu avusese prilejul să vadă ceva mai orbitor şi mai plin de farmec. Pielea ei albă strălucea, de parcă ar fi fost de sidef, iar ovalul gingaş al SÂN –ilor i se părea perfecţiunea întruchipată. Tatăl său îşi scoase stetoscopul din urechi şi aruncă spre băiat o privire posomorâtă:

— Hai. intră!… Şi închide odată uşa.

Băiatul intră şi-i întinse plicul. Nu cuteza să se mai uite la fată. dar îi care deseori ocu f simţea strălucirea în semiobscuritatea încăperii. Tatăl lui scoase din plic o patru trepte de 1 rămânea aprini dansează – a lungi

strivită dei un boţ scâr-l pieri
**

Iar – o uite niciodată.

Imitaţie aşternută cu litere aurite, o citi şi se încruntă. Apoi o rupse fără grabă, aruncând-o cu plic cu tot în coşul de gunoi. Trăsăturile feţei i se relaxară.

— Asta-i. acum poţi pleca, rosti el cu blândeţe.

Abia când dădu să iasă observă că în cabinet se mai afla cineva – o doamnă corpolentă, strânsă în corset, cu obraji ofiliţi şi plini de îngrijorare. Mai cată odată cu coada ochiului spre fată. Stătea înfăşurată în bluziţă, cu braţele încrucişate sub bărbie, cam firave, dar nespus de graţioase şi ele. Părăsi năuc cabinetul, intră în camera sa şi se prăbuşi în pat fără a mai şti de sine. Abia la cină izbutiră să-l scoată de-acolo. Pe atunci maică-sa mai trăia încă şi. intuind pesemne ceva cu inima ei de femeie, îl mângâie cu duioşie pe obraz. Nu făcea deseori asemenea gesturi; era o făptură meditativă, interiorizată, cu nişte ochi frumoşi aflaţi mereu într-o uşoară reverie, în amintirile

JŢEşt?
— V

copilăriei lui totul i se părea a fi învăluit într-o uşoară tristeţe, totul i se pa uşor decolorat, ca-n vechile acvaforţe pe aramă, care şi-au pierdut de lungul yvremu culoarea. Totul în afară de amintirea acelei fete ce-i stăruia faţa ochilor proaspătă şi neprihănită, ca naşterea lui Venus de Botticelli, ze aceea cu pletele bălaie şi cârlionţate.

Şi chipul fiinţei aceleia nu-l uită niciodată, nu-i dispăru niciodată suflet, nici măcar pentru o clipă. Se străduia să nu se gândească prea

des ea. să-i păstreze cu zgârcenie amintirea, temător să n-o vatăme şi dornic's rămână mereu limpede şi pură. Mai târziu, în cursul superior al liceului, chiar şi în anii de studenţie, se purta cu fetele tot stingher şi timid, de par n-ar fi avut de a face decât cu prinţese travestite. Bărbaţii sunt bărbaţi, fapt din carne şi oase, buni şi mărinimoşi sau, dimpotrivă, duşmănoşi, avizi şi i destul de deosebiţi de el, dar totuşi bărbaţi. El însă aflase că orice fem poartă sub veşmintele ei – indiferent dacă sunt elegante sau sărăcăcioase perfecţiuni şi frumuseţi nebănuite. Astfel gândea şi credea el. Şi după mi ani, când avu prilejul să ţină pentru prima oară în braţe un trup gol de feme se simţi dintr-odată nespus de dezamăgit şi frustrat. Constată că lucrurile stăteau aşa cum crezuse, în niciun caz nu stăteau aşa. Trupul acela e într-adevăr viu şi cald, înfiorat şi-i unduia pe sub degetele tremurânde, dar e nemăsurat de departe de perfecţiunea visată, întâi de toate, pielea nu au netezimea din închipuire; pe suprafaţa ei se simţeau o seamă de punctuleţe asperităţi, de peri mărunţi şi aspri. Şi astfel se stinse, chiar în braţele sale iluzie ce rămânea de neînlocuit pentru tot restul vieţii. O singură dată ere că-i surâde norocul şi dă peste ceea ce căuta, dar şi atunci minciuna dura de câteva luni.

Afară trecu iarăşi maşina de stropit, acum însă cu robinetele închise, îne apa abia se mai auzea şiroind. Academicianul se ridică şi se apropie fă grabă de fereastră. Ştia că are să adoarmă anevoie. Ar fi trebuit să-şi aba gândurile spre lucruri mai simple, cotidiene, dar asemenea lucruri aproape nu se mai întâmplau în viaţa lui. De ani şi ani, în viaţa lui nu se mai întâmp nimic – nimic în afară de truda zilnică, de mâncarea fără gust gătită de soi sa de somnul acela de mort din timpul nopţii din care se trezea mai deşir parcă şi golit de orice. vlagă. Niciun eveniment, nicio încercare a sorţii. C mult vreo uşoară mustrare de conştiinţă când şi când pentru cine ştie ce v dat în consiliul academic, când i se întâmpla totuşi să participe.

Ultima încercare cumplită pe care i-o hărăzi soarta fu moartea tată său, în urma unei hemoragii cerebrale, îl găsise în dormitor, prăvălit spate. Părea mort de-a binelea, doar în răstimpuri, ca unui peşte aflat în ag n le, buzele i se mişcau uşor. Două zile şi două nopţi petrecu atunci în clinic neclintindu-se de la căpătâiul lui. Muri a treia zi, fără a-şi mai fi venit în fii Era o noapte insuportabilă, avioanele americane veneau cu nemiluita, y după val; totul în jur se zgâlţâia şi se prăbuşea în zgomotul asurzitor al un explozii infernale. Şi i se părea

nespus de straniu ca în acel vacarm se puţi auzi atât de desluşit vuietul lugubru al avioanelor. Clinica se cutremura d

melii, din tavan cădeau peste capul muribundului bucăţi mari de tencuială, tătea nemişcat pe scaunul său, fără a se gândi câtuşi de puţin la moarte, într-un târziu, când bombardamentul încetă, peste fire se aşternu o linişteinistră, doar când şi când tulburată de exploziile bombelor cu întârziere. În înăpere domnea o beznă de nepătruns. Dădu la o parte hârtia de camuflaj. Vâl-ataia incendiilor năvăli de îndată înăuntru, luminând totul, iar pe pereţi rinse parcă să se prelingă sânge. În aer plutea un miros greu de fum, moloz şi auciuc ars. În preajma clinicii ardea cu văpăieri de torţă un depozit, triniţând spre cerul desfundat imense jerbe de foc. Respiraţia tatălui său era şi cum abia perceptibilă. Bine cel puţin că nu i-a fost dat să fie lucid, să îndure ceste din urmă grozăvii.

Deceda abia în zori, fără ca el să-şi poată da seama când anume îşi luase borul ultima clipă a tatălui său. Şi, deşi în jur nu exista decât moarte şi dis-rugere, nu-i venea parcă să creadă că lucrul acesta se întâmplase cu adevărat, tătea impasibil pe scaun, având senzaţia că şi în el s-a stins ceva pentru tot-eauna şi fiind atât de vlăguit, încât nu era în stare nici măcar să se urnească în loc. I se părea că trupul ce zăcea rece şi presărat cu tencuială pe patul cela îngust era propriul său trup. Senzaţia pe care o încerca era înfiorătoare: abar n-avusese până atunci că poate exista pe lume şi o asemenea senzaţie. Porni spre casă abia când afară se lumină de-a binelea. Dimineaţa era ece, cenuşie şi înfricoşătoare, oraşul oferind o privelişte apocaliptică. O înălmăseală de cabluri de tramvai şi fire electrice, ziduri prăbuşite şi şineânsu-jbate-n pământ. Nu se zărea ţipenie de om, deşi oraşul continua să ardă; un am dens şi otrăvitor se târa pe străzile îngheţate. Păşea ca o stafie prin acest ras pustiu şi spectral, reprezentând mai degrabă imaginea unui coşmar de aranoic. Iar când ajunse acasă, în preajma clădirii vechi şi galbene, o văzu un şi simplu despicată în două de o bombă care făcuse una cu pământul iţada cu treptele ei, cu marchiza de sticlă albăstruie şi mată pe care, în copi-iria sa îndepărtată, dansa, veselă şi goală, ploaia nocturnă. Din odaia lui mai amăsese intact doar un colţişor, unde se afla patul, şi peretele galben dindă-ătul lui, pe care se contura un pătrat de un verde-închis: locul unde stătuse ăţat portretul mamei.

Dar mai bine să alunge gândul acesta şi să se ducă la culcare.

Căci n-o a-i mai fie dat să treacă prin asemenea încercări. De acum încolo, în afară de oție, nu mai avea pe cine pierde. Iar soția era cu mult mai tânără decât el, să-ătoasă. Stinse lumina în cabinet, apoi trecu prin apartament să stingă din iers și celelalte lumini. Observase demult că, târziu, după miezul nopții, unina electrică e complet lipsită de viață, accentuând senzația de singurătate deznădejde. Intră în cele din urmă în dormitor, fără a mai aprinde lampa.

șa proceda de fiecare dată, să nu-și trezească soția. Patul său se afla în altul opus, aproape de fereastră. Se dezbrăcă pe întuneric, în liniște, își puse dar bluza de la pijama și se vârî în așternutul răcoros. Nu-i era somn, nu se înțea obosit și avea mintea limpede, ca și cum ziua abia începea. Ai putea

crede că bătrâneța are în ea ceva nemuritor, cugetă el. Și iarăși fu năpăditgândurile acelea obsedante pe care socotise de cuviință că le-a lăsat acoloj camera de lucru. Se ocupase în ultimul deceniu de structura anticorpilor chinuia tot mai des și mai des ideea absurdă că armata aceasta anonimă soldați, mereu la post și gata de sacrificiul suprem, va deveni într-o zi un de gardă a lui Caligula, capabilă să atenteze la viața împăratului. Gând acesta îl făcea să se înfioare.

Mai bine să se gândească la altceva, la orice altceva. O rugase de din neață pe soția sa să-i cumpere niște pantofi de vară, indiferent de care. de perforați să fie și să nu-i încingă picioarele. Natalia îi replicase că un acac mician nu poate purta orice pantofi. Totuși se duse după cumpărături și, de fiecare dată, se întoarse acasă încruntată și furioasă, îi spuse că pante aflați în vânzare nu-s buni decât pentru zarzavagii sau pentru ospătarii e grădinile de vară. Atât de scumpi? glumi academicianul. Ea însă continuă bombănească, neînțelegându-i gluma. Poftim, deși participă an de an la felul de-congrese și simpozioane internaționale, nu catadicsește să-și cum pe nici măcar fleacuri dintr-astea atât de necesare! Cogeamite academicianul n-are o pereche de butoni mai acătării. Sau o cămașă ca lumea pent recepții. Sau… Prudent, el continua să tacă. Și ar fi avut ce să-i răspundă. Îți putut, de pildă, spune că ori de câte ori pleacă în străinătate, își cheltuie; toată valuta pe fel și fel de cosmetice, pomezi și biocreme de felul celor fol

n și mârâie ceva supărat cu glasul ei sonor și profund de leoaică. Pesemne ca ațe femeile din lume devin insuportabile și pline de draci când cineva le tul

Iră somnul. Cineva străin – îi trecu brusc prin minte. Nu copiii lor, de pildă pruncii care orăcăie cât e noaptea de mare, nici băieţii lor care se întorc tasă în zorii zilei, chercheliţi, şi nici fetele lor, care vin plânse şi cu bluziţele îşi ate. Ţinându-şi răsuflarea, îi atinse fruntea uşor de tot, doar cu vârful degejor sale uscăţive. Inima îi îngheţă în aceeaşi clipă. Soţia sa era moartă. Se pucă să-i măsoare pujsul. Poftim ce neghiobie era în stare să facă! Ea urâse poate cu câteva ore în urmă. Era moartă, moartă, moartă.

Picioarele i se înmuiară brusc. Se aşeză pe taburet. Mai târziu îi fu imposisă-şi amintească cât timp rămăsese astfel – minute sau ceasuri întregi? De prea şi-ar fi pierdut cunoştinţa şi ar fi dispărut de pe lumea asta. Lucrul cel ai îngrozitor era însă că inima sa nu simţea nimic – nici durere, nici tristeţe, ci suferinţă. Nici măcar cea mai banală mâhnire omenească. Semăna în clite acelea cu o momâie frântă şi găunoasă, în care nu se mai afla nimic altceva decât nişte paie uscate şi fără de simţire.

Îşi reveni într-un târziu. Primul sentiment viu pe care-l încercă fu groaza. ar curând dispăru şi acesta, la fel de brusc precum se ivise. Văzuse atâtea adavre la viaţa lui, încât aşa ceva nu putea să-l mai înspăimânte. Era însă atât e neajutorat şi de pustiit, că n-avea vlagă într-însul nici măcar să se clin-ască din loc. O singură senzaţie! îl stăpânea – de nemărginită şi chinuitoare ingurătate. Îşi dădea seama că tretmie să plece de acolo, să cheme pe cineva site de Jacqueline Kennedy… Ar fi putut să-i spună, dar p refera să tacă]

un suflet de om, oricare ar fi fost el, numai să nu rămână singur cu moartea

Zâmbi uşor şi privi spre patul ei. Bezna din dormitor parcă se mai destri – mase, îngăduindu-i să vadă mult mai desluşit. Soţia sa dormea ca de obicei e mai sălăşluia undeva pe aici, prin preajmă. Încordându-şi toată voinţa, se spate, cu umerii dezveliţi. Fruntea îi era strâns legată cu un batic de tul, ridică de Pe taburet şi aprinse lampa, care scapără orbitor în globul ei lăptos.

u se mai întoarse cu faţa la ea s-o vadă – cum arăta aievea, pe lumină. Gânul acesta îl umplu de groază. Păşi mai departe ca un orb, răsucind în drum omul atoarele unul după altul, până ce aprinse toate luminile. Apoi intră din lou în cabinet, se aşeză în capătul biroului, trase alături telefonul şi rămase ocului, neputincios.

Nu mai avea niciun prieten, nicio fiinţă apropiată pe lumea asta.

Majori-atea decedaseră, iar bătrâneţea tăiase ultimele legături cu cei câţiva rămaşi în faţă. Bătrâneţii nu-i place să se vadă pe sine, să-şi vadă privirea stinsă, merul ţeapăn. Este întotdeauna foarte solitară, afară doar de cazul în care îşi flă în sinea sa o alinare. Academicianul nu avea nici măcar un carneţel cu pumere de telefon, nu mai căuta pe nimeni, deşi pe el îl mai căutau câte unii. rămânea decât să-l cheme pe… Dar n-ar comite oare astfel un act de njustiţie, poate chiar de cruzime? Nu era decât un copil totuşi, ce rost avea lăl aducă să vadă cadavrele altora?

Înghiţi de câteva ori în sec şi începu să formeze1 numărul. Deşi nu trăgea lici o speranţă să-i mai răspundă cineva la o oră atât de târzie, învârti nevolnic sură la care recurgea doar când o încerca vreo migrenă. Avea un somn foaţ potolit, încât nu i se auzea niciodată respiraţia. Cum ochii lui se obişnui!

curând cu întunericul, îi putu desluşi profilul frumos, cu nas uşor proemine şi buze ferm conturate. Puternică şi impunătoare şi în somn, ca şi în viaţa toate zilele. Stătea întinsă în pat, fără pic de suflare, palidă şi nemişcată cal statuie, şi întreaga ei fiinţă părea că emană o tainică veşnicie. Uneof dimineaţa academicianul rămânea uluit de paloarea chipului ei, de acelea decolorate şi invizibile, golite parcă şi de ultima picătură de sânjj

Palide, aproape albe, îi erau şi buzele cărnoase, bine conturate, îşi redobândi însă înfăţişarea normală după ce, timp de un sfert de oră, lucra asiduu în fa

oglinzii cu numeroase periuţe şi farduri.

Oftă uşor şi închise ochii. Pe neaşteptate, se simţi cuprins de o îngrijora nedesluşită şi atât de apăsătoare, încât somnul îi pieri cu desăvârşire. Se! toarse şi aruncă o nouă privire spre patul ei – nimic deosebit, dormea ca o obicei. Dar neliniştea nu-i dispăru, ci, dimpotrivă, crescu. Gândul ce-i tre’

prin minte era cu totul absurd dar n-avea importanţă Putea fi foarte lesne în iar d aştepta? anevoie cu mâna infirmat. Lesne, dar stupid. Mm rămase câteva minute întins, luptându-se e receptorul la ureche. Şi deodată auzi un glas somnoros de bărbat, sine însuşi, apoi se ridicaşi se apropie în vârful picioarelor de patul ei. Era ei dent că devenea caraghios; o şi vedea cum îşi deschide imenşii ochi de pe-*™ °

dJu

aşa, tu eşti? întrebă academicianul. Tânărul de la capătul firului nu-i recunoscu vocea, care ajunsese, într-a văr, de nerecunoscut.

— Eu sunt… Cine întreabă?

— Unchiul tău, răspunse el.

— A, dumneata eşti? Avu impresia că în vocea tânărului vibrează o ni de bucurie. S-a întâmplat ceva?

— Da, s-a întâmplat, răspunse academicianul. A murit mătuşa ta…

Se auzi un păcănit uşor, de parcă celălalt ar fi pus receptorul în fur

Dar după o clipă-două răzbi din nou glasul, de astă dată destul de speria

— Ce spui?… Când a murit? De ce?

— Nu ştiu… Infarct, pesemne… Saşo, iartă-mă, dar trebuie să vii degr încoace.

— Vin, mai încape vorbă! răspunse de îndată tânărul.

— Cum de-ai auzit telefonul? Nu-l mai ţineţi în hol?

— Am priză şi la mine-n cameră… Cerusem un apel pentru mâine din ne aţă.

— Trebuie să te scoli devreme?

— Lasă asta, n-are nicio importanţă… S-o trezesc şi pe mama?

Academici an ui. zăbovi cu răspunsul. Se gândea totdeauna cu oarecă teamă la curiozitatea exagerată a surorii sale.

— Deocamdată nu… De ce s-o trezim, tot nu ne poate ajuta cu nimic, însă ia un taxi şi vino cât mai repede.

Academicianul puse receptorul în furcă. Din nou îl năpădi sentiment acela insuportabil al singurătăţii. Ar fi vrut să simtă durerea, dar n-o simţi Ar fi vrut să sufere, dar nu suferea, şi asta îl chinuia mai rău decât durerea's, suferinţa. S-audă măcar un zgomot sau o mişcare oricât de mică, fie şi de pendula bătrânului ceasornic de perete, ce nu mai funcţiona de ani de zile. jur totul era însă neînsufleţit, la fel ca lumina aceea nemiloasă a lămpii. Ar vrut să ridice din nou receptorul, să caute pe cineva. Simţea nevoia unui gl omenesc. Dar la ora aceea până şi strada era mută, nu răzbea de acolo nici sunet, de parcă ar fi nimerit în mijlocul unei pustietăţi interstelare. Sau că ar asurzit aşa, din senin. Involuntar, chiar duse mâna la tâmplă – părul îi fos uşor sub degete. Şi în aceeaşi clipă privirea îi căzu pe maşina de scris, puţin într-o parte. Pe o filă albă vârâtă în maşină fusese aşternut, cu majuscij distanţate, un singur cuvânt: „apel”. Constată atunci, aproape mecanic,

uitase cu totul de acest articol. Apoi gândurile prinseră să capete densitate, mintea amorţită se înfiripă o frază, confuză încă şi îndepărtată. Şi, fără realizeze ce face, îşi trase în faţa maşina de scris. Fraza se contura încă „Trăim vremuri furtunoase şi de cotitură, când se hotărăsc destinele secula! ale omenirii…”

Ţăcănitul acesta metalic şi distinct al claviaturii, atât de cunoscut şi intij avu „Asupra lui înrâurirea pe care o are oxigenul când simţi că te asfixie]

10

I se adânc aer în piept şi continuă: „Forţele progresului şi forţele întunericu – s-au încleştat într-o bătălie pe viaţă şi pe moarte”. Mai departe redactarea rse mai uşor. Continuă astfel până ce auzi soneria. Era nepotul său, care afla din greu după ce urcase treptele în fugă. Se vedea cât de colo că se incaşe la repezeală, iar faţa sa netedă şi de obicei uşor ironică păreq acum tresc de crispată şi speriată. Se uită în jur şi întrebă mirat:

— Cine bătea la maşină?

Ca şi cum nu l-ar fi auzit, unchiul său lăsă uşa întredeschisă şi i se adresă un ton firesc şi calm:

— Vrei s-o vezi pe tanti-ta?

Nu, nu voia. Dar se cădea oare să i-o spună? Nu-i plăcea să rămână sinrcu dânsa nici înainte, cât fusese în viaţă. Era de fiecare dată foarte ama-a, tandră chiar, dar tocmai acest lucru îl speria şi-l făcea să fie reţinut. O brărată mătuşă se poartă mai curând ca o mamă.

— Bine, zise el şi porniră spre dormitor.

Unchiul rămase în hol, cu o expresie rece şi impasibilă întipărită pe chip. irsul tânărului i se păru în clipa aceea prea degajat, lipsit de griji. Şi ţinuta o: a neglijentă, uşor seacă, semănându-i în această privinţă lui, şi nu tatălui

Doar expresia ironică a feţei, devenită aproape o mască, o luase de la functul său tată, chefliul, decedat şi el, tot de infarct, în împrejurări destul stranii. Academicianul se întoarse şi reintră în cabinetul său. Încerca o tizaţie stranie – îl vedea pe tânăr întorcându-se şi spunându-i vesel: „Un-ule, ce-s glumele astea, mătuşa a leşinat doar!” Şi Saşo apăru într-adevăr irte curând, dar faţa lui se dovedi acum complet-răvăşită.

— A înţepenit de tot! rosti el. A murit cu cel puţin două ore în urmă.

Înainte de a trece la Facultatea de biologie, tânărul făcuse un an de medi

a.

— Da, în timp ce dormea, răspunse bătrânul.

Saşo încuviinţă din cap. Faţa lui îşi redobândi cu încetul culoarea, ochii i însufleţiră. Aşezându-se pe mica sofa, adăugă:

— Desigur, unchiule, nicio moarte nu-i frumoasă, a dânsei însă a fost cel ţin uşoară. N-a simţit nimic, a adormit pur şi simplu pentru totdeauna.

Deşi trist, tonul tânărului i se păru uşuratic, la fel ca mersul lui de băietan. „Nu se vorbeşte astfel de moarte! gândi academicianul cu amărăciune, ice moarte-i cumplită – despre moarte nu se cade nici să vorbeşti”.

— Cum se simţea aseară? întrebă tânărul.

— Nimic deosebit, ca de obicei.

— Şi ce a mâncat la cină?

La cină? Nu cinau niciodată împreună. Dar în ajun, intrând întâmplător în cătărie, văzuse că-şi pregătise nişte căpşuni, presărate cu puţin zahăr, îşi licase pe faţă o mască preparată tot din căpşuni, care te făcea să crezi în unul moment că are tenul jupuit. Auzindu-i paşii, ea tresărise şi îşi întorsese a spre geam. Cum ştia că nu-i plăcea să fie văzută astfel, academicianul o a se grăbit îndărăt.

11

— Nu ştiu, răspunse el.

— Am chemat un medic, spuse tânărul. Trebuie să pice dintr-o clip!

Într-alta.

Şi, într-adevăr, medicul veni după vreo zece minute. Era tânăr, purta ut halat alb de spital, iar la gât îi atârna un stetoscop, de parcă s-ar fi pregătit s-o 1 reînvie cu ajutorul acestuia pe defunctă. Era din e ale-afară de respectuos umblând parcă numai în vârful degetelor, în schimb, ochii scotoceau cu repeziciune jur-împrejur. N-avea omul încotro, pentru că a doua zi, încă dis-de-dij mineaţă, soţia sa avea să-l descoase cu de-amănuntul despre toate, inclusiv da culoarea perdelelor. O pasiona de când se ştia pe lume cum îşi duc viaţa celebrj tăţile. După ce puse cu un aer uşor absent câteva întrebări preliminare, medi cui intră în dormitor.

În timp ce-l aşteptau în cabinet, Saşb luă mecanic o revistă străină şi, la fel de mecanic, prinse s-o răsfoiască. Gândurile îi erau, evident, cu totul în altă parte, în dormitor, probabil.

— E acolo un articol de Midway, rosti brusc unchiul lui.

— Da, îl ştiu, răspunse tânărul. Părerea mea e însă că dumneata ai mers şi mai departe…!

Bătrânu'! tăcu. I se păru indecent să-şi dea drumul la gură aşa, tam-nesami în timp ce soţia sa zăcea alături moartă. Se ridică de la locul său şi se duse la fereastra deschisă. Avea ceafa tare jigărită, tunsă de mântuială, un umăr îi
atârna mai jos decât celălalt. Şi în mintea tânărului se învălmăşeau gânduri oarecum similare. Sesiza oare unchiul de-adevăratelea prezenţa morţii? Sau nici măcar nu realiza ce se întâmplase. I se părea prea apatic sau – şi mai rău
— Total indiferent. Nemaivorbind de zelul cu care ţăcănise mai adineaori la maşina de scris, în caz că acest lucru se petrecuse aievea şi nu fusese doar o halucinaţie auditivă. Maşina era însă la locul ei, coala – de asemenea. Şi totuşi, faptul i se părea neverosimil, întrecând puterea lui de înţelegere. N-ar fi fost însă exclus ca moartea aceasta neaşteptată şi stranie să-l fi făcut s-o \z uşor razna. Ca maică-sa, care nici acum nu-şi revenise după şocul încercat la
— Moartea soţului ei. Şi-apoi, pe lângă toate, unchiul era şi o fire foarte delicată, lucru de care tânărul era pe deplin încredinţat. Or, nu se poate ca un om deli cât să nu fie în acelaşi timp şi sensibil. Cu o senzaţie penibilă, alungă acestd gânduri din minte. Fiind deosebit de ataşat de unchiul său, faptul că acesta nu suferea s-ar fi cuvenit să-l bucure.]

Medicul se întoarse repede. Stetoscopul îi atârna şi acum de gât, darj boneta şi-o vârâse în buzunar. Manifesta aceeaşi extremă solicitudine şi consideraţie.

— Soţia dumneavoastră suferea de inimă?

— Nu, răspunse academicianul. N-a suferit niciodată de nimic… Nici mă-i car de amigdale… Avea o sănătate excepţională… Era ca o stâncă – se pomeni el spunând!

„Da, într-adevăr, ca o stâncă!" gândi tânărul. O stâncă de granit pe cafej alurile mării au şlefuit-o de-a lungul a milioane de ani. Făptura ei degaja veşticie, aidoma unei mumii însufleţite, ce nu îmbătrâneşte nicicând.

— Avea capul strâns legat cu un batic. Era cumva hipertensivă?

Academicianul tăcea stingherit.

— Nu ştiu! răspunse el încurcat. Posibil… Era însă o fire niţel mai aparte, în se plângea niciodată de nimic… cu atât mai puţin de sănătate…

Lucrurile stăteau întocmai aşa. Odată zăcuse o săptămână întreagă, albă: „a varul, fără să scoată o vorbă măcar. Iar el n-avu altceva de făcut decât rei dea cu presupusul ce anume se întâmplase.

— În orice caz, moartea a survenit ca urmare a unui stop cardiac, spuse

— Medicul. Dacă doriţi, îi putem face autopsia.

— Nu, nu! exclamă aproape speriat academicianul. Nu-i nevoie.

În clipa aceea i se părea realmente o adevărată profanare gândul că ar putea fi ştirbită în vreun fel perfecţiunea corpului ei.

— Bine, atunci permiteţi-mi să mă a se? şi să completez actul de deces, spuse medicul.

— Vă rog.

Când, în cele din urmă, medicul plecă şi bâzâitul salvării se mistui în pustie-atea nopţii, tânărul spuse:

— Unchiule, hai să te duc la vilă… Mâine are să fie aici o. Întreagă babilonie.

— Şi cum, s-o lăsăm pe ea singură? întrebă cu reproş academicianul.

„Că tocmai acum s-o găsi cineva să ţi-o fure”, gândi tânărul iritat. Nu se aşteptase câtuşi de puţin ca un savant de talia lui să fie superstiţios.

— Nicidecum, o aduc pe mama… Fii liniştit, se va îngriji dânsa de toate.

Că dumneata mai mult ai să încurci lucrurile aici.

— Nu! se împotrivi din nou academicianul.

După o jumătate de oră, izbuti totuşi să-l convingă. Străvechiul său „Ford Taunus” era parcat undeva prin apropiere, pe o stradă mică şi liniştită. Saşo, care-l dusese pe unchiul său în numeroase rânduri cu această maşină, purta în permanenţă cu sine cheile de rezervă. Curând maşina prinse să toarcă şi, clămpănindu-şi anvelopele insuficient umflate, porni spre Kneaje-vo1. De fapt, adevăratul stăpân al maşinii fusese mătuşa lui Saşo, care se dovedise a fi tot atât de indolentă în modul de a o îngriji, pe cât de exigentă fusese faţă de propria-i înfăţişare. Şi dat fiind faptul că-l foloseau din an în paşti, bietul Ford

arăta atât de prăfuit şi plin de găinaţ, încât Saşo fu nevoit să oprească în mijlocul drumului şi să cureţe cu cotul jumătatea de parbriz din dreptul volanului. Vila, aflată la poalele Vitoşei, nu era prea mare, în schimb mobilată cu mult gust. Avea instalaţie de canalizare cu captare proprie, baie şi câteva tablouri foarte frumoase, semnate de Danail Decev 2, necunoscute

Cartier al Sofiei, situat în vecinătatea muntelui Vitoşa. Pictor bulgar (1891 – 1962X

12
13

specialiştilor. Pe măsură ce îmbătrânea însă, academicianul se abătea tot în rar pe la vilă. Vegetaţia luxuriantă, zumzetul albinelor şi necontenitele trilui ale păsărilor îi strecurau nelinişte şi tristeţe în suflet, neîngăduindu-i să sconcentreze şi privându-i truda de spor. Mult mai des mergea acolo soţia la rămânând zile în şir. De fapt, toată vila era opera ei. Îşi alesese terenul pentr1 construcţie într-unul din pliurile Vitoşei şi o ridicase în scurtul răstimp dintre bomba atomică şi cea cu hidrogen. Cum pe atunci, în cercurile ei, lume; şuşotea zilnic despre eventualitatea unui nou război, se hotărâse să ia unei măsuri de precauţie. Când apăru însă şi bomba cu hidrogen, îşi dădu seami că nimerise în propria ei cursă. Nemaiavând cum să scape de coşmar, se văzu silită să se resemneze. Şi totuşi nu se resemna pe deplin, căci la scurt timp cumpără Fordul Taunus de la o ambasadă, la un preţ destul de convenabil, Urmărea foarte îndeaproape evenimentele, gata s-o ia din loc la prim? ameninţare mai serioasă. Şi, într-adevăr, în timpul crizei Caraibilor, invocm o seamă de pretexte delicate şi nelipsite de viclenie, îşi luă soţul şi se duse toc mai la băile Narecen. Acolo, desigur se plictisi de moarte, atingându-se di orice obiect cu un dezgust abia disimulat, iar băi, în general, nu catadicsi's; facă, deşi tocmai băile constituiseră principalul pretext pe care îl invocaşi

După un sfert de oră ajunseră la poalele Vitoşei şi cotiră pe un drumeag îngust, deasupra căruia se împreunau coroanele copacilor, înaintau foarte încet, în timp ce ramurile foşneau lovind în geamurile maşinii. Stăruia multă întunecime aici, sub spinarea masivă a Vitoşei, pe ale cărei coapse păroase şi prelingea ceaţă şi răcoare. Vila abia se întrezărea, albă sub frunzişul copaci lor, în capătul curţii adânci.

Tânărul îşi luă. unchiul de braţ şi-l conduse aten pe cărăruia invizibilă. Bătrânul avea mâna uscăţivă, uşor rigidă şi rece. Şi totuşi era o mână vânjoasă de bărbat, după cum îşi dădu seama tânărul. l-ai mersul îl avea cu mult mai sigur şi mai ferm decât se aşteptase. Eliberă braţu unchiului şi trecu înainte – să-l călăuzească. Reieşi însă că bătrânul ave vederea mai bună, căci din vreme în vreme îl auzea spunând: „Atenţie la tre' le!" sau „Apleacă-te, te loveşti de creangă!" în cele din urmă, uşor ruşinat), Saşo intră în vilă şi se apucă să caute pe bâjbâite comutatorul, înăuntru se simţea un miros de aer cald şi stătut, amestecat cu iz depomezi şi băutură; Lumina străluci. cu atâta putere, încât cei doi prinseră să clipească. Era um dintre micile manii ale defunctei – să folosească pretutindeni o lumină vie orbitoare. Nu se temea defel că ar putea să i se vadă ridurile de pe faţă; ea ni avea riduri, în schimb alte femei aveau. Pe măsuţa rotundă din hol se aflai două pahare – unul mic, de culoarea cobaltului, celălalt înalt şi drept – pentru whisky. Ambele mai aveau în ele câte un pic de băutură, cel albastru – ferneti pesemne. Cât despre paharul cu whisky, era puţin probabil că dintr-însu băuse unchiul său.

— De când n-ai mai fost aici? întrebă tânărul.

— Nu-mi amintesc… De câteva luni.

Iar mirosul de băutură mai stăruia încă. Trecând pe lângă măsuţă, Saşo sej

14

duse la fereastra închisă, cu obloane exterioare de lemn. Un imens fluture de noapte se aşezase pe minerul ei de fier. Avea ari pl oarei e e aţi fel aţe şi pufoase, iar micile antene – cu vârfuri gălbui. Tânărul întinse mâna spre el, dar fluturele nu se clinti, deşi părea gata să-şi ia zborul în orice clipă. Când, intrigat, îl atinse cu degetul, fluturele se desprinse pur şi simplu de pe mâner şi căzu pe podea. Era uscat şi mort.

Şi pe loc avu senzaţia că i se strecoară în inimă un fior de gheaţă, inexplicabil, ca şi cum ar fi simţit pentru prima oară moartea aievea.

O simţi şi academicianul la fel de brusc şi cu acelaşi fior de gheaţă abia în ultimul-ceas al despărţirii. Stătea, în picioare, lângă coşciug, în sala funerară, genunchii îi tremurau uşor. Îi venea ameţeală în aşa hal, încât pentru a-şi păstra echilibrul, se văzu nevoit să adopte o poziţie oarecum nefirească, răşchirându-şi picioarele. Nu mai deslușea

nimic în afară de faţa defunctei, inundată de mormane de flori. Era la fel de albă şi netedă ca porţelanul, cu buzele strânse dispreţuitor, fardată însă cu neîndemânare, ceea ce-i dădea înfăţişarea unei banale măşti de ceară. Florile erau proaspete şi răspândeau o mireasmă puternică, mai ales garoafele, florile ei preferate. Deasupra tuturor însă plana eternul miros al morţii, misterios şi inexistent probabil, dar atotpătrunzător şi dens ca sângele coagulat. Academicianul observase că printre flori se iveau şi vârfurile pantofilor de lac cu care fusese încălţată defuncta şi lucrul acesta, cine ştie de ce, i se părea din cale-afară de groaznic, mai groaznic chiar decât faţa ei împietrită şi fără de viaţă. Tare ar fi vrut s-o roage pe sora lui să-i acopere pantofii cu câteva din florile acelea blestemate, cu miros strident, dar soră-sa stătea în dreapta lui ca împăiată în doliul ei decolorat, pe care, pesemne, nu şi-l mai pusese de la moartea soţului. Imensa sală era ticsită de lume; de unde oare să fi venit atâţia oameni, care, în marea lor majoritate, i se păreau total necunoscuţi. Toţi arătau foarte îndureraţi, nu vorbeau unii cu alţi-i şi nici măcar nu schimbau priviri între ei. Simţea în continuare cum îi vine ameţeală şi avea impresia că, dacă această blestemată ceremonie funerară nu se termină în câteva minute, se va prăbuşi fără suflare la pământ, cu inima îngheţată/Alături, sora lui izbucni pe neaşteptate în plâns şi el îi zări lacrimile curgând în voie pe sub voal.

— Abia acum înţelese că durerea şi tristeţea, care până mai adineaori îl ocoliseră, sălăşluiau chiar în făptura lui, da, acolo, înăuntru, în golul de deasupra stomacului, ca o nesuferită cutie de bachelită pe care nu era în stare s-o deschidă. Zăcea acolo, rece şi plată, atingându-i uşor inima şi provocându-i mici spasme în esofag. Instinctiv, îşi căută din privire nepotul. Se afla lângă maică-sa, cu pieptul mult scos în afară, de parcă ar fi făcut parte dintr-o gardă de onoare. Se vedea cât de colo că era

absorbit de atmosfera generală şi că se străduieşte din răsputeri să nu şi piardă cu firea.

Şi exact atunci, la balcon începu să cânte, în surdină, o mică formaţi corală. La început lucrul acesta nu-l tulbură câtuşi de puţin, ba mai mult, încercă o anumită uşurare şi chiar plăcere. Deodată însă tenorul îşi înălţă glasu şi academicianul simţi parcă o lovitură de palmă peste grumaz. Melodia pa trunse adânc; sfârtecându-l parcă în mii de bucăţi, iar nesuferita cutie d bachelită zăngăni pe podea şi se deschise. Nu mai exista acum izbăvire de suferinţă şi nici de sunetele nemiloase şi atotpătrunzătoare. Un muget de caşcadă era acum melodia, intensitatea ei i se părea incomensurabilă.

Totul dură poate doar câteva clipe, răstimp în care suferinţa izbucnită atât de brusc frânse zăgazul. Şi atunci îl podidi plânsul, un plâns amar şi neconso lat, deznădăjduit şi nevolnic ca al băieţelului acela în pantaloni de catifea aflat la căpătâiul sicriului în care zăcea mama sa. Hohote înăbuşite îl zgâlţâiau tot corpul, faţa îi era schimonosită de spasme chinuitoare; se străduia din răsputeri să se oprească, să-şi vină în fire, dar nu izbutea. Simţi cum Saso îl ia de braţ şi-l scoate în pridvor. Abia acolo reuşi să se mai potolească, dar lacrimile continuau să i se scurgă şiroaie pe faţa uscăţivă.

— Unchiule, linişfeşic-te! îl imploră disperat tânărul. Ce-i cu dumneata?

Linişteşte-te, te rog.

Şi întrucât pe bătrân tot îl mai scuturau convulsiile plânsului, adăugă, încurcat:

— Te rog din suflet!… Priveşte, se uită lumea la noi…

Într-adevăr, oamenii care aşteptau în pridvor, deşi veniseră pentru o altă înmormântare, îl priveau cu compasiune şi tulburare. Adunându-şi toate puterile, bătrânul scoase un ţipăt jalnic:

— Oameni!… Opriţi-vă, oameni buni!

În prima clipă tânărul fu tentat s-o ia la fugă pe trepte în jos, dar gândul că-şi lasă unchiul singur îl sperie. Acesta abia se mai ţinea pe picioare, gata în orice clipă să se prăbuşească.

— Lasă-i, unchiule, că oricum se opresc, rosti neajutorat tânărul.

Şi corul se opri, într-adevăr, pentru ca în clipa următoare să înceapă o altă melodie – curată şi luminoasă de astă dată, fără reproşuri sumbre sau sentinţe definitive. Academicianul simţi cum convulsiile încetară brusc.

O beznă adâncă i se aşternu apoi în faţa ochilor, învăluindu-i totodată şi memoria. Şi doar din vreme în vreme, ca nişte amintiri din

anii îndepărtaţi ai copilăriei, îi apăreau o seamă de imagini şi tulburi, şi vii deopotrivă: un catafalc negru cufundat într-un ocean verde de frunze, un morman de ţarină neagră presărată cu pete de soare, bulgări de pământ clisos bufnind peste sicriu. Şi parcă totul se întâmplase pe o altă lume, într-o altă existenţă, îşi reveni abia1 în bătrâna capelă a cimitirului. Acolo, de-a lungul zidurilor, stăteau rezemate capace de sicriu, sicrie ieftine, căptuşite cu hârtie lăcuită care se şi dezlipise pe alocuri, un bâzâit monoton de muşte plutea prin aeri Dinăuntru răzbeau când

tarea uniformă a preotului şi mirosul greu, respingător al lumânărilor de cimitir. Academicianul îşi săltă capul şi privi în jur.

— S-a terminat? Totul? întrebă el deodată.

— Da, se înţelege, ce să mai fie… Acum te conduc acasă.

— Nu vreau să merg acasă, rosti aproape în şoaptă academicianul, încerca straniul sentiment că s-a născut din nou, pentru o altă viaţă, total diferită.

— Dar unde?

— Mi-e totuna. Numai acasă nu.

— Ce vorbe-s astea? interveni mustrător sora lui. Doar am invitat oameni la dumneata.

— Oameni? Ce; oameni? întrebă el îngrozit.

— Păi aşa cum e rânduiala, răspunse sora lui. După orice înmormântare se dă o mică masă… în amintirea celui răposat.

Academicianul tăcu o bună bucată de vreme, ca mai apoi să rostească încetişor:

— Am impresia că nu eşti în toate minţile.

Abia reuşiră să-l convingă să se întoarcă acasă. Saşo se aşeză la volan. Alături, academicianul arăta uşor distrat, dar liniştit şi nu deschise decât o singură dată gura:

— Ai dat ceva groparilor*?*

— N-am apucat, îngăimă tânărul cu vinovăţie.

— De ce?

Tânărul îşi zise că-i mai înţelept să tacă. Ar fi putut foarte bine să-i replice: „Dacă nu-ţi purtam tot timpul de grijă, ajungeai şi dumneata în mormânt”. Nu era însă momentul cel mai potrivit pentru glume, chiar dacă îl încerca un straniu sentiment d uşurare, de parcă-n

bezna mormântului fuseseră îngropate odată cu mătuşă-sa şi toate grijile şi necazurile. Acum gândul unui mic „ospăţ” nu i se mai părea atât de absurd ca la început. De-a lungul atâtor milenii, omenirea creaşi totuşi nişte obiceiuri şi practici utile.

De cum ajunseră acasă, unchiul său se şi închise în birou, iar maică-sa se duse iute la bucătărie. Saşo se învârti un timp prin holul pustiu, care, deşi dereticat cum se cuvine, lăsa vag impresia că-i prăfuit. Deodată îşi aminti că la ora aceea se transmite la televiziune un meci internaţional. Apăsă pe buton, închizând în prealabil sunetul. Pe ecranul color apărură jucătorii în maiouri albe şi albastre; pe teren se dezlănţuia o adevărată furtună. Albii presau din răsputeri, dar jocul nu le mergea, era neomogen şi nervos. Iritat, Saşo nu se mai putu stăpâni şi dădu drumul sonorului în surdină, cuvintele agitate ale comentatorului ajungând la el ca o şoaptă. La un moment dat se pomeni cu maică-sa în uşa holului – faţa ei asudată exprima supărare şi indignare.

— Să-ţi fie ruşine! rosti ea încet.

Tânărul se mulţumi să dea a lehamite din mână.

— Vezi-ţi de treaba dumitale… Când o începe să vină lumea, am să-l sting.

17

n-avea nicio grijă… Tare mă tem însă că n-o să vină nimeni şi o să-ţi mănânc sarmalele de una singură.

Ea îi aruncă o privire dispreţuitoare şi se întoarse în bucătărie. Curând şi auzi soneria. Intrară trei femei în vârstă, purtând nişte veşminte de culoare închisă, cam ponosite, dar de o croială decentă. Aveau părul încărunţit şi vedea cât de colo că nu se aflau la prima înmormântare. Păşeau cu sfială sstângăcie, dar ochii lor scotoceau febril totul în jur. Se dădură toate drep foste colege ale defunctei, precizând că au învăţat împreună la Liceul de feţi numărul unu, „în clasa Gherovei”. Tânărul le privea de-a dreptul uluit – en oare posibil? Atât de în vârstă să fi fost răposata lui mătuşă? Părea de necre zut. Şi totuşi femeile astea nu puteau să mintă – ce rost ar fi avut? Le urmat cum se instalează în fotoliile moi şi confortabile, sesizând cât se poate de da acel licăr de satisfacţie ce răzbea de undeva din adâncul ochilor lor – putea *f* doar manifestarea obişnuitului egoism uman, expresia faptului că ele sunt îi viaţă, după cum putea fi şi dovada sentimentului

de invidie faţă de bogăţia şi frumuseţea defunctei. Aşadar, există totuşi un dumnezeu şi o dreptate *pe* lumea asta, gândeau pesemne ele. Totu-i cântărit dinainte, iar problema car se pune e cum vei primi ce ai de primit – în ce doze şi pe ce soroace. După ce sosiră şi ceilalţi invitaţi, femeile prinseră să mişune prin apartament canist gândaci, cercetând totul şi strecurându-şi capul până şi în dormitorul cu tapet vieneze aurii. Satisfacţia din privirea lor deveni şi mai evidentă – de cât lucruri frumoase îi fusese dat răposatei să se despartă în viaţa asta atât de săracă şi de vitregă pentru alţii!

Mai sosiră vreo patru-cinci bărbaţi, îmbrăcaţi foarte îngrijit şi cu e în făţişare cât se poate de distinsă. Cu chiu, cu vai Saso izbuti în sfârşit să-scoată pe unchiul său din birou; acesta se apropie posomorât de grupul invi taţilor. Starea lui de spirit putea fi însă pusă şi pe seama durerii neostoite După ce se aşezară cu toţii la masa aceea lungă, sora academicianului şi apucă să servească bucatele: piept de pui în aspic, limbă fiartă, şuncă *de* Praga şi tartine cu icre negre. Sarmalele, fiind mâncarea de bază, hotărî să-l păstreze pentru mai târziu, deşi venise cu mult mai puţină lume decât se aştep tase. Turnă apoi în pahare un vin negru, dulceag şi, mulţumită, rămase în aste] tare. În tăcerea ce stăruia răzbi de afară ecoul puternic al unui strigăt furtunos.: „Goool!” Dar numai Saşo îl auzi şi tresări bucuros. Mesenii stăteau ci toţii tăcuţi, nimeni nu cuteza să se atingă de bucatele aşternute.

— Serviţi, vă rog! îşi invită neliniştită oaspeţii sora gazdei, în amintirei răposatei!

Reţinuţi, bărbaţii abia gustară din bucate, în schimb femeile se apucan serios de treabă. Deodată, academicianul simţi pentru prima oară în ultimei două zile că îi este foame. Se ospăta mai întâi cu pui în aspic, străduindu-se’s mestece cât se poate de încet şi cu indiferenţă. Curând însă toată această peni bilă comedie îl revoltă şi dădu la o parte farfuria. Ceilalţi se mai codeai totuşi, socotind pesemne că încă nu se cade să dea iama în bunătăţile de

masă. Feţele bărbaţilor i se păreau cunoscute, puteau fi rude de-ale sale sau de-ale soţiei – acum însă era prea vlăguit ca să-şi poată da cât de cât seama… Pe măsură ce se adunau anii, persoanele din jurul său se contopeau tot mai mult într-o masă comună, impersonală şi anonimă, în care-i venea extrem de greu să se orienteze. Lucrul acesta

îl apăsa, dându-i uneori senzaţia că a şi intrat în tunelul întunecat al bătrâneţii şi că înaintează prin el orbeşte, pentru a ajunge la capătul acela tenebros, numit uitare deplină. Sora sa, care se aşezase alături, îl atinse uşor de tot cu cotul.

— Ia măcar o gură de vin! îi şopti ea. Că uite, nimeni nu cutează să se atingă de pahare.

El îi aruncă o privire ostilă, dar ridică paharul şi sorbi de câteva ori din vinul acela dulceag şi tare. Niciodată în viaţa lui nu băuse mai mult de două-trei pahare. Ameţeala abia-perceptibilă care îl cuprindea odată cu ultimul pahar îi era plăcută şi antipatică totodată, căci avea într-un fel impresia că a comis ceva umilitor. De astă dată vinul îi străbătu iute, ca un fior corpul şi se aprinse parcă în urechile-i lipsite de orice culoare. Fără a-şi da seama ce face, întinse mâna din nou şi îşi goli paharul.

— Bea, bea, îi şopti sora lui. Asta te mai linişteşte. Şi academicianul constată cu mirare că lucrurile se petrec întocmai. Tot ceea ce se răvăşi se într-un sul, tot ceea ce se încordase la maximum, slăbi şi se destinse, dintr-odată.

Comesenii se mai înviorară şi ei, glasurile făcându-se auzite mai tare şi mai desluşit. Pe neaşteptate, recunoscu chipurile a doi bărbaţi – unul era, bineînţeles, vărul defunctei, iar celălalt, de alături – avocatul ei. Fostele colege de liceu se dezlănţuiră şi ele: una prinse să povestească cu însufleţire o amintire comună.

— Era o nebunatică, o nebunatică fără pereche… Odată ne-am pomenit că vine la şcoală călare. Călărea cogeamite calul, fără să ba şi fără căpăstru, doar cu o frânghie petrecută pe după grumaz. L-a legat de un copac în faţa liceului, iar după ce-am terminat orele, a încălecat din nou şi pe-aici ţi-e drumul… Dar poanta-i alta, după cum am aflat-o şi noi într-un târziu: calul era *furat.*

Toată lumea zâmbi. Nu prea era cuviincios, dar oamenii se amuzau.

— Dar cum i-a tras o palmă profesoarei stagiare – aia de etică – mai ţii minte? Fiindcă îndrăznise s-o admonesteze că purta ciorapi de mătase…

De consecinţele gestului scăpă numai mulţumită eforturilor disperate depuse de tatăl ei, fost magistrat la Curtea de casaţie. O peripeţie asemănătoare fu însă pe punctul de a avea un deznodământ destul de tragic. Tocmai se deschisese un bazin descoperit de înot,

dotat cu o trambulină atât de înaltă, încât până şi cei mai versaţi înotători pregetau să sară de acolo. Dumneaei însă, fără să stea prea mult pe gânduri – bâldâbâc în apă. Fu scoasă din bazin cu chiu, cu vai, mai mult moartă decât vie.

Conversaţia se însufleţise şi devenea tot mai veselă. Dar când de la capătul celălalt al mesei se auzi un chicot uşor, academicianul se ridică de la locul

său. Nu arăta nici indignat, nici furios, ci se ridică pur şi simplu, se scuză şi porni spre birou. Bărbaţii se ridicară şi ei de îndată, doar celor trei femei nu le venea defel uşor să se despartă de pahare. Saşo mai zăbovi puţin, pentru a auzi uluit cum mama lui le distra copios, povestindu-le niscai minuni horos-copice. Fiul îi aruncă câteva priviri încruntate, dar ea, ameţită la rându-i de băutură, nici nu catadicsi să-l bage în seamă, în cele din urmă, el îşi luă inima în dinţi şi le spuse destul de apăsat că, după atâtea emoţii, academicianul are nevoie de linişte şi odihnă, în sfârşit, femeile se ridicară şi o porniră spre ieşire, împiedicându-se una de alta şi confundându-şi în antreu pălăriile. După ce ieşiră, mama lui îl privi supărată.

— N-ai pic de educaţie! rosti ea cu indignare.

— Poţi să bei şi de una singură, spuse el nepăsător. Găseşti în băruleţ un coniac gruzin nemaipomenit.

A doua zi dimineaţa trecu să-şi vadă unchiul. Pe paliei se opri involuntar – nu-i va fi dat oare să audă din nou ţăcănitul maşinii de scris? Apartamentul părea însă cufundat într-o tăcere absolută – până şi ţârâitul sonerei se auzi parcă surd şi înăbuşit, îi deschise unchiul său, destul de ofilit în halatul de iarnă, şi-i făcu în tăcere loc să treacă. Deşi strânsese aşternutul, se vedea că dormise pe mica sofa din birou. Aerul era greu; uitase pesemne în ajun să deschidă fereastra.

— Şezi, îi făcu semn academicianul din cap.

Saşo se aşeză în fotoliul de piele de lângă birou. Acolo stătea de fiecare dată când îşi vizita unchiul. Bătrânu'! tăcea, transportat parcă în alte lumi, iar înfăţişarea lui era total deprimată.

— Citeşte asta, rosti el în cele din urmă.

Îi întinse câteva file scrise la maşină şi corectate pe alocuri de mână. Saşo se apucă să citească, dar îi venea foarte greu să se concentreze. Gândurile i se dispersau, cuvintele ocoleau pur şi simplu

sfera atenţiei lui. O luă de la capăt. Aşadar, asta bătea la maşină unchiul său atunci noaptea, când în acelaşi fotoliu se tolănise nepăsătoare moartea. Cunoştea conştiinciozitatea cu care îşi onora bătrânu'! obligaţiile, dar treaba cu filele astea depăşea orice măsură. De unde să ştie Saşo că totul nu era decât un reflex de autoapărare, creat zi de zi şi clipă de clipă de-a lungul întregii sale vieţi? De altfel, tocmai datorită faptului că se cufunda în studiile sale izbutise el să se salveze întotdeauna.

Saşo puse hârtiile la loc, simţindu-se jenat din cale-afară.

— Cum ţi se pare?

— Cum să-ţi spun, unchiule, nu cred că merge, rosti el fără tragere de inimă.

De astă dată unchiul său îl privi drept în faţă – avea o căutătură grea şi inertă.

— Şi de ce, mă rog?

— Nu ştiu cum să-ţi explic, îngăimă tânărul. E bine scris, cu patos, dar mie mi se pare nepotrivit pentru actualul moment politic. Poftim, ia începutul, de

pildă – partea cu cele două lumi care s-au încleştat cu înverşunare. Asta în timp ce noi vorbim acum de coexistenţă paşnică. Şi de destinderea situaţiei internaţionale.

— Dar lovitura aia de stat fascistă? se încruntă academicianul. Doar n-am inventat-o eu?

— Fie, unchiule, poţi să scrii acolo şi despre monopolurile americane, să adaugi ceva şi despre C.I.A., că de greşit, n-ai să greşeşti. Dar chestiunea cu cele două lumi care s-au încăierat pe viaţă şi pe moarte nu stă în picioare.

Pentru că nu-i pe viaţă, ci pe moarte…

— Bine, fă-l cum ştii tu. Că oricum, deocamdată, nu-i decât un proiect.

— Cine şi l-a solicitat?

— Comitetul, bineînţeles.

Unchiul său era vicepreşedinte al Comitetului naţional pentru apărarea păcii.

— Mă rog, făcu tânărul. Totuşi trebuie să-ţi spun că nu merită osteneala.

Pentru acelaşi lucru, cei de la Comitet au mai apelat la câteva persoane. Iar eu pun mâna-nfoc că-l vor alege şi-l vor, publica pe cel mai banal. Căci ăsta-i lucrul cel mai dificil – să scrii banal. Bineînţeles, în afară de cazul că altcum nici nu eşti în stare.

Saşo avu impresia că unchiul nu-l aude – atât de departe, în afara biroului său, părea în clipa aceea, îl auzise însă.

— Posibil, se învoi el. Dar nu ăsta-i aspectul esenţial. Fiecare trebuie să-şi facă datoria în felul său. Iar aprecierea celorlalţi e un lucru mai puţin important.

De câţiva ani, tânărul era un fel de secretar particular al unchiului său, ela-borând toate acele materiale pe care academicianul nu avea cum să le refuze, în principal era vorba de articole, comentarii politice, chiar declaraţii şi interviuri – toate acestea treceau prin pana inspirată, ireproşabilă a tânărului. Tocmai această inspiraţie, omniprezenta încredere şi sinceritatea tânărului îl deranjau uneori pe academician. Pentru că nimic din toate acestea nu putea descoperi la el în convorbirile lor obişnuite. Saso i se părea din cale-afară de lucid şi mai degrabă sceptic şi reţinut decât înflăcărat şi încrezător. Unde se încheia convingerea lui personală şi unde începea acomodarea la punctul de vedere al investitorului – lucrul acesta bătrânul nu reuşi niciodată să-l priceapă. Pentru că, în ultimă instanţă academicianul era într-adevăr un fel de investitor – şi de fonduri, şi de idei. Îi lăsa nepotului toate onorariile primite pentru aceste colaborări şi găsea modalităţi să-l recompenseze chiar atunci când ele aveau un caracter pur obştesc, într-un fel sau altul, colaborarea le era utilă amândurora. Academicianul se achita de îndatoririle sale obşteşti, fără a-şi irosi din timpul rezervat activităţii ştiinţifice. Iar Saşo avea în permanenţă bani de buzunar, deosebindu-se în această privinţă de ceilalţi studenţi.

— E timpul să plec, spuse tânărul. Te pot ajuta cu ceva?

— Du-te, du-te, rosti academicianul. Mă descurc şi singur.

21

pustiire lăuntrică, de vid parcă. Gândurile pustiu, apoi se întinse 6° *& se inirt [*un târnP fără rost prin apartamentiihis în biroul cu geamurile inundate de ploaie, avea impresia că va fi mânat de pustiire lăuntrică de vfd nor™ *rx* 6-i lrmnea/a avea° senzaţie stranilşor, aidoma unei bărci rătăcite, în oceanul înceţoşat al timpului şi că va disi se

„… i-wau neîncetat ia în]

mormântarea din ajun, simţind acum ceva mai multă jenă şi ruşine. Cum d izbucnise atât de brusc în plâns acolo, în casa mortuară? Atât de năprasnic atât de neconsolat? De fapt, pe cine plângea oare – pe sine însuşi, pe dânsa Sau poate niciuna. nici alfa” p «e; «<. –… → –

nefacetat la îrlârea acolo pentru totdeauna.

una, nici alta? Pe sine nu se plânsese niciodată, **FMI (TE» TOOE> îi, ™-J**

căci, ca oriei aruncas încercaşi

— w xiwlv JUCU a, Ceil

om ocupat, nu cugetase niciodată serios la propria-i soartă. Nu-şi niciodată privirea în urmă pentru a scruta drumul străbătut. Nu să-şi aprecieze nici evoluţia în propria sa ştiinţă – până unde ajunsese, *lac* \ anume mai putea aspira. Iar soţia şi-o pierduse treptat şi calm, fără lăuntrice şi fără crize, cu excepţia momentului de care în general nu voia să-mai amintească. Se obişnuise cu ea, dar nimeni nu-şi plânge cu atâta amar dune obişnuinţele. Atunci de ce?

Da, trebuia neapărat să elucideze acest lucru, trebuia să ajungă la adevă; înainte de venirea morţii. Da „cu mult înainte chiar. Când aproape, omul devine slab, neajutorat, nepăsător. Da, nenăsătnr fată /– (= –”.

În fiecare dimineaţă, în jurul orei opt, venea sora lui cu mereu aceeaşi [Cosă ticsită de cumpărături. Spre ora zece termina cu dereticatul şi se puca de gătit. Treburile astea le făcea nu doar aşa, pentru a scăpa de ele, ci u o anumită pietate. Şi, ce-i drept, dovedea o deosebită iscusinţă culinară. De altminteri, cât trăise bărbatul ei, intuise vag că, într-un fel, acesta este singurul mijloc de a-l ţine acasă.

zguduiri

Nu stătea niciodată cu fratele ei la masă, ba chiar evita să dea ochii cu insul. Academicianul intra distrat în bucătărie, se aşeza în tăcere la masă şi care în general nu voia să-slolea farfuria fără să scoată o vorbă. Mânca însă la fel de distrat, fără nicio ea se află precum totul şi cu totul sine însuşi. Iar el simţea vag că hoho

faţă de orice, chiar faţă de tele acelea avuseseră un sens, că nu fuseseră chiar aşa, fără niciun temei. Şi acest sens reprezenta poate chiar sensul existenţei sale, al oricărei existenţe umane. Cel mai puţin pe lumea asta omul se cunoaşte pe sine, ceea ce sălăşluieşte înăuntrul fiinţei sale. Şi cel mai puţin înţelege căile pe care le cutreieră zi şi noapte, ca un orb. Asemenea gânduri îi treceau acum prin minte, dar

ele nu i se păreau nici amare, nici cumplite.

Nici nu simţi când îl birui somnul, de astă dată un somn netulburat de poftă, pur şi simplu îndopându-se, cum se exprimase odată laconic şi cam jiecuviincios Saşo. Oricât. de distrat ar fi fost însă, realiza în subconştientul că mănâncă cu mult mai mult decât înainte de moartea ei. Constatarea îl păsa, dându-i sentimentul unei vinovăţii confuze. Nu era însă câtuşi de puţin! n stare să se oprească, mânca totul şi cu toate astea simţea mereu că-i e bârne. Cândva, tatăl lui spunea că un asemenea nesaţ şi o asemenea lăcomie jovedesc bătrânii înainte de a-şi da sfârşitul. El însă nu mânca cu lăcomie, ci un şi simplu nu ştia când să se oprească.

În tot acest răstimp nu-l vizită decât Saşo, nepotul său. Îi aduse articolul, aşa cum se înţeleseseră, şi academicianul îl citi de două ori, cu atenţie. Faţa ui Saşo rămânea însă la fel de indiferentă, păstrând aceeaşi inexpresivitate.

— Perfect! spuse el brusc. Eşti un as în materie, întotdeauna am fost încredinţat că din tine poate ieşi un minunat politician.

ca moartea însăşi

Tânărul îl examina cu atenţie.

— Crezi că pentru activitatea ştiinţifică n-aş fi bun?

reo zece zile academicianul nu ieşi nicăieri.

M.,!

nici măcar pragul casei nu se simţea.]

— „.

trecu. Nu lucra nimic, nu se gândea la nimic. Dar nici nefericit nu

Era dominat parcă de o totală stare de indiferenţă, mai rea chiar decât apari mir iniit Q / «-”. – J

Academicianul clătină din cap oarecum abătut, dar gestul acesta nu însemna, în fond, nimic, în definitiv, Saşo era un student eminent, cel mai bun din tot anul. Toată lumea îi prezicea o carieră ştiinţifică strălucită, şi uite că acum tocmai unchiul său părea că se îndoieşte de acest lucru.

— Nu asta vreau să spun! Socot însă că tu ai o minte mai degrabă speculativi, decât analitică.

pricinuită cel mai ades de o dramă ascunsă. El însă nu trăia nicio dramă, n-avea nimic. Pierduse pur şi simplu orice interes pentru viaţă. În zilele acelea liniştite –

Tânărul se simţi şi mai ofensat.

şi şterse i se părea că vremea însăşi îi cântă în strună. Nu-şi amintea să mai fi petrecut vreun iunie atât de rece şi de ploios.; Aducea mai curând a toamnă târzie; jos de tot, deasupra oraşului se târau nori imenşi şi grei, risipind în jur stropi reci de ploaie, în biroul său stăruia mereu; semiobscuritatea şi o uşoară răcoare, ploaia spăla cu generozitate geamurile.: şi prin ele, lumina de-afara i se arăta întinată şi ireală. Dar cel mai straniu era faptul că telefonul tăcea cu încăpăţânare, că nimeni nu-l căuta. Stând astfel, în)

— „–. – 22

— De fapt, mie nu-mi place politica! răspunse el destul de sec. Tot ce nu reprezintă o ştiinţă exactă şi pozitivă îmi displace.

Pe moment avu impresia că academicianul dispăruse din încăpere, uitând cu totul de el. Afară, ploaia cea rece îşi făcea auzit şi acum plescăitul ei deprimant.

— Cu timpul ai să înţelegi că ştiinţa nu înseamnă totul, rosti bătrânul încet, fără chef. Ba uneori ea poate deveni chiar o stavilă, întocmai ca pădurea care te împiedică să vezi copacii.

— Oare într-o pădure toţi copacii sunt diferiţi? întrebă tânărul.

— S-ar putea să fie toţi la fel… Cu excepţia unuia… Şi-n acest caz, eşti

23

nevoit să dobori toată pădurea pentru ca să dai de el.

— Dar de ce s-o dobori? întrebă tânărul zâmbind. Când poţi foarte bine s-o străbaţi de la un capăt la celălalt?

— Nu degeaba spun eu că ai o minte speculativă, replică bătrânul. Rămase o clipă pe gânduri, ca să adauge mai apoi cu aceeaşi lipsă de chef: lucrul cel mai bun e să dobori tot ce te împiedică să vezi copacul cel adevărat… Da, asta-i lucrul cel mai înţelept.

Curând Saşo plecă, încercând să disimuleze cât de cât amărăciunea ce-l încerca. Academicianul se ridică şi se apropie de geamul pe care ploaia continua să-l scalde. De fapt, ce rost a avut să-şi amărască nepotul? El – care niciodată nu dădăcise pe nimeni, nici măcar pe studenţii săi. Nu era defel în stilul său. Cel mai lipsit de rost lucru pe lume e să te ţii de capul cuiva pentru a-l convinge, cugetă el. Cu mult mai simplu e să-l amăgeşti. Fiecare trebuie să ajungă singur la adevărul său, să creadă în el. Şi iată că acum, aşa, fără niciun temei, îşi jignise nepotul. Şi rămăsese singur. Când singurătatea devenj

insuportabilă, formă primul număr de telefon ce-i veni în minte. De la capăt celălalt al firului îi răspunse încet şi apatic o voce de femeie:

— Alo?

— Aici academicianul Urumov. Articolul e gata, puteţi trimite după e

Dincolo se aşternu o tăcere penibilă.

— Permiteţi-mi, tovarăşe academician, ca mai întâi să vă prezint cond leanţele mele… Noi însă am crezut… Aici vocea se poticni.

— Că n-am să-l mai fac?

— Da, exact… Vă cerem scuze, dar ne-am adresat altcuiva şi…

— Asta n-are nicio importanţă. Trebuie să-l vedeţi însă şi pe al meu, aşa că trimiteţi pe cineva să-l ia… S-ar putea să fie mai bun.

— Da, bineînţeles, voi trimite de îndată! bâigui secretara.

Academicianul lăsă receptorul în furcă. Iată de ce nu-l căuta nimeni – le era jenă. Condoleanţele mele!… Vorbele astea se învârtesc anevoie în gura oamenilor, tocmai pentru că sunt lipsite de orice noimă. Nu poţi participa la durerea nimănui, cel mult îl poţi compătimi. Oamenilor le place să fie compar trimiţi, dar lipsa de tact în acest sens îi irită. Ceva mai liniştit, el se întoarse în birou, strecurându-se sub pledul în carouri de pe sofa.

Ploioase şi încărcate de umezeală, zilele se înşirau una după alta învălui-te-n semiobscuritatea cenuşie a norilor. Treptat, academicianul se obişnui cu singurătatea lui, nemaisimţindu-i povara. Se apucă din nou de lucru, deşi purta în inimă o adâncă neîncredere. Totul se terminase, viaţa mergea spre scăpătat. Pesemne că alţii aveau să termine ceea ce începuse el. Alţii, dar care alţii? Poate chiar acest nepot al său? Era într-adevăr un tânăr inteligent şi dotat, în privinţa asta nu încăpea nici cea mai mică îndoială. Şi totuşi, undeva în adâncul sufletului său, bătrânul simţea un mic grăunte de neîncredere veninoasă. Prea îi mergea totul ca pe apă, repede şi uşor. Nu era oare asta dovada unui caracter întrucâtva uşuratic şi a unei gândiri superficiale? Adevăratul om de ştiinţă trebuie să înainteze mai cu temei şi mai lent. Să creadă mai puţin şi să se îndoiască mai mult. Şi mai degrabă să se bâlbâie niţeluş, decât să vorbească prea cursiv şi frumos. Saşo vorbea cursiv şi frumos, iar creierul lui funcţiona ca o maşină cibernetică, lucru care, cine ştie de ce, academicianului îi displăcea.

Urmărit din ce în ce mai des de gândul acesta, el încerca să se convingă că nu are dreptate, în definitiv, există şi genii înaripate. Se ştia doar cu câtă uşurinţă revoluţionase Einstein toate ştiinţele. Era din ce în ce mai convins că este nedrept faţă de tânăr. Bătrânii sunt bătrâni tocmai pentru că nu agreează unic din ceea ce diferă de gustul lor. De ce să-l considere superficial pe acest nâr numai pentru. u că are o minte mai ageră? Dar numai pentru asta oare? cueeta el cu amăfăciune. Iată, trecuseră atâtea zile şi tânărul nu-l mai căuta. Se vede ciaburi ăştia moderni şi nu sunt în stare să facă nimic fără o anumită raţiune. Sau fără un anumit interes. Alungă însă repede gândul acesta.

— Unde a dispărut Saşo? îşi întrebă academicianul sora. Nu l-am mai vede vreo cinci-şase zile.

— Cine ştie pe unde-i sfârâie călcâiele, spuse ea cu nemulţumire. Aşchia nu are departe de trunchi.

Era evident o aluzie la răposatul ei soţ. Îşi permitea foarte rar aşa ceva, ai ales în prezenta fratelui. Se pare că demnitatea era prima-şi cea mai sensibilă trăsătură a Urumovilor. Tatăl lui nu găsise de cuviinţă să-şi plece capul [nici în faţa regelui. Şi nici el nu-şi amintea să se fi umilit vreodată implorând ceva sau văicărindu-se. Nici chiar sora lui nu se plânsese vreodată, deşi avu-ese parte de nenumărate necazuri în viaţă.

La o primă vedere, lăsa impresia că nu seamănă câtuşi de puţin cu ceilalţi Urumovi. Acasă crescuse firavă şi nebăgată în seamă, ca un lămâi ce se ridică neet, pitit într-un Ungher, fără să-l observe cineva. Fusese o fetiţă jigărită, cu pieptul plat şi mersul dizgraţios. Dar ochii1 îi avea nespus de frumoşi, uşor – isători, meditativi că ai mamei sale. Şi totuşi nu era nimic visător, nimic neditativ în ea>acterul ei. Ori de câte ori deschidea gura, se revărsau de acolo – orice din cele mai ipanale şi mai neinteresante cu putinţă. Da, era total neinte – esantă. Se înscrisese la conservator, dar bruma de talent infantil i se topi parte curând. Trecu destul de greu dintr-un an într-altul, deşi schimbă clasele i trei profesori. Termină cu chiu, cu vai secţia de pedagogie şi ar fi putut, desigur, să devină profesoară de muzică, dar nu deveni. Ducea aceeaşi existenţă ştearsă şi izolată. Ai casei se uitau la ea ca printr-o sticlă afumată. Sinura ei ambiţie era să se îmbrace ceva mai bine decât prietenele sale, care, le altfel, îi semănau întru totul. Şi realiza acest lucru cu toată sărăcia anilor Je război. Faţă de dânsa, bătrânul Urumov nhanifesta multă generozitate, dar Ceasta nu era o dovadă a dragostei

sale părjnteşti, ci mai curând a sentimen-uui de milă pentru dânsa. Numai de dragul acestei fiice, el încălca tradiţiona-u spirit de economie urumovian.

Şi, de fapt, tocrjiai acest spirit de economie îi veni într-ajutor în anii cei

24
25

I

mai dificili. Fratele ei renunţă la drepturile de moştenitor asupra casei*!* locul clădirii vechi şi galbene se ridică un bloc nou, cel mai frumos apartăment, de la etajul întâi, fiind al ei. u rămâneau astfel şi bani suficienţi care permiteau să-şi ducă viaţa fără a fi nevoită să mai muncească. Existenţa e continua la fel de ştearsă şi solitară, fratele uitând" uneori de ea cu lunile. Ai f zis că în curând fiinţa asta se va ofili de-a binelea şi va ajunge o blajină şi taciturnă fată bătrână. Şi exact atunci se mărită, scandalizându-şi toate; familia. Se mărită cu un croitor.

Evident, nu era vorba de un croitoraş oarecare, ci de renumitul Luk; unul dintre croitorii sofioţi „en vogue". Avea o faţă smeadă şi frumoasă, da era niţel cam scund şi cu podoaba capilară destul de rărită, îi plăcea să se îrn brace cu multă eleganţă, ca un bancher londonez în pragul bătrâneţii, e pantaloni în dungi şi jachete de culoare închisă, cu papioane negre, sobre, l cămăşile-i albe şi apretate. În rest, nu se ştia prea bine dacă are sau nu şcoal primară. Venit din sărăcăcioasele sate radomirene pentru a-şi face ucenicia l Sofia, ajunsese prin forţe proprii la nivelul celor mai iscusiţi croitori ai capiu lei. Uneori, la beţie, afirma că-i fusese client şi prinţul Boris, lucru ce n corespundea adevărului. Nu-i mai puţin adevărat însă că avea o clientei numeroasă şi bogată, mai ales în anii războiului, când toţi zarzavagiii îmbe gătiţi peste noapte considerau că-i de bon ton să-şi facă haine la Luks. Câştig bani cu ghiotura, dar cheltuia totul, până la ultimul sfanţ. Era unul dintre mai cunoscuţi cheflii ai oraşului, toate

cabaretele sofiote întrecându-se în al avea client. Prefera însă „Imperialul”, acolo lăsa tot ce jupuia de la generoş să-i parveniţi.

La început nimeni nu fusese în stare să înţeleagă de ce omul acesta, unul) dintre cei mai muieratici bărbaţi din capitală, se însoară cu fata aceea bătrânj şi total neinteresantă. Lucrurile stăteau însă cât se poate de simplu: omul! făcuse de astă dată cu foarte multă grijă socotelile. De femei nici vorbă ducă lipsă, deşi veniturile îi scăzuseră catastrofal după război. Avea schimb nevoie de o soţie bună şi grijulie, care să aibă casă şi pe deasupra se priceapă şi la gătit. Anghelina Urumova întrunea de minune toate ace3 condiţii. Ba era şi cu mult mai tânără decât el. Căci acest risipitor, vestit] toată Sofia, trecuse de patruzeci şi cinci de ani fără să fi agonisit o letca cum obişnuiau să remarce prietenii săi, care apucaseră să-şi facă un rosti viaţă.

Iniţial, intră în frumosul apartament al soţiei doar cu bogata sa garderdij şi cu o duzină de pantofi. Curând însă îşi mută acolo şi întreaga întreprind în a cărei alcătuire figura el, un meşter şi două calfe. Era perioada când, cu voia, mai cu sila, croitorii intrau pe capete în noile cooperative meşteşugreşti. Nu însă şi Luks, se înţelege; el ţinea de o categorie mai aparte. Contimi să lucreze ca particular, deşi plătea impozite foarte mari. Pe vremea ace însă mai existau şi oameni bogaţi, dispuşi să plătească în locul său. Iar risij torul nu mai arunca chiar aşa cu banii pe fereastră, în schimb se dărui un

pasiuni mai nevinovate – gastronomia. Bătea nevastă-sa drumurile de dimineaţa până seara ca să-i, găsească o fripturică mai fragedă sau un puişor pentru fript.

După decesul neaşteptat şi nefericit al soţului ei, urmară vreo zece ani de privaţiuni în care se descurcă cu multă trudă. Se apucă să croşeteze pulovere, apoi să confecţioneze păpuşi. Fu suficient însă să preia gospodăria fratelui ei, pentru ca stihia culinară s-o cuprindă cu o forţă nouă, de nestăpânit. Avea acum bani destui pe mână, făcea cumpărăturile la magazine speciale şi lua de mâncare tot ce găsea mai bun. Ţinea cu exactitate socotelile, lăsând de fiecare dată, la prânz, lista de cheltuieli pe biroul fratelui ei. Erau însă alte socoteli, incomparabile cu acelea de văduvă, care o vlăguiseră atâta de-a lungul anilor. Nu există, pesemne, bucurie mai mare decât să cheltuieşti bani fără nicio oprelişte, gândea ea. Să cheltuieşti în voie, fără să-ţi tremure mâna

pentru orice bănuţ, fără să stai în cumpănă în faţa câtorva felii de salam. Să cheltuieşti, da, să cheltuieşti după pofta inimii… Aşa gândea ea, totuşi cheltuia cu măsură.

I se părea uneori că visează. Deretica în tăcere, evitând să intre în biroul fratelui, pentru a nu-l deranja. După ce termina cu treaba, obişnuia să stea în dormitorul răposatei. Acolo, în schimb, nu intra el. Dormea în birou, unde, la rugămintea lui, ea îi pregătea de fiecare dată aşternutul, în dormitorul acela elegant, împodobit de sus până jos cu tapete aurii vieneze şi plin de grele arome, ea era în stare să rămână ceasuri. Măsuţa de toaletă era ticsită cu fla-conaşe şi borcanele, multiplicate de oglinda ovală. Le examina de fiecare dată cu o uşoară strângere de inimă şi le lăsa exact la locul lor, de parcă răposata putea să se întoarcă pe neaşteptate şi să se stropşească la ea că-i umblă prin lucruri.

Într-unul din sertarele măsuţei de toaletă dădu de bijuteriile răposatei. Erau uluitor de multe – un întreg morman, cum i se păru. Numai inele erau vreo treizeci. La început nu cuteză să se atingă de ele, dar mai apoi îşi luă inima în dinţi, întâi de toate îşi puse un colier dintre cele mai obişnuite, de chihlimbar. Prinse să se plimbe cu el prin dormitor, dar îl scoase repede, fără a apuca să-sse privească în oglindă. Umbra grea a răposatei mai stătea de veghe. Trebuiră să treacă vreo câteva zile până se mai deprinse. Şi-atunci îşi puse rând pe rând toate broşele, colierele şi brăţările. Chiar şi inelele, care se răsuceau în jurul degetelor ei de coţofană. Tot mai des începură a-i da târcoale amintirile copilăriei, ale acelor vremuri petrecute în frumoasa lor casă bătrânească. Viaţa ei fusese într-adevăr solitară şi tristă, dar nu dusese lipsă de nimic. Atunci se simţea în vârful piramidei sociale, iar acum undeva la baza ei. Căci acum nu era nimic altceva decât o slujnică fără simbrie a fratelui i-Pe loc însă se sperie de această idee şi o alungă revoltată din minte. De fapt, ţinea mult la acest frate tăcut şi ursuz, ajuns om mare şi vestit chiar în această lume străină ei.

Şi totuşi nu cuteza să se atingă de hainele răposatei. Uneori o cuprindea o dorinţă nebună să îmbrace măcar una dintre rochiile ei de seară din moarul

r

or.

ce-i trebuiau surorii sale hainele alea de mort? Iar lui – bijuteriile? în cazul ăsta nu-i rămânea decât să creadă el însuşi că le ia ca amintire.

Se îndreptă distrat spre fereastră. Geamurile erau duble, iar cel de afară, scăldat de ploaie, abia îngăduia să se prefire lumina difuză şi rece a norilor. Nu-i adevărat că lucrurile îi omoară pe oameni, gândi el. În realitate, omul urâţeşte lucrurile prin setea lui de posesiune. Se pare că strămoşii săi îndepărtaţi dovedeau mai multă consecvenţă îngropând morţii împreună cu lucrurile lor.

Astfel gândea el, stând în preajma geamului scăldat de ploaie, pentru ca seara să pună totuşi deoparte o seamă de bijuterii şi anume: cele pe care le consideră a fi mai frumoase dintre toate şi, desigur, mai de preţ. Gândul de a lăsa totul surorii sale i se păru în clipa aceea imoral.

După câteva zile îl căută Spasov, noul vicepreşedinte al Academiei de Ştiinţe. Se cunoşteau foarte vag, aşa că felul în care acesta i se adresă îl uimi pur şi simplu, îi vorbea blajin, aproape tandru, glasul lui se revărsa din recep-or aidoma unui şopot de izvoare.

— Ce mai faceţi, tovarăşe Urumov?… Cu sănătatea, vreau să spun.

— Cu sănătatea? Cu sănătatea cred c-o duc bine.

— Asta-i grozav, în cazul acesta aţi putea trece pe la mine?… Tare aş vrea
a stăm puţin de vorbă.

— Când? întrebă scurt academicianul.

— Când vă aranjează… Mâine dimineaţă, de pildă.

— Bine, răspunse el şi puse receptorul în furcă.

Se lăsă moale pe scaun. Oare ce-o fi însemnând invitaţia asta?… Să se fi întâmplat ceva în institutul pe care îl conducea de aproape cincisprezece ani? Puţin probabil! într-un institut ştiinţific, un adevărat eveniment, indiferent de latura sa, are loc cel mult o dată la zece ani. Iar dacă s-ar fi întâmplat totuşi ceva, cei de la institut ar fi avut grijă să-l informeze.

Abia acum îşi dădu seama că adjunctul său nu-l căutase deloc în ultimele zile. Oricum ar fi luat-o, nu era în regulă. Să fi vrut cumva să-i dea astfel a înţelege că treburile merg foarte bine şi fără el?… Sau pur şi simplu, din delicateţe, n-o fi cutezat să-l deranjeze? Ambele supoziţii

i se păreau acum deopotrivă posibile. De altfel, dacă stătea bine să se gândească, nu-şi cunoştea adjunctul. Dar nici nu-şi dăduse vreodată osteneala să-l studieze mai îndeaproape. Omul acesta solid şi tăcut, care, ierarhic, o luase înaintea a cel puţin – jumătate de duzină dintre colegii săi, nu merita, după părerea academicia-ului, mai multă atenţie. Deşi, ca om de ştiinţă, era în cel mai bun caz medio-" „u, lumea îl socotea în unanimitate un excelent organizator. Personal, academicianul nu remarcase nici în această privinţă ceva deosebit, dar rămânea o calitte faptul că treburile institutului mergeau cât se poate de bine. După o scurtă ezitare, academicianul apucă receptorul.

— Skorcev, dumneata eşti?

— Eu sunt, răspunse adjunctul. Mă bucur că v-aud, tovarăşe profes

acela lucitor de altă dată sau din dantelă neagră. Avea însă mereu senzaţia că) ar trage pe ea pielea unui şarpe. Da, a unui şarpe, a acelui şarpe boa enorm şi gras, care se încolăcise cu atâta viclenie în jurul fratelui ei şi-l strânsese atât de zdravăn în îmbrăţişările-i perfide, luând totodată seama să nu întreacă măsura şi să-l ucidă, în cele din urmă, după multe ezitări, îşi puse un capot de-al răposatei ce atârna într-un cui bătut în uşa bucătăriei. Era un capot destul de giorsăit şi nespălat de multă vreme, având croială de chimono şi fiind cusut dintr-un material cu flori mari portocalii, care, probabil, nu se întâlnesc în niciun colţ al globului pământesc. Îi era, din păcate, prea larg şi-i stânjenea mişcările, dar ea nu acorda atenţie acestui lucru. Prea era mare plăcerea de a se fâţâi prin casă în capotul acela japonez cu flori mari. Şi tocmai în această ţinută o zări, pe când traversa holul, fratele ei. O văzu din spate şi pe moment încremeni locului. Inima-i prinse a bate cu putere, ca un clopot vechi, uitat de lume. Sora lui îl privi cu mirare:

— Ce-i cu tine?

— Nimic, răspunse el. De ce mă întrebi?

— Îmi pari cam alb la faţă.

— Aş, n-am nimic. Ar trebui poate să-mi aerişeşti niţel biroul.

— Doar azi-dimineaţă l-am aerisit, replică ea jignită. Am deschis larg gea mul, în timp ce erai la baie.

— Bine, bine, mormăi el şi-i întoarse spatele.

— „Ţi-am gătit pentru prânz miel împănat, continuă ea. Cu mirodenii de import, din India. Nu-i aşa că îţi cam plac condimentele?

Ştia foarte bine că-i plac, dar ar fi vrut să i-o spună chiar el. Nu primi însă niciun răspuns, căci el se retrase ca o umbră „în biroul său. Într-adevăr. omul ăsta nu-i în stare nici de cel mai mic gest de recunoştinţă, ca un ţărânoi din Boiana. gândi ea. S-o fi întrebat cel puţin de unde a procurat mirodeniile, Că doar nu găseşti la noi mirodenii de India la orice colţ de stradă…

Exact în clipa aceea uşa biroului se deschise atât cât să se strecoare) nasul subţiat al fatelui ei.

— Ascultă. Anghelinko, am uitat să-ţi spun – poţi să iei toate lucrurile răj posatei. Fără nicio jenă, că doar nu mai are nimeni nevoie de ele.

Şi pe loc observă o scăpărare de bucurie în ochii surorii sale.

— Totul? întrebă ea. Şi bijuteriile?

Întrebarea îl găsi nepregătit. El se referise, bineînţeles, doar la haine. Dai] bijuteriile?… De fapt, pentru cine să le mai tina?

— Da, şi bijuteriile.

Şi după ce ezită o clipă, adăugă:

— Am să păstrez doar câteva, ca amintire… Şi-apoi, va trebui să-i dăruie ceva din ele şi viitoarei tale nurori.

— Cu nora vei mai avea de aşteptat, mormăi ea.

Intră în birou dezgustat şi de sine însuşi, şi de sora sa. Bine a zis cine a zi: că-n orice om se ascunde un mic spoliator – gândi el., şi un jalnic zgârcit. Li

28
29

— Spune-mi, Skorcev, s-a întâmplat ceva la institut în lipsa mea?

— Nu, totu-i în ordine… Am văzut personal ultimele dumneavoastră 1
sâmânţâri; am sortat totul.

— Mulţumesc… Şi totuşi cred că ar fi fost în ordine şi dacă mi-ai fi dat i semn de viaţă zilele astea.

La capătul celălalt al firului urmă o scurtă tăcere; cuvintele academicintiiui stârniseră, pesemne, surprindere.

— Am evitat să vă deranjez… Credeam că dumneavoastră…

— Bine, bine, îl întrerupse academicianul. Vezi-ţi liniştit de treabă, trec e pe acolo într-o zi-două.

Şi puse receptorul în furcă, îl suspectase degeaba, pentru că acest o puternic nu putea totuşi să trăiască decât la umbra cuiva.

A doua zi o porni spre academie pe jos. Mergea încet şi simţea cum învârteşte lumea cu el. Îi slăbiseră şi picioarele, aşa că la a doua intersecţie opri să se odihnească. Ziua, deşi înnorată, nu era prea răcoroasă; printre no se ivea când şi când câte un petec de cer albastru, spălat. Priveliştea asta îi e cu mult mai plăcută decât verdeaţa luxuriantă a copacilor de pe bulevard unde locuia – o verdeaţă insolentă, explozivă, dar efemeră, da, efemeră comparaţie cu cerul. O frână scrâşni brusc în dreapta sa, răsună o înjurătur întristat, academicianul îşi văzu mai departe de drum. Şi parcă nu era el ce înainta pe bulevard, ci umbra lui – şi ea la fel de epuizată şi abătut

S pasov îi primi: în aceeaşi clipă, de parcă l-ar fi aşteptat de ore întregi. L; intrarea academicianului, se ridică dindărătul superbului său birou, întârri pinându-l cu un zâmbet reţinut pe buze, cum se zâmbeşte, de regulă, oameni lor în doliu, pentru a li se arăta că tot ce a fost greu a trecut şi că viaţa mai puternica decât orice. Era bărbierit cu grijă şi parcă spălat în trei ape, as strălucea de curăţenie. Până şi părul său rar era sârmos şi buclat, ca şi cum l-ar fi udat înainte de a-l pieptăna. Acest excelent matematician, cum auzi academicianul vorbindu-se despre Spasov, stătea acum să-şi piardă timpul discuţii superficiale şi inutile.

— Doriţi o cafea, tovarăşe Urumov?

— Nu, mulţumesc, nu beau cafea.

— Atunci o coca-cola?

De astă dată academicianul tăcu. Spasov luă tăcerea lui drept acceptai şi dădu comanda secretarei, care aştepta servil lângă uşa somptuoasă, din vremuri de demult, a cabinetului. Apoi, cu aceeaşi distincţie, se aşeză pe scaunul său comod, trecându-şi palmele peste tâmple. Semăna în momentul acela *ml* degrabă cu patronul unei case franceze de mode sau cu directorul unei revist de mode decât cu un savant-matematician. Academicianul avu chiar impresi

a în cabinetul acesta imens se simte o undă de chypre. Un timp rămaseră uriândoi în tăcere, ceva mai mult decât îngăduie uzanţele

protocolare. Spasovnţelegea foarte bine că orice discuţie lăturalnică ar fi fost în momentul acela şi neavenită. Şi hotărî să intre direct în temă.

— Tovarăşe Urumov, aveţi cumva idee pentru ce mi-am permis să vă leranjez? întrebă el oarecum în glumă.

— Da, bineînţeles, răspunse de îndată academicianul. Ca să-mi propuneţi a ies la pensie.

Vicepreşedintele îi aruncă o privire aparte, ca şi când ar fi regretat faptul: a nu-i trecuse până atunci prin cap o asemenea idee.

— Dumneavoastră sunteţi un savant de renume mondial! zise el. Nici orbă să ne gândim la aşa ceva. Ar fi, într-adevăr, nişte lucruri de discutat, iar să le lăsăm pentru altă dată.

— Adică pentru când?

— Păi, după ce vă înapoiaţi din Ungaria, de pildă… zâmbi vicepreşedintele.

— Nu vă înţeleg. Care Ungarie?

— Păi tocmai în acest scop v-am deranjat… Pentru a vă propune să efectuaţi o vizită în Ungaria. Vreo douăzeci de zile.

— Şi ce să fac acolo? întrebă academicianul mirat.

— Nimic deosebit. E vorba de o vizită în cadrul acordului cultural. Dumleavoastră mergeţi acolo, iar dânşii, la rândul lor, vor trimite pe cineva la noi.

„Um se obişnuieşte în asemenea împrejurări.

— Nu prea-mi arde mie de călătorii! răspunse academicianul. Am în

atrânit, nu mai sunt bun de plimbări…

Spasov se aştepta la un asemenea răspuns.

— Da, ştim că nu vă arde de călătorii, zise el. Totuşi nu sunteţi bătrân, aşa a renunţaţi la ideea asta absurdă. De altfel, acesta-i şi motivul pentru care vă

[rimitem. După tot ce vi s-a întâmplat, n-ar strica să schimbaţi puţin Ambianţa, să vă reconfortaţi. Vă cer scuze că abordez problema atât de des-ihis. Cum academicianul tăcea, preocupat să găsească o formulă cât mai delimita de refuz, Spasov se grăbi să adauge: La urma urmelor, acolo veţi avea iosibilitatea să aflaţi şi să vedeţi lucruri care v-ar putea fi utile. Institutul lor: ste… – era cât pe-aci să spună „mai bun decât al nostru”, cum îi venise pe iinbă, dar se abţinu la timp – de reputaţie mondială. Acolo vă veţi întâlni cu îobozi.

Academicianul intui însă foarte bine rostul acestei mici pauze.

— Da, ei sunt mai bine utilaţi decât noi, dădu el din cap. Academicianul
obozi este energic şi ferm, ştie să insiste.

— Veţi avea un foarte bun prilej să vedeţi la faţa locului ce au şi ce n-au.
a nici noi n-om fi, la o adică, chiar aşa de cărpănoşi.

Academicianul rămase pe gânduri.

— Şi dacă refuz? întrebă el într-un târziu.

— V-aş ruga să n-o faceţi. De altfel, e ideea instructorului nostru. Iar el n-a

făcut-o, cred, aşa, de capul lui, ci a luat în prealabil aprobarea *de-acolo…*

Academicianul înţelese foarte bine la ce se referă preşedintele. Avea şi el un asemenea instructor, care îl vizita din când în când. Se schimbaseră foarte mulţi în ultimele două decenii. Şi toţi erau nişte tinerei care se pricepeau de minune să asculte, dar rareori catadicseau să deschidă gura şi să spună şi ei ceva. Or, de vreme ce actualul instructor găsise de cuviinţă să spună…

— Să mă mai gândesc niţel, răspunse academicianul. Vă dau mâine răspunsul. Nu-mi arde însă deloc de plimbări, asta v-o spun cât se poate de sincer.1

Se întoarse acasă indispus. Era convins că propunerea îi fusese făcută cu cele mai bune intenţii – pentru a-l consola şi a-l face să uite de necazurile prin care trecuse. La fel procedase şi el când lui Dimov îi murise soţia: intervenise ca acesta să plece în interes de serviciu tocmai în Suedia, în cazul său însă; lucrurile stăteau mai altfel – el nu avea chef să plece nicăieri. Sufletul îi copleşit de răceală şi indiferenţă; îi repugna până şi gândul unui eventual efort fizic. Găsea în sine putere doar atunci când urma să-şi pună la treabă maxila rele în bucătăria surorii sale, atât. Iar maxilarele lui lucrau, într-adevăr, destul de bine.

De fapt, mai fusese în câteva rânduri la Budapesta. Oraşul îi plăcea, avea atmosferă, întâlnise acolo oameni amabili şi politicoşi ca nicăieri în altă parte.
Manifestau parcă o atitudine mai deosebită faţă de academicieni şi de străinii în vârstă. Ultima oară trăsese la hotelul de pe Margitsziget, şi

de fiecare dată se aşeza la restaurant la aceeaşi masă. Ospătarul sau era un om destul de in)
vârstă, mai în vârstă, poate, chiar decât el. Aspectul lui vestimentar vădea o eleganţă bătrânească şi întrucâtva demodată, iar cămaşa-i apretată, deşi uşoti îngălbenită, era de o curăţenie ireproşabilă. Nu prea mai avea vlagă într-însu
mâna îi tremura când servea supa. Şi totuşi se grăbea, se grăbea de-adevărate" 1
le-a, atât cât îl mai ţineau puterile, se înţelege. Şi se îngrijea de el cu atâta devotament şi respect cum nu mai pomenise niciodată din partea nimănui, înainte de a părăsi Budapesta, academicianul îi lăsă lui toate cadourile pe care le avea rezervate pentru preşedintele Comitetului de apărare a păcii. Şi nu greşise. Cum de atunci nu trecuseră decât doi ani, era perfect posibil ca bâtrî nul ospătar să lucreze la acelaşi restaurant… Ca atare, dacă se duce… Prostii n-o să se ducă nicăieri, cel mai înţelept lucru e să rămână acasă. Trebuie într-adevăr, să mai prindă ceva puteri, da, trebuie, altminteri nu va izbuti şi ducă la bun sfârşit nici măcar o parte din lucrările sale. j

Uşa se deschise şi în prag apăru sora sa.

— Vino să iei o gustare!

Rostea cu multă savoare acest cuvânt repugnant – „gustare". Acadenff clanul se ridică în silă din fotoliu, ceea ce nu-i strică însă cu nimic pofta mâncare. După un prânz copios, se întoarse în birou. Liniştea şi răcoarea aici îl făcură să se îndrepte de îndată spre pat. Adormi pe nesimţite. Se tre' cu un gust neplăcut în gură şi cu dureri de cap, de parcă înainte de culcării fi băut ceva. Acelaşi gol îi stăruia în inimă şi se simţea descumpănit şi răv;

sufleteşte. În zadar încerca să lucreze – nu avea niciun spor. Azvârli până la urmă şi cartea începută cu trei zile în urmă. Nicicând nu se simţise atât de părăsit şi singur, nicicând nu-i sălăşluise atâta pustietate în suflet. Rămase îndelung în pat, fără a băga de seamă nici măcar că se înserase. Cel mai înţelept lucru ar fi fost să se ridice şi să plece undeva, dar unde? Nu se aflau pe lumea asta unghere pentru oameni necăjiţi şi deznădăjduiţi. Nu mai avea de mult nici prieteni, nici oameni cât de cât apropiaţi. Cei mai mulţi dintre ei muriseră, jar alţii se izolaseră. Bătrânilor nu le place compania celor de vârsta lor, ca şi

când ar vedea unii într-alţii propria lor năruire.

Se ridică într-un târziu din pat şi începu să se învârtească fără rost, ca o insectă, prin birou. Lampa împrăştia o lumină la fel de egală şi tristă, ca-n noaptea aceea a deznădejdii, când murise ea. Telefonul nu suna, nu se auzea niciun zgomot de paşi. Şi brusc, cuprins de o teamă subită, se repezi la telefon.

— Saşo, tu eşti?

— Eu sunt, unchiule, răspunse tânărul.

— Ce faci?

— Nimic, am citit ceva şi acum mă pregăteam să ies.

— Te duci la cinema?

— Nu, am de gând să joc un pic biliard în seara asta.

— Păi mai există biliarde în Bulgaria? întrebă el.

— Mai există… Partea proastă-i că nu se prea găsesc jucători buni.

Academicianul trase aer în piept să prindă curaj.

— Ascultă, Saşo, dacă treaba asta nu-i prea urgentă, ai putea trece niţel pe la mine?

— Cum să nu, răspunse tânărul cu solicitudine.

— Bine, te aştept, rosti academicianul şi se grăbi să pună receptorul în furcă.

Răsuflă uşurat şi se îndreptă din sale. Ce lumină blândă şi clară împrăştie lămpile! Câtă linişte poate fi în acest apartament gol. În rest, totul nu-i decât o stupidă autosugestie. Doar aerul din cameră poate-i puţin îmbâcsit şi apăsător. Da, se înţelege, cum de a putut rămâne atâta vreme cu fereastra închisă? De aceea, pesemne, îl durea şi capul. Deschise larg ambele canaturi şi de afară năvăli deodată aerul proaspăt al nopţii, de-a valma cu ştiutele mirosuri citadine. Liniştit pe deplin, trăgea cu nesaţ aer în piept, fără a-şi mai închide gura, ca un peşte slobozit din nou în apă.

Afară, noaptea era şi ea foarte liniştită, din parcul întunecos aflat în Preajma canalului răzbea muzica unui magnetofon. Scrutând cu privirea, zări acolo, pe-o bancă, nişte siluete întunecate, de băieţi, pesemne, în beznă scăpărau ţigări, în răstimpuri se auzeau râsete, magnetofonul depăna trist o melodie africană. La un moment dat, în lumina slabă luci uşor o sticlă lunguiaţă şi transparentă – cei de pe bancă beau rachiu, probabil, direct din sticlă, căci, Pentru o clipă, zgomotele încetară, îşi găsiseră aici un restaurant gratuit, cu

[redacted]

muzică cu tot. Printre ei se afla, de bună semă, şi o fată, deducea asta din râsetele şi tachinările lor. În glasurile acelea băieţeşti, încă neformate, stăruia ceva insolent, ceva provocator şi lipsit de cuviinţă. Oare fata aceea nu înţelegea, că toate câte se spuneau o vizau pe ea? înţelegea, fără îndoială, dar în felul ei, aşa cum înţelege leoaica rânjetul tandru al leului. Doar ea, leoaica, îl înţelege astfel, celelalte sălbăticiuni însă se grăbesc s-o întindă care mai de care din loc şi cât mai departe… Da, fireşte, fata era şi ea aidoma ca ceilalţi… Altă dată însă lucrurile nu stăteau astfel… Pe vremea lor, de pildă…

Dădu a lehamite din mână. Pe vremea lor, pe-aici nu era nici urmă de oraş. Curgea prin locurile astea un pârâiaş limpede, cu mrene săgetând ici-coloi prin viitori. Iar în preajmă se înălţa uşor creasta netedă a măgurii Kurubaglar, învăluită toată în vişiniu. Chiar şi pentru plimbări locul se dovedea a fi cam depărtat. Pe vremea lor, n-ai fi putut zări la ceas de noapte nici picior de femeie, darmite de fată pe străzile noroioase şi cufundate în întuneric ale oraşului. Ele se plimbau numai ziua şi numai două câte două, ţinându-se strâns de mână, cu degetele transpirate. Erau temătoare şi sfioase, iar ochii abia li se zăreau de sub pălăriile cu boruri largi. Pe atunci era nespus de greu să surprinzi o privire scăpată cu coada ochiului sau să zăreşti o porţiune de gleznă dezgolită. Oricât de neinstruiţi ar fi fost bărbaţii, oricât de simpli s-ar fi dovedit ei, fetele în schimb erau fete. Aşa gindea el, stând lângă fereastra deschisă.

Fata de jos bea şi ea, probabil, cot la cot cu băieţii, din sticla de rachiu» Academicianul se înapoie în birou, simţind că-l încearcă o durere de dinţi. Şi fuma în mod sigur laolaltă cu ceilalţi, iar în beznă îi luceau, albe, picioarelp robuste şi musculoase, într-adevăr, cum ajung fetele din ziua de azi să ia asemenea proporţii? îşi amintea că pe timpul său nu exista în tot oraşul decât p singură fată grăsană, şi aceea pe jumătate era cehoaică. Dar nu de asemenef gânduri îi ardea lui acum. Dintr-o clipă-ntr-alta avea să pice nepotul său şi trebuia să-i explice pentru ce l-a chemat. Dar nici el însuşi nu ştia de ce o făcuse. Faptul că era singur şi bătrân nu constituia câtuşi de puţin un motiv să

deratt-jeze un tânăr lipsit de griji.

În sfertul de oră ce se scurse până sună Saşo, izbuti să născocească e explicaţie. Se ridică fără grabă şi-i deschise. Tânărul intră cu un aer oarecuiş nepăsător şi grăbit, de parcă s-ar fi abătut să-şi cumpere ţigări.:

— Ştii ceva, începu academicianul, când eram tânăr, jucam şi eu biliard

Făceam până la cincizeci de caramboluri”.

Tânărul se întoarse să-l privească – pentru braţele lui slăbănoage cinciz de caramboluri nu erau de colea.

— Te cred, unchiule, deşi nu prea pot să-mi imaginez una ca asta.

— De ce?

— Păi, de când te ştiu, te-ai dovedit a fi un om matur şi serios, răspunse nărui, în ochii mei ai rămas acelaşi – n-ai îmbătrânit nici măcar cu o şi gură zi.

Intrară amândoi în camera de lucru. Saşo se aşeză în fotoliul lipit birou.

’34 –

— Am fost şi eu tânăr ca toată lumea, continuă academicianul. Nu mă deosebeam cu nimic de ceilalţi.

— Ai fost cumva şi „petrecăreţ”? râse tânărul din toată inima.

— Nu, pe atunci nu exista încă aşa-numitul „tineret de aur”… Era necuviincios să umblăm prin localuri.

— Şi-atunci cum vă distraţi?

— Jucam biliard, cărţi… Iarna patinam.

— Ce fel de cărţi? Jucaţi şi pocher?

— Nu, oamenii care se respectau nu jucau pocher. Eu jucam wist. Iar bunicul tău, ca om trăit şi format în Rusia, îl juca la marea artă. Seară de seară mergea la „Union club”, unde avea partenerii săi.

— Şi eu care habar n-aveam de unde mi se trage! zâmbi tânărul.

— De ce? Joci bine?

— Ba bine că nu… La memoria mea de matematician… Să zicem că-mi scapă o greşeală teoretică, dar orice greşeală practică-i exclusă!

Niciodată nu discutaseră pe teme similare. Unchiul îşi cerceta nepotul cu mare curiozitate.

— Şi altceva? Vreau să spun cu ce altceva te distrezi?

— Păi cu ce… Puţin sex, puţin înot, puţin pescuit subacvatic.

— Puţin alcool…

— Puţin sau mai mult, după împrejurare, în linii mari însă nu mă prea omor după el.

— Da, tu eşti un tânăr raţional.

Saşo păru a se simţi din nou jignit

— Unchiule, n-am o minte speculativă… Şi nici pragmatică, în cel mai rău caz, aş putea spune că-i combinativă…

— Da, în general, voi tânăra generaţie, sunteţi nişte realişti, rosti academi cianul şi, bineînţeles, în gura lui asta nu-suna deloc a compliment.

— Şi ce vezi rău în asta? întrebă hâtru tânărul.

— Nimic rău, în măsura în care nu se exagerează. Cum îţi explici, de pildă, faptul că în Anglia nu au existat revoluţii?

Saşo tăcu. Pesemne, pentru unchiul său, realist şi pragmatic, erau lucruri tot atât de apropiate ca pragmatic şi interesat.

— Uite pentru ce te-am chemat, întrerupse academicianul această discuţie.

Abia acum mi-am amintit că mi-a fost solicitat un articol pentru revista *Prostori…* Iar eu plec peste câteva zile în străinătate. Nu prea departe, în Ungaria.

Aşa că va trebui să te ocupi tu de treaba asta.

— Pentru *Prostori?* întrebă tânărul cu mirare.

Era vorba de o publicaţie literară şi nu vedea motivul pentru carte cei de la redacţie s-au adresat tocmai unchiului său.

— Tu n-o citeşti? se miră academicianul la rândul său. Are o rubrică

Ştiinţifică foarte serioasă.

— Nu, n-am remarcat.

— Bineînţeles, mie mi-au solicitat un articol ştiinţific. Cum ar fi, de pild microbiologia şi problemele actuale.

— Un articol de popularizare?…

— Nu tocmai. Dar e o treabă în toată regula. Trebuie să fie niţel eseişti niţel publicistic şi, cum se exprimă ei „cu prognoze mai curajoase. Deşi am nuntul ăsta nu-mi prea place.

— Câte pagini? întrebă scurt tânărul.

— Vreo douăzeci.

— Cam multe vor pentru douăzeci de pagini… Asta-i o materie serioas
Ochii săi prinseră să capete un luciu aparte.

— Aceeaşi obiecţie le-am făcut-o şi eu. Să mergem însă pe treizeci… Te! hami?

— Experimentul este interesant! rosti tânărul. Prognozeţa-i… Unchiule, ce fără prognoze orice ştiinţă-i oarbă?… Ar fi interesant de ştiut ce fel prognoze aşteaptă ei de la noi? Cum se prăsesc scriitorii în incubatoare

— În orice caz, treaba asta să nu te preocupe prea mult. E vorba de revistă de mare prestigiu şi un plus de zel nu strică.

— Fii pe pace! rosti tânărul.

Şi academicianul era, într-adevăr, cât se poate de liniştit. După coşmari din cursul după-amiezii, simţea acum o uşurare deosebită, de parcă i se lua de pe conştiinţă o povară imensă.

— Vreau să ştii că vei fi foarte bine plătit… în jur de cinci sute de leve. I
eu îţi avansez jumătate din sumă, să poţi lucra în tihnă.

— Îţi mulţumesc, unchiule, rosti tânărul, mişcat.

— Vrei să-ţi dau cheia de la vilă?… Acolo se poate lucra excelent.

— Mulţumesc, n-are sens! E departe şi aş pierde prea mult timp cu drumul.

— Asta nu-i o problemă. Aveam oricum de gând să-ţi dau maşina. Do n-am s-o las aşa, în stradă, trebuie să-i poarte cineva de grijă.

— Şi şoferul? întrebă tânărul aproape speriat de această fericită perspeitivă.

— Şoferul?… Doar ştii prea bine că vara nu ţin niciodată şofer.
Era adevărat, vara, maşina o conducea mătuşa lui. Şi conducea doar bine, bărbăteşte. Şoferul era un pensionar pe jumătate surd, pe jumătate o şi dormea întruna, rezemat de volan, în schimb, orice pericol de accident e exclus. Mâna cu cincizeci de kilometri la oră doar pe şosea dreaptă, în aşa oraşului. Făcură puţin haz pe socoteala lui, după care academicianul îşi co sultă stingherit ceasul.

— Şi-acum, du-te, du-te! zise el. Du-te, că te-aş teaptă biliardul.

— Nu mai e cazul – s-a închis.

— Cineva tot te-o fi aşteptând… Hai, du-te…

Nu-l aştepta nimeni nicăieri, în general, nu-i plăceau întâlnirile,

îşi pa» cu patimă libertatea. Există doar atâtea locuri în Sofia unde omul se poantâlni cu prietenii. La ce bun să te angajezi dinainte? Şi totuşi plecă după vreo zece minute, condus de data asta până în vestibul. Nu-i rămase timp nici măcar să se bucure de neobişnuita atenţie a unchiului său – ce se întâmpla, de apt, cu dânsul? Nu se întâmpla nimic deosebit – academicianul fusese dintotdeauna generos cu el.

După ce-şi conduse nepotul, Urumov se înapoie în birou, îşi simţea în continuare inima uşoară, de parcă apăsătorul sentiment de singurătate îl păăsise pentru totdeauna. Această mică orgie de altruism, ce tocmai se desfăşurase în biroul său, îl umplea de mândrie şi satisfacţie. Chiar dacă depăşea sfera lucrurilor serioase. Nu făcuse nimic altceva decât să se lase în voia porlirilor sale de om bătrân şi solitar, care caută apropierea cuiva. Şi, ca orice om bătrân şi solitar, simţea că, în afară de generozitate, nu poate da nimic în schimb.

Nu mai avea chef să stea la fereastră, şi nici la masa de scris. Cel mainţelept lucru pe care-l putea face era să ia un hexadorm şi să se culce, să doarmă cel puţin o dată ca lumea – fără niciun fel de gânduri, cu inima: urată şi cugetul împăcat.

Tânărul păşea pe străduţa întunecată cu senzaţia că forţa de atracţie a pământului e cu mult mai mică decât o prezintă oamenii de ştiinţă, în ultimă-nstanţă, trebuie să fie vreo greşeală în calculele lor. Paşii i se desprindeau cu multă uşurinţă de trotuar, deşi, de fapt, el se îngreunase cu o legătură de chei şi cu un pachet de bancnote a câte cinci leve noi-nouţe, neatinse încă de alte degete. Observase că aproape toţi banii pe care îi primea de la unchiul său erau noi şi foşnitori, de parcă i-ar fi luat direct de la bancă. Da, asta trebuie a fie explicaţia – numai banca naţională poate fi la înălţimea unor oameni atât de valoroşi ca academicienii. Pe timpuri, taică-său îi umfla buzunarele doar cu leve sifonate, făcute ferfeniţă şi devalorizate.

Şi era destul de generos dumnealui – când era beat, se înţelege. Iar beat şi ine dispus era în fiecare seară, în schimb dimineaţa era morocănos şi, ca să scape de mahmureală, se îndopa cu bicarbonat, râgâia zgomotos şi-l trimitea a magazinul de peste drum să-i aducă bere. Uneori, când se îmbăta criţă, venea acasă spre dimineaţă, la ceasurile acelea mohorâte, însoţit de câţiva îneteni, de obicei mai treji decât el şi din ale căror buzunare umflate se ieţeau cituri negre de sticle. Se instalau în hol şi vorbeau în gura mare, încât aveai impresia că se

ceartă între ei. În acest timp, maică-sa, veşnic tăcută şi supusă – cotea din răcitor babic şi ghiuden, le tăia în felii subţiri, apetisante şi le punea dinainte. Apoi se apucau să cânte sau se ciodăneau – totuna era, căci vecinii Băteau cu pumnii în pereţi, să înceteze cu gălăgia, în momentul acela, taică

36
37

său îşi annintea de el, de fiul său, primul născut, şi cerea să-i fie adus, aşa Cuj se afla – în pijama şi cu papucii de casă ai mamei în picioare.

— Ia spune o poezie! poruncea el. Arată-le chilipirgiilor şi nepoftiţilor j, tora de e: e eşti tu în stare.

Saşo recita de fiecare dată una şi aceeaşi poezie – *Vitejii de la Şipka.* ştia pe dee rost, deşi nu avea decât opt anişori.

„O, Şipka!” începea el cu discantul său cristalin şi sonor.

Încă de la strofa a doua ochii lui taică-su se făceau cât cepele, iar la a te îl podidea plânsul. Ceilalţi, care la început chicoteau, făcând haz, ajungeai până la urmă să plângă şi ei, cu toţii. Tatăl îşi înşfăca zdravăn feciorul în brai şi, duhnirfid a tutun şi a vin, gângăvea printre hohote:

— Suntem nişte dobitoci!… Nişte patrupede stupide… Dar ăştia au să lumineze minţile, da, ăştia – a… Şi arăta în sus. spre plafon, unde zicea ca şti un impontant activist de partid.

Apoi, mişcat de poezia declamată, începea să îndese bancnote în buzunj relele pijamalei lui fiu-său, cu o înverşunare aparte, până ce hârtiile ajungeai ferfeniţă. Apoi, mai liniştit, apuca paharul cu vin şi-l îndemna cu limbaâmplej licită:

b-bea, b-bea şi tu! B-bea să te faci b-bărbat!

Şi-l-sorbea cu mândrie şi înduioşare din ochi până ce băiatul termina în să băutura a<ceea fadă. Un ditamai pahar cu vin nu era o nimica toată penin organismul firav al unui copil. Astfel cunoscu Saşo pentru prima daţi ameţeala [băuturii – atât de potrivnică şi ispititoare totodată, căci nu putea asemănata cu nimic altceva. După cum nu putea fi socotită niciun lucru răii din moment ce oamenii mari sorbeau vinul cu atâta plăcere. Cei mari nu se proşti, numai că trebuie să le înţelegi

rostul faptelor.

La drept vorbind, astea erau, se pare, singurele lui amintiri plăcute dii copilărie, deşi în ele nu sălăşluia nimic plăcut, în rest, totul îl dezgusta: apartamentul aicela imens şi gol, covoarele făcute sul, ca să poată fi mai uşor mi turate scamele care le împânzeau, şularele, hastarul deşirat, capetele de aţa vâtuiala şi resturile de stofă; toate gunoaiele acelea, care se lipeau de haine toţi oamenii aceia grăbiţi, care se împăunau în faţa oglinzii, care se tot răsu ce-au să-şi vadă spatele, care se dădeau orbeşte înapoi, încât ajungeau să calo pisoiul sau să-l nimerească chiar pe el, mirosul neplăcut al fierului de călcat şi al stofei stropite cu apă, şi mai ales cele două calfe cu tuleiele încă nemijite venite din părţile Radomirului să înveţe meserie.

Da, calfele acelea îi erau mai nesuferite decât orice. Stăteau turceşte p mesele de croitorie din hol, în nişte veste cusute de ei, cu degetare mari şi urâK trase pe deget şi cu bolduri în gură. Erau încă nişte mucoşi, dar arţăgoşi şi zeflemişti fără pereche; ca să mai scape de plictiseală, făceau tot felul di glume cu bietul copii, ciupindu-l de unde nu se cuvine. Saşo dădea de îndati fuga la bucătărie şi-o trăgea pe maică-se de poate. Aceasta abia mai prididei să-şi întoarcă faţa năduşită de la cratiţele şi tigăile aflate pe foc.

Infamă, ăia mă tot ciupesc de – aicea! striga el jignit până-n adâncul sufle-pă-i încolo, nu-i lua în seamă! răspundea ea obosită. Nu vezi că-s nişte prânz se plângea în zadar şi tatălui.

— [vlu-i nimic, băiete, taman o să-ţi crească mai mare! îi răspundea el în – p ce-şi turna de sus bere rece şi spumoasă. O sorbea apoi cu lăcomie.

Tindu-şi buzele umede cu' dosul palmei şi rostind cu satisfacţie:

l'Asta-i viaţa cea adevărată!

pupă ce se ospăta copios, se ducea să tragă un pui de somn în camera copiilor. căci pe toate celelalte paturi se aflau întinse costumele croite şi încă necusute, în hol, pe scândurile goale ale tejghelelor tari, dormeau, fără învelitori, calfele cu capetele rezemate de baloturile de stofă. Acolo stăruia un aer înăbuşitor, duhnind a picioare nespălate. Băiatul înşfăca o cărticică şi se refuaja în bucătărie, unde nu se auzea decât clinchetul farfuriilor spălate cu grijă de maică-sa.

Aceste amintiri neplăcute îl însoţiră pe Saşo doar până la maşina unchiului său, care-l aştepta lângă trotuar cu aparenta ei indiferenţă mecanică. Pentru o clipă asemui Fordul Taunus cu un prostănac de

provincial – cu fălci mari, fruntea îngustă şi fundul uşor atârnat. Fraţii săi mai moderni îl depăşeau de departe în eleganţă, în schimb, el pornea de la prima cheie şi habar n-a-vea ce-i aia pană. Satisfăcut, Saşo aşteptă preţ de un minut, până ce motorul prinse să toarcă uniform şi gingaş, ca un motan bătrân. Abia atunci realiză că nu-l ţin puterile să se întoarcă acasă, cum îşi propusese iniţial. Avea impresia: a banii îl ard prin căptuşeală, că măcar o bancnotă şi tot trebuia să cheltuiască. Dar unde să se ducă? La Clubul şahiştilor? La ora aceea acolo putea a sudoare de te trăsnea. Iar serata dansantă de la Casa studenţilor i se părea: am provincială. Nu era în stilul său să invite la dans fete necunoscute şi, cu mâinile transpirate, să le scoată pe ring. Cel mai bine ar fi fost la „Varşovia”, unde ar fi dat în orice caz de vreun amic. Dar ce se făcea cu maşina, dacă trăgea o duşculiţă? Merită oare să-şi bată capul încă de pe acum cu asemenea gânduri?

Pircă în faţa Casei studenţilor şi o luă la pas spre braseria „Varşovia”. Bulevardul „Ruski” era neobişnuit de pustiu la ora aceea şi, în afara câtorva provinciali care căscau gura la vitrina muzeului învecinat, nu zări ţipenie de om. De undeva ţâşni un splendid pointer care-l adulmecă prietenos şi-l conduse chiar până la intrarea braseriei, în local erau mese libere cu duiumul, dar la cele ocupate nu dădu cu ochii de niciun cunoscut. Tocmai se pregătea să facă stânga-mprejur când observă o ceafă ce i se păru cunoscută – scurtă de lot, păroasă, şi – pe deasupra – însemnată cu o cicatrice. Kişo să fie oare?

Kişo era, într-adevăr, cu două fete care nu arătau deloc rău. Pe una din ce avea impresia că o cunoştea de undeva. Avea un căpşor de viţel, dar cu lrasături ample, frumoase şi atrăgătoare şi era, probabil, înaltă, iar lăbuţa ce

38
39

O ţinea nemişcată pe masă părea destul de vânjoasă, aproape bărbăteasi Era, pesemne, vreo voleibalistă sau ceva de genul ăsta. Se apropie cu o exp şic indiferentă – ca nu cumva puştoaicele să-şi imagineze cine ştie ce. Acum văzu mai bine şi pe cealaltă – avea tenul foarte palid, iar părul, închis culoare, îi acoperea o parte din faţă.

— Bună!

— Bună! răspunse Kişo. Şezi şi asculta

Faţa lui Kişo era toată presărată cu negi, de parcă o brăzdau „m lung şi lat tot felul de gângănii. Uşor ascuţit, negul cel mai mare se instalase, ca cornuleţ, tocmai între sprâncene. Ai fi zis că Kişo figurează în inventarul br seriei din clipa înfiinţării ei şi până-n prezent. Responsabilii şi ospătăriţele schimbau foarte des, braseria îmbătrânea încet şi sigur, doar Kişo cu negii se dovedea acolo statornic. Nu mai era un tinerel – avea în jur de treizeci cinci de ani, iar de cel puţin zece era asistent universitar. Şi, după toate pe babilităţile, asistent avea să rămână în veci, căci singura sa preocupare e bridge-ul. Avea şcoala sa proprie, propria sa convenţie, pregătea chiar conc renţi. Dar la competiţii, atât el, cât şi elevii săi se clasau, de regulă, în coac Sistemul său arăta pe cât de ingenios, pe atât de complicat, aşa că era aproape imposibil să corespondezi cu el.

— Le explicam fetelor un exquise! zise Kişo. E genial, chiar eu l-am na cocit azi-dimineaţă. Dar întrucât n-am cărţi, va trebui să mă urmăreşti mare atenţie.

— Te ascult! rosti Saşo supus.

Nu-l asculta însă. Abia acum îşi aminti că fata cea înaltă era concuren lui. O văzuse o dată la un concursfăcea impasurile în pofida oricărei logic dar de fiecare dată cu foarte mare succes, de parcă vedea cărţile adversarile Cealaltă fată i se păru acum mai frumoasă decât putuse să aprecieze de la di tanţă – buzele ei palide şi nedate cu ruj erau extrem de delicate, făcute pan doar pentru a respira cu ele. Purta un deux-piece închis şi destul de demoda în schimb călcat impecabil. Nici înfăţişarea nu o avea prea modernă – och uşor melancolici, expresia uşor tristă: părea descinsă din vremea romaniimului întârziat. I-ar fi stat de minune cu o ancoră, o cruce sau o inimioară d aur în mână. Fata simţi, pesemne, că este studiată, chipul ei avu o tresării” nervoasă.

— Nu-i aşa că-i genial? întrebă într-un târziu Kişo, surescitat.

— Formidabil chiar! răspunse Saşo serios.

— Să baţi asul cu as. Nu-i aşa? Ca să-ţi laşi sus nouarul… Ce mai…
genial…

— Ai uitat să ne faci cunoştinţă! rosti îngăduitor Saşo.

— A, da!

Fata cea înaltă se numea Donka, cea cu ochi negri – Krista. De und până unde numele ăsta nemţesc? Fata pe chipul căreia se mai citea

şi acum undă de nervozitate strivi în scrumieră ţigara abia aprinsă.

40

— Bine faceţi! rosti Saşo. Fumatul nu vă prea avantajează… De altfel, să mi-am imaginat-o eu dintotdeauna pe Laura.

— Care Laura?

— Care vă convine. Fata îl privi jignită.

— Poate vă referiţi la Petrarca, spuse ea. Dar cine mai vorbeşte astăzi de
etrarea… Am crezut, că v-am înţeles eu greşit.

— Krista-i o fată inteligentă! rosti Kişo greoi. Ştie şi pizzicato ce-n
camnă.

— Şi ce înseamnă, mă rog?

— A, nimic deosebit, aşa se zice atunci când se ciupeşte struna cu degetul.
Dar e un cuvânt care-mi place mie de mult!! Kişo râse.

Exact în clipa aceea sosi ospătăriţa. Trebuie să fi fost mai de curând angaată, căci nu-i privea deloc prietenos. Ospătăriţele vechi îi cunoşteau şi-i simpatizau.

— V-aş putea ruga un campari? întrebă Saşo.

— N-avem campari! răspunse ea cu evidentă satisfacţie.
— J-tunci un sirop. Dar rece.

Siropul fu delicios, totuşi era păcat să bei sirop cu atâta bănet în buzunar.

— Ştiţi ce, hai să mergem la „Panorama”… Acolo-i foarte plăcut acum, pe terasă.

— Ştiu că-i plăcut, replică Kişo. Dar am fost o dată şi-mi ajunge – ăia iau şi pielea de pe tine.

— Bem doar câte un campari…

— Uşor de zis, dar odată intrat…

— Spune-mi, pentru tine ai bani? întrebă Saşo direct.

— Şi noi avem! interveni cu destulă înflăcărare Donka. Hai, Kişo, te rog eu să mergem!… N-am fost niciodată la „Panorama”.

— Eu nu pot întârzia! declară pe un ton categoric Krista. N-am prevenit-o mama.

— Asta nu-i o problemă, pe Krista putem s-o conducem acasă, propuse
Saşo. Sunt cu maşina, adăugă el cu nonşalanţă.

— Nu, singură mi-e jenă să merg, spuse Donka. Acolo vin deseori şi prieteni de-ai tatii… Ar fi altceva dacă ne-am duce amândouă.

— Te cred, dar…

— Ascultă, Krista, hai să-i telefonăm mamei tale şi să-i spunem că rămâi a dormi la noi… Ai mai rămas doar şi altă dată…

Fata tăcea descumpănită. După vreo zece minute, o apucară totuşi pe bulevard, în faţă păşeau Kişo şi Donka, fata fiind cu un cap mai înaltă decât cavalerul ei. Nu era însă defel corpolentă, ci suplă, de o supleţe plăcută, cum 0 aprecie Saşo cu simpatie în gând. Alături de el păşea Krista, pe tocurile ei J°a se şi având o mină abătută.

— Ştii ceva, constat că încep să am, realmente, remuşcări, spuse Saşo.
mama dumitale…

41

%>-jfele

I K.

— Am impresia că nu ştii cum să mă expediezi mai repede! rosti cu regn în glas fata. Fii liniştit, n-am să te agasez cu prezenţa mea! Tocurile ei micm prinseră să bată apăsat pe asfaltul trotuarului.

— Am vrut şi eu să-ţi pun ambiţia la încercare! Spune-mi, cine ţi-a năseţ cât numele ăsta?

— Eu însămi! replică ea iritată. De ce – nici numele nu-ţi place?

— Nici… Tânărul zâmbi. Şi cum s-au petrecut lucrurile?

— Cum?… De fapt, mă cheamă Hristina… Dar cum numele ăsta… ŞI
poticni la jumătatea vorbei.

— Ţi s-a părut prea creştinesc… Şi pentru că dumneata eşti… Fu rândul îi să se poticnească.

— … activistă de comsomol etcetera, etcetera… Raţionamentul e just.

— Eu unul însă am să-ţi spun Hristina.

— Nu cred că vei mai avea ocazia! rosti ea la fel de iritată. Nu te port deloc amabil cu mine. Şi-ţi dai aere de adult… Iar mie nu-mi place

asta. D
fapt, câţi ani ai? Douăzeci şi şase? întrebă ea dispreţuitor.

— Numai douăzeci şi patru. Şi ăia neîmpliniţi. Dar hai să nu ne mai cioro văim. E adevărat că tatăl Donkăi e scriitor?

— Da, ce-i de mirare? E vorba de… şi rosti un nume necunoscut lui Şaşo
N-ai citit *Cu Bimbo pe Marte?*

— Nu, slavă domnului. Bimbo e un câine?

— O maimuţă… Iar marţienii au luat omul drept maimuţă, şi maimuţi
drept om. Şi au făcut-o rege, să-i cârmuiască.

— Destul de anost! mormăi tânărul.

— Da şi nu, căci e vorba de o satiră!

Înainte de a intra în restaurant, fetele se duseră la telefon. Conveniseră şi vorbească Donka, ea riscând mai puţin să fie refuzată. Aceasta formă numărul şi aşteptă.

— Tanti Maria, dumneata eşti?

— Eu sunt, Donka.

— Tanti Maria, las-o pe Krista să doarmă noaptea asta la noi… Mama?
tata s-au dus la vilă şi mi-e frică să rămân singură! –

De fapt, minţise doar în parte, căci părinţii ei erau într-adevăr plecaţi îi vilă. La capătul celălalt al firului urmă o scurtă tăcere.

— Dă-mi-o pe Hristina! porunci glasul.
Fata înghiţi în sec şi apucă receptorul.

— Eu sunt, mămico.

— E adevărat ce mi-a spus Donka?

— Da, mămico! răspunse ea ferm, fără pic de şovăială.

— De unde vorbiţi?

— De la un telefon public… Suntem în drum spre casă.

— Bine, fata mea… Noapte bună.

— Noapte bună, mămico.

Krista agăţă receptorul şi răsuflă uşurată.

— Toată noaptea am să stau ca pe ghimpi.

— De ce? Nu voiai să mergem? întrebă Donka cu compătimire.

— Ba bine că nu! Dar nu cu preţul ăsta.

În restaurant erau destule mese libere – şi pe terasă, şi în interior. Donka însă se încăpăţână brusc: nu, nu pe terasă. Dacă tot au de gând să cheltuiască atâţia bani, s-o facă, cel puţin, ca lumea. Găsiră o masă convenabilă, nu prea departe de pian şi se aşezară. Cu toate astea fetele îşi pierduseră parcă, brusc, dezinvoltura; stăteau pe scaun ţepene, ca nişte păpuşi. Pianistul nu se prea omora cu firea, înşira leneş variaţiuni proprii pe motive din Gershwin şi tocmai asta, pesemne, îi asigura succesul.

— Ştiţi ce, spuse Kiso decât să bem tot felul de porcării italieneşti, care de are mai scumpe, ce-ar fi să comandăm nişte vin?

Saşo îl privi cu o mină nehotărâtă, prea îl mâncau palmele să facă praf nişte bănuţi în seara asta.

— Mă rog, dacă ţineţi neapărat… Vin alb la gheaţă şi nişte friptură rece.

— Ce friptură? Noi am cinat.

— Hai, nu fi caraghios. Dac-ai mâncat, n-aveai decât să stai acasă. Aici trebuie comandat ceva.

În sfârşit, ajunseră la un compromis: cerură vin alb şi ghiuden. Ospătarul, un tâlhar de drumul mare, mustăcios şi uns cu toate alifiile, îi servi repede şi cu multă îndemânare, cântărindu-i atent din ochii săi înguşti, de tătar. La urma urmelor, de la nişte mucoşi ca ăştia izbuteşti uneori să scoţi mai mult chiar decât de la un zgârie-brânză de ambasador. Aprinse lumânarea de pe masă, li se înclină cu eleganţă şi se retrase, în clipa următoare, Kişo se şi repezi la pahar.

— Nu-i deloc rău! zise el. Dacă ascultaţi de nenea Kişo, întotdeauna o să vă meargă bine.

Discuţia se însufleţi încă de la primele pahare, în scurt timp comandară a doua sticlă, cu care ospătarul îi servi ca pe nişte baroni. Primul care-şi dezlegă limba fu Kişo. Aflară într-o clipită că fusese căsătorit cândva şi că avea o fată în clasa a zecea. Iar Saşo trăise cu impresia că amicul său e un celibatar convins, precum îi ştiau şi toţi ceilalţi.

— O cunoaşte şi Donka! declară el. Spune, Donka, nu-i aşa că-i dom nişoară în toată legea?

— Şi de ce-ai divorţat? întrebă Şase.

— Sforăiam prea tare! răspunse Kişo cât se poate de serios.

Le povesti pe îndelete toată pătărania. Locuia cu soţia într-o

cămăruţă, la mansardă, în Lozene (1, aceasta servindu-le şi de dormitor, şi de bucătărie, şi de cameră de zi – de toate. Ziua, totul era în ordine, trăiau cum trăiesc atâţia oameni. Noaptea însă, când Kişo punea excavatorul în funcţiune, începea în ernul. Sforăia într-un asemenea hal, că-şi luau lumea-n cap până şi porum

42
43

beii de pe acoperiş. Iniţial, nevastă-sa se mulţumi să-şi înece necazul îs lacrimi, apoi îl imploră să se dezobişnuiască, iar în cele din urmă începu să-i pocnească şi, nescoţând-o nici astfel la capăt, fugi la părinţi. Acolo se născu şi copilul, fapt pe care nu catadicsi nimeni nici măcar să i-l comunice lui Kişo.

— Mai, sforăi şi-acum? întrebă Saşo.

— De duduie pământul…

— De ce nu-ți scoți amigdalele?… S-ar putea ca de-aici să ți se tragă.

— Şi de ce, mă rog, mi le-aş scoate? dădu Kişo din umeri. Aşa cel puţin sunt pe deplin ferit de a mai comite noi greşeli în viaţă.

După miezul nopţii localul se umplu dintr-odată de lume. Clienţii erau cât se poate de bine îmbrăcaţi, o parte din ei veniseră chercheliţi, vorbeau rar. cu însufleţire şi solicitau ospătarilor cu voci nerăbdătoare ce le poftea inima, îs făcuseră, pesemne, încălzirea în altă parte, iar aici aveau de gând să-şi facă plinul. Discutau foarte familiar, se salutau de la distanţă, făceau schimb de glume, ca şi când ar fi constituit cu toţii un grup amical şi doar întâmplător stăteau acum împrăştiaţi pe la diferite mese. Ospătarii se treziră brusc din moţăiala şi începură obişnuitul lor du-te-vino, cărând, una după alta, baterii de vin şi pahare cu whisky. Deodată, Kişo se zbirii tot, negii i se înfiorară.

— Dar ăştia pe-a cui spinare trăiesc, mă rog? întrebă el cu înverşunare.

— Pe a televiziunii, răspunse Donka, la curent cu viaţa mondenă. Uite-o şi pe Virna Lisi.

În restaurant tocmai dăduse buzna un grup mare de bărbaţi îmbrăcat neglijent, cu părul alandala şi purtând blugi decoloraţi, garnisiţi cu nişte petece grosolane din piele de porc. Printre ei se distingea cât de colo o femeie foarte frumoasă, cu ochi mari, luminoşi

şi picioare splendide. Toţi cei din restaurant aveau impresia că, în grabă, aceasta uitase să-şi pună fusta, rămânând doar într-un fel de chiloţei albi, foarte scurţi şi strâns lipiţi pe fese. În compensaţie, pesemne, purta nişte cizme vânătoreşti ciclamen ce-i veneau tocmai până la genunchi. Trecură pe lângă masa lor sporovăind cu însufleţire în italiană şi dispărură în salonul învecinat. Kişo oftă şi se linse pe buze.

— Şi ce face aici? întrebă el.

— Cum, nu ştii? se miră Donka. Filmează *Un cuib de nobili…* Joc şi eu în el! adăugă; ea după o scurtă ezitare…

Cei doi tineri izbucniră în râs.

— Tu ai putea cel mult juca în *Fabrica de la marginea oraşului…* comenta
Kişo. continuând să-şi lingă buzele. Văd că nătângii ăştia ne-au uitat cu totul.

Într-adevăr, ospătarul cel mustăcios îi abandonase pur şi simplu. Degeaba îi făceau tot felul de semne, care de la distanţă aduceau cu nişte încercări disperate de a-şi lua zborul, căci dumnealui n-avea nici ochi, ca să-i vadă. nici urechi, să-i audă. Abia când Kişo. Înfuriat, îi trase o înjurătură zdravănă, ajunse ceva şi la urechea versată a ospătarului, care porni spre ei rămânând în aşteptare la câţiva paşi de masă.

— Încă o sticlă! ceru Kişo. Frapată, bineînţeles…

— Gheaţa s-a termin; it! rosti sec ospătarul, îndepărtându-se.

Şi, într-adevăr, le aduse un vin cald, fără gheaţă, care nu se da băut; ctele renunţară de la prima sorbitură, Saşo însă izbuti cu chiu, cu vai să (–, fuscă un pahar.

Păi dacă aşa stau lucrurile, s-o luăm din loc! spuse el. Că nu mai e de stat în hărmălaia asta.

— Cum să-i las sticloanţa tontului ăluia? se holbă Kişo. Nici prin gând nu mi trece, nu mă urnesc de aici până ce nu zvânt şi ultima picăturică.

Şi şi trase supărat sticla alături. Fetele îi ţinură partea – mai bine s-o bea, de ce să-i înveţe cu nărav pe ospătari? Le plăcea ambianţa asta mondenă, aidoma cu cea pe care aveau, de obicei, prilejul s-o vadă doar în filmele străine. Saşo se ridică, îşi aduse de la bar un pahar de

whisky cu multă chestă. În timp ce-şi răcorea astfel gâtlejul. Kişo bea în tăcere la vin – pahar după pahar – retras cu totul în sine. Donka, cu gâtul întins, de girafă, nu-şi desprindea privirea de la masa vecină. Şi, din vreme în vreme, îşi iniţia în şoaptă prietena: „Ăla mai plinuţ de colo e Willy… Iar alături stă Edy, frate-său. şi poartă perucă. Iar aia-i Leia, da-da, ea e, cântăreaţa… Păi cum să nu, chiar ea e în carne şi oase, ce te mai miri?… Nu, nimic.

— Iar cel de lângă ei. cel cu părul… continuă Donka. Îi cară sacoşa când dumneaei binevoieşte să facă piaţa. Am fost o dată la ei acasă, am mâncat nişte clătite… E o cată de n-are pereche… Iar ăsta-i celebrul Hacio…”

— C are-i Hacio? întreba Kişo auzind ultimele cuvinte ale Donkăi.

— Tu bea-ţi mai repede vinul… Ce-i, Krista, te plictiseşti?
— Aş. mă simt foarte bine.

— Iar cei de lângă ei, cel cu părul… continuă Donka.

— Lăsaţi-l încolo, că pâr am şi eu, spuse tânărul. Ba mai sunt şi orfan de un pâriinc. aşa că aş merita măcar un pic de atenţie… Nu-i deloc cuviincios să vă neglijaţi cavalerii şi să vă zgâiţi pe la mesele altora.

— Jocul ăsta – întrebă Donka – mai e la modă? De-a cavalerii şi de-a doaivinele. vreau să zic.

Într-o asemenea ambianţă-i chiar obligatoriu! rosti tânărul.

— Atunci, fii drăguţ şi invită-mă la dans.
Saşo ezită.

— Nu prea mă trage aia! mormăi el şovăitor. Vom semăna cu o dia grama. Cea a temperaturilor din luna iulie, de pildă. Coloana înaltă, adică dumneata, reprezentând temperaturile maxime. Iar cea joasă, adică eu – temperaturile minime.

— Ia lasă-te de bancuri! zise Donka. Dansăm sau nu! De-ai şti cum mă mănâncă copitele.

— O facem şi pe asta, dar la vilă… Am acolo o minunăţie de coniac tranţuz. esc… Şi-o să ţopăim în neştire.

Ideea cu vila îşi făcu treptat loc, deşi la început se izbi de împotrivirea Cristei. Fură însă nevoiţi să aştepte până ce Kişo îşi goli sticla, treabă ce se

dovedi destul de anevoioasă. Căci, deşi Saşo renunţă la o parte din gheaţă favoarea amicului său, vinul rămânea tot cald şi nu se da băut. Iar mai a trebuiră să stea şi după ospătar; îl chemară ameninţându-l că pleacă, până dumnealui catadicsi, în sfârşit, să se prezinte. Cu o uşurinţă şi o iuţeală demr? de arta unui Picasso, ospătarul aşternu nota de plată şi, inspirat, o vârî su1 nasul lui Saşo. Tânărul o cercetă fugitiv şi o achită fără a crâcni. Kişo făcu din nou ochii cât cepele.

— Ascultă, omule, ăsta ţi-a umflat nota cu cel puţin zece leve. De ce n-ai verificat-o cu atenţie?

— Dinadins am făcut-o! răspunse şugubăţ tânărul. Cine tot stă şi verifică, pierde mai mult!… Maxima asta, dacă e să mă iau după mama, îi aparţine lui taică-meu… Care nu era decât un simplu croitor.

Urcară în bătrânul Ford după ce-şi luară o mie de măsuri de precauţie, să nu-i zărească cineva de la circulaţie. Treaba aducea pe de-a-ntregul cu o aventură. Donka jubila în tăcere. Maşina demară în mare viteză, ca-n filmele cu gangsteri, motorul mârâia furios. După ce se luară la întrecere preţ de vreun sfert de oră cu duşmanul cel invizibil, ieşiră în afara oraşului, unde Saşo reduse prudent viteza. Krista, care stătea în dreapta lui, nu părea deloc în apele ei. Stăruia o beznă de nepătruns, nu se zărea nici măcar o singură luminiţă; oare încotro erau duse?

— Până la amărâta aia de baracă, de-i ziceţi voi vilă, mai e mult? întrebă
Donka.

— Vreo zece minute.

— Picup aveţi? fu rândul Kristei să întrebe.

— Fii fără grijă! îi răspunse Saşo agasat. Şi potcoviţi-vă amândouă copi tele.

— Puişorule, interveni din nou Donka. n-are rost să regreţi, în viaţă trebuie să mergi cu fruntea sus chiar când…

— … dai în gropi, îi veni Kişo în ajutor.

— Exact!… Şi dacă vreunul dintre dumnealor va încerca să fie obraznic cu tine, apoi vai de pielea lui, că…

N-o băgă nimeni în seamă. Farurile măturau pustietatea. Când se apropiară însă de vilă, Donka intră din nou în panică.

— Copii, pe-aici stă un prieten de-al tatii.

— Şi ce-i cu asta? se înfur e Kişo. Doar n-o să-l trezim în miez de noapte să-i arătăm că eşti cu noi!

Curând crengile prinseră să foşnească în geamurile maşinii. Kişo descuie poarta, maşina intră în curtea năpădită de iarbă şi cufundată-n umbra neguroasă a copacilor. Tânărul trecu pe fază lungă şi, brusc, „în faţa lor străluci vila cu zidurile ei albe ca o fantomă nocturnă.

— Doamne, dar asta-i vilă în toată regula! exclamă Donka surprinsă.

De cum se aşezară în jurul unei splendide măsuţe rotunde, buna lor dispoziţie crescu simţitor. Coniacul se dovedi a fi grecesc, un vechi şi excelent „Metaxa" de cinci stele, puţin dulceag, dar cu o minunăţie de buchet.

Ambianţa era şi ea foarte plăcută – distinsă şi confortabilă totodată. Lui Saşo îi trecu pentru o clipă prin minte gândul că mătuşă-sa ar fi dovedit mai puţină râvnă în amenajarea vilei dacă ar fi ştiut că acum… Dar mai bine să nu se gândească la asta, că doar mătuşa sa fusese o femeie de treabă. Băură câteva pahare şi dădură drumul la muzică. Era Bach în ritm de swing şi interpretat de o formaţie de jaz. Pe mocheta albastră, Kişo şi Donka se bălăbăneau în dans ca nişte macaroane. – încercăm şi noi? întrebă Saşo.

— Nu, te rog frumos. E atât de plăcut aici. Rămase o clipă pe gânduri, ca mai apoi să adauge stingherită: tatăl dumitale a fost într-adevăr croitor?

— Vila-i a unchiului, răspunse tânărul. Dar nici tata n-a fost om rău.

— N-ai vrea să-mi povesteşti câte ceva despre dânsul?

Şi Saşo se apucă să-i povestească mai întâi de tatăl său, apoi despre sine. Îi povesti cum îl tot ciupeau calfele, după care trecu la episodul cu pisoiaşul lui alb, căruia îi dăduse drumul tocmai de la etajul ar treilea; prăbuşindu-se, pisoiul rămase ca o piftie pe asfaltul străzii. Speriat de moarte, băieţelul se vârâse sub masă. Seara făcu febră, vomă şi nu dormi toată noaptea. Mai bine zis, adormea şi se trezea la câteva clipe ţipând de groază. Vărsă apoi lacrimi amare, în taină, sub plapumă, în timp ce maică-sa se întreba cu mirare ce s-o fi

întăriiplat cu băiatul ei. A doua zi dimineaţă, deschizând întâmplător uşa apartamentului, dădu cu ochii de pisic: stătea în prag, cu o lăbuţă din faţă ruptă şi se uita la el trist şi mustrător: „Mi-au!” „Dar ce faci, plângi?” o întrebă Saşo cu mirare pe Krista.

— Şi eu am un pisoi, spuse fata cu un glas tremurat. Doar că-i negru de tot, numai încălţările le are albe.

Mai băură puţin coniac. Acum din picup urla din răsputeri Johnny Hally-day, făcând cactuşii mat uşii sale să se zburlească de-a binelea. Oare ea cumpărase discul acesta trăsnit? Krista în schimb parcă nu auzea nimic, arăta la fel de tristă şi răvăşită, în cele din urmă îşi luă inima în dinţi şi întrebă cu acelaşi glas uşor tremurat, cum i se păru lui Saşo:

— Şi de ce-ai făcut asta?

— Te referi la pisoi? întrebă el şi căzu pe gânduri. Ştiu eu ce să-ţi spun…

Poate dintr-un simţământ atavic – să ucizi, să distrugi. Totuşi, nu-mi vine a crede – în genere, instinctele mele sunt slab dezvoltate.

— Atunci de ce? îl imploră ea.

— În orice caz i-am dat drumul cu bună ştiinţă. Voiam să-l văd cum moare…

— Cum moare?

— Da, cum moare… Acum îmi vine greu să-nţeleg de unde ştiam eu pe atunci de moarte – doar eram atât de mic. Se pare că omul poartă în sine ideea morţii, la fel cum poartă în sine viaţa… Ştiam în schimb că moartea-i groaznică, mult mai groaznică decât mi se pare acum… Şi lucrul ăsta mi-a stârnit, probabil, curiozitatea, ispitindu-mă să pătrund cumva în miezul enig mei.

— Da, da, cred că înţeleg, spuse ea cu uşurare în glas.

— Dar ce face fata asta? întrebă Saşo.

Donka se descălţase şi ţopăia de una singură, de parcă ar fi intrat! transă. Era roşie ca focul la faţă şi îşi zvârlea în aşa fel picioarele goale şi frumoaşe, încât aveai impresia că încearcă să atingă cu ele candelabrul. Avea, într-adevăr, picioare frumoase, şi ea însăşi era surprinzător de suplă şi mlădioasă. Discuţiile conteniră şi toţi trei stăteau acum şi se uitau la ea. Abia când muzica încetă, Donka li se adresă gâfâind:

— Parcă aţi fi nişte butuci, nu ştiţi să vă deconectaţi.

Se culcară pe la patru. Saşo le instala pe cele două fete în dormitorul unchiului său, iar el urcă sus, la mansardă, în odăiţa de oaspeţi, unde se aflau două paturi. Deşi bine ameţit, îşi aminti de cumplita istorisire a lui Kişo legată de sforăit, îl lăsă să doarmă pe mica sofa din hol şi aruncă peste el o cergă pestriţă de Rodopi. Nici n-ajunsese bine în capul scărilor, că auzi în urmă ceva ce aducea cu un uruit subteran – uvertura la concertul care avea să urmeze.

Era singur, lungit în pat, sub acoperişul subţire al vilei, şi asculta glasul meşteşugit al privighetorilor ce viersuiau pe întrecute în vâlceaua din preajmă. Prin lucarna îngustă se zăreau frunzele aspre ale fagului în lumina molcomă, proiectată de jos, a becului de afară. Noaptea părea plină de viaţă şi de zgomote. Cântarea privighetorilor se-ngemăna cu ţârâitul greierilor şi cu orăcăitul degajat şi apatic al unei broaşte solitare. Saşo se linişti, dar somnul nu se lipea de el. îl apăsa o uşoară tristeţe. Poate pentru că răscolise acele amintiri legate de tatăl său. Sau de micul pisoi alb pe care îl mai vedea şi-acum, aievea parcă dinaintea ochilor, cu lăbuţa din faţă atârnând inertă. Prea scump plătise prima şi ultima sa încercare de a provoca moartea.

Când tatăl său se prăpădi subit, îşi zise în sinea lui că l-a pedepsit soarta din pricina acelei întâmplări cu pisoiul. Ajunsese bătrân de tot şi, într-o zi, dădură de el sub pat, după ce îl căutaseră toată dimineaţa, nedumeriţi de dispariţia lui. Pisoiul muri, dar amintirea aceea nu murea, sălăşluia în sufletul lui ca o rană vie. Şi totuşi era ceva neclar în moartea tatălui său, despre care lumea se ferea să-i vorbească. Se spunea că murise de infarct, dar unde, cum?… în orice caz, nu acasă, acolo fusese adus mort. În faţa ochilor îi apăru din nou imaginea acelui om mic de statură şi vesel, cu pielea trandafirie şi lucioasă, mereu acoperită de-o sudoare uşoară, chiar şi-n zilele de iarnă. De fapt, nu mai era veselie, ci tristeţe în ultimele sale petreceri, în lacrimile pe care le vărsa pentru vitejii de la Şipka. Simţise, probabil, moartea, se grăbea. Şi blestemata de bandă de magnetofon se rupsese cu mult înainte de capăt, cu mult înainte de a se fi sfârşit în chip firesc acel cântec vesel şi înfrigurat.

Nu ştia că tatăl său murise într-o odăiţă asemănătoare, la mansardă, într-o vilă de lângă Simeonovo. Asta se întâmplase, după ce, însoţit de un mare grup de prieteni, îşi petrecuse toată seara la „Astoria”, în compania vestitei Marusia, una dintre cele mai frumoase

lui. Dar pe atunci ea îi era cu totul inaccesibilă, manifestând interes doar pentru negustori şi industriaşi. Acum trecuse de prima tinereţe şi, pe deasupra, se apucase şi de băut, încât nu mai era bună nici măcar de barmaniţă. Foştii admiratori continuau însă s-o caute şi se considerau onoraţi să poată ieşi cu ea undeva, bineînţeles nu la manifestaţia de întâi mai. Şi era încă frumoasă Marusia aceea cu chip luminos şi auriu ca o floarea-soarelui, deşi avea ochii obosiţi şi pielea-i atârna uşor sub bărbie. Când uşile „Astoriei" fură închise, chefliii luară cu ei câteva sticle de vodcă şi porniră cu două taxiuri spre vila lui Radomireţ, unul dintre cei mai mari proprietari de restaurante din capitală. Acolo se puseră din nou pe băut, Marusia dansă până ce se încinse bine şi apoi, aproape pe sus, îl duse pe croitorul de lux în odăiţa de la mansardă, pe care o cunoşteau atât de bine. Treburile porniră binişor, deşi amândoi erau destul de băuţi. Curând însă ea coborî treptele în fugă şi dădu buzna, într-o ţinută destul de sumară, în holul încețoșat de fum.

— Îi e rău lui Ilia! exclamă ea speriată.

Ajunşi sus, îl găsiră întins pe cearşaful şifonat, cu faţa în jos. Era numai în cămaşă, iar pulpele începuseră a i se învineţi. Deşi mort, arăta nespus de vânjos şi puternic, încât aveai impresia că hainele îi ţinuseră ascunsă adevărata lui vigoare.

— Frumos a trăit, dar şi mai frumos a ştiut să moară! exclamă Radomireţ cu sinceritate. Una ca asta nu-i pe măsura oricui.

Afară privighetorile cântau şi acum pe întrecute, doar greierii amuţiseră, căci venise ceasul în care cădea rouă dimineţii. Un ditamai bondar se învârti îndelung prin odăiţă şi, până nimeri, într-un târziu, orbeşte ferestruica, reuşi cu bâzâitul său agasant, să-i risipească toate gândurile. Saso simţi că-l năpădeşte somnul. Era şi timpul, peste vreo jumătate de oră, sau poate: oră, la răsărit, cerul avea să pălească.

Era pe punctul de a aţipi când simţi un trup cald, cu respiraţia înteţită, vârându-se în patul său.

— Krista, tu eşti? întrebă el surprins.

— Care Krista!! replică Donka ofensată. Eu sunt, prostuţule!

— Parcă mai normal era să te fi dus la Kişo, mormăi tânărul în timp ce-și strecura mâna pe sub furoul ei încins.

— Lasă-te de glume. La cactusul ăla!?

— Nu te-a simţit cumva când ai trecut prin hol?

— Cum să mă simtă?… Nu-l auzi cum sforăie ca o locomotivă!

Ceva mai târziu, stăteau întinşi unul lângă celălalt şi fumau. Corpul Donkăi se mai răcorise, pântecele tare şi neted i se relaxase după încordarea prin care trecuse. Vârful ţigării ei descria elipse mici, fosforescente, căldura fumului de la ţigară îl atingea uşor.

— Ce te-a făcut să crezi că-s Krista?

— Păi ce altceva să cred când toată seara nu m-ai onorat nici măcar cu o

Privire? mormăi tânărul.

— Cum să te onorez, când în tot acest răstimp te zgâiai la Krista!

Saşo tăcu încurcat. Era prea târziu pentru orice fel de explicaţii.

— Şi te sfătuiesc s-o laşi în pace, continuă Donka. Să ştii că până acum nu s-a atins nimeni de ea.

— În ce sens? întrebă el intrigat.

— În sensul cel mai strict al cuvântului.

— Interesant, mormăi Saşo. Şi cum îţi explici treaba asta?

— Cred că are complexe faţă de bărbaţi, răspunse Donka şi, profitând d.

bezna ce stăruia în jur, căscă în voie. N-avea decât doi ani când taică-său plecat de-acasă. Şi nici c-a mai dat vreun semn de viaţă.

— În zilele noastre lucrurile astea se întâmplă destul de des, spuse el după o scurtă tăcere. De obicei însă, fetele manifestă reacţii diametral opuse.

— Ai dreptate, dar ea-i exagerat de sensibilă. Şi-o iubeşte foarte mult pe maică-sa.

— Nu te-a simţit cumva când ai venit încoace?

— Doar nu-s nebună? Am aşteptat mai întâi s-adoarmă.

Donka tăcu. În pătratul lucarnei cerul pălise pe nesimţite, nu se mai zărea nicio stea. Tânărul simţea o vagă mustrare de conştiinţă – de ce oare? Nu-i nimic, mâine va trece totul şi se va da uitării. Nu va fi dat uitării doar pisoiul cu lăbuţa ruptă, adăstând în pragul uşii, privirea lui tristă şi neajutorată… „Mi-au!”

— Puisorule, ar trebui să pleci, dragă. Krista se poate trezi dintr-o cu păntr-alta.

— O.K. şi când ne mai vedem?

— Să mai studiem niţel problema.

Ea însă nu se supără, de parcă nici nu i-ar fi auzit răspunsul.

— Eşti împărat cu vila asta… N-ai probleme.

Dimineaţă, când se urcară în maşină, cele două fete erau tăcute şi de o indiferenţă de gheaţă. Noroc de Kişo:

— Mi-e o foame de lup.

— Vă duce băiatul cât ai zice peşte la „Sumako”, spuse Saşo. Ştiu ăia să facă o ciorbă de burtă…

Întreaga curte era scăldată în rouă, ce scapără în bătaia soarelui. Deasupra lor, cerul părea lustruit. Demult băgase Saşo de seamă că doar aici, sub şoldul păros al Vitoşei, cerul avea o atât de frumoasă strălucire de porţelan.

Saşo îşi conduse unchiul cu maşina la aeroport, ajutâ*ndu-i* să ducă bagajele, în ultima clipă însă, când intră în sala de aşteptare pentru liniile externe, academicianul, cine ştie de ce, uită să se întoarcă şi să-şi ia rămas bun. Tânărul rămase câteva clipe cu gura deschisă, apoi zâmbi şi porni spre ieşire. Poate

ar fi trebuit să mai aştepte niţel, dacă ar fi avut cât de cât idee de specificul memoriei la oamenii în vârstă. Academicianul se dumiri de ceea ce, făcuse abia după ce trecu de grănicerul de la controlul paşapoartelor. Se întoarse câţiva paşi şi aruncă o privire în hol – nu mai era nimeni. Şi pe loc îl copleşi un sentiment foarte apăsător, care nu-l părăsi nici după ce se urcă în avion.

În sfârşit, motoarele prinseră să huruie, avionul se năpusti furios de-a lungul pistei şi, foarte curând, se desprinse de pământ. Nemaicălătorind parcă niciodată cu un avion atât de puternic, avea senzaţia că-l simte cum înghite cu lăcomie spaţiul, dar tot nesătul şi înfometat rămâne. Treptat, sentimentul apăsător se destramă, în definitiv, nepotul e nepot şi-i dator să-şi înţeleagă unchiul şi să-l ierte. Apăru stewardesa şi-i întinse politicos tava cu bomboane. Luă una şi, cu lăcomie de copil, o vârî iute în gură. Da, într-adevăr, orice ar face omul, cele două vârste încep să-şi semene teribil. Gândul acesta îl întrista din nou, scuipă bomboana în podul palmei şi o vârî pe furiş în scrumieră.

La urcarea în avion, cerul era jos şi înnorat, slobozind parcă în silă o ploaie cu picături mari şi cenuşii. Acum însă, cutia metalică strălucea scăldată în soare, iar norii – un nesfârşit pustiu alb cu dune de cretă – rămăseseră sub ei, hăt departe. Şi cerul era altul – mult mai afinat şi mai transparent, prevestind măreţul pustiu ce stăruia dincolo de tăria albastră. Curând fu servit dejunul compus din hors-d ceuvre şi friptură rece de pui. Friptura nu-i plăcu, dar o mâncă sârguincios. Ceaiul în schimb fu excelent. Nici n-apucară bine să strângă antipaticele tăvi de bachelită, că avionul începu să coboare. Odinioară, chiar şi la Kneajevo se ajungea mai greu. Da, odinioară, înainte de a apărea tramvaiele acelea mici şi galbene, care zdrăngăneau infernal şi săreau întruna de pe şi-n e. Ca prin vis defilară prin faţa ochilor săi pălării de paie cu boruri largi, jachete pepit, deschise la culoare/imaginea tatălui său cu haina aceea neagră, pe care o purta şi iarna, şi vara. Trăsura îi lua dis de dimineaţă şi nimeni nu ştia când aveau să ajungă, împodobiţi cu mărgele albastre şi ciucuri roşii, caii fornăiau obosiţi, copitele lor răsunau ritmic, iar peste capra căptuşită cu piele, ajungea la cei din trăsură, învăluindu-i, un miros iute de sudoare de cal. Uneori se întâlneau în drum cu vreo altă trăsură, bicele şuierau în semn de salut, iar muntele se înălţa tot mai mult în faţa lor. Vizavi de el stătea o fetiţă în rochiţă albăstruie şi ciorâpei albi, stătea pur şi simplu, iar el se topea de dragoste. Care dragoste? De unde până unde asemenea prostii? Dar avea oare sens să se ascundă până şi de sine însuşi? Acesta era adevărul, deşi. la drept vorbind, nici fetiţa nu-şi desprindea ochii de pe bereta lui de marinar cu panglică şi purtând inscripţia *Drăzki1.* Dar cutezătoare nu-i erau decât gândurile, în rest totul era doar sudoare de ea! şuier de bice şi strigăte triste de birjar. Dar la ce bun să cugete la toate astea, ce-i obiceiul ăsta bătrâ*i* (Cute/ătorul 1 – numele unui torpilor bulgar, vestit, prin acţiunile sale din timpul Primului război balcanic (1912 – 1913*; ulterior, pepinieră a activităţii revoluţionare.

nesc de a da necontenit buzna în trecutul îndepărtat, de parcă acolo, în! auntrul făpturii sale, s-ar fi năruit cine ştie ce baraj puternic şi amintirile porniseră să cutreiere, neîngrădite, ca printr-o casă părăsită.

Curând, împins de fuzelajul său încins, avionul îşi croi, pe

neaşteptate, cale prin masa densă a norilor, un tremur subit şi pătrunzător îi străbătu cor pul metalic, după care academicianul zări pământul ud şi arterele lucioase ale şoselelor. lată-i ajunşi. Răsuflă uşurat când auzi slobozindu-se trenul de aterii zare; peste puţin avionul prinse să ruleze pe pistă şi orice zgomot se stinse;

Din cerul cu nori zdrenţuiţi se cernea şi aici o ploaie măruntă, dar academicianului nici prin gând nu-i trecu să-şi pună pălăria – atât de plăcut era să-şi simtă faţa mângâiată de stropi. Intrară în sala de aşteptare, unde, nerăbdători; pasagerii se îngrămădiră în dreptul ghişeelor pentru controlul paşapoartelor] Exact în aceeaşi clipă zări doi ochi frumoşi şi înflăcăraţi privindu-l insistent Sălăşluia în ei puţină curiozitate, cu mult mai multă consideraţie şi erau atât de ageri şi aprinşi, încât academicianul fu cât pe-aci să tresară la vederea lorj Tânăra femeie porni spre el cu un mers la fel de ager. Arăta în jur de patruzee de ani, de o caldă frumuseţe meridională, ceva între Maha şi Olympia, dai mai matură şi mai robustă decât ele. Ajungând aproape de tot, îi zâmbi şi rosti într-o bulgară impecabilă, cu un accent străin abia perceptibil:

— Dumneavoastră sunteţi profesorul Urumov?

— Da, eu sunt.

Îi întinse de îndată mâna, o mână caldă, puternică şi totuşi de o mare şi găsie feminină.

— Iar eu sunt translatoarea dumneavoastră… Mă numesc Irena Sziic!

Da, într-adevăr, accentul era abia perceptibil.

— Şi ce sunteţi, de fapt? întrebă el. Bulgăroaică sau unguroaică?

— Şi una, şi alta… Tatăl meu e bulgar get-beget, din Beala Cerkva, dar toată lumea zice că-i semăn bunicii… Mama e unguroaică, şi de născut*?*

m-am născut aici.

— Atunci, s-o pornim la drum, rosti satisfăcut academicianul.

— Afară vă aşteaptă profesorul Dobozi… Vă spun asta ca nu cumva *şi* treceţi pe lângă el fără să-l observaţi! Râse. Dumnealui mi-a dat de grijă să fii foarte atentă cu dumneavoastră. De felul meu, sunt atentă, dar în cazul durrv neavoastră voi fi foarte, foarte atentă…

Academicianul Dobozi îl aştepta la ieşirea din aeroport, în hol, înconjurat de o suită întreagă. Semăna cu un papagal gras şi roz, cu ochişori albaştri, ca nişte nasturi vopsiţi, îşi îmbrăţişa cordial colegul

bulgar şi, fiind cu mult mai scund, nu reuşi să-i sărute decât vârful nasului, îi prezentă apoi colaboratorii sorcovindu-l pe fiecare în parte cu buchetui de lalele galbene, până când, într-un târziu, îşi dădu seama că trebuie să i-l vâre în mâini oaspetelui.

— De fapt, pentru dumneavoastră le-am adus! rosti el cu vinovăţie. Seuzaţi-mă că le-am stricat.

— N-are importanţă, doar n-am să le mănânc, zâmbi abia perceptibil Urij mov.

trena schiţă şi ea un zâmbet, dar nu traduse gluma ce i se păru cam nesărată.

— Să mergem dar! îl invită Dobozi cu însufleţire. Căci în afară de treburi, fie-aşteaptă un ospăţ de toată frumuseţea. Păi abia am prânzit.

— Am avut în vedere şi asta, râse Dobozi. Aşa că n-o să vă supunem la cazne.

Se urcară în Volga modestă, de tip vechi, ce aştepta în faţa aeroportului, iar ceilalţi luară un taxi. Translatoarea se aşeză în faţă lângă şofer, şi cei doi savanţi se cufundară curând într-o discuţie confidenţială, fără de sfârşit, pe care aveai impresia că tocmai o întrerupseseră. De fapt, nici nu aveau nevoie de tâlmaci. Dobozi vorbea la perfecţie germana şi destul de bine engleza.

— Mi s-a cerut să nu vă exploatez prea crunt, spuse el. Cu toate astea, vă voi răpi câteva zile.

— Dar eu am venit tocmai pentru a vă sta la dispoziţie, replică Urumov.

— Sunteţi foarte amabil, totuşi n-o să vă deranjăm fără rost. Ne înţelegem în felul următor: să faceţi una-două expuneri în faţa colaboratorilor mei pe o temă la libera dumneavoastră alegere… în plus, vom căuta să vă prezentăm institutul nostru… cu tot ce avem la dispoziţie…

— Am aflat că dispuneţi de lucruri foarte noi, spuse Urumov.

Dobozi radie de plăcere. Dacă era să dai crezare spuselor sale, reieşea că în toată lumea nu existau decât câteva microscoape electronice ca al lui. Iar acesta valora nici mai mult, nici *mai,* puţin decât întreg institutul. De atâta surescitare i se aprinse nu numai nasul, dar şi creştetul pleşuv al capului şi Dobozi începu să se poticnească până şi la cele mai obişnuite cuvinte. Emoţia îl molipsi curând şi pe colegul său

bulgar. Şi astfel ajunseră pe nesimţite în oraş, fără a băga de seamă că străbat acum străzile lui animate. La un moment dat, Dobozi tăcu, uşor jenat de limbuţia lui, dar cu aceeaşi mândrie şi satisfacţie întipărite pe chip. În faţă, şoferul mânuia volanul cu iscusinţă, acţiona prompt frânele, fiind însă atent şi la vorbele interlocutoarei sale, translatoarea. Academicianul intră la idei. Dacă această urmaşă îndepărtată a lui Bacio Kiro1 era şi ea la fel de gureşă şi plină de temperament, nu mai încăpea nicio îndoială că aveau să-l aştepte zile grele. Se pare că, la rândul ei, translatoarea îşi dădu seama că întrecuse măsura, căci se întoarse spre el şi i se adresă zâmbind:

— V-am asigurat cazarea la „Gellert”… Personal, consider că-i cel mai liniştit şi plăcut hotel din Budapesta. Sunt sigură că vă veţi simţi foarte bine.

— Mulţumesc, răspunse academicianul reţinut.

Ceva imperceptibil tresări în privirea tinerei femei, dar adăugă repede, cu aceeaşi amabilitate:

Cărturar bulgar (1835 – 1876X

53

— Iar astăzi n-o să vă tulburăm liniştea… Să vă odihniţi cum se cuvine

Prânzul fu într-adevăr uşor şi – lucrul cel mai important – de scurta?

durată. Se toasta în sănătatea sa. Academicianul gustă vinul, prudent. Şi, întocmai ca atunci la înmormântare, simţi brusc o stranie şi nepotolită sete, izvorând parcă direct din inimă, îşi goli paharul până la fund, dar alt vin nu i se mai turnă. Ceilalţi se mulţumiră şi ei cu câteva înghiţituri. Curând se ridicară cu toţi. Dobozi se înclină după cunoscutul ceremonial unguresc.

— Ne vedem mâine în jurul orei zece, zise el. Atât cât să convenim asupra i programului.

— Nu s-ar putea să renunţăm la program măcar de data asta?

— Exclus! râse Dobozi. Exclus, pentru că programul trebuie să-l preze:

tăm la Academie, dar asta nu înseamnă câtuşi de puţin că avem şi obligaţi

să-l respectăm.

Fu instalat într-un apartament spaţios şi elegant, cu mobilă stil. Nespus de frumoasă era şi baia, aşa încât nu putu rezista ispitei de a se

îmbăia. Calculat în mişcări., ca toţi oamenii în vârstă, mai mult se clăti decât făcu baie. Şi evită tot timpul, cu îndârjire, să se privească în oglinda mare, montată în perete. De fapt, oglinda nu avea de ce să-l sperie, căci arăta cum nu se poate mai bine pentru anii săi. N-avea straturi de grăsime, pielea îi era încă destul de elastică, cu excepţia celor două cute de la burtă – un modest început de sorţuleţ de piele, în cadă, apa clipocea caldă şi plăcută, răspândind un uşor iz de brad şi de ierburi de munte şi el simţi cum îl biruie somnul. Mult parcă-i trebuie unui bătrân; destul să închidă ochii şi să se lase moale în spuma aceea aromată. Curând capul i se va scufunda puţin, apoi încă puţin şi totul seva încheia ca un vis frumos şi dulce. Pentru o clipă, gândul îl ademeni, dar apoi şi-l izgoni din minte. Oricum ar sta lucrurile, nu venise aici să creeze asemenea oribile neplăceri prea-amabilelor sale gazde. Şi nici măcar translatoarei, care nu putea fi atât de vorbăreaţă pe cât se speriase el iniţial, îşi aminti cum ea îi instalase în apartament, arătându-i aceeaşi grijă şi dragoste pe care i-o arăţi unui copil. Verificase totul – inclusiv şifonierul şi toaleta, lăsase jaluzelele! a fereastra deschisă. Iar la ieşire, îi spuse cu blândeţe:

— Şi-acum, odihniţi-vă, să vă refaceţi puterile…

Procedă întocmai. După baie, se vârî cu voluptate în patul răcoros. Şi pe loc îl fură somnul. Dormi profund, nemişcat şi-n tihnă, ca un mort. Se trezi cu senzaţia că e alt om, nici el însuşi nu se putea dumiri ce anume se întâmplase, dar se simţea cu totul altul, cum nu mai fusese, poate, decât cu mulţi ani în urmă. Cele câteva ore petrecute pe pământ străin şi sub cer străin îl transformaseră parcă în întregime, îl uluia mai ales uşurinţa cu care se ridicase din pat şi se îmbrăcase. Picioarele nu-i mai erau grele, nu-l mai încercau ameţeli, nu-şi mai pierdea echilibrul. Uşurinţa aceasta stranie îi dădea însă treptat o senzaţie de gol lăuntric. Se simţea liber ca pasărea cerului, nu avea niciun fel de îndatoriri, dar nici speranţe, nici bucurii, nici amărăciuni, întocmai ca spiritul care a realizat totul şi numai tinde spre nimic. Avea impresia că aminti

rjle îi dispăruseră, că nu mai exista nici trecut, nici viitor. Se lipi nedumerit de fereastră – cerul se curăţise de nori, văzduhul părea proaspăt ca apa. Îi era foame, ar fi sorbit o ceaşcă de ceai bun sau chiar de cacao fierbinte. Putea chema oficiul, se înţelege, i se păru însă prea

din cale-afară. Nu era în tradiţia Urumovilor să se răsfeţe, să-şi permită orice şi oricum.

Părăsi hotelul abia pe înserate. Afară domnea aceeaşi răcoare, doar mirosul de benzină se înteţise, amestecându-se cu cel al florilor de tei. Cel mai bun lucru ar fi fost să nu coboare în centrul oraşului, ci să se plimbe în voie pe colinele Budei – să colinde la întâmplare cât l-or ţine picioarele. Nu avea rost să se gândească la înapoiere. De fapt, omul nici n-are nevoie să se înapoieze, important e să meargă încotrova, indiferent unde.

Păşea încet pe străzile vechi şi pustii, fără să ştie încotro se îndreaptă. Mergea sub zidurile împovărate de covoarele grele ale curpenilor, călcând pe dalele vechi, lustruite de secole, ale pavajului. Nu se grăbea, examina fiece zid, fiece ungher. Nu se plimbase niciodată singur, deşi vizitase zeci de oraşe de-a lungul vieţii sale. Vedea case cu faţade vechi, îngălbenite, păstrând şi acum urmele gloanţelor, semn al luptelor ce se duseseră cândva pe-aceste locuri. Vedea felinare aplecate, scări de piatră năpădite de muşchi. Urca tot mai sus, străzile deveneau tot mai înguste şi mai abrupte. Văzduhul era însă uşor îmbibat de aroma grădinilor potopite de flori. Nu fusese nicicând în zona aceasta a oraşului – oare nu risca să se rătăcească? Ei şi? N-are decât să se rătăcească… Prinse apoi să coboare agale până ajunse într-o mică piaţă medievală. Nisipul scârţâia ca viu sub picioarele sale; aleea îl scoase în dreptul unor metereze de unde se vedea tot oraşul. Se întunecase de-a binelea şi, la picioarele lui, într-un ocean de lumini, zăcea Pesta încinsă de ghirlandele fluviului. O ceaţă transparentă şi albăstruie se aşternuse deasupra apelor ei, iar micile nave fluviale pluteau nevăzute, trădate doar de motoarele şi luminiţele lor. Rămase aşa timp îndelungat, până ce simţi unda uşoară a unei tristeţi fără pricină cuprinzându-i brusc inima. Trebuia să plece, să se îndrepte spre oameni.

Găsi un restaurant mic şi vechi, confortabil şi călduţ ca mănuşa din poveste, înăuntru plutea miros de luminări şi de vânat, poate – miresme pe care le simţi de îndată în stomac, însă toate mesele acelea, aşternute cu feţe roşii şi brodate, purtau, prinsă sub sticlă, o inscripţie albă – „rezervat”. Rezervat, dar pentru cine, căci în restaurant nu se mai afla vreun alt client, în aceeaşi clipă răsări ca din pământ un bărbat în vârstă, îmbrăcat într-un sacou roşu de şef de sală. Avea privirea plină de solicitudine şi i se adresă în germană:

— Domnul este singur?
Academicianul îl examina uşor intrigat.
— Cum ţi-ai dat dumneata seama că sunt străin?
— Ungurii nu vin aproape deloc aici.
55

— E prea scump*?*
Şeful de sală se dovedi însă a fi vulpoi bătrân.
— Nu, domnule, nu se găsesc locuri… Doar vedeţi mesele.
— Dar pentru mine se poate găsi un locuşor? întrebă el zâmbind.
Nici măcar nu-şi dădu seama că zâmbise atât de in voie şi degajat.
— Noi suntem unguri, nu întoarcem oaspeţii de la prag, rosti galant şeful di sală. Poftiţi, vă rog.
Masa la care fu condus era totuşi mai lăturalnică şi mai înghesuită, îi pitit de perete. Exista şi aici, desigur, inscripţia „rezervat”, pe care directorul e mută, cu îndemânare pe altă masă. Academicianul se aşeză pe scaunul tare de lemn şi, în aceeaşi clipă, simţi cum îi dă târcoale o foame cumplită. Curând ospătarul îi aduse lista de bucate – atât de voluminoasă şi luxoasă, că o dădu de îndată în lături.
— Ia albumul ăsta de-aici. Ce-mi recomanzi dumneata?
— Serviţi specialitatea zilei – raţă cu portocale…
— Nu, nici chiar aşa… Fără asemenea riscuri, te rog.
— Bine, atunci lăsaţi pe mine… Ce băutură doriţi?
Academicianul stătu o clipă în cumpănă. Era de la sine înţeles că nu putea să ia masa în restaurantul acesta de lux şi să comande apă minerală.
— Să zicem, o sticlă de vin… Cel mai bun pe care-l aveţi.
— V-aş recomanda un Tokaj vechi… Nu-l găsiţi decât la noi.
Exact în clipa aceea intră în restaurant o pereche în vârstă. Şeful de sală îi salută cu o plecăciune de cum îi zări, apoi porni în întâmpinarea lor şi, plin de amabilitate, îi conduse la o masă apropiată, spunându-le tot timpul ceva în şoaptă, cu însufleţire. Cei doi încuviinţau mereu din cap, ca nişte copii ascultători; întreaga lor comnortare trăda parcă o anume nesiguranţă şi vinovăţie, în timp ce ospătarul îi turna vin în pahar, academicianul i se adresă pe un ton glumeţ:
— Şi totuşi mai vin şi unguri pe-aici.

Ospătarul zâmbiuşor, şoptindu-i discret la ureche:

— Ăştia-s îndrăgostiţi, domnule…”

— Zău? Nu sunt niţel în contratimp pentru o treabă ca asta? 11

— Presupun că se simt foarte bine… Cum găsiţi vinul, domnule? J f

— Excelent! exclamă academicianul cu sinceră admiraţie”. Într-adevăr, vinul era excelent, dar destul de tare, căci reuşi să-l

ameţească încă de la primul pahar. Nu-i nimic, asta o să-i dea cel puţin curaj să-i studieze pe cei doi îndrăgostiţi. Arătau şi ei înjur de şaptezeci de ani, deşi femeia depusese destule eforturi să-i mai împuţineze măcar cât de cât Avea părul vopsit şi ondulat cu grijă, un fard discret îi acoperea pielea aproape zbârcită a feţei. Degeaba însă, căci astfel nu puteau fi ascunse nici cutele, nici punga de sub bărbie şi nici pielea veştejită a mâinilor. Şi totuşi exista ceva frumos în chipul ei, ceva gingaş şi neatins de vârstă, ochii, mai ales, îi avea încă tineri şi vii. În comparaţie cu ea, bărbatul arăta destul de smochinit; avea

nasiil uşor coroiat, faţacu totul ştearsă. Era în schimb foarte bine îmbrăcat, periat şi călcat la dungă. I se păru, de altfel, că de la masa lor adie un destul de pătrunzător parfum, dar îi venea greu să se dumirească de la cine anume, de la bărbat sau de la femeie.

Academicianul mai sorbi de câteva ori din vin. Da, erau îndrăgostiţi şi în comportarea lor sălăşluia ceva confuz, ceva stângaci, de parcă abia făcuseră cunoştinţă şi nu se obişnuiseră încă unul cu altul. El îi mângâie cu timiditate mina, ea îi zâmbi – totul i se păru şi amuzant, şi caraghios în acelaşi timp. Nu cuni” a se şi sărută?… Asta ar mai lipsi!… Şi chiar se scarpină în ceafă – stupefiat la starea lor de euforie, nici aşa ceva nu era exclus. Gândul că buzele acelea veştejite şi fără de viaţă s-ar fi putut atinge, că trupurile acelea slăbănoage s-ar putea înlănţui i se păru dezgustător, lipsit chiar de pudoare. Dar ce să-i ftaci, toţi îndrăgostiţii sunt orbi; ei nu-s în stare să distingă ceea ce-i ridicol de ceea ce-i tragic, ceea ce-i aberant de ceea ce-i serios, ei trăiesc în lumea lor plăsmuită şi absurdă, în care nu se văd decât pe sine.

În trase scaunul mai într-o parte, aşa fel ca să nu-i mai aibă în faţa ochilor. Mai bine să-şi vadă de fazan, care părea veritabil, nu un buimac dintr-ăia îndopaţi, înşfăcaţi de picioare din fazaneria de la

marginea oraşului. Pasărea aceasta impunătoare şi excelentul vin îi erau îndeajuns, nu mai avea nevoie să caşte gura la mesele altora. Şi exact în clipa aceea răsunară acorduri pure şi clare de ţambal, revărsându-se dintr-odată ca un torent vijelios şi stihinic, de parcă cineva ar fi răsturnat un coş mare de nuci pe jos. Un ţigan înalt şi slab, în cămaşă albă şi surtuc de catifea brodat cu fir de argint, îşi acorda instrumentul. Când totul fu gata, în încăperea pe jumătate goală se auzi o melodie cunoscută. Cum se numeşte oare? Atât de apropiată şi; în acelaşi timp atât de îndepărtată? Zadarnic se străduia să scoată ceva din pustiul memoriei tulburate de vin. Mai bine s-o lase baltă. Dar gândul îl tot cerca, în cele din urmă ceva licări în pustiul acela – „Solveig”, sigur că da! Putea oare să uite o melod e ca „Solveig”? Putea oare uita de „Alcázar” cu ghirlandele lui, cu catifeaua vişinie, cu harpa de sidef al cărei gât era arcuit atât de graţios? De ţiganii roşi şi balalaicile lor, de zvonul de chitare şi de ochii îndrăzneţi ai cântă-reţei? Era tânăr pe atunci, în cuierele rotunde de la intrare atârnau pelerine ofiţereşti, albăstrii, paltoane cu gulere de astrahan şi gambete înşirate ca nişte °un „Solveig”, „Solveig”!... Nopţi îngălbenite de becurile felinarelor, hămăit monotpn de câini în plin centru, grămezi de gunoi la intrarea clubului ofiţerilor. Străbătuse un drum atât de lung fără să ştie ce face?: Trăise toate astea ca Prin somn? Era oare posibil?... Ce-i rămăsese din viaţă în afara mormanului de lucrări ştiinţifice, îngălbenite de vreme, pe care nimeni nu avea să le mai răsfoiaşcă vreodată? în cazul acesta seara de la „Alcázar”... Dar la ce bun gânduri; e astea, mai bine le-ar alunga. Mai bău câteva înghiţituri de vin, care i se lăsară de îndată în picioare.

Restaurantul se umplea de la o clipă la alta. Bubui întreaga orchestră, suspine ţigăneşti prelungi cutreierară sala, puternic sună dairaua şi totul

57

59

r.

f

— Jeatinsă. Nu se mai priveau unul pe altul şi nu se mai mângâiau. Ceva se ltfinoiase între timp. Dar ce li se putea oare întâmpla lor – doi oameni bătrâni şi obosiţi, aflaţi în pragul neantului? îşi târî anevoie picioarele îngreunate până ja garderobă. Ce speranţă

stupidă îi făcuse oare să-şi încrucişeze drumurile? în urma lui ţambalul prinse iar să-şi facă de cap, prin uşa de la ieşire se scurgea afară, şuvoi, un fum albastru de ţigară amestecat cu miros de ceapă şi de saslâc. Îşi luă de la garderobă pălăria englezească, de culoare gri, şi ieşi să aştepte în stradă, în jur nu se zărea ţipenie de om, doar neonul se revărsa pe spinarea lucioasă a maşinilor parcate. Fusese nedrept, nici vorbă că fusese nedrept. Poate că ei se iubeau cu adevărat. Nu există pe lumea asta dragoste ridicolă, există dragoste adevărată sau închipuită şi fiecare din ele face parte din micile minuni ale vieţii.

Curând sosi taxiul. Dădu adresa hotelului. Şoferul era şi e! foarte bătrân, întreg oraşul acesta părea ticsit numai de bătrâni. Conducea extrem de încet pe străzile tăcute şi întunecoase, schimbând conştiincios fazele, în calea lor apăreau pisici singuratice sau perechi de îndrăgostiţi, îmbrăţişaţi în umbra deasă a copacilor. Ajuns în cele din urmă în faţa hotelului, plăti şi parcurse cu mare efort drumul până la camera lui. Abia acum îşi dădu seama că se îmbătase de-a binelea, că se îmbătase într-un mod absurd şi nesăbuit, ca un licean la balul de absolvire, încercă să se culce, dar simţi că totul se învârte cu el. Se ridică şi, împleticindu-se, se lăsă într-un fotoliu. Fereastra era deschisă, afară *se* scălda în lumină o noapte albă şi calmă. Trebuie să fi fost lună plină, dar luna încă nu se zărea, stătea pitită îndărătul clădirilor din preajmă. Doar crengile copacilor albeau în noapte, acoperite parcă de promoroacă.

Intrase la „Alcázar” seara, în jurul orei zece. Era o zi din cele mai obişnuite, într-o vineri, ceea ce făcea ca localul să fie destul de gol. Îşi aminti că tocmai împlinise, în urmă cu câteva zile, treizeci şi trei de ani, moment crucial pentru bărbaţi, cum se spunea pe-atunci. La vârsta aceea era însă profesor, printre cei mai tineri din universitate. Corpul slab şi faţa luminoasă, uşor de tot pistruiată, îl făceau să arate şi mai măr. Se îmbrăca extrem de îngrijit şi pentru că păstra tradiţia Urumovilor, dar şi din dorinţa de a-şi asigura astfel un surplus de autoritate.

Tocmai se îndrepta spre o masă laterală când se auzi strigat pe nume. Îşi întoarse capul – era un fost coleg de liceu, care purta acum uniforma albasră, cu eghileţi argintii, a poliţiştilor. Faţa lui palidă, puţin vicioasă, părea în ipa aceea neobişnuit de amabilă. Era un gest destul de surprinzător, deoarece se ştia prea bine că tânărul profesor moştenise ceva din faima de republii” rusofil a tatălui său. Şi, colac

peste pupăză, abia trecuse anul de când proestase vehement în faţa consiliului academic la încercarea profesorului Ţan-fv de a ţine lecţii la Universitate, în timpul demonstraţiei furtunoase ce avu-ese loc în faţa Parlamentului, Urumov, deşi aflat destul de departe, îl zărise le fostul său coleg călare pe cal, fluturând deasupra capului sabia sa străluci

°are…

amuţi. Se înălţă atunci un alto feminin admirabil, uşor voalat şi voit obosit.

Are să se îmbete!… Ei şi? Nu se îmbătase niciodată, de când se ştia pe lume, corifeii ştiinţei nu fac asemenea lucruri. Şi de ce, mă rog, nu le-ar face?… Ce motiv au? Niciunul. Ştiinţa îmbătrâneşte cu mult mai repede decât cântecele, nu trece bine un deceniu şi ea riscă să fie ridicolă. Cine mai citeşte azi inter minabilele tratate ştiinţifice ale lui Erasm din Rotterdam? Sau ale lui Diderot? Nici măcar cei mai îndârjiţi bibliofili… Viaţa-i mai puternică decât orice, dar cântecele, se vede treaba, sunt mai puternice şi decât viaţa. „Alcázar” şi cântăreţele cu imenşi cercei de aur, bărbaţii cu mustăţi aspre şi lucioase, îmblânzite abia cu ajutorul penselor. Când o văzuse pentru prima oară acolo, la „Alcázar”, în localul acela vetust şi hârbuit, era îmbrăcată într-o rochie având culoarea şi desenele pielii de şarpe, în faţa ei nu se afla decât o cupă înaltă de cristal, plină cu vin, care scapără slab în lumina candelabrelor, într-un târziu orchestra se opri, urmă un moment scurt şi gol de tăcere, după care începu iar bâzâitul discuţiilor poliglote. Aruncă involuntar o privire spre masa îndrăgostiţilor şi se înfiora. Nu făceau nimic, stăteau şi se priveau unul pe altul. Ochii lor exprimau o neomenească tandreţe şi suferinţă, iubire:

şi suferinţă, de parcă amândoi ar fi venit aici direct din adâncurile infernului!

numai pentru câteva ceasuri, ca să se întoarcă din nou acolo, despărţiţi pe vecie. Se uita la dânşii aproape îngrozit – de sine însuşi, nu de ei. La urma urmelor, poate că-i mai bine aşa decât nimic. Când îi spusese oare ei pentru ultima dată „nu”? Să fi trecut de-atunci vreo treizeci de ani. Iadul însuşi e dt preferat pustietăţii, iar durerea – neantului sufletesc ce te îngheaţă. Sorbi e

mai avea în pahar şi examina sticla, îi rămăsese cam o treime. Când trect ospătarul, ceru o cafea şi o salată de fructe exotice. Acesta se înclină respectuos şi plecă. Da, se regala destul de bine pentru un văduv neconsolat, car hohotise atât de sfâşietor la înmormântarea

soţiei.

Când orchestra prinse din nou să cânte, uită parcă totul – şi dragostea, s, moarte a. Strigătele vesele ale ţiganilor îl transpuseră într-o plăcută stare di uşurătate, îşi bău ceaşca de cafea-filtru, aromată şi tare, pe care ospătarul i-< aduse umplută doar până la jumătate, mâncă pe îndelete fructele reci, amestecate cu gheaţă şi stropite cu sirop de zmeură. Cum dinţii începură să-clânţăne, şi-i încălzi cu puţin vin. După cum evoluau lucrurile, până pe la or: zece avea să fie beat criţă. Iar omul băut, la fel ca şi cel îndrăgostit, cu gre mai poate distinge comicul de tragic, absurdul de… Dar asta nu mai are nici „importantă. E singur, dar nu singuratic şi, ce e mai important – se simte săn» tos-tun, scăpat parcă dintr-o lungă şi deznădăjduită bolire.

Găsi totuşi, spre ora zece, puteri să cheme ospătarul. Achită nota, rotuf jind-o generos cu şaizeci de forinţi, apoi spuse: – Eşti amabil să chemi un taxi?

— Imediat domnule… *A”. Îi* în’aţa Pa înainte de a ieşi, arunca în treacăt o privire spre în doi îndrăgostiţi cărţie fostul să-l ghioşi. Stăteau neclintiţi la masa lor, având în faţă farfuriile cu mâncare răcitoare.

58

— Mişo, dacă eşti singur, pofteşte la masa noastră… Tocmai se pregătea să îndruge vreo scuză, când o zări pe ea. Stătea rezemată de spătarul scaunului, într-o poziţie neglijentă, ţinând între degetele braţului atârnat o ţigară. Atât ţinuta pe care o arbora, cât şi ţigara nu constituiau pe vremea aceea semne de aleasă purtare. Şi totuşi nu semăna de loc cu niciuna din cântăreţele de pe alte meleaguri pe care acest celebru local le angaja deseori. Purta o rochie foarte elegantă, împestriţată şi strâns lipită de corp. Şi avea un cap de o distincţie aproape imperială. Faţa ei albă şi mare. uluitor de frumoasă şi impunătoare totodată, cu ten splendid şi neted ca porţelanul avea alură şi de păpuşă şi de tânără regină, de orice voiai numai de bulgăroaică nu. Porni spre masa lor cu pas moale şi fără tragere de inimă, ca lin peşte mare tras cu arcanul la ţărm.

— Ţi o prezint pe domnişoara Natalia Logofetova! zise poliţistul zâmbind cam mânzeşte. Iar dânsa e soţia mea şi, aşa cum arată, nu poate să te intereseze.

— Eşti un mojic şi jumătate! mormăi nu fără temei ghemul cel

roz de lina aflat lângă poliţist.

Toată lumea se prefăcu că nu aude remarca. Domnişoara Logofetova îi întinse mâna ei frumoasă, albă ca sideful, destul de rece. după cum i se păru: asta se datora poate faptului că ţinuse în mâna aceea paharul cu vin frapat.

— Poftiţi, domnule profesor! îl invită ea şăgalnic.

— Ochii îi erau uşor ironici şi tandri. Nu observă imediat ce culoare aveau, abia mai târziu constată că erau de un albastru intens, cum nu mai văzuse niciodată, la nimeni.

— Cu plăcere, bâigui el şi-i întinse pălăria chelnerului ce veni în grabă.

Deşi era destul de tulburat, îşi dădu seama că trebuie să se aşeze în faţa ei. Şi abia atunci observă că, în rochia aceea de şarpe, corpul ei viguros arăta deosebit de suplu şi atrăgător.

— Domnului Urumov nu-i prea place compania poliţailor, rosti vecinul său şi râse atât de zgomotos, cât apucă tusea. Domnul Urumov e progresist.

— E mai mult o închipuire, mormăi tânărul profesor. Dac-aş fi fost cu adevărat, n-aş mai fi venit la această masă. Nici măcar de dragul dumneavoastră! o învălui el cu privirea.

— Pentru mine veţi face, desigur, cu mult mai mult. replică ea fără urrri de stinghereală.

Avea aceeaşi privire binevoitoare şi ironică, lucru ce-l tulbura şi ajuta îl acelaşi timp.

— Interesant, cum de nu v-am văzut până acum. domnişoară Logofetova spuse el. Sofia-i doar un oraş atât de mic.

— Fiindcă domnul profesor îşi are, probabil, deprinderile sale, replic Deprinderi ştiinţifice, fireşte, iar nu deşarte şi mondene.

În privinţa asta lucrurile stăteau întocmai, el evita viaţa mondenă, n

du-i pe plac.

— Aveţi dreptate, interveni poliţistul. Dumnealui întreţine relaţii amicale mai ales cu babalâcii din compania tatălui său.

— A, va să zică, mă ţineţi sub observaţie?

— Dar nu ne prea omorâm cu firea, îi răspunse poliţistul. Avem noi alţii, mai graşi, în colimator.

— Sau măcar să fi auzit ceva de dumneavoastră, continuă el.

Î se păru că zăreşte pe faţa ei o tresărire aproape imperceptibilă.

— Am fost plecată câţiva ani în Elveţia, cu tata…

Abia acum îşi dădu seama că-i ştia numele. Tatăl ei era diplomat de carieră, deşi nu avea un rang prea mare.

— Hai, spune-mi ce mănânci! îl întrerupse poliţistul. Eu am înfulecat nişte maţe de mie! la cuptor… *i-e* fac ăştia aici, de te lingi pe buze…

Da, era de la sine înţeles că un poliţist imbecil ca acesta nu putea avea alte gusturi. Profesorul ceru miel la tigaie. Băură vin alb, un „Moselle” veritabil, apoi se pomeniră că profesorul comandă şampanie „Chenier”. Fură aduse pahare, butelia, şerveţelul alb, oberchelnerul oficie tot ritualul, înlăturând dopul treptat. Răsună pocnitura, câteva capete se întoarseră, pline de invidie, spre masa lor.

Plecară după miezul nopţii, într-o excelentă dispoziţie. Bulevardul „Ţar osvoboditel” era pustiu, doar doi iuncheri, încinşi cu centuri albe, stăteau la post în faţa palatului regal. De poliţist şi de nevasta lui se despărţiră încă în faţa restaurantului; aceştia se vorbiseră, pesemne, anume între ei să-i lase singuri. Porniră agale pe bulevard, poposind pentru o clipă în faţa librăriei „Da-nov”, să vadă o carte de curând apărută.

— Ştiţi că noi, de fapt, ne cunoaştem? i se adresă ea fără veste.

— Ne cunoaştem? o privi neîncrezător tânărul profesor.

— Da, de la cununia vărului dumneavoastră, Naiden Urumov, dacă vă amintiţi. I-am fost atunci soţiei sale domnişoară de onoare.

Tânărul se strădui din răsputeri să-şi aducă aminte.

— De Naiden vorbiţi?… Dumnezeule, dar de atunci a trecut o groază de vreme.

— Da, aproape cincisprezece ani.

— Eraţi un copil pe-atunci.

— Da’ de unde – eram eleva!… în clasa a treia primară. Iar dumneavoastră – student, aşa mi s-a spus, deşi nu purtaţi chipiu. Eraţi primul student pe care-l cunoşteam!

— Nu-mi amintesc în ruptul capului! rosti el mâhnit.

— Pentru mine ziua aceea a fost o zi minunată, de neuitat, continuă ea şi se întoarse să-l privească. Aţi rămas idolul meu.

Deşi cuvintele ei erau rostite în glumă, emoţia ce-l cuprinse fu

atât de mare, încât avu pentru o clipă senzaţia că-i amorţise limba în gură.

— Să nu-mi mai vorbiţi astfel! Că, deşi n-am aripi, riscaţi să mă vedeţi cum încep să-mi iau zborul.

61

— N-ar fi prea drăguţ din partea dumneavoastră să mă lăsaţi singură în pustietatea asta.

În clipa aceea bulevardul nu era chiar atât de pustiu. Cei doi treceau pri dreptul Clubului militar – pe trotuarul de vizavi, în faţa clădirii galbene se al un grup de ofiţeri cu chipiuri date pe ceafă, rezemaţi neglijent în săbiile l lucitoare. Când îi zăriră trecând, se răsuciră cu toţi să-i privească. Era un g. destul de nepoliticos pentru nişte ofiţeri, dar ei îl făceau fără a se sinchisi e*

tuşi de puţin. Profesorul simţi pe moment cum îi încremeneşte faţa, dar tre'

tat îşi reveni.

— Şi am să vă fac o mărturisire, continuă ea. Eu i-am spus lui Kisiov's;

vă invite la masa noastră… De cum v-aţi oprit la intrare.

— Urumov se fâstâci de-a binelea.

— Serios? Probabil ca să vedeţi ce-a mai rămas din mine?

— A rămas destul! şi izbucni într-un hohot nestăpânit de râs, cu o uşoai doză de indolenţă, cum i se păru lui.

În clipa aceea simţi o vagă înţepătură în inimă. Dându-şi seama că întri cuse puţin măsura, ea se grăbi să adauge cât se poate de serios:

— În orice caz, nu mă aşteptam să vă văd profesor… Mai degrabă medii ca tatăl dumneavoastră…

Se întoarse acasă în seara aceea îndrăgostit lulea, îndrăgostit şi disper, în acelaşi timp. Ştia prea bine de ce-i îndrăgostit, dar nu înţelegea de ce-i disperat. Considera, pesemne, că-i este inaccesibilă în perfecţiunea ei. Că chiar dacă într-un fel sau altul avea s-o cucerească, nu va putea nicicând, pesemne, să fie ia înălţimea ei. Îi venea să zboare, să se războiască cu cineva, să răsune zăngănit de săbii şi, cocoţat pe cadavrul vreunui mişel, să scoată strigăte de biruinţă. Ar fi vrut s-o scape de furia valurilor sau a fiarelor, s-o poarte în braţe, s-o readucă la viaţă cu propria-i suflare. Avea vaga impresie că s-a întâmplat ceva straniu cu el, că a redevenit băieţaşul de odinioară, că retrăieşte anii

copilăriei. Iar lucrul acesta îi producea o bucurie de nedescris. Şi adormi pe nesimţite, cu un zâmbet fericit pe buze. Dormea fără vise, dar până şi prin somn simţea că focul acesta mistuitor n-a izbucnit dintr-odată, ca mocneşte în sufletul lui încă din prima zi a existenţei sale, din ziua naşterii sale, nefericite, de la primul ţipăt în faţa acestei lumi crude şi strălucitoare, încă din clipa când a dat cu ochii de obrazul chinuit al mamei sale. Şi această lumină l-a însoţit neîncetat de-a lungul întregii sale vieţi – fusese, fără să-şi dea seama, veşnic îndrăgostit, veşnic însetat, cu degetele veşnic întinse spre dânsa, s-o poată atinge. Când se trezi a doua zi – visele i se spulberaseră parcă în lumina strălucitoare a dimineţii, dar dorinţa de a o vedea şi a o atinge rărrunea de nestrămutat.

Se întâlniră astfel vreo lună – la început mai rar, apoi aproape zilnic. N-o sărută decât de vreo două-trei ori, furiş, pe sub umbra grea a copacilor, fo' timp ce o conducea acasă. Când o sărută pentru întâia oară, încercă strania senzaţie că sărută o leoaică. Ca şi când nu i-ar fi simţit sărutul timid şi stân

2 aci, ea nu-i răspunse câtuşi de puţin. Buzele îi rămaseră strânse, şi el nu putu să simtă decât atingerea uşoară a nasului ei, atât de rece, încât ai fi zis că-i urned. Se întoarse acasă destul demâhnit şi tulburat. Când o îmbrăţişa din nou, ea se ghemui, scuturată parcă de friguri, la pieptul lui, dar buzele tot neclintite îi rămaseră. Pe atunci, nu-şi dădea seama că, de fapt, ea nu ştie să sărute, cum nu ştiu să sărute leoaica sau ghepardul cel frumos. Ea nu putea decât să muşte – tandru sau până la sânge, după cât de puternice îi erau sentimentele.

O iubea cu aceeaşi disperare. I se părea că nicio altă femeie de pe lume nu are tenul ei catifelat şi strălucitor ca luna, aidoma cu pielea acelei fete pe care o văzuse în cabinetul tatălui său. În toţi acei douăzeci de ani ce se scurseseră de atunci, n-o căutase decât pe ea, fără să realizeze cât de iluzorie şi de zadarnică era strădania lui. Iar acum, când se afla lângă el, îi era teamă să facă ultimul pas. Avea senzaţia că tocmai în această clipă se putea întâmpla ceva neprevăzut şi înfiorător, care să-l doboare.

Într-una din seri se întoarse acasă ceva mai devreme. De cum deschise uşa vestibulului, zări o fâşie îngustă de lumină strecurată pe sub uşa cabinetu lui. Taică-său mai lucra, pesemne. Tocmai se pregătea

să urce în odaia sa, când uşa se deschise larg şi în prag apăru bătrânul. Chipul lui uscat şi sever era complet lipsit de expresie.

— Mişo! Intră pentru o clipă la mine!»

Glasul lui trăda aceeaşi autoritate pe care i-o cunoştea din anii copilăriei. Fără să-i aştepte răspunsul, tatăl îi întoarse spatele şi intră în cabinet. Simţi pe loc o strângere de inimă, înăuntru stăruia o uşoară penumbră, căci nu era aprinsă decât lampa de masă, cu abajur de porţelan de culoare închisă. Rămaseră un timp amândoi în tăcere, apoi tatăl îi spuse:

— Am aflat c-ai avea nu ştiu ce legături cu domnişoara Logofetova… E
adevărat?

— Da, tată…

— Eşti acum bărbat în toată firea. Nici prin cap nu-mi trece să-ţi cer vreo socoteală. Vreau doar să te întreb dacă-i ceva serios?

— Da, tată, foarte serios.

— Aşa gândeam şi eu, comentă bătrânul fără nicio surprindere.

Ti întoarse spatele şi porni să se plimbe prin cabinet. Şi asta dură parcă o veşnicie. Până la urmă, faţa bătrânului deveni dură, ca de piatră.

— În acest caz, mă simt dator să-ţi spun adevărul… care nu-i deloc cum ţi-l închipui tu…

— Eu nu mi-am închipuit nimic, tată.

— Păcat! rosti sec bătrânul. Când cineva îşi angajează numele şi sentimente, trebuie să cugete cu temei.

— Nu sunt nici eu legat la ochi.

— Mă îndoiesc. Am vrut să-ţi spun că domnişoara Logofetova a fost un an şi mai bine amanta lui Sabahatin Cevgun. Numele ăsta-ţi spune ceva?

— Nu! răspunse posomorât fiul.

— N-are importanţă. E ataşat la legaţia turcă, un individ cu totul respingă tor. Dar, mă rog, nu ăsta-i lucrul cel mai important. A rămas însărcinată cu el şi a făcut avort într-o fază foarte înaintată a sarcinii. Ăsta n-a mai fost chiuretaj, ci măcel de-a dreptul. Se pare că n-o să mai

poată avea copii niciodată.

Tânărul simţi cum îi îngheaţă sângele în vine.

— De unde ştii?

— De la colegul care i-a făcut chiuretaj… Afund ce dandana poate ieşi, şi-a luat inima-n dinţi şi mi-a spus toată tărăşenia.

— Şi nu-i exclus să iasă, rosti tânărul la fel de posomorât. Poţi să-ţi feliciţi colegul. Ştie la perfecţiune să păstreze secretul profesional.

— Vorbeşti prostii! îl mustră bătrânul supărat. Etica umană stă mai presus de cea profesională.

— Da, aşa este… Mulţumesc.

Ceva nebănuit scapără în privirea bătrânului, ca un minuscul arc voltaic al furiei şi iritării. Totul dură însă o singură clipă şi faţa lui deveni din nou inaccesibilă.

— Ascultă, scuteşte-mă de ironiile tale ieftine, rosti el reţinut. Ţi-am spus toate astea, pentru că într-o bună zi tot aveai să le afli… Aşa că, mai bine să îţ afli acum., în orice caz, n-ar fi rău să stai mai întâi şi să cugeţi cum st cuvine… Altă cale nu există. Şi, îndreptându-se spre birou, îi aruncă pestţ umăr: Iar acum, poţi pleca!… Nu-i nevoie să-mi spui ce-ai hotărât. Indiferent de decizia luată, tu vei fi cel ce va trage ponoasele. Eu, unul, n-am de gând să mă opun.

Tânărul profesor urcă în camera sa. Pentru prima oară în viaţă se simţea atât de distrus şi nefericit. Avea impresia că nu va mai reuşi nicicând să se ridice în picioare. Şi totuşi se ridică. După o lună se cununară şi se stabiliră în casa aceea mare şi izolată, îi era peste puteri să-şi lase tatăl singur. Şi nici mi era nevoie. Bătrânul medic se purta ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, doar că slăbise şi mai mult, iar ochii îi deveniseră mai întunecaţi şi uşor febrilii parcă.

A doua zi, Irena îl găsi la restaurantul hotelului mâncând cu poftă omieti cu şuncă. Era o dimineaţă splendidă, detaliile metalice din interiorul localului] străluceau în soare. Dar mai strălucitor decât toate i se părea zâmbetul ei

— Ce cazne mi-aţi mai pregătit pe ziua de astăzi? o întrebă el.

— Nimic deosebit… O scurtă vizită la institut, un mic prânz oficial. i &]
deseară – balet.

— Ce balet?

— Un balet bun, clasic… „Lacul lebedelor”. Trebuie să vedeţi neapărat baletul nostru. Vin oaspeţi din toate colţurile lumii ca să-l

vadă.

— Să vă spun drept, eu, unul, nu ard de nerăbdare să-l văd. O să meargă *ac* astă dată şi fără mine. Sorbi puţin ceai din ceaşca aceea frumoasă şi continuă: Când eram mai măr, socoteam că singura consolare ce şi-o pot găsi oamenii în vârstă este arta. Şi iată că m-am înşelat. Bătrânilor nu le place arta, ea le umple sufletul de tristeţe. Ba chiar mai rău…

— Dumneavoastră nu sunteţi bătrân! replică Irena cu patimă parcă. Dumneavoastră nu sunteţi bătrân, sunteţi în vârstă şi atâta tot.

În timp ce se îndreptau cu taxiul spre institut, Irena îi povesti câte ceva din viaţa ei. La izbucnirea războiului balcanic, taică-său – emigrant în Argentina, pe-atunci – primise ordin de concentrare, fiind chemat grabnic la regiment. Strânsese omul citi bani putuse, călătorise mai întâi cu vaporul, apoi cu trenul şi ajunsese cu mare chin la Budapesta. Aici fu surprins de războiul mondial şi toate drumurile spre Bulgaria fură blocate. Asta îl şi salvă. Se împrieteni cu nişte grădinari bulgari, se făcu şi el grădinar, cu toate că nici meseria lui de mecanic nu era de lepădat. – Mai trăieşte? întrebă Urumov.

— A murit acum zece ani.

— De la dânsul ai învăţat bulgăreşte?

— Da, se înţelege. Şi odată cu mine a învăţat şi mama. Acasă nu ne lăsa să vorbim decât bulgăreşte. Iar când m-am prezentat cu bulgara asta a mea la
Universitatea din Sofia, toţi au rămas cu gura căscată. Profesorul Dinekov mă punea să-i vorbesc ore în şir, şi-n vremea asta îşi tot nota nu ştiu ce. În câteva rânduri mi-a şi spus că vorbesc ca Bacio Kiro, ba chiar mai interesant.

— Păcat, mormăi academicianul, pentru că acum vorbeşti cât se poate de firesc.

După terminarea studiilor, se înapoiase în Ungaria. Soţul ei era ungur şi aveau o fată de doisprezece ani. Irena lucra la Ministerul Comerţului Exterior, şi oficiul de translator îl făcea numai în caz extrem, când nu puteau găsi pe altcineva.

Ajungând la institut, academicianul simţi încă de la poartă o animaţie abia camuflată. Până şi femeile de serviciu, care forfoteau pe coridoare ca nişte gândaci de bucătărie, se adunau două câte două şi şuşoteau cu însufleţire. Dobozi umbla energic prin cabinet şi turuia

întruna, boldindu-se la cei trei colaboratori ai săi, care îl ascultau cu feţele lungite. Bărbia dublă i se făcuse trandafirie ca o guşă de pelican. Buzele i se uscaseră. Când intră Urumov, Dobozi îi şi înşfacă braţul cu minutele sale grăsuţe şi i-l scutură, de parcă ar fi Vfut să verifice dacă-i prins bine în încheietură. De prins, nu era el cine ştie ce Prins, dar rezistă. Ochii lui Dobozi scăpărau. Şi fără să fie prea clar cui i se adresează, începu să ciripească în maghiară:

— O veste bună, prietene, o veste bună. Am reuşit să fotografiem viruşii Poliomielitei. O poză superbă L. Irena nici nu apucase să traducă totul, că el»

64
65

se şi grăbi să adauge în germană: Premieră mondială!... înţelegi – premieră mondială! Nici nu pot să-mi cred ochilor!

— Unde-s fotografiile? întrebă precipitat academicianul.

— Îndată, prietene, îndată!...

Se duse la birou, luă de acolo cinci fotografii şi i le prezentă în evantai – ca pe „o adevărată cvintă roială”, cum comentară mai târziu, colaboratorii profe-sorului. Urumov i le smulse pur şi simplu din mână în privinţa claritătii nu era cine ştie ce de capul lor, în orice caz arătau mai ceţoase decât o poză oarecare de pe Marte, dar erau poze autentice, nu încăpea nici cea mai mică îndoială, înfăţişau o întreagă tufă de viruşi semănând cu nişte arici-de-mare cu ţepi asciţiţi şi inegali. Academicianul constată cu satisfacţie că tocmai aşa ceva se şi aşteptase să vadă. În timp ce el cerceta pozele una câte una, Dobozi stătea proţăpit în faţa lui, cu o bucurie nepământeană întipărită pe chip. La rândul său, şi academicianul simţi cum inima lui îşi înteţeşte bătăile, de parcă s-ar fi aflat în pragul uşii ce ducea în vistieria naturii şi ar fi aruncat o privire înăuntru, acolo unde-şi păstrează ea cele mai preţioase taine. Iar în vremea asta, docenţii îşi blestemau pe furiş zilele, de ciudă că nu au la îndemână un aparat foto. Îşi făceau socoteala că, dacă i-ar fi putut fotografia pe cei doi bătrâni, fotografia lor ar fi fost mai senzaţională chiar decât descoperirea însăşi.

— Vă felicit! spuse Urumov. E vorba de un imens serviciu adus ştiinţei!

— Numai că nu-i meritul nostru, răspunse modest Dobozi, ci al

microsco pului electronic.

Discutară toată dimineața despre fotografii, despre structura virușilor, despre posibilele consecințe științifice. Continuară astfel și la prânzul oficial, nedându-și seama nici măcar ce mănâncă. Doar cei doi docenți – adevărații autori, ai fotografiei – mâncau și beau pe săturate. Semănau leit, ca doi frățiori, deși la înfățișare se deosebeau – unul era blond, iar celălalt, după toate aparențele, cu nițel sânge țigănesc în vine. Orice comandă era făcută în urma unor îndelungi și însufleţite consultări în doi, cereau și unul, și celălalt același fel de mâncare, așteptau cu nerăbdare până li se aducea, și goleau farfuriile până la ultima boabă de orez. Nu stăteau mai prejos nici în privința băuturii, în timp ce academicienii mai dezbăteau cu gura plină problema perfidului virus, ei conveniseră până în cele mai mici amănunte asupra merindelor pe care soțiile lor urmau să le procure pentru weekend-ul de-a doua zi.

Întorși la hotel, Irena mai făcu o încercare de a-l prelucra pe academician în problema spectacolului de balet, dar tot în zadar, firește.

— Și-n cazul ăsta, domnule profesor, ce să fac, c-am apucat să: iau bile tele?

— În cazul ăsta, du-te cu soțul dumitale. Lui îi place baletul?

— Îl divinizează.

— Atunci nu-l mai duce!… El trebuie să te divinizeze numai pe dum-i neata!

— Așa am să și fac! râse Irena. Bine, domnule profesor, odihniți-vă, că mâine ne așteaptă un drum lung.

Academicianul își petrecu toată după-amiaza într-o ușoară stare de surescitare. Minusculii arici-de-mare îi stăruiau parcă aievea în fața ochilor, gra ceva belicos în înfățișarea lor, ceva fioros și amenințător. Armate întregi, alcătuite din miliarde de ostași, semănând uimitor între ei, înarmați până-n dinți cu lăncii nenumărate și neînfricați. Știa prea bine că nu există pe lume organisme mai perfecte decât acestea, perfecte nu prin complexitatea lor, ci – dimpotrivă – prin simplitatea lor. Atotputernice și atotpătrunzătoare, ele colindau întregul pământ, ba poate și întregul univers. O singură stavilă se putea ridica în calea acestui marș triumfal – anticorpii ce tăbărau ca niște torpile asupra lor,

nimicindu-le fără cruţare. Dar până când se vor putea război astfel, iată întrebarea care-l preocupase toată viaţa. La o primă vedere ai fi zis că totul e în deplină regulă, anticorpii dispunând de resurse inepuizabile, jar existenţa lor călăuzindu-se după legile de fier ale naturii. Şi totuşi lucrurile nu stăteau chiar aşa. În inexorabila şi nemiloasa organizare a corpului uman pătrunsese un sfredel primejdios: cancerul. Breşa lua mereu proporţii în văzul oamenilor neputincioşi să intervină. Partea cea mai proastă era că nici măcar nu-i înţelegeau esenţa. Iar cei doi gurmanzi, docenţii care fotografiaseră viruşii, poate că nici nu bănuiau că puseseră stăpânire pe nişte poziţii de o excepţională importanţă.

Academicianul avu un somn agitat, dar se trezi plin de vigoare şi bine dispus. Purta în inimă o bucurie mocnită, sau poate o speranţă, deşi nu realiza cauzai Curând sosi şi Irena cu o „Volga” nouă, a institutului, pesemne. Veselă şi cu acelaşi zâmbet cald întipărit pe buze, ca întotdeauna, în timp ce se instalau în maşina elegantă şi confortabilă, ea spuse:

— Deşi călătoresc des – mai mult în interes de serviciu, fireşte – mă bucur de fiecare dată când părăsesc oraşul. Dar dumneavoastră, domnule profesor?

— Eu?… A, nu… Eu sunt cel mai obişnuit ficus de interior… Ce ficus, cac tuş, vreau să zic. Şi încă din cei cu ţepii uscaţi.

— Să nu mai vorbiţi astfel despre dumneavoastră! îi reproşa Irena. Mă indispuneţi.

Curând ieşiră afară din oraş. Era o zi proaspătă, cenuşie şi răcoroasă, vara! ăsându-se încă aşteptată. Nu se zărea niciun crâmpei de cer, dar nu norii, ci un văl străveziu părea a-l fi acoperit. Iar asta dădea un aspect deosebit de moliciune şi un aer melancolic peisajului acela matinal – câmpia de un verde-închis şi crestele şi mai întunecate ale pâlcurilor de pădure de la orizont. Academicianul simţi cum treptat îl cuprinde tristeţea – aidoma trăia natura şi în cele mai vechi amintiri ale sale – seri molcome, pline de melancolie, cerul la oglinda aurie şi înfiorată a unui lac, umbre întunecate, depărtări jilave. Ubservă că şi Irena se afla într-o dispoziţie asemănătoare – era neobişnuit de acută şi cu privirea mereu aţintită pe geamul maşinii.

— Încotro mergem, de fapt? întrebă el într-un târziu.

— La Hortobâgy, spuse ea. Hortobâgy e însăşi inima pustei

maghiare.

— Păi asta ce-i? arătă el spre întinderea din faţa lor.

— Asta încă nu înseamnă nimic! Adevărata pustă-i ca un ocean verde.

— Mi se pare că eşti puţin tristă.

— Tristă? Nu, în niciun caz. Mă desfătam contemplând natura şi atât.

— Când omul se desfată, nu pare niciodată trist.

— Da, aveţi dreptate. Desfătare nu-i cuvântul cel mai potrivit. Se înţelege că nu mă desfătam. Ba sună niţel chiar vulgar. Mai degrabă mă încărcăm cu natură, aşa cum se încarcă o baterie. Atâta doar că în loc de energie, eu mă încarc cu linişte. Pentru că tocmai de aşa ceva ducem lipsă la oraş.

— Linişte ai spus? Irena, păi în dumneata clocoteşte atâta viaţă! Mişcarea-i adevărata dumitale natură, nu repausul.

— Tot ce se poate, răspunse domol tânăra femeie. Şi totuşi la oraş viaţa-i extrem de obositoare. Poate tocmai pentru că nu-i naturală.

— Da, exact! confirmă academicianul.

Până la Hortobâgy rămaseră în tăcere, odihnindu-se. Şi când maşina se cufundă în necuprinsa pustietate verde, ea spuse:

— Opriţi, vă rop!…

Şoferul conduse „Volga” la un loc de parcare, într-o parte a şoselei. Coborâră. Vălul subţire al norilor se destrămase şi acum, peste întinderea pustei se târau alene, jos de tot, străvezii pale miţoase de nori cu marginile lăsate şi abia atingând pământul undeva în zare. Bătea un vânt în rafale, care aduna parcă putere. din propria-i goană, căci nimic nu-i stăvilea calea – nicio colină, niciun copac şi nici măcar cea mai pricăjită tufă; doar câmpia cea nesfârşită şi verde, înfiptă-n creasta îndepărtată a cerului i se aşternea dinainte, împresuraţi astfel de nori şi de umbre, bătuţi de vânturi, cei doi păreau nişte făpturi umane minuscule, pierdute printre uriaşi cenuşii, îmbrăcat în costumul său gri, cu pălăria caraghioasă şi inutilă pe cap, academicianul rămase mult timp neclintit, cu nasu-n bătaia vântului, cuprins de o emoţie ce aducea a temă de neant. Avea impresia că nimerise fără veste într-o altă lume, cu alt soi de contururi, ireale şi de dimensiuni colosale, unde vijeliile puteau să-l ia pe sus şi să-l poarte,

ca pe o gâză, prin spaţiul infinit. Râmaseră mult astfel, fără a-şi spune o vorbă, până ce într-un târziu Irena îl întrebă cu glas tare, înfruntând vântul:

— Vă place?

— Te cam trec fiorii! răspunse cu uimire academicianul.

— Da, dar în schimb e foarte frumos. Tot ce-i frumos te înfioară niţel. Priviţi iarba, de pildă, domnule profesor. De fapt, nici nu-i iarbă, ci trifoi, adevăratul trifoi sălbatic, cel pe care l-au păscut şi caii lui Attila.

Academicianul nu-şi cobora însă nasul spre pământul sărăcăcios.

— Da, aici nu se cade să trăiască oameni! Aici ar trebui să se ia la între cere caii focoşi!

Stăteau, într-adevăr, cufundaţi într-o mare de trifoi abia înflorit, a cărui

aromă dulce, de miere, nici măcar vuiturile nu o puteau risipi. De jur împre
un totul era presărat cu nişte pete mici şi roz. ca stropii de rou-a în faptul
orilor.

— Domnule profesor, vreţi să vă găsesc un trifoi cu patru foi?

— La ce bun?;

— Aduce noroc, replică ea. E imposibil să nu dau de vreunul în cogeamite oceanul acesta. Iar până atunci plimbaţi-vă niţel, domnule profesor, are să vă facă bine.

Academicianul porni agale prin pustă, stăpânit de aceeaşi vagă senzaţie de neant. Păşea agale, pipăind aproape la fiece pas pământul cu vârful pantofilor, de parcă înainta pe o pojghiţă subţire de gheaţă. Senzaţia de ireal devenea tot mai puternică, i se părea că s-a întors cu mii de ani în urmă, în timpurile acelea îndepărtate, când lumea era proaspătă ca rouă ce-i umezea acum ghetele acelea amante cu care era încălţat. Vântul şuiera întruna, norii se plimbau agale. Ajunsese hăt departe când se opri locului şi privi îndărăt – puţin speriat, ca un înotător care vrea să vadă la ce distantă a rămas uscatul. Nu se schimbase nimic, totul părea la fel de gigantic şi pustiu, doar rochia Irenei înflorise în depărtare ca un mac singuratic. Iar dincolo de dânsa

se zărea spinala lucioasă a maşinii, ca o stupidă cutie de conserve abandonată în plin rai, îşi spuse el în gând cu dezgust, îi ajungea cât mersese, trebuia să se întoarcă, îşi simţea plămânii încărcaţi cu aer curat, mădularele cuprinse de o plăcută oboseală, îi era de ajuns.

Parcursese o jumătate din drum când macul prinse brusc să freamăte. Se ridicase de la pământ, îşi flutura braţele şi-l tot chema cu însufleţire:

— Domnule profesor, domnule profesor!…

Nu desluşea nicio teamă în glasul ei. Văzuse, pesemne, vreun melc sau ceva asemănător, că altă sălbăticiune nu se putea ascunde pe aici. Ajungând mai aproape, se lămuri despre ce era vorba:

— Am găsit!… Am găsit un trifoi cu patru foi!

Iniţial crezu că glumeşte, dar peste puţin observă într-adevăr că Irena ţinea în mână un fir de trifoi cu patru foi. Frunzuliţele lui gingaşe tremurau în bătaia vântului, el le întinse uşor, rând pe rând, temându-se parcă să nu fie păcălit. Era prima oară în viaţă când vedea aievea un trifoi cu patru foi şi aproape că nu-i venea să-şi creadă ochilor.

— Asta înseamnă noroc, domnule profesor! rostea tânăra femeie. Vă aş teaptă un mare noroc!:

— Prostii, norocul e al dumitâle, dumneata l-ai găsit! răspunse aproape
J'gnit profesorul. i

— Nu-i adevărat! se împotrivi ea. Eu pentru dumneavoastră l-am căutat, deci norocul vă aparţine.

Oaspetele zâmbi involuntar:

— Prea uşor te lepezi de noroc, scumpă doamnă. Dumneata eşti tânăra şi ai nevoie de el.

— Nu, nu, domnule profesor, eu am tot ce-mi trebuie.

— Iar eu stau şi mai bine. Mie nu-mi mai trebuie nimic.

— De ce vorbiţi astfel, domnule profesor. Nu-i câtuşi de puţin aşa! replică!
ea cu mâhnire. Vă rog din tot sufletul să luaţi trifoiul ăsta. Altminteri, presimt că se va întâmpla ceva neplăcut.

Până la urmă, fu nevoit să-l ia. îl aşeză cu grijă între filele carneţelului, pe care-l vârî apoi din nou, în buzunar. Irenei îi veni inima

la loc.

— Acum e în regulă! rosti ea satisfăcută. Chiar dacă n-ar fi niciun adevăr în toate câte se spun, nimic nu vă împiedică să-l luaţi… Fie şi ca o amintire din
Ungaria.

— Amintirea o vei constitui dumneata. O incredibilă amintire! Căci mi-a fost dat pentru prima oară să văd o femeie renunţând la norocul ei. Şi încă de hatârul unui oarecare bătrân obosit.

— N-aţi înţeles nimic! exclamă ea cu glas rugător. Norocul e într-adevăr al dumneavoastră. Omul se poate înşela pe sine însuşi, poate înşela şi pe alţii.
Dar soarta n-are cum s-o înşele. De-aceea i se spune sorţii – soartă.

Peste puţin, îşi continuară drumul. Nesfârşita mare de verdeaţă prinse a undui din nou în bătaia vântului, şi acolo unde se formau invizibile valuri, culoarea ierbii devenea dintr-odată mult mai vie. Domnea aceeaşi pustietate, norii sfâşiaţi se ridicau înaintea lor spre cer ca nişte aburi. Şi dintr-odată se spulberă parcă totul – spre ei venea în goană, acoperindu-le zarea, un camion hodorogit şi jalnic la înfăţişare, cu geamurile strălucind.

Ajunseră la Eger pe la amiază. Vălul subţire al norilor se destrămase-n tării şi bătrânul oraş strălucea în bătaia soarelui. Se instalară la hotel şi îndată coborâră să ia masa. Academicianul era uimit de uşurinţa cu care-l purtau picioarele, uşurinţă izvorâtă parcă dinăuntru, din plămânii saturaţi de aer proaspăt. Irena – femeia aceea ciudată şi parcă fără seamăn – îl şi aştepta jos. Când avusese ea timp să orânduiască totul, ba să-şi mai pună la punct şi ţinuta, nu putea pricepe. Ochii ei aveau acum o strălucire blândă şi jucăuşă.

— Domnule profesor, am impresia că nu credeţi în minuni, spuse ea. De aceea nu credeţi nici în trifoiul cu patru foi.

— De fapt, ce înţelegi dumneata prin minuni? Ceva neverosimil şi supranatural?

— De ce nu? în definitiv, natura nu-i şi ea supranaturală?

— Însuşi numele ei spune că-i cel mai natural dintre toate lucrurile naturale.

— S-admitem şi asta, totuşi fără minuni nu se poate, domnule profesor, tot aşa cum nu se poate fără speranţe.

— În ce mă priveşte, pot trăi şi fără minuni, şi fără speranţe.

— Nu, nu vă cred. Spuneţi-mi, chiar sunteţi pe deplin convins,

de pildă, că va veni o zi când veţi muri?

— Păi cum altfel? se miră el.

— Mă îndoiesc! Bineînţeles, ştiţi că veţi muri… Şi totuşi nu credeţi, în

adâncul sufletului dumneavoastră, vreau să spun. De fapt, nimeni nu crede una ca asta. Nici eu, ca să fiu sinceră. Cum să rămână aşa, dintr-odată, lumea fără mine? Asta-i absolut imposibil! conchise ea cu tonul cel mai serios.

Academicianul zâmbi abia perceptibil.

— În ce te priveşte pe dumneata, indiscutabil că ai dreptate. Şi mie îmi vine foarte greu să-mi imaginez lumea fără dumneata.

— Eu nu glumesc.

— Ştiu, zise el.

În clipa aceea veni ospătarul şi le oferi meniul. Irena îşi vârî imediat nasul în filele acelea lăcuite, era puţin mioapă, pesemne.

— Chiar aveţi aşa ceva? întrebă ea aproape surescitată. Ciorbă de cozi de raci?

— Da, doamnă, răspunse ospătarul cu demnitate.

— *l hollandaise?*

— Da, doamnă.

— Şi dumneavoastră afirmaţi că nu există minuni pe lumea asta? se întoarse ea spre academician. Poftim, cum să nu existe minuni!

Târziu, spre sfârşitul după-amiezii, vizitară partea veche a oraşului. Dar însufleţirea cu care Irena se apucase să-i povestească frumoasele legende legate de lupta cu cotropitorii turci nu stârni cine ştie ce ecou în sufletul academicianului. El asculta distrat „cu privirea pierdută în depărtare, unde nu se zărea nimic, în afară de câteva vaci bălane, cu pete mari, negre ici-colo. Păşteau în tihnă şi spornic, lucru care i se părea mult mai interesant decât meterezele cetăţii prin care cu multe secole în urmă răsunase zvonul armelor. Pierduse demult orice interes pentru lucrurile din jur, chiar şi atunci când acestea erau frumoase şi delicate. I se părea că ele aparţin unei alte lumi, de care el se îndepărta încetul cu încetul. Instinctul îi spunea că trebuie să rupă orice legătură cu ele dacă vrea să dispară fără durere.

— Am impresia că ceea ce vă spun eu nu vă prea interesează, constată într-un târziu, cu amărăciune, Irena.

— Asta aşa-i! recunoscu el.

— Să mergem, atunci, să cinăm.

Luară masa într-una din vechile crame ale oraşului, înăuntru era răcoare, Plutea un miros puternic de doagă, de oţet, precum şi de stearină de la luminările care clipeau palid în semiobscuritatea încăperii. Primul lucru de care dădură cu ochii fu un uriaş cu un plastronalb şi apretatsub mătasea reverelor şi cu capul acoperit de mete plete şi mai albe. După cum era şi de aşteptat, ţinea în mână o coşcogea stacană cu vin negru, pe care tocmai îl examina la umina slabă a unei lumânări. La masa lui, care-i era pe potrivă şi ca dimensiune şi ca vechime, se mai aflau trei persoane pe care însă nu le băga nimeni

„**Îl bk.,** în seamă.

— Asta-i lordul Welch, rosti în şoaptă Irena.

71

— Care Welch „filosoful?

— Întocmai… Se zice că bea ci te o jumătate de butoi pe zi.

Erau pe punctul de a trece.de masa aceea, când, deodată, se ridică de-acolo şi le veni în întâmpinare un tânăr cam nearătos la chip, cu nişte dinţi rari în gură.

— Dacă doriţi, poftiţi la masa noastră, îi invită el. O să ne treacă astfel ti în – pul mai uşor.

Irena aruncă, descumpănită, o privire academicianului – era clar că oferta nu o încânta.

— N-am nimic împotrivă, răspunse Urumov. Welch e Welch…

În timp ce se apropiau de masă, Irena întrebă încet în maghiară:

— E adevărat că-i cam înfigăreţ?

— Ca un rinocer! răspunse nepăsător tânărul cu dantura urâtă.

— De asta m-ai invitat?… Să ajung să-l cârpesc tocmai aici?

— Dac-o faci, sunt sclavul dumitale! se entuziasma tânărul. Pe toată →
viaţa!

Când fură prezentaţi, Welch se ridică, bombându-şi mai tare pieptul puternic. Arăta ca o anvelopă pompată din răsputeri, dar mai mult cu îngâmfare. Nu era deloc în ton cu titlul său, afară doar de cazul că-l primise peste noapte. Celălalt bărbat în vârstă – suedez la origine – era numismat de talie mondială. Profesiunea îl aranja de minune, căci

profilul său uscăţiv părea decupat de pe o veche monedă romană.

— Ştiţi, doamnă, că semănaţi leit cu cea de-a treia soţie a mea? spuse
Welch măsurând-o pe Irena din tălpi până-n creştet, fără pic de jenă.

— Minunat! replică Irena. Înseamnă că mă pot considera în siguranţă?

— Pe deplin! rosti filosoful cu o anumită amărăciune. Era spaniolă. Am, divorţat după ce m-a pocnit în cap cu o vază chinezească de porţelan, din secolul al nouălea.

— Şi capul? întrebă intrigat numismatul.

— Capul mi-a scăpat teafăr! Dar vaza valora câteva mii de lire, aveţi cuvântul meu de onoare. Praful s-a ales de ea.

— Aşa cap mai zic şi eu! mormăi admirativ numismatul.

— Dar dumneavoastră ce record deţineţi?
Numismatul rămase pe gânduri.

— Recordul meu datează de acum douăzeci de ani şi l-am realizat pe aeroportul din Kiev. Am străpuns cu capul prin uşa de sticlă a bufetului.

— Nu-i deloc rău! dădu Welch compătimitor din cap. Căci votca rusească e o băutură foarte primejdioasă mai ales atunci când nu eşti obişnuit cu ea.

— Da, ce mai, am subapreciat-o, se învoi numismatul.

Şi, ca să nu mai dea greş, cele două somităţi sugeau acum „sânge de taur”, un vin tare, negru, puţin dulceag, de parcă ar fi fost anume făcut pentru sângele rece al nordicilor. Mâncară cocoşi tineri la cuptor, cu garnitură de

cartofi şi avură grijă să-i stropească din belşug cu vin. Curând tonul conversaţiei săltă cu o octavă. După peripeţia cu vinul de Tokaj, academicianul deveni foarte prudent la băutură, mulţumindu-se să tragă când şi când câte un jât. Dar nici măsura asta nu se dovedi pe deplin sigură, căci aşa, treptat, pe nesimţite, se alătură şi el discuţiei generale.

— Domnule Welch, am citit de curând ultima dumneavoastră carte –
Intuiţie, şi cunoaştere.

— Da, da! râse filosoful. Ştiu ce aveţi să-mi spuneţi! – e

subiectivistă!

— Din moment ce ştiţi, n-am să vă mai spun… Oricum, e o carte interesantă şi foarte spirituală.

— Îmi face plăcere să aud asta de la dumneavoastră… Sunteţi marxist?

— Nu mi s-a eliberat nicio diplomă în sensul acesta… Dar cred că…

— E clar!… Şi ce anume vă displace în cartea mea?

— Cum să vă spun, se poticni uşor academicianul. Am impresia că aţi uitat să explicaţi tocmai ce reprezintă intuiţia.

— Asta n-o poate explica nimeni, replică cu demnitate filosoful, în general însă. se poate afirma că este un simţ al adevărului;

— Şi dumneavoastră posedaţi acest simţ atunci când v-aţi căsătorit cu spaniolă?

I Se înţelege! Şi, ca dovadă, mi-am asigurat de îndată vaza.

— Felicitări! spuse academicianul, în cazul acesta aveţi tot dreptul să folosiţi noţiunea de intuiţie.

Spre ora unsprezece, numismatul se ridică şi rosti un toast încâlcit despre monede ca mijloc de întărire a prieteniei şi frăţiei între popoare. Welch trecuse la coniac, pe care-l sorbea cu aceeaşi uşurinţă şi pe îndelete, de parcă ar fi băut mai departe vin. Undeva, într-unul din saloane, începu să cânte orchestra; fumul de ţigară devenise atât de dens, că până şi luminările prinseră să clipească. „Sângele de taur” se dovedi mai periculos decât vinul de Tokaj şi academicianul îşi dădu seama că nu mai poate zăbovi nicio clipă.

— Irena, n-ar fi mai bine să plecăm? întrebă el: într-o doară.

— Da, se înţelege. Cred însă, domnule profesor, că de astă dată v-aţi simţit destul de bine.

— Crezi asta?

— Aşa, cel puţin, aş fi dorit să fie.

— Eşti, într-adevăr, o fiinţă din cale-afară de bună. Uitasem pur şi simplu că mai există şi asemenea oameni pe lume.

Curând, aproape pe neobservate, părăsiră societatea aceea aflată într-o excelentă dispoziţie. Drumul la înapoiere fu însă mai dificil – aveau de urcat zeci de trepte şi încălţările i se păreau grele, de cosmonaut. Când, într-un târz u, ajunseră în strada întunecoasă şi cutreierată de vânt, academicianul se rezemă vlăguit de zid. Irena îl cercetă cu îngrijorare.

— Vă este rău?

— Da, dar nu de la vin, răspunse el gâfând. De la bătrânețe mi se trage…

73

3 fe

— S j-și

— *& >! %e*

— *N*

— *%*

— Am impresia că am cam exagerat nițel?

— Care nițel? Eu, unul, m-am îmbătat de-a binelea.

— Pot să vă iau de braț? întrebă Irena. Ajungem mai ușor.

Îl apucă de braț, conducându-l pe strada întunecată ca pe un copil. VântU bătea la fel ca și înainte, înverșunat și răcoros, dar academicianul nu simțea decât brațul cald și, în răstimpuri, atingerea soldului ei pietros. I se pg. rea că amețeala pe care i-o dădea această neașteptată senzație era mai puternică decât cea a vinului. Uitase, uitase cu desăvârșire ce înseamnă căldura unui braț de femeie. Până și amintirea i se ștersese din memorie – atât de mult și de perseverent o izgonise. De astă dată însă vinul avusese darul să-i sij. bească toate legăturile lăuntrice, încât el nu mai era în stare să se controleze. Se simțea și emoționat, și stingherit în același timp, ar fi vrut să-și retragă brațul, dar nu avea puteri, în cele din urmă, renunță și se lăsă condus în starea în care se afla, ușor amețit de vin și de emoție, de amara senzație a irecuperabilului.

Se întreba în sinea lui când pășise oare pentru ultima dată, la fel ca acum, pe o străduță întunecoasă, alături de o femeie care să-l învăluie cu căldura făpturii sale. Și nu izbutea să-și amintească, fiindcă trecuseră de atunci decenii, pesemne. Cu dânsa nu mersese niciodată la braț, nici măcar în zilele și nopțile dinaintea căsătoriei. Statura, frumusețea și fața ei imobilă! copleșeau. Cu sensibilitatea lui înnăscută, își dăduse seama că ar fi devenit caraghios dacă s-ar fi lipit ca un polip de leoaica aceea cu mers atât de maies-touos. Despre el se spunea pe-atunci că e un bărbat chipeș, inteligent, bine îmbrăcat. Cât era orașul de mare, n-ai fi găsit o femeie căreia să-i fi fost jenă să meargă cu el la braț pe stradă. Și-apoi, pe lângă toate, mai avea și un nume

foarte frumos. Făcea parte din respectabila familie a Urumovilor, care nu se compromisese nicicând, cu nimic, în ochii lumii. Oamenii îi căutau societatea, însă el se eschiva, fără a face aceasta cu premeditare, în faţa soţiei sale se intimida de-adevăratelea chiar şi mai târziu, când izbutiseră să se obişnuiască unul cu altul ca nişte vechi prieteni.

Nici nu simţi când ajunseră – atât de scurt i se păru drumul, îl mai stăpânea şi acum acea uşoară ameţeală, sângele îi zvâcnea încetişor în tâmple. Oare vorbiseră ceva pe drum? Puţin probabil!… Nu, nu – făcuse doar o glumă la adresa filosofului. Apoi, de teamă că ea ar fi putut să nu-l mai ţină de braţ, tăcuse tot restul drumului. Tăcuse şi Irena, călăuzindu-l ca pe un copil. Şi abia în holul hotelului îşi desprinse braţul de braţul său, iar el porni, buimăcit parcă, s-o ia pe trepte în sus.

— Mai bine să mergem cu liftul, domnule profesor.

— Da, da, îndrugă el. Mergem cu liftul, se înţelege.

Stăteau faţă în faţă în mica şi străvechea cabină a ascensorului. Irena! învăluia cu aceeaşi căldură tandră şi puternică şi cu acelaşi zâmbet blând şi încurajator. Deşi avea camera cu două etaje mai sus, coborî împreună cu el.

74

— Îţi mulţumesc, Irena, rosti academicianul cu o voce pe deplin trează şi – Iarááă rămân nespus de recunoscător.

— Noapte bună, domnule profesor.

Academicianul se îndreptă spre camera sa, dar cum nu simţi în urmă nici mai mică mişcare, se opri locului şi întoarse capul: Irena se afla tot acolo, în faţa liftului.

— De ce nu pleci?

Femeia îşi dădu seama că făcuse exces de zel, dar răspunse cât se poate de firesc:

— Răspund de dumneavoastră, domnule profesor.

Academicianul se strădui din răsputeri să nimerească gaura cheii de la prima încercare. Cu chiu, cu vai reuşi la a doua. Flutură din mână spre Irena în semn de salut şi intră în cameră. Luate de curent, perdelele de tul fremătară un timp ca nişte aripi, apoi se potoliră, îi venea greu să se dezbrace, dar ştia că nu trebuie să se dea bătut. Nu se dăduse niciodată bătut, oricât de greu i-ar fi fost, luptând de fiecare

dată până la capăt, în afară de cazul ei, firește, când trecuse prin ușa aceea ca un condamnat.

Academicianul zăcea întins pe patul alb și curat, ținându-și mâinile albe și reci deasupra plăpumii. Perdelele atârnau nemișcate și îndărătul lor se zărea doar un crâmpei de cer, tăiat de creasta luminată a unui acoperiș povârnit. Da, în cele câteva luni de fericire, totul, absolut totul, nu fusese decât o minciună crasă, bine ticluită. Și totuși nu o putea învinui de nimic. Ea nu-l dusese cu vorba și nu încercase niciodată să-l acapareze. Nu-i ceruse nimic, nu-i făcuse niciun fel de apropouri. Iar el putea să plece când voia, căci, la rându-i, nu-i făcuse niciun fel de promisiuni. Era convins că ea nu i-ar fi spus o vorbă mă car de reproș și că ar fi rămas nepăsătoare, cu același zâmbet calm și distant pe buze. Și totuși el n-a plecat…

Își amintea foarte bine dimineața aceea posomorâtă de noiembrie când s-au cununat. Ziua. din ajun fusese caldă, văzduhul de o limpezime cristalină. Vitoșa părea aplecată asupra orașului cu tot corpul ei siniliu, de granit. A doua zi însă, când se trezi, străzile erau presărate cu zăpadă, în drum spre biserică, le ieși înainte un coșar și toată lumea zâmbi fericită. Toți, în afară de bătrânul Urumov, care pășea zăvorât în sinea sa, cu pălăria veche de fetru trasă pe frunte, în biserică era puțină lume, majoritatea fiind rude îndepărtate de-ale ei – femei tinere cu mănuși albe, câteva bătrânele cu pălării șifonate de velur și niște ofițeri în uniformă de paradă, cu priviri disprețuitoare pentru tânărul înalt și firav, prea palid în costumul său negru, de gală. Mireasa era însă ca de obicei – calmă și reținută, cu fața albă, de ghips, ce nu exterioriza niciun fel de sentimente. Da! răspunse preotului cu vocea ei înaltă, distinctă și mexpresivă. Se sărutară; degetele mâinilor îi erau reci ca gheața, dar spre „larea lui surprindere, îi simțea pulsul iute, neliniștit. Se emoționa la fel de la „e, pe cât știa să se stăpânească. Iar el nu izbutise niciodată, cât trăiseră îmPreună, să înțeleagă ce-i în ea adevărat și ce-i prefăcătorie, care pasiune rămî

nea vie și care s-a stins pe veci. Dar în clipa când trăsura porni spre casă, ea își lipi obrazul de umărul lui și zâmbi – singurul zâmbet cald și omenesc din toată viața lor, poate. Atunci abia intui el că aleasa inimii sale îi este, de fapt, recunoscătoare, și că această recunoștință nu se va evapora repede și ușor ea o cupă de coniac ieftin.

În prima lor noapte conjugală, ea se dezbrăcă în faţa lui cu o degajare totală. Odaia era întunecată, de afară pătrundeau doar reflexele uşoare ale zăpezii de pe acoperi şurile învecinate, întreaga clădire era cufundată în tăcere şi beznă, de parcă decenii întregi n-ar mai fi locuit într-însa nimeni. Se dezbrăcă şi, fără pic de jenă, rămase în faţa lui goală şi încremenită. S-ar fi aşteptat să vadă orice, dar nu şi perfecţiunea acestei frumuseţi de marmură. Şi nici n-ar fi crezut, poate, că are în faţă o fiinţă vie, dacă nu i-ar fi văzut strălucirea ochilor, dacă nu i-ar fi simţit, prin beznă, răsuflarea iute, nerăbdătoare.

Când o atinse cu degetele, simţi că dinţii încep să-i clănţăne de emoţie. A trebuit atunci să rămână multă vreme unul lângă altul, până se liniştiră. Ea înţelegea ce se întâmplă cu el şi nu se grăbea. Stătea în aşteptare, trupeşa şi plină de vlagă, în timp ce muşchii însetaţi i se încordaseră ca nişte arcuri. Dar el nu se mai gândea la dânsa, ci la fata aceea din cabinetul tatălui său. Amintirea îl calmă şi el întinse mâna spre ea. Avea pielea mult mai netedă decât se aşteptase, trupul însă îi era pietros şi plin de vigoare. Apucă acest trup viguros şi încercă să-l strângă în braţe fără niciun fel de simţământ al posesiunii şi triumfului. Din cauza aceasta, avu pentru o clipă impresia că totul se răceşte într-însul, dar pielea ei era nespus de moale şi neînfiorată, iar degetele mângâietoare. El îşi dădu frâu liber şi pe loc ea îl devoră, aşa cum devorează şarpele o broască – încet, convulsiv, cu pauze scurte, pline de voluptate.

Astfel rămaseră pentru totdeauna relaţiile lor – ei nu făceau dragoste, ci, atunci când ea avea nevoie de el, îl devora pur şi simplu. Iar asta se putea întâmplă în fiecare zi şi-n fiecare ceas, dar ea era înţeleaptă şi ştia să se stăpânească. Nu-l forţa, ci-l pândea molcom, ca o namilă de pisică, la rosătura din podea şi, fără a se mai juca cu el sau a-şi da măcar osteneala să-l mestece, îl devora pur simplu, rămânând apoi singură şi sătulă, prăvălită pe patul ei imens.

Îşi dădu foarte curând seama că ea nu-l iubise niciodată. Şi poate că nici nu era vinovată de treaba asta, poate că nu ştia, în general, să iubească. Ştia doar să devoreze cu nevinovăţia şi naturaleţea şarpelui. Şi-l devora nu numai pe el, devora tot ce era al lui, metodic, fără grabă şi fără insolenţă. Şi în felul ei, îi era recunoscătoare – îi purta de grijă pe cât era în stare s-o facă şi nu-l înşela.

Trecură astfel vreo zece ani. Şi cu fiece an patima ei constantă şi nesăţioasă îi devenea tot mai ostilă şi mai insuportabilă. Asta însă se

petrecea doar în sufletul său, doar în clipele nocturne de aduceri-aminte. În rest, accepta umil să fie stăpânit de trupul acela viguros, mereu mai masiv şi mai lacom. Dar în timp ce propriul său trup se sufoca şi se stingea încetul cu în ce

Î

tul, sufletul i se închidea într-o carapace tot mai groasă. Salvarea din mrejele ei şi tihna şi le afla tocmai în străinătate, unde ajunsese să fie cunoscut şi solicitat, izbucni apoi războiul, dar el ştia că orice s-ar întâmpla, nu se va duce în Germania. Rămase astfel în propria sa capcană, în casa aceea mare şi veche, în care se stingea în tăcere tatăl său. După căsătorie, tatăl şi fiul se înstrăinaseră cu desăvârşire unul de altul, de parcă n-ar fi locuit sub acelaşi acoperiş. Pe tânăr îl copleşea tot mai des un sentiment dureros şi nedesluşit de culpă. Ştia prea bine că nu trebuie să-şi abandoneze părintele, dar nu vedea calea prin care l-ar fi putut apropia.

Şi exact în perioada aceea, Urumov îşi dădu seama că Natalia începuse să-l înşele. Constată acest lucru cu totul întâmplător, cu propriii săi ochi. Era într-o dimineaţă obişnuită din cursul săptămânii; luase tramvaiul numărul patru, să meargă la biblioteca universitară. Şi de acolo, de pe platforma din spate a primului vagon, îi văzu pe ei. Erau în remorcă, pe platforma din faţă, cu obrajii lipiţi de geam şi atât de cufundaţi în sine, încât nici dacă s-ar fi aflat în preajma lor, nu l-ar fi remarcat. Cine ştie de ce, îl şoca mai ales faptul că bărbatul era ofiţer german, aproape un puşti, cu faţa frumoasă şi blondă, de păpuşă. Nu făceau nimic, doar se priveau, dar chipurile lor exprimau mai mult decât orice cuvinte. Extrem de tulburat, coborî încă la prima staţie. Nu era nici gelos, nici înfuriat şi nici măcar jignit. Dar o vagă durere şi amărăciune îl încercau, laolaltă cu o anumită senzaţie de uşurare, stranie şi de neînţeles. Niciodată-n decursul vieţii lor comune ea nu-l privise şi nu-i zâmbise astfel. Niciodată, nici măcar pentru o clipă. Poate că era îndrăgostită – pentru prima oară în viaţa ei, şi încă de un tinerel bucălat, în uniformă sclivisită? I se părea că alegerea nu i se potrivea câtuşi de puţin, înainte de-a se căsători, avusese prilejul să-şi vadă, fie şi pentru o clipă, precursorul – turcul. Era un uriaş negru şi pletos, kurd de origine, alcătuit numai din muchii şi noduri parcă, dar

autoritar şi, în felul său, frumos la chip. Ofiţeraşul în schimb nu făcea mai mult decât un pahar cu sirop de zmeură. Şi totuşi ea îl iubea, cum iubesc, pesemne, femeile fără copii, dornice să apere şi să ocrotească, în privinţa asta nu încăpea nici cea mai mică îndoială.

Două zile ezită între câteva măsuri extreme. Nu mai avea acum niciun fel de sentimente, afară doar de cel al demnităţii lezate. A treia zi o chemă la el în birou. Ea intră calmă, câtuşi de puţin alarmată. Doar privirea ei trăda o uşoară iritare.

— Natalia, te-am chemat să-ţi spun că de azi înainte nu mai suntem soţ şi soţie!

Nici măcar nu tresări la auzul acestei veşti. Se mulţumi doar să întrebe încet, cu o uşoară mirare:

— De ce?

— Ştii prea bine de ce.

— Şi vrei să divorţăm?

— N-am de gând să întreprind nimic oficial! ţipă el. Sunt uluit de această! legătură respingătoare.

— De ce respingătoare? întrebă ea cu duşmănie.

— Aşa consider eu! replică el dur. N-am deloc intenţia să te urmăresc sau să te controlez. Vom rămâne să locuim sub acelaşi acoperiş, afară doar de cazul că vei încerca să mă faci de râsul lumii. Vom rămâne sub acelaşi acoperiş – atât şi nimic altceva.

Ea tăcu. Bătălia Stalingradului se terminase demult, femeile intuiau mai bine epilogul decât neajutoraţii lor. soţi. Natalia se ridică şi-l privi, ca şi când l-ar fi văzut pentru prima oară.

— Profiţi de faptul că sunt lipsită de orice sursă de venituri!

— Nu vreau să profit de nimic! se răsti el, uluit de sine însuşi, îţi ofer posibilitatea să trăieşti aşa cum ai trăit şi până acum.

Pe atunci, el avea doar patruzeci şi cinci de ani. Dar până la sfârşitul vieţii Nataliei nu se mai atinse de ea şi nici ea nu încercă să şi-l apropie din nou. Pe locotenentul german îl părăsi însă cu acelaşi calcul rece cu care acceptase să se căsătorească cu Urumov. De astă dată însă totul se dovedi cu mult mai dureros, în câteva luni Natalia se jigări ca o pisică abandonată, privirea ei deveni tot mai posomorâtă şi mai rea. Aproape că nici nu se uita la el, nu-i cerea bani pentru nimic, nici măcar pentru coşniţă. Nu se îmbrăca, nu ieşea nicăieri, stătea zile

întregi fără a scoate o vorbă. Cu timpul îşi reveni.

Cât despre el, nici prin gând nu i-ar fi trecut pe atunci că va renunţa pentru totdeauna la viaţa lui ca bărbat. Lucrurile se petrecură însă întocmai, înainte i se întâmpla deseori să obţină ceva la care nici măcar nu cuteza să aspire. Dar cu timpul, asemenea întâmplări deveniră o raritate. Nu-şi dăduse seama că, după o femeie atât de fascinantă şi plină de vigoare, toate celelalte i se vor părea cu totul neînsemnate, şterse şi lipsite de gust ca paiele. Căci, orice s-ar spune, în adâncul sufletului său rămăsese totuşi ceva nedevorat de ea, 0 fărâmă din dragostea aceea nemărginită şi oarbă, ce-l tulburase atât de mult în primele luni. Toate femeile care urmară Nataliei i se păreau jalnice, complet străine şi nu simţea nicio dorinţă când le ţinea în braţe. Iar mai presus de toate cusururile lor mai era un obstacol – demnitatea sa înnăscută. Nu era omul care să facă ceva într-ascuns, să caute camere pentru întâlniri, să mintă. Nici măcar să se prefacă nu ştia. Aşa ceva era în afara puterilor şi posibilităţilor sale morale. Avea însă o vagă presimţire că va ajunge la resemnare, la o resemnare totală. Şi se dărui cu o şi mai mare putere şi pasiune activităţii sale creatoare.

Oricât de straniu i s-ar fi părut, relaţiile cu soţia sa prinseră încetul cu încetul a se îmbunătăţi. Erau mai fireşti chiar decât înainte de despărţire. Cu! anii, ei deveniseră în ochii lumii un fel de pereche conjugală ideală. Nimeni n bănuia cele întâmplate. Când îşi făcură o casă nouă, dormitorul se dovedi a fi în pofida voinţei lor, comun. Dormeau acolo fără să se vadă unul pe altul şi-i fără să se simtă – ca nişte prieteni care nici măcar nu bănuiesc de când şi di ce pricină s-au împrietenit. Sesiza vag legăturile ei – de scurtă sau de mai lungă durată – dar-le sesiza, cu un fel de uşurare, în ochii săi ea rămâneai

aceeaşi femeie adevărată şi integră – şi, ca atare, avea acest drept. Dar în ceea ce-l privea, numai gândul de a se apropia de dânsa îi cutremura întreaga făptură.

Afară, vechile orologii ale oraşului prinseră să bată unul după altul. Era ora trei, şi el încă zăcea în pat, cu ochii deschişi, treji, cufundat în trecutul amarnic. Avea demult, de decenii, impresia că spuza uitării acoperea totul. Se obişnuise de minune să se descotorosească de amintiri, de gândurile negre, de bilanţurile triste,

de iluziile stupide. Şi de speranţe, înainte de toate, pe acestea le nimicea mai întâi. Şi nu era chiar atât de greu; de ce oare? nici el singur nu se putea dumiri. Se simţea obosit, pesemne, dezgustat şi deznădăjduit de toate, de tot ce i se întâmplase. Şi doar rar, extrem de rar, în câte o noapte caldă, apărea acea amintire disperată – fata din cabinetul tatălui său, cuprinsă de tulburare, cu braţele încrucişate la piept.

Adormi abia în zori, cu mâinile lăsate peste aşternut. Luna dispăruse demult, cerul se luminase. Pe ramura unui copac din apropiere cânta cu foc o păsărică – privighetoare sau piţigoi? Păsărelele dispăruseră demult din viaţa sa.

8

O luară pe jos pe cărarea durată: „printre ienuperi. Krista mergea repejor înainte. Rochiţa de stambă, sândăluţele uşoare, trase pe piciorul gol, pulpele zvelte şi foarte albe, de parcă ar fi fost păstrate până atunci într-un toc de vioară, îi dădeau aerul unei fetiţe. Nu întorcea capul spre el, nu-l privea, păşea înainte, cu nasul ei cârn aţintit spre cer. Aici, sus, la munte, nu mai era spălăcit ca la oraş, ci niţel rece şi pustiu, nesăgetat de păsări şi de avioane, iar la picioarele lor atârnau, ca nişte caiere, nori mici şi singuratici.

Krista cobora atât de iute şi de uşor, că Saşo abia se mai putea ţine de ea. Încerca în clipa aceea o ameţeală de neînţeles, ca şi cum numai aici, deasupra norilor, puteai simţi de-adevăratelea că pământul se învârte în jurul stupidei sale axe. Nefiind obişnuit t; u excursiile, i se părea cât se poate de absurd şi de Lipsit de rost să umble astfel în neştire. Călca destul de nesigur şi blestema pietrele ascuţite care se iţeau ca nişte colţi strâmbi din pământul neted şi roşietic. Din fericire, cărarea se aşternu curând cu iarbă şi deveni mai domoală, mai puţin obositoare. Ieşi la loc deschis, dând cu ochii de o poieniţă uşor înclinată şi năpădită de flori galbene. Krista se întoarse pentru o clipă, cât să-i arunce o privire şi o zbughi la vale în poieniţă. Alerga foarte iute, fluturând din mâini Pentru a-şi păstra echilibrul. Abia acum îşi dădu seama cât de departe era, de aPt, poiana, căci fata se făcea mai mică şi mai mică, pentru ca, în cele din urmă, să-şi oprească acolo zborul ca un fluturaş. Şi brusc se contopi cu Poiana. Saşo avu impresia că s-a mistuit aidoma unui micuţ nour verzui. Când ajunse jos, o găsi stând în preajma unui pârâiaş ce şerpuia la vale.

— Te-am şi vrăjit. Gata!… Iată, ăsta gălbui e nemţişor, vrei să-l încerci cu vârful limbii? Iar ăsta-i nu-mă-uita.

Privi floarea dezamăgit.

— Asta-i nu-mă-uita?… Ce floare pricăjită!;

— Ba-i cât se poate de frumoasă.

— Pentru tine totu-i frumos.

— Tot ce creşte-i frumos… Ţi-ai putea cumva imagina lumea fără de flori?

Putea, fireşte că putea, dar nu cuteza să recunoască. De când se ştia pe lume, nu cumpărase niciodată o floare măcar.

— Sau fără iarbă? întrebă ea.

— Vezi, cu iarba ai dreptate. Doar că nu-i vorba de păşune pentru vaci, ci de gazon pentru terenurile de fotbal.

— Ce le-aş mai face eu indivizilor care n-au altă treabă decât să strice frumuseţea de iarbă cotonogindu-se unii pe alţii. Şi te rog foarte mult să nu-mi strici buna dispoziţie. Iată – asta-i ciuboţica-cucului. Iar asta poartă cara ghiosul nume de *silivrek.*

O

— Mersi.

— De ce?… E o plantă destul de interesantă şi rară. N-aş fi crezut că poate creşte şi aici, pe Vitoşa.

— Văd că eşti o adevărată enciclopedie botanică, se miră el. Şi nu literară, cum te credeam eu. Ştii cumva ce e anapestul?

— Eu ştiu, dar nu ştii tu. Şi-apoi, mie îmi plac florile. Asta-i tot.

— Din toată flora, cel mai mult îmi place lintea, spuse el. Şi, într-un fel, chiar şi bobul.

Krista se ridică de jos şi porni repejor pe cărare. El p urmă, cercetându-şi petele verzi de pe genunchi. De unde or fi apărut, că nu-şi amintea să fi îngenuncheat în faţa ei? Nu schimbaseră decât câteva sărutări şi acelea scurte şi însoţite la ea de un fior de teamă. I se părea că acestei fetiţe sprintene sărutările nu-i spuneau mare lucru. Lua totul ca într-o joacă. Nu o văzuse niciodată dusă pe gânduri sau

visătoare. Pe când el se frământa, avea mereu impresia că e îndrăgostit. Nu mai încercase de mult asemenea sentimente ciudate.

Nici chiar în clipa de faţă nu pricepea cum se întâmplase. Poate în dimineaţa aceea de pomină când mâncaseră tuspatru ciorbă de burtă la „Şuma-ko”. De fapt, în restaurant nu se întâmplase nimic deosebit. Krista îşi sorbea în tăcere ciorba pe care o drese cu puţină boia, ignorându-l cu desăvârşire. Pe atunci însă lucrul acesta nu-l irita şi nici nu-l deranja măcar, câtuşi de puţin. Faţa Kristei era neobişnuit de proaspătă şi curată, tenul puţin palid, iar sprâncenele negre şi subţiri imprimau o distincţie aparte întregului ei oval. Simţea vag că obrazul acesta ascunde un farmec deosebit, de necomparat cu cel aparent. După aceea îşi văzură fiecare de treburile sale – ea se duse acasă, el la biblioteca universitară. Dar cât fu ziua de lungă ea stătu ascunsă, undeva îndărătul gândurilor lui, şi doar din când în când o lăsa, fără tragere de inimă, să

se cuibărească în mintea-i împovărată. Şi cât de greu îi veni mai apoi s-o trimită la loc, acolo, în zona aceea tainică, plină de enigme, pe care unii – nătângi, după opinia lui – au botezat-o subconştient. De fapt, totu-i conştient şi totu-i subconştient, depinde deportiţa pe care o deschizi, încercă s-o încuie îndărătul unei asemenea portiţe, căci mai trebuia să se documenteze pentru blestematul acela de articol. Numai că acolo se iscă o zarvă insuportabilă; Krista zgrepţăna la portiţă cu ghearele, fredona nu ştiu ce cântec sau dădea cu piciorul în nişte lucruri din jur. Văzând că nu mai are niciun spor la treabă, lăsă totul baltă şi se duse cu un amic să bea o bere la „Şapkite”, apoi mâncă de prânz şi se întoarse acasă, îi era somn, nu dormise decât câteva ore în noaptea aceea.

Când se trezi, o găsi cuibărită din nou în gândurile sale. Izbutise, prin cine ştie ce minune, să descuie de una singură portiţa ferecată. Treaba asta nu-i convenea deloc, fiindcă avea de scris articolul acela atât de important. Or, după cum se spune, omul îndrăgostit nu-i în stare să facă un lucru acătării, aşa cum nu-i în stare omul beat. Şi-apoi, cel beat ştie măcar că a dat de duşcă niscai rom, vin sau lichior, pe când îndrăgostitul habar n-are de unde i se trage. Nişte sprâncene, o bărbie rotundă, o şuviţă de păr pe frunte – prostii. Dar cum a ajuns să-şi închipuie aşa, tam-nisam, că ea e cu totul deosebită de celelalte?

Zadarnic însă încerca să se amăgească, venind cu argumente de acest fel.

Saşo hoinări două zile prin oraş buimac de cap, ca şi când i-ar fi fost furat Taunusul. În seara următoare trase o raită pe la restaurantul „Varşovia”, dar nu dădu de nimeni. Mai trecu pe acolo două seri la rând şi abia în a treia seară o găsi stând împreună cu Donka la o cafea şi făcând mare haz de cine ştie ce banc stupid. Se aşeză la masa lor, dar Krista nu se uită la el şi nici nu se arătă bucuroasă de venirea lui. Şi, colac peste pupăză, Donka găsi momentul să-i dea lovitura de graţie.

— Ia ascultă, de ce nu mi-ai dat telefon? îl luă ea la zor. Doar mi-ai promis.

— Ţi-am pierdut numărul.

Din fericire, Donka mai stătu puţin şi plecă – avea o partidă de bridge. Krista în schimb rămase, deşi era la fel de nepăsătoare şi absentă. Aşa începuse totul, şi iat-o acum alergând desculţă în faţa lui. Undeva în adâncul fiinţei sale, el se aşteptase la una ca asta. Dar nu se aşteptase câtuşi de puţin, fireşte, să-l care încă din primele zile pe Vitoşa. Aveau la dispoziţie o asemenea frumuseţe de vilă, ce le trebuia mai mult? Hotărât lucru: era o fată ciudată, care nu semăna, într-adevăr, cu celelalte. Iat-o, oprindu-se locului şi aducându-i iute, cu faţa radiind de bucurie, un ditamai bondar, care o ameninţa, înverşunat, cu cleştii săi de rac. Alte fete nu s-ar fi încumetat la una ca asta. Altele i-ar fi adus în cel mai bun caz vreun disc sau vreo cutie de tablă cu bomboane englezeşti.

— Asta-i o rădaşcă! zise ea.

— Mersi, chiar de aşa ceva aveam nevoie.

Izbucni o scurtă controversă – cum să se întoarcă: cu telefericul sau pe jos. Şi, după cum se ştie, în aceste prime conflicte câştigă de fiecare dată femeia. Ea îi povesti cum, într-o seară, telefericul se defectase şi se oprise, într-una din cabine se afla o pereche de tineri căsătoriţi. Şi toată noaptea au ţinut-o tot într-o ceartă, dând vina unul pe altul, pentru ca a doua zi să înainteze cerere de divorţ. Lui însă, coborâtul pe jos, pe cărările acele povârnite, i se păru că durează o veşnicie. Când, cu chiu, cu vai, ajunseră în sfârşit la „Belata vodă”, el îi arunca priviri aproape ucigaşe. Cămaşa i se lipise de spinare, toată dragostea îşi luase zborul.

— Ai noroc că nu suntem căsătoriţi! declară el cu o furie abia stăpânită.
Altminteri, chiar mâine înaintam două cereri de divorţ.

— Ce să zic!” ridică ea nepăsătoare din umeri.

„Ah, fetiţo, fetiţo, ai s-o păţeşti tu odată pentru figurile astea, gândi el cu mânie. Dar după ce bău un pahar de bere, se linişti de-a binelea. Era atât de plăcut la masa aceea neacoperită, aflată sub umbra copacilor. Se pare că odihna e mai plăcută chiar decât dragostea; nimic nu-i mai dulce pe lume decât odihna, cugetă el. Dar ca să simţi odihna, trebuie să fii obosit. Şi la asta se pricepea mititica. La orice se aştepta din partea Kristei, dar nu şi să fie o admiratoare a naturii. Categoria asta de fete se pare că a dispărut cu desăvârşire. Până şi adevăraţii hippies preferă Piccadilly sau treptele tari din Piazza di Venezia.

— Am o propunere interesantă, spuse el. Ce-ai zice de nişte chifteluţe?

— Astea nu-s chifteluţe, replică ea. Ci gumă prăjită.

— Altceva n-avem de ales… Chifteluţele-s chifteluţe.

La urma urmelor, toate chifteluţele-s la fel, gândi el. Se zice că-s preparate în nişte aparate fistichii, aşa cum sunt făcute toate bazaconiile în ziua de azi. Gastronomia nu mai e semn de cultură spirituală, omul contemporan nu trăieşte prin ceea ce bagă-n stomac. De altfel, nici nu-i posibil. Nu stă-n puterea oricui să aibă la masă pui pestriţi de ţară; vrei, nu vrei, te îndopi cu cei de fermă.

— Ştii ce? rosti ea cu însufleţitre. Hai să facem frigărui.

— Nu-i un lucru chiar atât de simplu, replică el nehotărât.

— Ba-i cât se poate de simplu. Se trag bucăţile de carne pe o ţeapă – pe o frigăruie, vreau să spun – şi asta-i tot.

— Da, dar pentru asta ai nevoie de foc.

— Perfect, îl facem în curte.

— Nu eşti în toate minţile! Şi cum să-i explic unchiului că am aprins focul
n curte?

— Îi spui că ne-am jucat de-a canibalii.

— Nici nu mă gândesc!” refuză el categoric.

— N-ai nici cel mai elementar simţ al aventurii, declară ea profund dezamăgită.

Curând după aceea, pe când coborau spre Kneajevo, să cumpere carne, îşi spuse în gând că fata are, într-adevăr, dreptate. Căci el nu simţea atracţie nici pentru cea mai mică peripeţie. Aventurile presupun o minte imatură şi naivă sau, în cel mai bun caz, absenţa imaginaţiei. Şi-apoi i se părea, în genere, de neînţeles cum poţi să întreprinzi ceva fără a cunoaşte mai întâi care vor fi urmările. Să recunoască însă că nu-i plăceau aventurile, însemna pur şi simplu să se compromită, îndrăgostitul e dator să fie puţin romantic, însă un romantic ponderat, se înţelege. Dar, în ultimă instanţă, faptul că aprinzi un amărât de foc în curte se cheamă oare aventură? Şi de ce în curte, când se poate şi colo, în vale?

Atunci însă, nici prin gând nu i-ar fi putut trece lui că cea mai mare aventură va fi cumpărarea cărnii. Căutară într-un loc, căutară în altul, statură la coadă de câteva ori, pentru ca, în cele din urmă, să se procopsească cu o pulpă grasă de oaie. Dar că era sau nu bună pentru frigărui – asta n-o mai ştia niciunul din ei. Krista îl întrebă cu sfială pe vânzător, dar acesta i-o trânti în faţă:

— Ia mai lasă-mă cu flecurile astea… O iei sau n-o iei?

— O luăm, o luăm! răspunse Saşo speriat.

Drumul înapoi se dovedi şi mai greu – pe povârniş în sus. Soarele era la asfinţit, dar el habar n-avea cât de neplăcut poate fi soarele târziu de vară. Abia reuşea să se caţere, cu toate că pulpa de oaie o ducea Krista – i-o luase cu forţa din mâini. Şi totuşi ea păşea cu uşurinţă şi calm. Dar şi mai uşor decât ea mergeau cei trei bătrâni din faţa lor, toţi goi până la brâu şi încinşi cu mânecile cămăşilor de stambă colorată. Iar unul dintre ei mai şi fluiera ceva, după toate aparenţele – serenada de Toselli. Când ajunseră la vilă, Saşo era năduşit şi acru de tot; colac peste pupăză, în timp ce străbătea poteca aceea năpădită de frunziş îi intră în nas vârfu! unei crengi.

— Natura-i ceva insuportabil! declară el.

— Da, aşa este. Dar numai la început.

— La început şi întotdeauna! declară el furios. Unchiul meu spune că, mai devreme sau mai târziu, natura îl va pierde pe om.

Ea îl aruncă o privire ironică.

— Unchiul tău e un înţelept! Natura nu-i iubeşte pe cei maniaci. Natura îi suportă numai pe cei ce se adaptează la condiţiile ei.

— Am să-mi notez şi asta în carneţel! declară el îmbufnat.

— Mai bine ţi-ai nota-o în frunte, biolog prăpădit ce eşti! râse ea.

Afemeiat şi beţiv ordinar!

Saşo se înfuriase în aşa măsură, încât ar fi fost în stare să arunce hartanul de carne primului câine ieşit în cale. Dar cum în toată zona câinii fuseseră demult stârpiţi, iar cei din curţile vilelor nu mâncau carne de oaie cu seu, se văzură nevoiţi s-o mănânce singuri. Din fericire, măcar în privinţa focului le merse din plin. Descoperiră în curtea din spate un loc fără iarbă, găsiră şi

lemne din belşug. Grădinarul, care ani de-a rândul tunsese pomii, mărunţise toate crengile şi le stivuise sub şopron, în timp ce Krista hăcuia cu pricepere carnea, Saso se duse în aluniş să facă rost de frigărui. După o încercare nereuşită, în care se tăie la degetul mare, se întoarse cu două beţigaşe şi cu o mică rană. Dar în loc să-l întâmpine ca pe un erou, ea-l muştrului fără de milă:

— Doamne dumnezeule! eşti îngrozitor de nepriceput! Nu mi-aş fi putut închipui! Află că n-o să mă mărit cu tine niciodată. Saso simţi cum îl străbate un fior rece.

— Slavă domnului! i replică el.

— Şi de ce, mă rog, spui slavă domnului? îl fulgeră ea cu o privire jignită.

— Păi cine-i nebun să se însoare cu o aventurieră… Şi pe deasupra fără pic de inimă?

Curând el reuşi să se reabiliteze în ochii Kristei prin felul ingenios în care clădi din vreascuri splendoarea aceea de rug, înalt de un stat de om. Meşteşugul acesta îl învăţase în taberele pioniereşti. Rânduia crengile cu multă grijă, spunându-şi amuzat în sinea sa că alcătuieşte o reţea moleculară a genelor. Vâlceaua îngustă şi sumbră se cufundase în beznă, deşi deasupra cerul mai era scăldat în lumină. Când piramida fu gata, Saso vârî la baza ei un ziar aprins. Şi deodată ţâşni în văzduh, pârâind vesel, o imensă coloană de foc; roiuri de scântei prinseră a se fugări nebuneşte prin întuneric. Cei doi se dădură puţin îndărăt, cu feţele acoperite parcă cu aramă în reflexele focului.

— Nu-i aşa că-i foarte frumos! exclamă fata cuprinsă de vrajă.

— Atât de frumos, încât ne putem aştepta în orice clipă să vină pompierii.

— De ce?

— Focul ăsta se vede tocmai din Sofia., şi-ar putea închipui

lumea că arde academicianul.

Dar nu veni nimeni, în lumea aceea înstrăinată a oamenilor cu vile particulare nu le sări nimeni în ajutor. Şi, desigur, ar fi ars acolo de vii dacă vila ar fi luat foc de-adevăratelea. Piramida aprinsă porni să se năruie. Saso se apucă cu râvnă să trimită înapoi în flăcări vreascurile nearse până la capăt. Curând se formă o imensă grămadă de jar care se ţ „întuneca şi se mistuia cu repeziciune.

— Poţi începe, spuse ea.

— Ce să încep?

— Păi să faci frigărui!

Nu sesiză însă ironia ascunsă din glasul ei. Luă cele două beţe încărcate cu bucăţi de carne şi cu ardei şi se apropie de foc. Deşi întunecat la culoare, jeratecul frigea zdravăn. Treaba nu era deloc simplă! Se aplecă-asupra focu lui, dar dogoarea îl sili să se tragă înapoi. Krista îl urmăreai întună cu o mină indiferentă, doar ochii îi jucau şăgalnic. „” *

— Nu văd cum aş putea pârpăli minunile astea, fără să-mi frig mâinile, mormăi el.

85

— Tu eşti picat din cer, omule? exclamă ea.

— De ce?

— Iei două crăcane, potriveşti pe ele frigăruile şi din când în când le răsu ceşti – asta-i tot.

— Da. bineînţeles, încuviinţă el.

— Ai fost vreodată în excursie?

— O dată, la Belgrad.

— În sânul naturii, vreau să spun.

— Prostii! i-o întoarse el. Acţiuni obşteşti, însoţite de recitări şi hore.

De bine, de rău, pârpăliră carnea. Erau însă atât de flămânzi, încât o înfulecară cu mare poftă, deşi bucăţile ajungeau să se sleiască înainte chiar de a se răci. Focul se stingea treptat, dar, din vreme în vreme, Saşo mai arunca în el câte o mână de vreascuri, să lumineze în jur. Era nespus de plăcut să stai în preajma acelui morman de jeratec spuzit, cu nasul înfierbântat de dogoare şi cu spatele îngheţat. Din când în când trosnea câte o crenguţă uscată, ţâşneau în beznă licurici calzi,

minusculi. Cei doi stăteau fără să scoată o vorbă – se apropia timpul să se retragă în vilă.

Se punea problema ca Krista să rămână în noaptea aceea la el. Mama Kristei plecase la Kazantâk, la sora ei, iar cei doi erau acum de capul lor. Saşo o invită foarte precaut, aşteptându-se în orice clipă să se aleagă cu un refuz. Tot ce auzise despre dânsa, întreaga ei comportare de până atunci lăsa să se întrevadă acest refuz. Dar iată că ea rosti cât se poate de calm şi firesc „da”, fără să i se aprindă gingaşele urechiuşe. Asta îl surprinse peste măsură. Şi nu numai că-l surprinse, dar parcă-l şi sperie niţel. Nu înţelegea ce se întâmplă cu dânsul, căci până acum nu-i mai fusese dat să intre în panică în faţa unor asemenea perspective.

Focul se domoli cu totul, tăciunii mocneau sub spuză. Saşo aruncă peste ei o găleată cu apă; un nor de aburi cu miros dens şi leşietic îi învălui pe amândoi. Noaptea deveni dintr-odată şi mai întunecoasă, cerul – negru. Doar în vale prinseră să clipească noi licurici, de astă dată însă erau cei adevăraţi. De cum intrară în casă, ea se pleoşti cu totul, ochii i sei făcură aproape rotunzi.

— Vrei să-ţi torn puţin coniac? întrebă el.

— Da, te rog foarte mult

El îi turnă băutura într-o cupă frumoasă; Krista o bău aproape dintr-o suflare. Două lacrimi mari îi picurară pe faţa de masă.

— Ce-i cu tine?

— Nimic, răspunse ea.

— Ba nu-i adevărat.

— Am stricat tot, spuse ea. Tot, absolut tot!… Ţi-am otrăvit toată ziua.

Pe unde nu te-am cărat – pe la cabane, pe la măcelării. Bine cel puţin că eşti atât de răbdător.

l

l

— Hai, lasă prostiile! Odată şi-odată trebuia să fac şi treaba asta. Omul nu poate fugi de soarta sa! adăugă el semnificativ.

— Nu poate, se învoi ea posomorâtă.

Şi pe loc faţa i se însenină:

— Vreau să te rog ceva.

Ştia el prea bine ce avea ea să-l roage, de aceea tăcu precaut. I se păru că în numai câteva clipe buzele ei se uscaseră cu desăvârşire, mai-mai să crape. Şi-n clipa aceea i se făcu tare milă de ea, fiind gata de orice.

— Tu mă auzi?

— Te aud foarte bine.

— Îmi promiţi ceva? continuă ea. Dar cât se poate de sincer.

— Da, ştiu, răspunse el. Îţi promit cât se poate de sincer.

Se bucură atât de mult la vorbele lui, încât îi umezi ceafa cu năsucul ei scăldat în lacrimi.

— Dac-ai şti ce drăguţ eşti! îngăimă ea. Eşti teribil de drăguţ, ţi-o spun cât se poate de sincer.

— Numai că asta nu poate dura o veşnicie, mormăi el. iar dacă va dura totuşi o veşnicie, să-mi spui de pe acum, ca să găsim o soluţie!

În glasul lui se simţea o undă de râs şi multă ofensă.

— Nu, nu, se înţelege! răspunse ea. Coniacul ăsta-i prea aspru, n-ai ceva mai dulce?

Găsiră în bar niţel benedictin, contrafăcut, se înţelege. Băutura dulce şi transparentă se dovedi a fi mai perfidă decât se aşteptase. Nu trecu mult şi ea se înveseli de-a binelea, îşi aminti râzând de păţaniile din ziua aceea – de măcelarul îmbufnat, de creanga care-i intrase lui Saşo în nas. Şi o ţinu aşa până ce, pe nesimţite, ajunseră în dormitorul prestigiosului academician. Era o noapte frumoasă, o noapte cu adevărat fericită pentru privighetori. Iar luna acoperise parcă cu palma ei albă fereastra, încât nimeni nu-i mai putea vedea pe cei doi. Nu dormiră aproape toată noaptea, îşi spuseră unul altuia numai lucruri frumoase, pe care aşteptau demult să le audă, şi-acum abia, odată rostite, izbuteau să le desluşească, într-atât de mult credeau în ele în momentele acelea. Dar în ultima clipă ea deveni parcă de gheaţă, trupul devenii rigid şi neted ca o rădăcină jupuită. Dar pragul acela stupid trebuia totuşi trecut, altă soluţie nu exista. Undeva într-un colţ se auzi parcă un şoricel chiţăind şi ea se lăsă moale. Saşo îi zărea vag în întuneric faţa albă şi rece, genele mari, coborâte peste arşiţa ochilor. Pentru o clipă i se păru că are în faţă o mască tragică şi pe loc se încorda tot, cuprins de deznădejde la gândul că se află singur în odaia întunecoasă.

Când se trezi însă dimineaţă, soarele ardea atât de vesel pe

duşumele, că el uită de toate gândurile sale absurde şi sumbre. Era liniştit şi fericit, avea inima Plină. Trebuia, bineînţeles, să pregătească gustarea pentru această micuţă leneşă, că-n ziua de azi aşa e modern, îşi trase încetişor braţul gol de sub gâtul şi uitându-se atent dacă n-a trezit-o cumva. Nu, dormea. Dar de unde să ştie

ca dormea şi ea la fel cum dormeau şi privighetorile ce viersuiau pe întrecute în valea din apropiere. Ieşi din dormitor în vârful degetelor, într-o mână cu pantalonii şi-n cealaltă cu flaneala sport. Şi faptul că în urma lui nu izbucni un râset vesel şi plin de bucurie fu cu totul întâmplător. Ea nu voia pur şi simplu să destrame farmecul acelei păcăleli matinale.

Saşo pregăti conştiincios micul dejun, aranja cu grijă tacâmurile pe masă, turnă apă clocotită peste plicul cu ceai. Şi-abia după aceea intră în dormitor – ea dormea. Se apropie de pat şi o strânse de vârful nasului. Ea deschise de îndată ochii; privirea ei i se păru într-un fel neaşteptat de gravă.

— Ascultă, te întreb ceva, dar să nu mă minţi.

— Eu, unul, nu mint niciodată, răspunse el mirat.

— Bine, zise ea. Îţi aminteşti, nu-i aşa, de noaptea aceea când am fost pentru prima oară aici.

— Cum să nu.

— Aş vrea să-mi spui dacă Donka a venit sau nu în noaptea aceea la tine?

— A venit.

— Cât de respingător poţi să fii! izbucni ea.

Dacă ar fi ştiut cita oroare au bărbaţii dimineaţa de asemenea discuţii! mai ales pe stomacul gol.

— Eu aş zice binecrescut! răspunse el supărat. A venit ea singură la mine.

S-o fi alungat?

— Bineînţeles!

— Niciun bărbat n-ar face una ca asta. Pentru o femeie aşa ceva înseamnă jignire de moarte.

— Ei şi? Orice necuviinţă trebuie pedepsită.

— Păi eu credeam că sunteţi prietene, spuse el sumbru.

— Şi suntem prietene… Dar de ce ea… glasul i se frânse pur şi simplu de indignare.

— O fi băut şi ea ceva mai mult… Ca şi mine…

— Asta nu te scuza! i-o tăie Krista categoric. Câtuşi de puţin. Nu mă interesează deloc trecutul tău. Dar atunci tu mă văzuseşi, mă cunoşteai. Asta-i infidelitate. Şi-i chiar îngrozitoare.

Da, fata avea dreptate, şi el o înţelegea.

— Uită povestea asta stupidă! rosti Saşo. De vreme ce eu însumi ar uitat-o, e ca şi cum nici n-ar fi existat.

— Da, dar eu n-o voi uita! spuse ea cu disperare-n glas. De-ai şti cât sunt!
de afurisită. N-o să-mi iasă cât voi trăi din minte. Uite aşa: n ciudă.

— În ciuda ta.

— Exact, în ciuda mea. Căci fie ce-ţi pasă? Văd că te lingi pe bot ca un cotoi bătrân şi scârbos.

Din cine ştie ce pricină, afirmaţia asta i se păru tare plăcută.

— Ai simţit-o când a ieşit din cameră? întrebă el precaut.

— Da' de unde! Altminteri aş fi lăsat-o eu să vină la tine!? Chiar atât de

naivă mă crezi? Am simţit-o când a intrat, se înţelege. Dar am crezut că a fost şi ea într-un anumit loc.

— Va să zică, degeaba ţi-am spus! mormăi el cu regret.

— Absolut degeaba! răspunse ea cu sinceritate.

Iar afară privighetorile viersuiau şi acum pe-ntrecute. Nu aveau niciun fel de probleme, cum nu avusese probleme nici natura înainte de crearea omului.

Se lăsase amurgul,], jos, la picioarele lor, i pământul se cufundase în beznă, dar în tării mai scăpărau încă ultimele raze de soare. Academicianul se gândea cu nostalgie că nu va trece nicio oră şi toată peripeţia se va încheia pentru totdeauna, fiind poate ultima peripeţie din viaţa lui. Familia Sziics îl conduse la aeroport – Imre, înalt cât un munte şi vesel, Irena, tăcută şi abătută. Când îşi luară bun rămas, în ochii ei năvăliră lacrimi, ea şi le şterse repede şi puţin vinovată cu batista. Imre râse, o bătu uşor pe spate, de parcă femeia s-ar fi înecat cu ceva, apoi zise în germană:

— Am o nevastă foarte bună. Atât doar că-i exagerat de

sensibilă.

— Toţi oamenii buni sunt sensibili, replică fără prea mult tact Urumov.

Urcă în avion puţin răvăşit, cu sentimentul că a uitat ceva foarte important pe aeroport. Nu uitase nimic, se înţelege, doar despărţirea avusese asu: prea lui un efect mai puternic decât se aşteptase. Femei ca Irena nu se întâlnesc în fiecare zi, iar el uitase că pe lumea asta există şi asemenea femei. Faptul că o podidiseră lacrimile acolo, la aeroport, nu-l surprinsese defel şi nici nu considera că mobilul acelor lacrimi l-ar fi constituit el. Irena avea pur şi simplu o inimă bună şi tandră, capabilă de ataşament. Oare trifoiul pe care îl găsise la Hortobâgy nu era chiar ea însăşi? Gândul acesta puse atât de brusc şi de puternic stăpânire pe el, încât academicianul îşi scoase din buzunar carneţelul în care-l pitise. Răsfoi îndelung filele până dădu de el – era la fel de gingaş şi de proaspăt.

— Ia te uită!... Trifoi cu patru foi! rosti mirat pasagerul de alături.

Ba chiar întinse mâna spre carneţel, dar Urumov şi-l vârî calm în buzunar.

— De norocul altuia nu trebuie să te atingi!; spuse el în glumă. Poţi doar să-l contempli.

Jignit, vecinul se întoarse la ziarul său – tocmai citea cu pasiune mica publicitate. Urmărea, pesemne, să cumpere sau să vândă vreo maşină, căci exact mina aceea o avea. Nasul îi lucea, pe bărbia dublă i se vedeau fine broboane de sudoare. Ceva mai târziu află că este expert de profesie şi că fusese în Austria să achiziţioneze locomotive Diesel. Când fu'servită cina, el îşi frecă cu satisfacţie palmele şi se apucă grabnic să-nfulece pârjoala rece. Urumov simţi pe loc cum îi piere pofta de mâncare. Să-şi fi şters cel puţin guşa înainte

de a înşfăca tacâmurile. Nu trecură însă decât câteva minute şi expertul privi neliniştit în jur:

— Am impresia că avionul a făcut calea întoarsă.

— Vi s-a părut doar! zise academicianul.

Curând din cabina piloţilor ieşiră cele două stewardese; păreau destul de neliniştite, după cum băgă de seamă Urumov, ba chiar uşor palide. Fără să scoată o vorbă, începură să strângă repede tăvile de

bachelită din faţa pasagerilor.

— Ce înseamnă asta? întrebă mirat expertul, cu o bucată de carne în vârful furculiţei, îi venea, evident, greu să se despartă de îmbucătura aceea gustoasă.

Şi, pentru că Urumov nu-i răspunse, rămânând doar pe gânduri, expertul adăugă îngrijorat:

— Treaba asta nu-mi place deloc. Coborâm? Am impresia că pierdem din înălţime…

O undă de nelinişte străbătu avionul; pasagerii începură să se uite alarmaţi prin micile ferestruici rotunde. Nu se observa nimic deosebit, motoarele uruiau la fel de calm şi uniform, iar avionul îşi continua zborul fără niciun fel de dificultăţi vizibile. Dar iată că în pragul cabinei apăru căpitanul, un bărbat plinuţ. În vârstă, cu ciuful cărunt.

— Stimaţi pasageri, vă solicit puţină atenţie, începu el în limba rusă. În avion se aşternu o tăcere apăsătoare. Aţi observat, desigur, că ne întoarcem la Budapesta, continuă căpitanul. Avionul are o defecţiune, turaţiile scad.

Dar, după cum vedeţi, motoarele se află în stare de funcţiune. Suntem aproape siguri că vom ajunge cu bine la aeroport.

Micul şi perfidul cuvinţel „aproape” sună atât de lugubru, încât călătorii rămaseră încremeniţi.

— Şi totuşi există o minimă posibilitate de a fi siliţi să aterizăm forţat.

Asta nu-i chiar atât de groaznic cum cred unii. Aici relieful e neted, cu zone foarte potrivite pentru aterizare. Vă rog să vă cuplaţi bine centurile şi să vă păstraţi, în toate împrejurările, stăpânirea de sine.

Căpitanul salută şi se retrase în cabină, în avion se aşternu o tăcere de mormânt, doar expertul murmura cu disperare…

— Ăsta-i sfârşitul!

— Care sfârşit? întrebă cu ostilitate academicianul.

— Nu v – aţi dat seama că dumnealui, căpitanul, încearcă să ne ducă cu z hărelul? Sunt em în pragul morţii.

— N-are niciun rost să intraţi în panică, spuse academicianul. Asta nu vă ajută la nimic.

— Păi ştiţi dumneavoastră ce înseamnă o aterizare forţată?

întrebă nervcă
expertul.

— Eu, unul, ştiu, dumneavoastră însă nu ştiţi… Eu am aterizat forţat
Newfounland.

90

Expertul se holbă la el, plin de o speranţă disperată, în jurul lor oamenii prinseră să zumzăie, să-şi încheie cu zgomot centurile.

— Şi ce s-a întâmplat?

— Am aterizat pe un teren destul de accidentat, printre nişte pietroaie mai mari decât vacile. Trenul de aterizare a străpuns corpul avionului, au fost câţiva răniţi, dar morţi niciunul.

— Uşor răniţi? întrebă cu o timidă speranţă expertul.

— Nu ştiu, căci foarte curând ne-am continuat zborul cu un alt avion.

Şi expertul se apucă să-şi strângă centura atât de energic, încât ameninţa s-o rupă în două.

— Dumneavoastră nu vă puneţi centura?

— Mi-o pun şi eu, cum să nu… Dar, după cum se vede treaba, nu-i nicio grabă.

Dar avionul pierdea, într-adevăr, din înălţime – pământul se apropia tot mai mult. Era o chestiune de minute sau, poate, chiar de secunde. După agitaţia iniţială, înăuntru domnea o linişte sepulcrală. În clipa aceea academicianul îşi aminti de trifoiul cu patru foi şi zâmbi fără voie.

— Pe dumneavoastră vă amuză? întrebă expertul îngrozit.

— Precum aţi văzut, eu sunt asigurat la Cel-de-sus.

— Eu însă nu sunt! ţipă deodată expertul. Eu nu sunt!

— Acum nimic nu mai depinde de noi, zise academicianul. Aşa că lucrul cel mai înţelept e să ne păstrăm calmul.

— Care calm? izbucni expertul. Eu am doi prunci acasă. Şi nu i-am asigurat în niciun fel. Dacă nu ajungem…

Şi totuşi ajunseră. Când avionul ateriza în cele din urmă, oamenii nu mai aveau parcă puteri nici să zâmbească – atât erau de vlăguiţi de încordare, atât de greu le venea să creadă că au scăpat cu adevărat teferi. Expertul îşi ştergea energic fruntea transpirată şi se

uita la Urumov cu o asemenea recunoştinţă-n privire, de parcă el însuşi i-ar fi salvat pe toţi cu calmul şi cumpătarea lui. Ajunseră din nou în sala de tranzit, apoi fură anunţaţi că li se pregăteşte un alt avion. Toată problema era să fie adus din oraş un alt echipaj, întrucât pe aeroport nu exista niciun echipaj disponibil. Expertul îşi revenise atât de mult din spaimele sale, încât reuşi să mormăie:

— Vorbe de clacă! Azi e sâmbătă, umblă şi caută-i prin cabarete.

— Înseamnă că au să-i găsească uşor.

— Nu-i o treabă chiar atât de uşoară. Asta nu-i Sofia, aici cabaretele-s cu sutele.

Şi, pe neaşteptate, dispăru. Se întoarse peste un sfert de oră, făcând feţe-feţe.

— Am fost la avionul nostru! declară el cu o voce răguşită, într-adevăr, am scăpat ca prin minune. Când au descoperit defecţiunea, mecanicii au în ce
Put să se îmbrăţişeze.

— N-are a face, important e că am avut norocul să ajungem cu bine, spuse

glumeţ academicianul. Credeţi că degeaba am cărat eu cu mine tocmai de la Hortobâgy firul ăsta de trifoi cu patru foi?

Expertul se uită la el cu un sentiment confuz de bucurie şi suspiciune.

— Mai ştii!… După toate astea mai poate omul să nu creadă în superstiţii şi miracole? Faptul e fapt, am scăpat ca prin minune.

Expertul îl privi fix, apoi adăugă brusc:

— Vreau să fac cinste cu ocazia asta!… Mi-a mai rămas nişte valută.

— Mulţumesc, nu beau, făcu academicianul.

Auzi, nu bea, ce minciună! Aseară băuse iarzdravăn cu familia Sziics, la ei acasă. Im re era un excelent cunoscător al delicioaselor vinuri ungureşti. Au băut un vin vârtos de Szekszând. Încă înainte de a se fi apucat Irena să le servească cina, Imre îi turnă să guste într-un pahar înalt de cristal. Vinul avea o culoare rubinie caldă, emanând parcă o lumină proprie „lăuntrică.

— Gustaţi-l, dar gustaţi-l cu multă atenţie! spunea Imre. Să vedeţi numai cât de fină şi catifelată-i sorbitura. Şi-n acelaşi timp ce

tărie ascunsă are. O
adevărată bombă cu efect întârziat. Mai întâi vi se aprind scântei în ochi, apoi începeţi să sărutaţi toate doamnele din jur.

— În cazul de faţă, riscul e de partea dumitale, glumi Urumov.

— Nu-i nicio problemă! dădu Imre din umeri. Eu nu sunt egoist. Poate că avea dreptul să se relaxeze niţel în seara aceea de adio. De când se întorsese la Budapesta, nu mai pusese o picătură în gură. Nimic, în afară, fireşte, de câteva pahare de bere. Se cufunda în institut, de unde ieşea aproape ultimul. Se întâmplase ceva straniu cu el, se pomenise deodată cuprins de o mare sete de activitate. Avea sentimentul că a dormit ani în şir că acum trebuie să recupereze tot ce nu apucase să facă. De unde să se fi ivit această neaşteptată putere de muncă? Această rezistenţă, această nepotolită sete de cunoaştere? Mai ales setea de a cunoaşte, pe care o credea stinsă pentru totdeauna.

Într-una din ultimele seri, fu dus aproape cu forţa la televiziune. Şi n-ar fi acceptat în ruptul capului dacă n-ar fi fost la mijloc Irena în calitate de translator. Acolo, la televiziune, fu întâmpinat de un tânăr cu lănţişor la gât şi cu nişte blugi roşi. Părea însă un om la locul lui, aproape sfios, iar barba lui rară l-ar fi făcut, de bună seamă, să semene cu Hristos la chip, dacă n-ar fi avut creştetul năpădit de-o ideală pleşuvie.

— N-o să vă chinuim prea mult, spuse el. Doar câteva mici întrebări.

— Să-mi fi spus cel puţin mai din vreme care sunt întrebările.

— Nu-i în sistemul nostru, spuse Hristos. Nu-mi place deloc să mi se spună fraze învăţate pe de rost.

Fu instalat pe o veche canapea vieneză, în faţa unei frumoase măsuţe rotunde. Reflectoarele scăpărară. Academicianul se încruntă puţin sub lumina lor puternică, dar asta-i dădu mai multă vigoare şi prestanţă. De cum i se puse întrebarea, uită şi de lumină, şi de aparatură, de toate. Trebuia să se concentreze, deşi cunoştea atât de bine domeniul.

— Tovarăşe academician Urumov, vreau să încep cu o întrebare mai specială, spuse Hristos. Care este, după opinia dumneavoastră, cel mai atrăgător scop al ştiinţei de care vă ocupaţi?

Academicianul rămase o clipă pe gânduri. În lunga sa viaţă îi

fusese dat de vreo câteva ori să-şi Schimbe părerea în această privinţă.

— Poate dezvăluirea cauzelor îmbătrânirii şi ale morţii, răspunse el. Sunt convins că biologia va obţine mari succese în această direcţie. Nu promit oamenilor nemurirea, dar sunt sigur că la sfârşitul veacului următor durata medie a vieţii va creşte de cel puţin două ori.

— După dumneavoastră, problema aceasta este pur biologică?

— La origini, da, este pur biologică. Dar un rol deosebit de însemnat îl au mediul înconjurător, temeliile vieţii spirituale şi stimulenţii ei.

— Vreţi să spuneţi, de pildă, că indivizii blajini trăiesc mai mult decât cei răi şi invidioşi, să zicem?

— Da, se înţelege. Dar şi cei naivi trăiesc mai mult decât cei profund cugetători.

— Rezultă, aşadar, că lucrul cel mai potrivit e ca omul să fie niţel bun şi niţei sărac cu duhul?

— Şi să trăiască în preajma lacului Balaton, de pildă.

— În cazul ăsta nu va fi sărac cu duhul.

— Toate problemele omeneşti sunt complicate, zâmbi academicianul.

— Ce ne puteţi spune despre problemele eredităţii dirijate? Consideraţi că vor fi obţinute şi în acest domeniu succese încurajatoare?

— În principiu, problema aceasta mi se pare mai simplă şi oarecum neesenţială. Dumneata eşti tânăr şi, desigur, vei apuca vremurile în care ai să vezi găinile crescând cât struţii. Sau obţinându-se vreun hibrid între arici şi porc.

Dar chiar dacă vacile vor ajunge cât elefanţii, e puţin probabil că treaba asta va duce la creşterea prosperităţii umane. Noi putem face tot felul de experimente, rămâne însă de văzut dacă ele se vor dovedi viabile şi utile. Şi-apoi, în acest caz, mai intervin şi o serie de factori, inclusiv natura. După cum ştiţi, natura nu tolerează născociri, ea se călăuzeşte după legităţi de fier.

— Dar în ceea ce priveşte oamenii?

— Această chestiune nu e numai de ordin ştiinţific, ci şi de ordin social şi moral. Aici se cere acţionat cu o atenţie ieşită din comun. Dacă îmi solicitaţi părerea personală, vă pot spune că sunt din principiu împotriva oricărei încercări de influenţare a eredităţii umane. Problemele fizicii umane pot fi rezolvate cu mijloace mai simple şi

naturale. Cât despre conştiinţa umană, ea este, în esenţa ei, rodul dezvoltării istorice şi trebuie să rămână ce atare, altminteri se goleşte de sens însăşi dezvoltarea. Orice schimbare artificială a naturii umane se poate dovedi inadaptabilă, ba chiar fatală. Eu, unul, nu suport ţesăturile artificiale, de pildă, darmite oamenii artificiali!

— Nu sunteţi puţin conservator, tovarăşe academician? întrebă tânărul în glumă.

— Cu siguranţa! răspunse Urumov. Ca dovadă, n-am purtat niciodată, bunăoară, haine cu fermoar şi nici crenvurşti cu înveliş de plastic n-am mân
cât.

— Negaţi posibilitatea că o seamă de mutaţii artificiale ar putea duce i rezultate care altminteri ar fi de nerealizat în condiţiile dezvoltării naturale omului?

— Explicaţi-vă printr-un exemplu.

Tânărul căzu pe gânduri.

— De pildă, împrejurarea în care oamenii să stabilească între ei contact!
directe prin telepatie.

— Teoretic, un asemenea lucru este aproape neverosimil, dar posibil. Şi totuşi nu consider că asemenea mutaţii trebuie căutate în mod artificial.

— Tovarăşe academician Urumov, cum apreciaţi dumneavoastră lupt;
Împotriva cancerului din punctul de vedere al biologi ei. Credeţi că va fi di coperită curând o soluţie radicală împotriva acestei maladii?

— E vorba de maladii, nu de maladie.

— Şi totuşi principiul pare a fi unul şi acelaşi…

— Lucrurile nu stau chiar aşa. Eu, de pildă, sunt adeptul teoriei viruşilor în problema apariţiei cancerului. Dar nu neg faptul că boala poate fi provocată şi de substanţe cancerigene, dar numai în anumite stări biologice ale celulei.

— Această enigmă are, după părerea dumneavoastră, vreo explicaţie? întrebă Hristos.

— Atunci când vom izbuti să aflăm acest lucru, vom afla totul, zâmbi academicianul. Cauza însă se ascunde probabil undeva în

mecanismul alimen1
taţiei şi reproducerii celulei.

— Aţi putea lămuri printr-un exemplu?

Academicianul rămase pe gânduri.

— Să zicem, bunăoară, că nu puteţi porni maşina. Constataţi că defecţiunea e la carburator. Sau că jiclorul s-a înfundat cu vreun corp străin din ben zână, sau că cineva pus pe glume v-a deşurubat pur şi simplu jiclorul. În ambele cazuri însă defecţiunea este evidentă – benzina nu ajunge la carburator.

— Păi atunci lucrurile sunt cât se poate de simple, spuse bucuros Hristos.

— Nu-s deloc simple, în primul rând, nu ştim exact unde se află acest jiclor şi ce reprezintă el. Şi, după câte cunosc eu, feluritele mărci de maşini au felu' rite jicloare. Or, tocmai asta mă face să mă îndoiesc de faptul că într-o zi va fi descoperit un medicament universal împotriva cancerului. Trebuie să ne luăm adio de la această speranţă şi să cucerim fiecare tranşeu în parte.

— Nu-i prea încurajator!

— De ce?… După mine, mai întâi vor fi lichidate formele cele mai răspândite de cancer. Cel pulmonar, de pildă. Iar aceste forme tocmai de aceea sunt mai răspândite, pentru că mecanismul lor e mai simplu.

— E adevărat că în ultimul deceniu se înregistrează o creştere continuă a îmbolnăvirilor de cancer?

— Indiscutabil, zâmbi Urumov. În primul rând, se înregistrează o creştere a populaţiei globului. Şi-apoi a săltat foarte mult şi durata medie a vieţii. Ca atare a sporit şi numărul oamenilor care au şansa de a se alege cu un cancer.

— Aceasta pe de o parte. Iar pe de alta?

— Iar pe de alta – faptul că pretutindeni se vinde în ziua de azi multă ben zână murdară. Şi-n acest caz te poţi pomeni mereu cu jiclorul înfundat.

— Vă mulţumesc foarte mult pentru interesantele dumneavoastră răspunsuri, îmi permiteţi să vă adresez o întrebare colaterală?

— Vă rog!

— Care este, după dumneavoastră, cea mai serioasă problemă

care stă în faţa contemporaneităţii?

— Să fie depăşit stadiul de scindare a lumii, răspunse academicianul. Să se ajungă la acea umanitate unică. Planeta noastră este strâmtă pentru două lumi, iar asta constituie pentru ea un pericol de moarte.

— Şi-n favoarea cui s-ar putea realiza acest lucru?

— Poate că sunt subiectiv, dar cred că-n favoarea comunismului, zâmbi
Urumov. Iar obiectiv vorbind – procesul istoric nu poate fi oprit locului şi nici întors de pe făgaşul lui.

Bineînţeles, Irena fu încântată de strălucitul său succes la televiziune.

— Aţi fost admirabil, domnule profesor. Atât de calm şi atât de exact. Şi trebuie să adaug că aţi fost şi teribil de fotogenic.

Mai târziu, când văzu şi el înregistrarea, academicianul îşi zise în sinea sa că ar putea să corespundă adevărului doar partea a doua a afirmaţiei. Semăna, pe drept cuvânt, cu un savant de tip clasic, cu silueta lui uscăţivă plină de nobleţe şi cu faţa puţin ascetică. Părea ceva mai tânăr de cum îl arăta oglinda şi nu atât de livid la chip. Vorbea calm, fără poticneli, ideile-i curgeau lin. Puteai afirma că, în general, memoria lui nu era câtuşi de puţin afectată de vârstă, dar academicianul ştia mai bine decât oricare altul că lucrurile nu stăteau chiar aşa.

— Şi totuşi dumneavoastră n-aţi spus tot ce ştiaţi, adăugă îngândurată
Irena.

Urumov o privi puţin mirat:

— Dar nici n-am ascuns nimic esenţial, spuse el uşor stingherit. Natural, cu excepţia unor presupuneri, a unor ipoteze, cum se zice în limbaj ştiinţific.

O voce anunţă la difuzor că a fost pregătit un alt avion, care va decola la °rele 23. Urumov se nelinişti, în timpul voiajului său prin Ungaria pierduse, cine ştie pe unde, cheile de la casă. Nu era nicio nenorocire, căci şi Saşo, şi „taică-sa aveau dubluri. De altfel, îi şi trimisese lui Saşo o telegramă, rugându-l să-l aştepte cu maşina la aeroport. Or, după cele întâmplate, nepotul avea de aşteptat, nu glumă – până la miezul nopţii. La rândul său, academicia

nul ştia şi el cât de neplăcută poate fi o asemenea treabă, fiindcă-i fusese şi lui dat în repetate rânduri să zacă la aeroport în aşteptare.

Şi exact în clipa aceea îşi aduse aminte că nu cumpărase nimic nici nepotului şi nici surorii sale. De regulă, pe aeroporturi se găseau de vânzare lucruri frumoase, dar nu era oare prea târziu? îi mai rămăsese ceva valută, în privinţa banilor nu era nicio problemă. Spre norocul său, găsi un shop deschis. Era o noapte ca toate celelalte – obişnuită şi calmă, avioanele aterizau şi decolau, sala de aşteptare murmura necontenit şi monoton în toate graiurile pământului. Chiar prin faţa lui se perindau în clipa aceea, ca nişte vedenii în albele lor sari, vreo jumătate de duzină de hinduse. De îndată ce se scurse coloana aceea bizară, academicianul se apropie curios de vitrină. După o scurtă ezitare, cumpără un cartuş de ţigări englezeşti, o brichetă cu gaz şi o sticlă de „Johnie Walker”. În vitrina învecinată observă nişte bluze de damă foarte frumoase, dar acolo era închis. Nefericitei de soră-sa nu i-a prea surâs niciodată norocul. Când se întoarse cu cumpărăturile, vecinul său îl întâmpină bucuros.

— Whisky? întrebă el îngăduitor. Mi-am cumpărat şi eu o sticluţa. Să te urci treaz în avion după o asemenea păţanie e ca şi cum ai sta din nou cu moartea-n sân!

Într-adevăr, până să-şi ia avionul zborul, goli o jumătate de sticlă. Sorbea băutura aşa cum era, caldă şi fără sifon şi-n scurt timp se făcu criţă. Ba chiar şi-n timp ce zburau îi tot dădea de duşcă. Piloţii veniseră cu o jumătate de oră în urmă, însufleţiţi şi veseli şi nu era deloc exclus să fi fost luaţi din vreun] local de noapte. Doar stewardesa era tare somnoroasă, izbutind cu greu să-şi păstreze zâmbetul profesional pe faţa proaspăt fardată. Motoarele prinseră să-i urle cu indiferenţă şi avionul porni de îndată spre cerul întunecat, fără să-i pese de soarta pasagerilor săi. În pântecele lui era linişte ca într-un adevărat] pântece de pasăre, oamenii şedeau la locurile lor înfioraţi şi tăcuţi. De ăst dată ajunseră cu bine, se înţelege – dar pe aeroport avu o surpriză neplăcută nu-l întâmpină nimeni. Urumov privi neajutorat în jur, ba chiar ieşi afară dirf aeroport – nimeni! Se duse la un automat şi formă numărul surorii sale.

— Tu eşti, Mihale? întrebă ea bucuroasă.

— Eu sunt, surioară. N-aţi primit telegrama mea?

— Am primit-o încă aseară… Dar ştrengarul ăsta al meu se vântură cine ştie pe unde, n-a dat deloc pe-acasă.

Academicianul îi spuse că şi-a pierdut cheile.

— Păi vino şi dormi la mine! rosti ea bucuroasă. Ştii Ide când n-ai mai trecut pe-aici? De la nunta mea.

Era adevărat. După o clipă de tăcere întrebă:

— N-ai nicio idee unde poate fi Saşo?

— Ştiu şi eu? La vila ta, pesemne. Mi-a zis că stă acolo, că are ceva de1
lucru. Dar el cum de nu ştia că vii sau te-ai întors cumva mai devreme?

— Cu două zile.

96

— A, asta era, răsuflă ea uşurată. Pe mine nu mă prea ascultă, pe când tu eşti pentru el dumnezeu.

— Hai, lasă prostiile! mormăi academicianul. Bine, iau un taxi şi mă duc la vilă, în caz că nu-l găsesc acolo, vin la tine.

— Of-of! exclamă ea cu mâhnire. Ţi-e chiar atât de greu să treci şi tu o dată pe la mine?

— Câinele bătrân, soro, trage la coteţul lui.

— Bine, bine! Şi vezi, să-i spui haimanalei ăleia de băiat să mai dea şi pe-acasă.

Deşi era târziu, avu norocul să găsească un taxi. Când auzi adresa, şoferul se încruntă şi porni la drum atât de nebuneşte, încât Urumov se sperie mai tare decât în timpul acelei avarii suferite de avion. Străbătură centrul oraşului, liniştit şi pustiu la ora aceea din noapte, şi o ţinură tot într-o goană mai departe. Când se apropiară bine de tot, zări printre crengile copacilor ferestrele luminate ale vilei. Era într-adevăr norocos – Saşo nici nu apucase să se culce. Altminteri, cum nu avea sonerie la vilă, cine ştie cum ar fi putut să-l trezească.

Plăti şoferului şi o luă prin grădină. Prin ferestrele deschise răzbea *o muzică* slabă. Aşadar, nepotul nu era singur, căci nu stă nimeni cuc până la o oră atât de târzie ca să asculte muzică. Şi academicianul hotărî să bată-n uşă destul de puternic şi insistent. Curând uşa se deschise şi în prag apăru Saşo. Lui Urumov nu-i scăpă faptul că, văzându-l, tânărul se fâstâci din cale-afară.

— Dumneata eşti? întrebă el la fel de încurcat. Păi eu te aşteptam pe luni, pe marţi… Dar n-are a face, bine ai venit, intră.

Academicianul dădu să intre, însă Saşo stătea mai departe proţăpit în prag.

— Vreau să te previn că am oaspeţi… Aşa că, să nu te miri.

— Câtuşi de puţin, spuse academicianul.

— De ce n-ai dat niciun semn de viaţă? Era vorba că-mi trimiţi o tele gramă!

— Asta-i o poveste mai lungă. Mai întâi să-ţi văd musafirii.

Intrară în hol. Saşo, care-i luase valizele din mână, mormăi:

— Sfinte dumnezeule, cum le-ai cărat? Băieţi, o mică surpriză. Dânsul e unchiul meu… După cum vedeţi, am un unchi foarte prezentabil.

Toată lumea din hol se ridică. De fapt, se mai aflau acolo doi băieţi şi trei fete, toţi foarte uşor îmbrăcaţi. Urumov avu impresia că una dintre fete tocmai se ridicase de pe genunchii unui individ bărbos, cu cămaşa descheiată Până la centură.

— Voi începe cu Krista, arătă Saşo spre fata aceea frumoasă, cu ochi negri.

Urumov apucă mânuţa ei firavă şi uşoară, ochii negri îl priveau cu o sim Patie neascunsă.

— Dânsa e Donka… îţi recomand acum acest cornişon. S-ar putea să ai

nevoie de el. îl cheamă Kisev sau prescurtat – Kişo. Iar dumnealor sunt familia Sekelarov – amândoi pictori.

Aşadar, domniţa aceea mică şi păroasă stătea de fapt pe genunchii soţului ei.

— Luaţi loc, vă rog. Aveţi ceva de băut şi pentru mine?

Saso se uită la el – glumea sau vorbea serios?

— Unchiule, cum să-ţi spunnu avem decât nişte rom cubanez. E niţel cam tare pentru dumneata.

— Bine, bine, atunci fac eu cinste… Dar adu-mi mai întâi sacoşa. Am ia-l

sat-o sub copac la intrare.

În timp ce nepotul său dădu fuga după sacoşă, Urumov cercetă grupul tinerilor. Evident, cea mai bună impresie i-o făcu bruneta, care, judecând după locul unde stătea, părea a fi prietena lui Saşo. Trebuie să fi fost o fire foarte sensibilă, căci sesiză cum freamătă în adâncul

făpturii sale, ca o frunzuj liţă pe ram, sub privirea lui cercetătoare. Cam îndrăzneţ, impertinent chiar, i se păru a fi bărbosul. Avea nişte buze roşii de tot, aproape zmeurii, şi acest] lucru îl irita pe academician. Privirea în schimb, deşi uşor provocatoare, îi eraj inteligentă şi vie. Ceilalţi i se părură insignifianţi.

Peste puţin Saso se întoarse cu sacoşa în mână şi Urumov scoase cu nonşalanţă din ea sticla de „Johnie Walker”.

— Ura! strigă de unul singur Kişo şi negii săi părură în clipa aceea gata
să-şi ia zborul.

În timp ce Saşo punea paharele şi gheaţa, Urumov le povesti păţania sal din avion. Ba mai înflori şi el pe ici, pe colo, se-nţelege de la sine, era chiar dator s-o facă. Voia să-i epateze cumva pe tinerii aceia, cu atât mai mult, cu cât se simţea vinovat pentru felul în care dăduse buzna în anturajul lor.

— Când am aterizat, am început să ne sărutăm cu toţii – piloţi, stewardese pasageri.

Nici măcar nu roşi la minciuna sa sfruntată.

— Şi aveai ceva la îndemână? întrebă în glumă Saşo.

— Doar un expert lac de sudoare.

— Pfu! se auzi glasul Donkăi, care stătuse tot timpul cu privirea aţintită la academician, de parcă s-ar fi pregătit să-l soarbă de admiraţie. De fapt, erâj pentru prima oară că stătea de vorbă cu un academician în carne şi oase. Ia academicianul părea de-a dreptul scos din cutie, unul mai autentic nici că putea.

— Şi nu v-a fost deloc frică? întrebă ea cu timiditate.

În felul ăsta atrase asupra ei privirile mirate ale tuturor celor de faţă, cărora nu le mai fusese dat nicicând s-o audă vorbind cu emoţie în glas.

— Nimic pe lumea asta nu-l mai poate înfricoşa până-ntr-atât pe un bătrân.
Şi pentru că Donka continua să se zgâiască la el cu neîncredere, adăugă, de astă dată doar pentru ea: De fapt, oamenii se tem mai mult de durere decât de

moarte. Tinerii, mai ales, îşi închipuie că orice moarte e însoţită de dureri (lemaipomenite.

— Probabil că aşa şi este! exclamă fata mirată. De ce-i moartea moarte?

Ridicară paharele, ciocniră, dar Urumov nu duse decât o singură dată paharul la gură. Se simţi brusc năpădit de tristeţe, apoi pustiit cu desăvârşire. f\fu mai auzea niciun zgomot, luminile se întunecară. După explozia de vitalitate din ultima jumătate de lună, căderea aceasta vertiginoasă fu pe punctul de a-l speria.

— Ascultaţi, copii, eu am să plec, spuse el pe neaşteptate. Iar Saşo trebuie să mă conducă. Voi însă rămâneţi.

— Bine, unchiule, se învoi tânărul.

Academicianul simţi cât se poate de clar uşurarea din glasul nepotului. Senzaţia de pustiu şi singurătate spori şi mai mult. Când să plece, dădu cu ochii de un tablou întors cu spatele şi sprijinit de perete. Era pesemne o pictură în ulei cu o ramă vopsită grosolan în alb. Brusc, fără să-şi dea seama ce face, întoarse tabloul. Şi rămase astfel – încremenit, fără a-şi mai putea desprinde ochii de la el. Aşa cum stătea, nici n-ai fi zis că priveşte un tablou, ci că s-a cufundat fără veste în sinea sa.

— E al dumitale tabloul ăsta? întrebă el încet, cu o voce lipsită de orice expresivitate.

— Da, al meu, răspunse pictorul.

O noapte densă, de un albastru liliachiu, şi doi cai albi aproape contopiţi cu ea. Unul, cel mai voinic, îşi ridicase superbul bot spre cerul mohorât. Celălalt întorsese uşor capul micuţ, având în arcuirea grumazului ceva ce nu – *i* mai fusese dat nicicând academicianului să vadă.

— Îl vindeţi? întrebă el.

— E vândut.

— Cui?

— Unei bulgăroaice din California! răspunse fără tragere de inimă pic – torul.

Numai la una ca asta nu se aştepta.

— Şi cu ce se ocupă această bulgăroaică?

— Zice că-i proprietara unui motel undeva pe lângă San Diego.

— Da, e clar, mormăi academicianul. Ştiţi ce reprezintă motelurile alea de lângă San Diego? Case de toleranţă pentru marinarii din flota militară…

Pictorul tăcea înverşunat; barba lui părea că se zbârleşte. Se

vede că discuţia nu debutase sub cele mai bune auspicii.

— Şi l-a ales ea? continuă Urumov. Sau i l-aţi oferit dumneavoastră?

— Ea şi l-a ales, răspunse bărbosul.

— De ce nu-i oferiţi altceva? Tare aş vrea să-l cumpăr eu.

— Acum nu se mai poate, răspunse pictorul la fel de ursuz.

— Cât v-a oferit?

— Două sute de dolari.

99

— V-aş da echivalentul în leve. Iar dânsa să-şi ia în California altceva…

Urumov îl privi fix. Un tablou mai puţin virtuos.

— Dumneavoastră aş putea să vă recomand altceva, spuse pictorul. Mult mai virtuos.

— Pe mine mă interesează tema, continuă Urumov. Deşi nu sunt *book-maker.*

— Am şi alţi cai.

— Nu m-aţi înţeles, spuse Urumov agasat. N-are importanţă, bună seara.1

Mai târziu, în timp ce maşina îl zgâlţâia pe drumul întunecos, Saşo întrebă:]

— Chiar ţi-a plăcut tabloul?

— Da, e foarte frumos.

— Mă rog, dar nu trebuia să-i oferi ocazia să-şi dea atâta importanţa!

Neisprăvitul dracului! Cum mă întorc, ţi-l şi zvârl afară ca pe o cârpă!

Părea sincer înfuriat. Urumov nu-şi amintea să-l mai fi văzut vreodată atât de supărat.

— De ce?… După mine, la fel ar fi procedat orice om onest.

— Onest ai spus? continuă Saşo iritat. Are două sute de dolari în buzunar şi suge whisky de la altul. Las că i-l scot eu pe nas.

— Oricum, asta nu diminuează cu nimic valoarea picturii.

— Unchiule, pictura va fi a ta! rosti tânărul ferm. Chiar dacă va fi nevoie să-l tai în bucăţele şi să-l îngrop undeva în fundul văii.

Academicianul îşi zise că, de la un tânăr din ziua de azi, te poţi aştepta şi la o asemenea soluţionare a problemelor.

— De ce renume se bucură?… Printre colegii săi, vreau să spun.

— Ştiu şi eu, unu-i mai maniac decât celălalt… Oricum, nimeni nu-l consideră un geniu.

Ieşiseră în şosea, maşina luneca fără zgomot printre vilele întunecate şi] adormite, ascunse în umbra copacilor. Şi doar rar de tot i se întâmplă academicianului să vadă un geam luminat, de parcă în vilele acelea locuiau stafii nu oameni.

— Poate pictează altul? Identic? îi trecu brusc tânărului prin cap.

— Nu, băiatul meu, în domeniul artei nu se poate face un lucru frumos i două ori.

— Da, dar treaba asta n-o ştie şi ea.

— Cine?

— Proxeneta aia trăsnită din California.

Academicianul râse:

— În definitiv e şi asta o posibilitate de a verifica onestitatea pictorului tău

— Las pe mine, unchiule! Ştii ceva? Am impresia că eşti destul de schimbat?

— În ce sens?

— Nici eu nu-mi dau seama. Totuşi, ceva e schimbat la dumneata, şi asti se simte cât de colo. Mersul tău, de pildă. Acum e cu mult mai ferm, mă sigur.

100

— Vrei să spui că înainte mă târam ca un limax?

— Ce-i aia limax?

— Un melc fără casă în spinare.

— Te rog să mă ierţi, unchiule, dar te cam delăsaseşi… Acum, vorba ceea, ţi s-a îndreptat iar creasta. Am; impresia că Donka e moartă după tine, adăugă el şugubăţ.

— Care-i Donka?

— Aia – înaltă. De când o ştiu, n-am văzut-o zgâindu-se astfel la cineva.

— Fata cealaltă-i prietena ta?

— Cam aşa.

— Şi-i ceva serios?

— Ceva mai serios decât altă dată. Unchiule, eşti cumva supărat

că ai găsit ceata aia în vilă?

— Câtuşi de puţin, răspunse Urumov cu sinceritate. Dimpotrivă, regret că nu v-am putut ţine companie. Iar fata-i fată în toată legea, adăugă el. Ascultă ce-ţi spune un om în vârstă.

— Să mor dacă n-ai dreptate, unchiule.

— Treizeci de ani am fost profesor. Şi am educat atâtea generaţii, în ziua de azi însă ai impresia că fetele nu-i mai apucă să fie fete, ci din copii se prefac în femei, aşa cum crisalidele se prefac în fluturi.

— Ba mai sunt şi insolente pe deasupra, se învoi degrabă Saşo. Cu Krista-i însă altceva.

Odată ajunşi, Saşo îşi ajută unchiul la bagaje, înşfacă el valizele, academicianului nelăsându-i decât sacoşa şi servieta. Apartamentul era curat şi dereticat; se simţea cât de colo că mama lui Saşo aerisise zilnic odăile. De cum trecu pragul, o senzaţie de relaxare înlocui tot ce în zilele dinaintea plecării fusese încordare şi nelinişte. Era acum din nou la casa lui, la unica lui casă. Da, întocmai ca un câine bătrân, care, de oriunde s-ar afla, tot la cul cuşul lui trage, chiar dacă în locul acestuia s-ar ivi între timp clădirea ecarisa jului.

— Acum poţi să-ţi vezi de drum, spuse Urumov. Du-te, du-te, eşti aşteptat, *i*

De cum auzi uşa de afară închizându-se, Urumov porni să se plimbe agale prin apartament. Cerceta totul, clătinându-şi abia perceptibil capul încărunţit. Intrarea în dormitor nu-i provocă nici cea mai mică emoţie. Vechiul său pat era gata aşternut, iar pe pernă îl aştepta, călcată cu grijă, cea mai frumoasă Pijama a sa de vară. Deschise şifonierul – nu se mai afla acolo aproape nimic din lucrurile ei. De pe măsuţa toaletei dispăruseră toate flacoanele şi pudrie-rele, doar un pieptene bărbătesc şi o veche perie de cap cu mâner de argint Tiai zăceau pe tăblie. Sora lui avusese grijă să scoată tot ce i-ar fi putut aminti de răposata lui nevastă. Şi abia când începu să se dezbrace, simţi o durere cumplită strângându-i inima, înainte, înainte, graniţa aceasta trebuia °dată trecută. Trebuia odată trecută.

Zăcea în beznă şi inima îi bătea crunt în piept, îşi aminti brusc de caii aceia albi, de caii aceia de un alb albăstrui dintr-o noapte de neconceput – densă ca sângele, rece ca sticla. Nările lor superbe, dilatate ca nişte pupile, grumajii întinşi impetuos. Ştia prea bine de ce vrea să cumpere acest tablou. Era vorba de prima sa amintire, de primul lucru pe care-l zăriseră ochii lui uluiţi de copil. Lumea nu i se dezvăluise încetul cu încetul, nu ieşise la iveală din umbre, nu se consolidase din haos. Dar chiar de-ar fi fost aşa – el nu-şi aducea aminte. Lumea se deschisese în faţa ochilor săi aşa cum se deschide la teatru cortina. Atunci văzuse el noaptea albastră şi caii albi ale căror copite de fier răsunau cadenţat. Cabrioleta înaltă, cu bănci tari şi speteze de lemn trecea hurducându-se prin hârtoapele drumului. Coborau printr-un defileu; pustiu, prin inima munţilor, caii o ţineau într-un trap uniform; la început, el nu le zărea decât spinările şi urechile ascuţite. Coborau astfel de o veşnicie, ca şi cum ar fi călătorit spre o altă lume, întunecată şi ascunsă undeva-n măruntaiele pământului. Deşi era noapte, totul se desluşea cu o limpezime uluitoare… Stătea lângă maică-sa, îmbrăţişat şi învelit în şalul ei moale. Lângă dânsa se afla taică-său. Nu le vedea feţele şi nici nu-şi amintea cum arătau ele. Pe banca de vizavi, niţel speriat parcă, se ghemuise fratele său Toma, cu chipiu pe cap şi în nişte pantaloni până la glezne. Lângă el stătea Ţonka, prima sluj nică de care îşi amintea, primul tovarăş dejoacă, prima lui învăţătoare. Se învelise şi dânsa într-un şal gros de casă, iar pieptul moale şi mare sălta greu l-ai fiecare zdruncinătură. Călătoreau astfel de-o veşnicie. Nu vorbea nimeni, nu se auzeau nici măcar clopoţeii care îl întovărăşiseră tot timpul de-a lungul copilăriei. Nu erau decât caii – caii aceia albi.

Ajunseră într-iţii târziu. Trăsura intrase într-o curte, un felinar împrăştia lumină gălbuie, se auzea o sporovăială înceată. Nu vedea decât caii cei albi] fornăind obosiţi şi izbind în răstimpuri pământul cu copitele. Slujnica îl luă pieptul ei moale, purtându-l printr-o mulţime de cerdacuri şi verande. Apoi cortina cea neagră se lăsă la loc şi el avu nevoie de multe alte luni ca să-şi deschidă pentru a doua oară ochii

asupra lumii.

Mult mai târziu, când îşi descusu amănunţit tatăl, constată că nu avusese pe atunci decât un an şi zece luni. Călătoriseră prin Arabaronak spre Vârseţ, unde nimeriseră abia după miezul nopţii, zăbovind mult pe drum pentru repara nişte hamuri ce se rupseseră.

— Cum e posibil să-ţi aminteşti de aşa ceva? îl întrebase mirat taică-său Erai doar atât de mic!

— Uite că-mi amintesc!

— La o asemenea vârstă! mormăise el cu aceeaşi nedumerire în glas. Ăst:
contrazice orice ştiinţă.

Atunci se îndoise el pentru prima oară de exactitatea şi forţa ştiinţelor. Iar îndoiala aceea îl urmărise mereu de-a lungul întregii sale vieţi.

102

r

Partea a doua

l

Nici nu se sfârşise noiembrie şi afară ningea. Zăpada cădea în fulgi mari şi apoşi, lipindu-se ca un terci de vitrina restaurantului, înăuntru totul era scăldat în lumină. Scrumierele nichelate şi lustruite cu grijă străluceau pe mesele goale. Strânşi ciorchine la o masă periferică, ospătarii şuşoteau de zor, cu multă patimă. Bârfeau pe cineva anume, probabil pe directorul lor, căci din vreme în vreme îşi întorceau capetele aruncând priviri bănuitoare spre Saşo. Neliniştea lor era însă zadarnică, fiindcă tânărul îi ignora cu desăvârşire. Rezemat cu coatele de masa goală, se uita enervat pe geam, afară, în lumina tulbure a lămpilor treceau oameni preocupaţi, majoritatea în balonzaide, dar se aflau şi unii în talie şi fără pălării, cu gulerele ridicate şi mâinile vârâte în fundul buzunarelor. Până-n prânz, ziua fusese de-a dreptul caldă, chiar prăfuroasă şi de câteva zile pe străzi stăruia un miros greu de benzină. Apoi cerul se făcu treptat cenuşiu, dar fără urmă de nor, de parcă aşa s-ar fi hotărât el să-şi schimbe culoarea. Iar văzduhul deveni mai înăbuşitor. Pe la orele două, tocmai când trecea pe „Rakovski”, se porni un vânt rece şi, sub privirea imperturbabilă a lui Vazov din basorelieful ce-i împodobea muzeul, un

bătrânel porni în fugă să-şi prindă pălăria. Fetele îşi ţineau cu mâna poalele fustelor scurte; cele în pantaloni se simţeau mai în largul lor. Saşo îşi înălţă brusc nasul spre cer – o întindere cenuşie ţesută din deznădejde şi tristeţe, deşi în inima lui triluia un canar, puţin răguşit, e drept, totuşi era canar. Ziua de azi era pentru el o zi frumoasă şi ar fi dorit să vadă toată lumea zâmbind. Dar nimeni aproape nu-i îndeplini dorinţa, mai ales după ce vântul se înteţi. Iar vântul o ţinu astfel vreo câteva ore, ca să se potolească în cele din urmă la fel de brusc precum începuse. Şi abia spre seară porni să cearnă o ploie rece care se preschimbă curând în ninsoare.

Masa aceea nemaipomenit de albă, cu şerveţele conice şi tacâmuri rânduite cu dichis, începu să-l apese. O rezervase de la prânz şi, aşa cum se şi cuvenea, venise cu cinci minute mai devreme de ora fixată. De atunci însă trecuse mai bine de o jumătate de ceas şi nu sosise nimeni. Altă dată ar fi trecut probabil cu vederea o asemenea întârziere, dar acum se simţea ofen – sat. Căci ziua de azi nu era ca oricare alta, ci ziua în care îşi susţinuse la universitate lucrarea de diplomă. Susţinuse era un fel de a spune, căci lucrarea s-a bucurat de atenţia tuturor. Nu-i fuseseră cerute decât câteva explicaţii suplimentare, dar tocmai aici se dovedise în elementul său. îl opriseră după numai câteva minute, concediindu-l cu zâmbete încurajatoare şi pe undeva invidioase, cum se întâmplă de obicei în asemenea cazuri. Pentru omul talentat nu există nicio barieră pe lumea asta, cum obişnuia să spună Kişo. Pentru

omul talentat sunt deschise toate uşile în afară de una singură – cea de care are nevoie. Saso îi răspunsese de dragul calamburului, altfel ştiind prea bine că în ceea ce-l priveşte va reuşi să deschidă uşa de care are nevoie. Iar acum dădea masa asta, aşa cum îi stă bine omului când porneşte pe o cale nouă în viaţă. E adevărat că invitase doar câteva persoane, dar nu le invitase oriunde, ci într-unul dintre cele mai bune şi scumpe restaurante. Aşa că nu-i costa nimic pe afurisiţii ăştia dacă dădeau dovadă măcar de un dram de bună creştere, în definitiv, zilele hotărâtoare din viaţa unui om le poţi foarte bine număra pe degete.

Prima sosi Donka. Părea foarte distrată şi aşa cum era îmbrăcată – într-o scurtă de un roşu ţipător şi cu nişte pantaloni verzi – semăna

cu o lalea imensă, pe două picioare. Peste vară slăbise şi ochii ei aveau scăpărări de pisică flămândă. Nici nu se aşeză bine la masă că se şi repezi la apa minerală, bând. fără să se sinchisească, direct din sticlă.

— Vii cumva din Sahara? o întrebă Saşo.

— Am fost la Antoaneta, răspunse ea şi râgâi, zâmbind candid. Scuzaţi, se mai întâmplă… Apoi faţa i se destinse brusc. Află că am făcut o chintă roială de pică.

— Zău, cum anume? întrebă Saşo mai mult din politeţe.

— Cum? se dezlănţui Donka aproape orăcăind de surescitare. Nenea Fancio Kuklata era blând, eu aveam chintă la rigă… Spun, natural, pe de trei ori. Nenea Fancio trage două cărţi. Şi?… Mă ştii doar ce reflexe am la pocher. Trag şi eu două cărţi. Aveam rigă, valet şi decar de pică, şi am tras un as şi o damă. Iar el, pentru că-i gentleman cu femeile, capătă pe cel de-al patrulea optar. Prima joc eu – zece jetoane. El…

Saşo ieşi de pe recepţie vreo jumătate de minut. Ceilalţi – treacă – meargă, dar de ce o fi întârziind Krista? Nu i se întâmplase niciodată una ca asta, mai întotdeauna era prima la întâlnire. Şi de fiecare dată o găsea la locul convenit, ronţăindu-şi pe îndelete covrigul sau savurându-şi îngheţata. Fata asta îţi lăsa impresia că ignoră cu desăvârşire plictiseala. E atât de interesant, spunea ea, să caşti gura la forfota de pe stradă. „Ştii, şoricel, l-am văzut mai adineauri pe Kalata trecând, n-ai idee în cel hal a încărunţit. Când a observat tipul că mă zgâiesc la el, mi-a aruncat o ocheadă şi-a văzut mai departe de drum”. Da, şoricelul acesta al lui avea o fire tare senină, afară doar de cazul când era vorba de mama ei. Din pricina asta îi şi interzisese să-i dea telefon acasă, arăăindu-i că maică-sa intra imediat în panică atunci când se întâmpla s-o sune vreun băiat. Care băieţi? De ce băieţi? Dumnealui nu-i băiat, ci, ca mâine, cercetător ştiinţific. Deşi această mamă necunoscută îl călca pe nervi de vreo câteva luni, Krista nu se declară dispusă la niciun fel de compromis

Când trecu din nou pe recepţie, Donka tocmai spunea:

— Păi tu nu mă asculţi?

— Cum să nu te ascult? Mă mir însă de ce nu vin şi ceilalţi. – îţi spun eu!… în clipa asta Krista o consolează pe mămicuţa

ştergându-i năsucul şi vărsând cot la cot cu dmsa lacrimi amare… Numai de zile fripte ai să ai parte, de-o fi să-ţi fie dumneaei soacră…

— O asemenea primejdie-i exclusă! rosti Saşo cu răceală.

— Să-ţi fie soacră? îl învălui ea iute, cu o privire cercetătoare.

— Nu, să am parte de zile fripte.

— Eşti un egoist admirabil, replică Donka cu an calm desăvârşit. Şi ştii să fii şi invulnerabil.

— Eu egoist? o întrebă el dispreţuitor. Eu, care v-am cărat toată vara cu maşina lui unchiu-meu?… Şi v-am adăpat cu cei mai select whisky?

— Suntory? Ăsta nici măcar nu-i whisky.

— O singură dată a fost suntory, maimuţă afurisită.

— Şi ce-i cu asta!… Doar n-ai făcut-o pentru mine? Vă ştiu eu ce apucaţi sunteţi, mai ales în perioada de reproducere.

— Am eu faţă de apucat? întrebă el puţin de sus.

— Ei, nu întocmai! răspunse ea brusc. Dar nici că te dai înlături dacă-ţi mai cade câte ceva pe ici, pe colo…

Saşo tresări şi nici nu-i mai răspunse. Era pentru prima oară că Donka îi amintea de noaptea aceea păcătoasă a lor, singura, de altfel, îl privea însă calm şi puţin ironic, cu aceiaşi ochi lucind în bronzul rămas din vară. Până acum se purtase ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic între ei; oare ce-o apucase aşa, dintr-odată?

— Uite că vine şi Duo Fifi! spuse ea. Fac pariu c-au întârziat pentru că dumneaei a fost la cosmetician.

Cei doi soţi se aşezară la masă fără a scoate o vorbă, într-adevăr, se vedea cât de colo că micuţa Fifi fusese la cosmetician, căci avea faţa parcă jupuită. Ai fi zis că nu-i mai rămăsese niciun firicel din frumuseţea de mustăţi, dar, cum partea depilată era uşor dată cu cremă, mustăţile, deşi decolorate, se distingeau binişor, în schimb barba lui Fifi cel mare nu mai văzuse foarfecă de luni de zile. Glumind, Kişo spusese o dată că, dacă ar nimeri o muscă în barba lui Harry, n-ar mai putea ieşi de-acolo o jumătate de an. S-ar fi zbătut amarnic în labirintul acela sărmana de ea şi, bâzâindân disperare, ar fi murit de foame. Harry ar fi simţit, de bună seamă, că bâzâie ceva, dar micuţa Fifi l-ar fi asigurat de îndată că nu-i vorba de nicio barbă, ci de căpăţâna lui. Acum Harry se apropiase de masă tiptil parcă, ţinând ceva ascuns

îndărătul umerilor săi înguşti. Era vorba de un tablou, după cum se putu numaidecât vedea.

De cum se aşezară la masă, faţa micuţei Fifi se acoperi de sudoare. Se vede că depilarea fusese dură şi neplăcută, căci şi acum îi apăreau în răstimpuri pe chip spasme uşoare. Harry despacheta tabloul şi se strădui să rămână tăcut şi indiferent, deşi privirea îl dădea de gol: calmul lui era asemănător cu cel al Vezuviului. O uşoară răbufnire avu de cum rezemă pân-za de perete, căci nu se găsi nimeni să: scoată vreo exclamaţie de admiraţie. Ba mai mult, Saşo se uită lung la el, consternat, pentru a mormăi în cele din urmă:

— Da, e frumo-os… Totuşi ce reprezintă? Centauri la păscut varză?

— Nu te prosti! rosti sumbru pictorul. Vezi bine că-i vorba de femei culegând lavandă. Şi dacă nu-ţi place, îl iau înapoi.

— Exclus! se împotrivi pe loc Saşo. Va fi singurul obiect de artă în modesta noastră casă de mici burghezi. Dacă nu punem la socoteală covoraşul ţesut chiar de mama, pe când se afla la pension.

Saşo continua să privească tabloul; de la o clipă la alta îi plăcea tot mai mult.

— Am să-l arăt şi unchiului, de bună seamă! Dar nu-i cumva prea scump darul ăsta?

— Eu, unul, nu fac negoţ cu opere de artă, replică pictorul.

Şi, avea, pesemne, dreptate. De fapt, îi destăinuise cândva lui Kişo că nu vânduse în toată viaţa lui decât patru tablouri, iar de pictat, pictase vreo patru sute. Kişo stătea şi se crucea unde putuse el îngrămădi atâta amar de pânze. Pictorul îi cerceta atent cu privirea pe cei de faţă.

— De unde concepţia asta că o pânză trebuie s-o înţelegi de la prima ochire? întrebă el. Asta denotă că nu conţine nimic deosebit.

Saşo se declară imediat de acord. Covorul mamei sale reprezenta „Răpirea Sabinelor”. Când era mic de tot, îşi zicea că-i vorba de nişte femei pe care le gâdilă nişte bărbaţi. Iar femeile se dezbrăcaseră niţel, aşa, ca să le vină bărbaţilor mai uşor. Treaba asta nu părea însă să le amuze cine ştie ce, căci unele încercau chiar să fugă. Abia după ce mai crescu, îşi luă inima în dinţi şi întrebă: „Mamă, de ce le gâdilă ăia?” „Nu le gâdilă, puişor, ci le fură”. Crezu că maică-sa

glumeşte. Femei – cât frunză şi iarbă, plină lumea de ele. Altceva ar fi fost, de pildă, dacă le-ar fi înecat, dar prin apropiere nu se vedea nici urmă de mare sau de râu. Harry îl asculta posomorât, de fapt, nici măcar nu-l asculta. Era groaznic de flămând, capabil să înghită un porc întreg. Ba, colac peste pupăză, înainte de a pleca de acasă, citise într-o carte veche cum se găteşte trompa de pui de elefant – se frige într-un fel de cuptor săpat în pământ. Şi se face acolo la fel de bună ca şi creierul.

— Ascultă, comandă şi tu acolo măcar ceva de băut, îl întrerupse pictorul nerăbdător.

Saşo comandă votcă şi saira – combinaţie foarte reuşită, între timp sosi şi Kişo, încălţat în nişte sandale, de ţi-era mai mare mila de el. Deşi era ud leoarcă la picioare, arăta cumva înfierbântat şi surescitat. Din spusele lui reieşi că fratele său luase singurii pantofi ca lumea ce se aflau în casă; avea băiatul de mers la un concert dat de Oistrah.

— E un cretin iremediabil, se plânse el fără nicio urmă de jăutate. Ca să-şi cumpere o pereche de pantofi n-are bani, da pentru cele mai scumpe concerte are. Ce-o mai fi şi asta?

— Saira! răspunse Donka.

Nici n: apucă bine ospătarul să se îndepărteze, că sairaua fu devorată. Şi pe dată, Kişo mai comandă cinci porţii.

106

— Ascultă, nu ţi se pare că exagerezi? întrebă prevăzător Saşo. Nu uita c-ai venit în săndăluţe.

— Comanda asta o plătesc eu! rosti Kişo răspicat. Cinci porţii, te rog. Şi nu ne mai aduce cu ţârâita, adu-ne o lămâie întreagă.

În timp ce ospătarul se retrăgea cu demnitate, Kişo adăugă satisfăcut:

— Am încheiat azi cea mai mare afacere din viaţa mea: Gata cu traiul mizer de asistent!

Nimeni nu – i luă vorbele în serios. I se dusese de mult buhul cu afacerile şi combinaţiile sale, făcute de regulă după schema – un bou pe un ou. Ultima dată îşi dăduse aparatul de fotografiat pe un cărucior de copil. Stăteau toţi şi se întrebau la ce-i trebuia căruciorul. Kişo tăcea însă cu încăpăţânare. Cu totul întâmplător, Donka află că-i dăruise surorii sale mezine pentru primul ei copil.

— Ce, nu credeţi? continuă el caustic. Aflaţi că mă lepăd de

scârboasa asta de universitate şi devin liber-profesionist.

— Ce liber – profesionist? întrebă sceptic Donka. Unde mai găseşti acum liber-profesionişti?

— Se mai găsesc, nicio grijă, declară triumfător Kişo.

Şi le povesti pe îndelete cum un belgian adusese în Bulgaria jocuri nâecanice cu aparatură electronică japoneză, instalându-le în „Luna-Park”. Atât concepţia acestor automate, cât şi efectul realizat erau de-a dreptul uluitoare. Bătălii aviatice, meciuri de fotbal, pilotaj teleghidat. După vreo două săptămâni ele începură însă să se defecteze. Aveau mecanisme extrem de fine şi complicate, pe care nici măcar belgianul nu le cunoştea suficient de amănunţit.

— La noi însă nimeni nu-i în stare să repare aşa ceva. În afară de mine, se înţelege! adăugă el cu atâta înverşunare în piept, încât câteva boabe de mazăre din salata rusească pe care tocmai o mesteca îi ţâşniră din gură ca nişte proiectile. Nici măcar pentru mine nu-i o treabă prea uşoară, căci cretinul ăia n-a catadicsit să aducă niciun fel de documentaţie. Şi-acum e acelaşi lucru ca şi când aş face eu invenţia.

Abia într-un târziu cineva îl îndrumase pe belgian la tânărul inginer şi asistent universitar Stanislav Kişev. Bogatul manager manifestase servilismul unui prelat în vizită la curtea papei. Se prezentase cu o sticlă de Ballantines şi o cutie de bomboane cu ciocolată adusă tocmai de la Viena. În timp ce se delectau cu bunătăţile astea, managerul îi povesti toată pătărania. Deşi extrem de smerit, se dovedi a fi foarte bine informat.

— Domnule Kişev, am venit aici să vă propun o afacere extrem de avan – tajoasă! începuse el. La universitate primiţi o sută cincizeci de leva. Eu vă voi da patru sute… Şi n-o să fiţi îngrădit de niciun fel de orar – reparaţi automatele când se strică şi atât.

Toţi rămaseră cu ochii la Kişo; propunerea era pe drept cuvânt ademenitoare.

10”.

— Şi ai acceptat? întrebă Donka.

— Ba bine că nu! o privi Kişo ostil. Tu în locul meu ai fi refuzat?

— Cum să refuz… Aş cere însă cel puţin şase sute… Cu sandalele astea ai fost?

— Dar cu care?

— Şi-o fi zis că eşti la mare ananghie, hotărî ea cât se poate de categoric.
Altfel, fii sigur că ţi-ar fi dat de două ori pe atât.

Kişo rămase cu gura căscată, negii lui negri de pe obraz păliră uşor.

— Să ştii că ai dreptate! se dădu el bătut. Bineînţeles că asta trebuie să fi fost!… Mi – am făcut şi eu pe urmă socoteala – maşinile stricate îi aduc zilnic o pierdere de o sută de leve.

— Păi vezi? spuse Donka.

— Fie, interveni Saso, dar de ce trebuie să renunţi la universitate?

— Păi altfel cum să fac? se încruntă Kişo. Să slujesc şi pe domnul şi pe îi satana?

— Nici pomeneală! interveni ferm tânărul. Auzi, să laşi universitatea pen-ţi tru nişte jucării de copii. E cu neputinţă una ca asta.

— Cum să fie cu neputinţă, când e un fapt… Am şi semnat contractul astăzi la ora şase la braseria „Bulgaria”. Şi încă cu parkerul lui, căci n-am avut la îndemână ceva mai acătării. Kişo râse. Ba am luat şi trei sute avans.
Vrei să ţi le arăt?

Nu fu nevoie, fiindcă între timp ospătarul îl chemă pe Saso la telefon. Era Krista şi glasul ei suna destul de abătut.

— Nu pot veni, spuse ea. Deşi ţineam foarte mult.

— De ce?

— Nu pot să-ţi explic acum – vorbesc de la un telefon public, îţi spun mâine, când ne vedem.

Încercă să protesteze, dar, evident, degeaba, îi răspundea monosilabic, glasul ei devenea tot mai rece.

— Te rog foarte mult să întrerupem convorbirea. Mă aude lumea.

— Bine, zise el şi trânti receptorul fără a-i mai spune la revedere.
Când se întoarse la masă, Donka îl privi iscoditor.

— Am ghicit? îl luă ea în glumă.

Saso dădu din umeri fără a-i răspunde. Se simţea deprimat; disputa asta absurdă cu mama necunoscută şi capricioasă a Kristei îl

scotea din sărite. Dar şi mai mult îl enerva însă, fireşte, comportarea Kristei. În definitiv, nicio fată din ziua de azi nu-şi preferă mama unui prieten adevărat.

— Mai dă-ne câte o votcă mare! se adresă el ospătarului, deşi comanda asta nu figura în socotelile sale iniţiale.

Cu câteva zile în urmă îi apăruse articolul scris pentru *Prostori.* Corect şi punctual ca întotdeauna, unchiul său îl chemase degrabă pentru a-i oferi restul onorariului, pe care i-l înmână cu un zâmbet vesel: „Eşti plătit destul de bine pentru anii tăi, băiete”. Suma era, într-adevăr, respectabilă. Şi-atunci.

r

avea rost să mai stea pe gânduri? Important era că avea bani să plătească nota, în rest nimic nu mai conta. Nu, nu era câtuşi de puţin egoist, cum îl învinuise mai adineauri Donka. Nici măcar zgârcit nu era, deşi, ca orice om chibzuit, nu-i plăcea să arunce cu banii pe fereastră, în privinţa asta nu semăna nicidecum cu tatăl său, ci mai curând cu bunicul său, pe care nu-l ştia decât din fotografiile de familie.

De astă dată se îmbătară destul de repede. Fiecare avea grijile şi neliniştile sale, chiar şi micuţa Fifi, care îşi revenise între timp din stresul cosmetic şi le adresa acum când şi când câte un zâmbet chinuit. Băură Aligoté şi mâncară cotlet à la Kiev, apoi, cum erau răvăşiţi sufleteşte, o dădură deodată cu toţii pe coniac. Asta le cam puse capac, fiindcă Kiso, care, cufundat în noile sale proiecte, tăcuse în tot acest răstimp, îşi exprimă pe neaşteptate dorinţa de a ţine un toast.

— Se poate! încuviinţă îngăduitor Saşo. Dar cât mai în surdină.

E adevărat că începu în surdină, ba se mai şi bâlbâi, dar nu trecu mult şi glasul său dobândi sonorităţi de stentor.

— Deşi-i mai mic decât noi, ţâncu’ ăsta nu-i deloc prost, fură primele lui cuvinte. Să nu-şi închipuie însă că dacă a terminat cu „Magna cum laude”.

I-a prins pe dumnezeu de picior. Cine se mai uită la diplome în zilele noastre?

Pentru viaţă nu-s necesare niciun fel de diplome, nici măcar prea multă minte nu-i necesară. Pentru viaţă-s necesare în primul şi-n primul rând coate cât mai zdravene. Şi iscusinţă-n folosirea lor.

— Şi tu cum stai cu iscusinţa? râse Donka.

— Dacă aş fi avut-o, nu rămâneam zece ani asistent… mormăi el sumbru.
Şi ce ar mai fi necesar?… Da, asta se ştie încă de la clasici, ca să nu spun din mitologia greacă. De o spinare cât mai flexibilă, fără doar şi poate! Şi de cât mai multă supleţe! Numai linguşeala nu ţine! Căci trebuie să te pricepi cum să intri pe sub pielea omului – cu tact, cu o anumită demnitate chiar.
Decanului nostru, de pildă, nu-i plac deloc linguşitorii ordinari. Să nu vorbesc însă cu păcat, s-ar putea foarte bine ca niciun fel de linguşitori să nu-i placă. Şi totuşi, cât de fin îl trag unii în piept, de nici măcar nu realizează.
Iar el. culmea, îşi închipuie că-i cinstit şi nepărtinitor. Şi ce mai voiam să spun – Kişo se poticni – mă rog, cred că ăsta era lucrul cel mai important…

— Lasă. Îţi aminteşti mâine, interveni Saşo.

— Ei, în cazul ăsta vă mulţumesc pentru atenţie! Cum obişnuiesc să se exprime la televizor unii mai în vârstă, cu educaţie aleasă, încheie el ofensat.

Şi n-ar fi fost deloc exclus ca totul să se fi terminat cu acest scurt toast dacă Kişo nu s-ar fi încăpăţânat să-i ducă la bar. La urma urmelor, avea dreptul să facă şi el o dată cinste, ce importanţă avea că banii erau avansaţi de capitalistul belgian? Cu excepţia lui Saşo. toţi se învoiră pe loc.

— N-o să te lase să intri cu negii ăştia ai tăi! rosti el categoric. Ba pe deasupra şi în sandale de vară.

În privinţa sandalelor avea dreptate, portarii aveau să-l izgonească încă

de la intrare. Din păcate, Donka reuşi să găsească o soluţie de compromis.

— Atunci să trecem în barul restaurantului, propuse ea. Acolo-i atât de întuneric, încât poţi intra şi desculţ.

— Eu vreau barbar… Cu program.

— Dacă vrei barbar – cumpără-ţi pantofi-pantofi, replică Donka necruţător.

Kişo se resemna, ilobisnra ui; ouij şi totul fu în ordine. Băruleţul era într-adevăr neobişnuit de întunecos şi doar ici-colo se conturau

abajururile acelea roşii şi nesuferite ale lămpilor. Nu erau decât vreo cinci – şase mese, dar J pretutindeni, pe lângă pereţi şi prin colţuri, se iţeau o mulţime de ftcuşi şi filodendroni, care, asemeni unor vedenii subnutrite, îşi întindeau gâturik: zgâindu-se, parcă să vadă ce se află pe mese. Se aşezară cu toţii în jurul măsuţe acoperite cu o sticlă de culoare neagră şi crăpată şi prinseră a se uita în jur cu suspiciune, în tot băruleţul nu se mai afla decât un singur grup, nişte străini mustăcioşi, cu înfăţişare vulgară, ba unul dintre ei mai avea şi un furuncul suspect pe obraz, acoperit cu un plasture în cruce. Şi pentru caj tacâmul să fie complet, le ţineau companie două fete jigărite, cu ochi de cucu-vea, pictaţi de jur-împrejur, şi cu nişte fuste atât de scurte, încât nici măcar de şorţuleţe nu le puteau servi. Erau înfometate rău, pesemne, căci ciuguleau de zor la alune americane.

— Dacă şi ăsta mai e local!… mormăi Saşo.

Sosi ospătarul a cărui faţă, la lumina roşie a lămpilor, aducea a biftec. Kişo comandă o sticlă de whisky, gheaţă şi apă gazoasă. Astfel aveau măcar siguranţa că nu vor fi traşi pe sfoară. Altminteri, pe întunericul acela, cine ştie ce porcărie li se putea servi. După ce goliră şi a doua sticlă, micuţa Fifi dormea dulce prăbuşită pe masă, iar Donka dansa de una singură pe ring sub privirea plictisită a barmanului, în cele din urmă, acesta opri magnetofonul şi rosti cu tonul cel mai categoric:

— Gata!… Nicio picătură în plus!…

Deşi beat criţă, Kişo avu grijă să ia restul, dacă nu până la ultima stotincă, oricum până la ultima leva. O treziră cu chiu, cu vai pe micuţa Fifi, care căsca şi plescăia atât de tare, de parcă tocmai atunci terminase de mâncat prin somn. De bine, de rău, reuşiră să-şi scoată în stradă rămăşiţele pământeşti. Afară era ger, vântul cânta la cele mai sensibile flauturi ale orchestrei sale de iarnă. Doar Saşo se ţinea bine pe picioare şi, pentru prima oară în seara aceea, pe faţa sa se ivi o părere de z imbgt. Duo Fifi îl apucară pe Kişo de subţiori, în vreme ce picioarele liberului-profesionist o porniră mtr, un chip caraghios în urma şezutului său jigărit. Când, într-un târziu, Donka îl dibui prin întuneric pe Saşo, se agăţă zdravăn de braţul lui.

— Mă conduci?

— Păi ce altceva pot face! replică el agasat.

Oftă şi o târî după el pe trotuarele îngheţate. De la o intersecţie la alta, picioarele Donkăi se înmuiau tot mai mult, astfel că se sprijinea

de el cu toată

greutatea corpului. Ajunşi la un colţ de stradă, alunecară şi fata se izbi tare cu capul de trotuar. Cu mare chin Saso reuşi într-un târziu s-o ridice de jos, pentru ca mai departe, ea, făcând aceeaşi echilibristică – cu voie sau fără voie – să-i umple braţele cu bustul ei. Când ajunseră în cele din urmă acasă, Saşo se înfierbântase ca o pernă electrică. O rezemă de panoul domofonului, îi scoase cheile din geantă şi reuşi cu chiu, cu vai să descuie uşa de la stradă.

— Nu urci două minute? îl întrebă ea direct.

— Ce să fac?

— Nimic, cântăm niţel la pian.

— Fie.

Saşo ştia că părinţii ei sunt în excursie şi că, la ora aceea, vaporaşul care-i purta spinteca probabil apele mării pe undeva în drum spre Sicilia.

— Am un pian mişto de tot, mormăi Donka. Nu trebuie decât să-l
acordăm.

Îl acordară până pe la cinci dimineaţa. Se treziseră de-a binelea din beţie şi se simţeau cum nu se poate mai prost. Donka se duse să facă la bucătărie cafea şi se întoarse de-acolo sumbră la chip ca o gorgonă.

— Ascultă! zise ea supărată. Dacă ajunge ceva la urechile Kristei, să ştii e a-ţi zbor dinţii.

— Şi eu ţie, replică duşmănos Saşo.

— În ce mă priveşte, nu-i cazul. Tu eşti cel care trăncăneşte vrute şi nevrute. Cine te-a pus să-i spui ce-a fost între noi atunci?

Saşo tăcea încruntat.

— I-ai spus?

— I-am spus, mormăi el. Eu nu ştiu să mint.

— Halal explicaţie! Nu ştie să mintă! Dacă te întreabă şi mâine, ai să te apuci iar să-i spui, nu-i aşa?

— N-o să mă întrebe.

— N – o să te întrebe? O crezi cumva idioată?… Mă tem că toată noaptea nu s-a gândit decât la asta. Aştept să mă sune dintr-o clipă

într-alta.

— Aştepţi degeaba!… Orice s-ar zice, Krista are demnitate.

— Şi eu n-am?

— Nu se prea vede, mormăi el caustic.

— Ia uite ce tupeu la dumnealui!… Dar demnitatea ta unde-i, mă rog?

— Eu sunt totuşi bărbat! Şi-apoi, n-am început eu tărăşenia asta!

— Ştiai doar foarte bine că-s beată!

— Lasă-te de poveşti! spuse el sincer scârbit. Asta-i explicaţie pentru
Şoferi, nu pentru o fată.

— Să plesnesc eu dacă mai stau vreodată cu tine la masă.

Se mai hârâiră astfel vreun sfert de oră, înrăiţi şi înverşunaţi. Apoi Saşo plecă. Afară se făcuse parcă şi mai frig, iar în bezna dinaintea zorilor se târau greoi troleibuze uriaşe, cu ochi neadormiţi şi frunţi acoperite cu chiciură. Prin ger păşeau de zor oameni zgribuliţi, pe lângă care şuierau tramvaie cu

ferestrele luminate. Noua zi începea cu zgomot, cu fulgere puternice de cabluri electrice, cu miros greu de benzină. La fel aveasca se şi încheie, numai că oamenii, în loc să se grăbească, se vor bălăbăni, obosiţi spre casă.

Se grăbea şi Saşo, deşi nici ei nu ştia de ce. Se grăbea doar pentru că era nervos, furios pe sine însuşi. Şi nu pricepea de unde vine şi care-i cauza acestei furii, în definitiv, Krista şi-o făcuse cu mâna ei. O fată care-şi situează mama pe primul plan, iar nu prietenul, nici că merită o soartă mai bună. Şi totuşi nu asta îi stârnise remuşcările, ci o altă amintire, cu mult mai dură. Un episod în urma căruia viaţa i se dedubla brusc, transformându-l parcă într-un alt om.

<Se întoarse acasă în vârful degetelor, să nu-şi trezească mama. În dormitor, pe pernă, găsi un bileţel lăsat de dânsa: „Unchiul tău te roagă să-l cauţi1 de îndată!” Ce mai voia acum şi unchiul său? Să fi citit oare cu atenţie articolul din revistă? întoarse bileţelul şi scrise pe dos: „Trezeşte-mă la opt!” Apoi se vârî furios în pat.

Poate că starea asta se datora faptului că se îndrăgostise, pentru prima oară… Cel puţin aşa scria în cărţile vechi. Căci în ziua de azi nu mai vorbeşte nimeni de prima dragoste, asemenea lucruri se pierd de

regulă în negura amintirilor, în ziua de azi e greu să ţii minte ultima. dragoste, darmite prima. Krista a trecut, pesemne, de prima ei dragoste, cugetă el. Ea face parte din specia acelor jalnice mamifere umane aflate pe cale de dispariţie. Saşo se străduia din răsputeri să nu-şi amintească de prima sa dragoste, totuşi ea exista. Avusese în viaţă bineînţeles şi înainte de asta unele momente lipsite de importanţă, dar ce dragoste poate fi aia să te îndrăgosteşti de profesoara de franceză, de pildă? Sau de vreuna din fiinţele acelea naive ce stau cu ochii holbaţi în faţa tablei goale?

Avea pe atunci paisprezece ani, îşi amintea foarte bine. Ca în toţi ceilalţi ani, mergeau vara la Obzor, căci mama lui alesese, cine ştie de ce, tocmai acest sat prăfuit, unde dimineaţa se întrebau neajutoraţi în ce loc şi cum ar putea lua o gustare. Maică-sa îl ducea acolo încă de când era de-o şchioapă, spre marea satisfacţie a celebrului croitor sofiot, care, în acele douăsprezece zile, putea să-şi vadă în tihnă şi pe îndelete de petreceri. Chiar el o încuraja pe nefericita mamă să-şi ducă odorul la mare, unde, după părerea lui, copiii se căleau de minune. Desigur, era un dram de adevăr în spusele sale, căci, deşi jigărit, Saşo era un copil sănătos şi nu se îmbolnăvea nici măcar de amigdale.

Trăgeau de fiecare dată la aceeaşi gazdă – o găgăuză sumbră şi fără copii, care se uita tot timpul strâmb la ei, de parcă nu şi-ar fi plătit niciodată datoriile. Găteau în curte, pe o sobiţă, iar seara mâncau, invariabil, pepene cu brânză, afară doar de sâmbăta, când maică-sa îl ducea să mănânce mici. Şi tocmai atunci, în intervalul dintre pepeni şi mici, se îndrăgosti de o fată tăcută şi timidă de la internatul pentru copiii talentaţi. Avea o înfăţişare cumva aparte şi stranie, un obraz slăbuţ şi parcă îmbătrânit înainte de vreme, ochii

Însă îi erau nepus de frumoşi şi inteligenţi, ceea ce-l făcea să se se simtă un necioplit şi un tont. Suzi cânta la vioară, dar asta nu-I impresiona câtuşi de puţin. La anii aceia instrumentul lui preferat, ca, de altfel, al majorităţii băieţilor, era. bineînţeles, toba. Lucrul acesta nu-l spunea însă fetei, căreia nu mai ştia cum să-i facă pe plac. jurându-se că marea sa pasiune sunt viorile, şi în mod deosebit violele. Se plimbau seara pe malul mării, care plescăia indiferentă la picioarele lor, în timp ce ei tăceau sau, din când în când, Suzi îi punea nişte întrebări penibile:

— Ai citit *Gösta Berling?* Nu? Dar *Peer Gynt?*

— Cine-s scriitorii ăştia? întreba el pus în încurcătură.

— Nu-s scriitori, ci cărţi, răspundea Suzi cu severitate. Dar Jakob Wassermann?

— Da, se înţelege, ce roman frumos!

— Cum roman, ăsta-i scriitor! Se poate să nu fi citit *Christian Wahnschaffe?* întreba ea cu o sinceră mirare.

— Dar tu ai citit *Nebuloasa din Andromeda?* încercă el să se răzbune.

— Da, dar nu mi-a plăcut… E mai bun *Solaris,* dar nici ăsta nu mi-a plăcut. Mie nu-mi plac cărţile fantastice, acolo dragostea-i ticluită.

El nu auzise nicicând de asemenea cărţi sau scriitori. Lucrul acesta îl făcea să se simtă umilit, îl compromitea în propriii săi ochi. Un moft de fetiţă cu omoplaţi ascuţiţi şi genunchi osoşi, şi ştia până şi de Norbert Wiener şi de Frederico Fellini. La vioară însă nu cânta, nici măcar nu pomenea de ea, deşi o văzuse într-o dimineaţă ţinând-o în mână cu o expresie deosebit de concentrată, într-o bună zi îşi luă inima în dinţi şi o întrebă de ce nu cânta.

— Aici am venit să mă odihnesc, răspunse ea uşor stingherită.

— Atunci de ce ai mai adună-o?

Ea ÎS privi cu mirare:

— Păi cum să vin fără ea?

Atunci înţelese pentru prima oară că, orice s-ar întâmpla între ei, vioara va sta în inima fetei întotdeauna înaintea lui, chiar infinit de mult înaintea lui. Asta îi umplea de furie şi el păşea în urma ei ca o umbră şi suferea poate. Nici vorbă că suferise, atâta doar că asta i se ştersese din memorie. Curând după aceea, Saşo îi făcu o înflăcărată declaraţie de dragoste, jurându-i credinţă veşnică, îi spuse că se va căsători cu ea îndată după terminarea liceului, că vor intra apoi şi unul şi altul în câmpul muncii şi-şi vor continua totodată studiile. Era teribil de sincer în promisiunile lui confuze şi dezlânate, chiar dacă plescăitul mereu calm al mării încerca să le tempereze niţel. Zadarnic însă, şi totuşi undeva îndărătul acestei istorii, pe care el însuşi nu o înţelegea, simţea vag un dram de neputinţă, un dram sau mai mult, nici el nu era în stare să discearnă. Ea îl ascultă până la capăt, fără să scoată o vorbă măcar, fără să-şi întoarcă o dată măcar privirea spre el. În cele din urmă, o întrebă speriat:

— Tu n-ai vrea?

— Ba da! răspunse ea în şoaptă.

Să nu fi fost întunericul acela atât de adânc, ar fi văzut cum se făcuse roşie-n obraz ca o piersică – o roşcată uşoară, transparentă, ivită, probabil „pentru prima oară pe chipul ei.

— Am să mă angajez chelneriţă! adăugă Suzi repede.

— De ce? Mai bine cânţi!

— Să cânt! îl întrebă ea uluită. Să cânt pentru toţi necioplţii?

Trăiră cinci zile într-o necontenită febră. Se simţeau uşor zguduiţi de marile promisiuni pe care şi le făcuseră; nu mai aduseseră vorba de ele. În schimb erau fericiţi. Se plimbau împreună, înotau împreună şi, doar din când în când, îi auzea râsul gingaş, sacadat. Seara însă Suzi devenea tăcută şi serioasă, apucându-i în răstimpuri mâna febril cu degetele sale tari şi reci. Dar toate încercările lui de a o săruta rămaseră zadarnice. „Altă dată”, spunea ea. „Te rog foarte mult, altă dată!” Lucrul acesta îl amăra, dar încerca să-l uite. În definitiv, dragostea adevărată înseamnă mai mult decât nişte sărutări acolo. Nu bănuia pe atunci că se poate prăbuşi totul într-o singură noapte, ba chiar în câteva clipe.

În casa aceea mai locuia o familie – mai bine zis o tânără femeie cu doi copii, un băieţel de şase ani şi altul de opt. Era brunetă, cam uscăţivă, neavând nimic interesant în făptura ei şi, după cum i se părea lui pe-atunci, era o mătuşica în toată legea, deşi nu putea să aibă mai mult de treizeci de ani. Uneori băiatul îi simţea vag privirea lunecând ca o mână parcă, de sus până jos, peste corpul său bronzat şi de o superbă zvelteţe în puritatea-i adolescentină. Dar Saşo nu-şi dădea seama de acest lucru, era îndrăgostit. Cei doi băieţei se ţineau ca scaiul de el şi, de cum se lumina de ziuă, îi vedea cum îşi strecoară căpşoarele tunse chilug prin fereastra deschisă. Iniţial, îl cam agasau, cu timpul însă se obişnui cu ei, ba chiar începu să-i îndrăgească, îi învăţă să înoate, să fure fructe, să prindă şopârle verzi şi otrăvitoare pe chei. Pentru lumea copilăriei lor, Saşo era un izvor nesecat de fericire.

În seara aceea maică-sa se dusese în vizită la o prietenă – fusese invitată la o partidă de belotă şi la un pahar de vin natura! Saşo se culcă pe la zece, dar nu adorm de îndată; rămase să asculte tranzistorul, care transmitea muzică uşoară. Şi tocmai atunci uşa se deschise şi în odaie intră vecina lor, de care, de fapt, nu-i despărţea

decât un perete. I se păru aproape speriată în clipa aceea, glasul îi suna sugrumat, deşi femeia se străduia să vorbească firesc şi tandru.

— Saşo, mă laşi să ascult puţină muzică?

— Mai încape vorbă?! răspunse el mirat.

Se aşeză pe patul lui, răsuflând greu şi dându-şi silinţa să-şi revină. Băiatul simţi o vagă atingere şi îşi strânse uşor picioarele. Dar abia când privirile li se întâlniră, înţelese dintr-odată că avea să i se întâmple pentru prima oară acel lucru minunat şi tainic, la care se gândise de atâtea ori. Şi îşi

dori cu disperare să se întâmple. Ea continua să-l privească, el stătea încremenit locului, ca hipnotizat. Şi, la un moment dat, timpul dispăru, dispărură luminile, dispăru odaia, totul dispăru, în cele din urmă, ea întinse mâna şi o lăsă pe pântecul lui. Prinse să-l mângâie şi pe unde trecea cu palma ei, simţea că-i arde pielea. Apoi se ridică de lângă el, clătinându-se uşor, şi stinse lumina.

După plecarea ei, rămase multă vreme ca ameţit. Cu inima pustie, cu mintea golită de gânduri, golită de amintiri. Şi nu încerca niciun fel de sentiment că s-a întâmplat ceva deosebit în viaţa lui. Ar fi vrut să adoarmă şi adormi, într-adevăr, curând, deşi era o noapte neobişnuit de călduroasă, zăpuşitoare. Abia când se trezi, înţelese deodată că şi-a ucis, de fapt, dragostea, adevărata şi marea sa dragoste, eternă ca marea. Şi nu avea parcă puteri să regrete acest lucru sau poate nu voia. Seara, când se întâlni din nou cu Suzi, inima-i bătea să-i sară din piept. Dar nu mai sălăşlui a într-însa nici pic de dragoste. Poate puţină milă, poate căinţă, suferinţă chiar, dar dragoste deloc, dragostea se topise parcă. „Acum lucrul cel mai important e ca ea să nu-şi dea seama de nimic! cugeta Saşo speriat Acesta-i acur” lucrul cel mai important!”

Nu-i venea defel uşor să păstreze această minciună. A patra zi însă, Suzi plecă cu totul pe neaşteptate, aşa încât nu-i mai fu dat să afle nimic, în seara dinaintea despărţirii, ea plânse la marginea mării şi-i îngăch-i r-o sărute – un sărut atât de fugitiv şi atât de neîndemânatic, că el abia dacă: Hi. Convenire să se vadă imediat după întoarcerea lui, şi din nou îşi jurarşi iubire veşnică. Dar a doua zi dimineaţă când autobuzul ticsit de călători se urni din loc, târând după el nori de praf alb, Saşo se simţi mai uşurat ca niciodată. Putea acum din nou să se

plimbe după pofta inimii să facă tot ce voia, fără să-i fie teamă de nimic. Şi să-şi aducă aminte, să se gândească la lucrul acela fără să încerce vreun sentiment de frică pentru sine însuşi. Şi poate i se va mai ivi prilejul o. dată măcar. La gândul acesta se făcea roşu ca racul, simţind cum i se prelinge pe umeri o sudoare lipicioasă. Şi se ivi acest prilej într-un târziu de noapte, în propria ei cameră, în propriul ei pat, în timp ce micuţii lui prieteni dormeau amândoi, goi până la brâu, în celălalt pat. În numai jumătate de ceas el ajunsese să se transforme, fără să-şi dea seama, dintr-un adolescent neprihănit în cel mai de rând godac. Şi lucrul acesta nu-l înţelese niciodată după aceea.

Când se întoarse la Sofia, nu-i trecu nici prin gând măcar s-o caute pe Suzi. Ai ei nu aveau telefon, dar el avea. Poate că are să-l caute ea. Şi astfel nevinovatul telefon deveni pentru el o mică fiară cu colţi otrăvitori. Se 7 rde fiecare dată când îi auzea hârâitul grăbit. Nu catadicsea niciodată să răspundă şi ţipa cu mânie la maică-sa: „Nu sunt acasă!” Iar maică tătea şi se întreba cu mirare ce se putuse petrece cu băiatul ei de ajunse „nu! timp atât de nervos şi de rău. Nu bănuia nimic, se înţelege. De unde să ştie ea că după două trăiri de asemenea intensitate, el rămăsese brusc fără niciuna.

115

Pe vremea ei nu se întâmplau atare lucruri cu băieţii. După vreo lună, două însă totul începu să pălească. Dar el n-aveade unde să ştie pe-atunci că nu a dispărut şi că nici nu poate să dispară. Doar se depusese undeva în străfun – duri. Apa se limpezise, dar adâncul ei nu mai era acelaşi.

Acum rămăsese într-însul doar o teamă profundă, adevărată – să n-o întâlnească întâmplător undeva pe stradă. Nu pricepea că teama aceasta-i frumoasă, că, de fapt, conştiinţa-i era vie. Totuşi de întâlnit, n-o mai întâlni nicăieri, fie şi din întâmplare, nici pe străzi, nici în restaurante. Abia după mulţi ani avu ocazia s-o mai vadă o dată.

Iar ea devenise între timp tot mai cunoscută, despre ea se vorbea ca despre o minune. Câştigase o serie de concursuri internaţionale şi era încă o copilăcând i sedecernă premiul Dimitrov. inedea deseori portretul prin vitrine şi reviste. Avea impresia că făptura ei va rămâne mereu aceeaşi, că arăta complet neschimbată. De fapt, nu observa el schimbările petrecute, chipul din portrete nu constituia decât un simbol îndărătul căruia se ascundea amintirea

acelor ani de început ai adolescenţei sale. De altfel, evita să-i privească portretele, nu citea niciodată cronicile la spectacolele ei. Simţământul de culpă nu se micşorase cu timpul nici cât negru sub unghie, deloc. Se ascunsese doar undeva în adânc, sub mâl. Dar uneori, deşi numai pentru câteva clipe, în nopţi întunecate, de beţie, se năştea într-însul o cumplită senzaţie că a ucis cândva, demult de tot, un copil – l-a ucis fără să-şi dea seama şi fără să simtă, absolut fără voie şi inconştient, după care a ucis şi amintirea, a ucis tot ce putea să provoace acea amintire. Şi tocmai din pricina asta el nici măcar nu-şi dădu seama cum de ajunsese să cumpere un bilet pentru unul din concertele ei. Nu încercase nici emoţie, nici curiozitate, simţise pur şi simplu că trebuie să meargă. Trecuseră şapte ani de la ultima lor întâlnire şi totul i se părea acum doar un vis.

Suzi ieşi pe scenă cu un pas uşor apăsat, lipsit de graţie. Şi deodată el simţi cum i se curmă răsuflarea; rămase locului, neclintit. Se părea că nu avea nici uti temei să se emoţioneze, s-ar fi cuvenit mai degrabă să se simtă uşurat. Ea arăta de-a dreptul urâtă în clipa aceea sub lumina puternică a reflectoarelor. Gâtul îi era uscăţiv, obrajii uşor ofiliţi, pieptul părea plat sub rochia scorţoasă de brocart. Până şi rochia i se părea prost cusută sau poate că nu stătea bine pe silueta ei asimetrică. Nu-i plăcu nici mişcarea cu care îşi potrivi vioara sub bărbie. Lăsa impresia că nu-şi mai iubeşte vioara, că nu face altceva decât s-o exploateze şi încă într-un mod destul de impertinent, nelăsându-i parcă nicio speranţă că se poate mişca în mâinile ei. Apoi începu să cânte.

Muzica ei îl ului. N-avea obiceiul să meargă la concerte, arta asta nu-i spunea mare lucru. Acum însă îl ului înainte de toate perfecţiunea execuţiei, neobişnuita forţă şi încredere în fiece gest al mâinii ei, în fiece sunet pe care-l smulgea acestor incredibile strune. Dar muzica însăşi nu-i ajungea la inimă, el n-o simţea. Sau poate că i se părea numai, în schimb îi cerceta ochii – în ei

nu exista parcă niciun pic de zbucium, ci doar o concentrare aparte, supraomenească. Când termină în cele din urmă, în sală izbucniră aplauze frenetice. Fetiţa' necunoscută de lângă el se făcuse palidă, faţa îi era străbătută de un fior nervos. Să fi fost oare el insensibil, sau cei din jurul său aparţineau unei alte lumii? Nici măcar

nu rămase la partea a doua a concertului, se temea să mai treacă prin alte încercări. Ajunse acasă tulburat şi răvăşit, cu senzaţia că trecuse în viaţă pe lângă ceva cu care nu mai avea nicicând prilejul să se întâlnească.

Un singur lucru nu era în stare să înţeleagă – că ucisese într-adevăr un copil, îl ucisese în vara aceea fierbinte, petrecută în preajma mării răcoroase, care rămăsese până la capăt indiferentă la dragostea lor, la orice dragoste omenească, în locul inimii şi al dragostei de lume se ivise un monstru ciudat al artei, care-i înfiora pe toţi. Iar pe nisipul ţărmului, veşnic scăldat de apele reci ale mării, nu rămăsese nimic afară doar de nişte scoici frumoase, dar lipsite de viaţă.

A doua zi dimineaţă maică-sa abia reuşi să-l trezească. Când, cu mare chin, deschise în cele din urmă ochii, rămase cu ei aşa – holbaţi şi clipitori – de parcă ar fi văzut o vedenie. Apăruse în faţa lui într-un neglijau lung şi liliachiu, atât de transparent, încât i se zărea şi buricul. Ai fi zis că nu-şi dădea seama ce reprezintă în realitate, căci vedenia continua să atârne deasupra lui.

— Ascultă, ce-i aia pe tine? întrebă el derutat.

— Un neglijeu, ce să fie! se răsti ea. Şi ce te zgâieşti aşa, n-ai mai văzut în viaţa ta un neglijeu?

Biata maică-sa se scrântise, într-adevăr, de-a binelea. De câteva luni se plimba prin apartament cu toate gioarsele mătuşii lui, făcându-l mereu să tresară când dădea cu ochii ba de vreun decolteu ce-i scotea la iveală pieptul sfrijit, ba de spinarea ei osoasă şi goală. Şi nu ţinea câtuşi de puţin seama de anotimpuri, îmbrăca ce-i cădea la îndemână, se învârtea cu ceasurile prin faţa bătrânei oglinzi de croitor şi aşa plictisită de moarte de pozele şi vanităţile omeneşti. Dar să apară înaintea lui într-un neglijeu atât de transparent, la una ca asta nu s-ar fi aşteptat să vadă nici în vis.

— Hai scoală-te! îl zorea ea supărată. Scoală-te, că te-a căutat unchiul tău încă pe la şapte. Pentru ce te caută? îl întrebă ea cu suspiciune.

— De unde să ştiu!

— Nu mi s-a părut prea vesel… Cine ştie ce încurcături i-ai mai fi făcut!

De la tine se poate aştepta omul la orice.

„Şi de la tine!” gândi el, dar adăugă, cu glas tare:

— Dă-te mai la o parte, cum vrei să mă scol când îmi stai deasupra capului.

117

Ea se depărta. La o distanţă de câţiva paşi părea şi mai caraghioasă, chiar jalnică la înfăţişare. Cămaşa de noapte fiind prea largă pentru corpul ei jigărit, şi – o încinsese cu ceva ce semăna cu un şnur electric şi care nu se distingea prea bine din cauza cutelor. Când ea se îndreptă spre uşă, Saşo o întrebă aproape plângând:

— Mamă, nu ţi-e frig noaptea?

— Nu. de ce?

— Păi eşti goală de-a binelea.

— Şi ce dacă-s goală, doar sunt mama ta! răspunse femeia cu indignare.

— Mă rog… şi totuşi… cămaşa asta a fost purtată de un mort. La asta nu te-ai gândit?

— Pe-atunci trăia! răspunse maică-sa nepăsătoare. Hai să mănânci.

Şi – şi târî afară şezutul ca de scândură, laolaltă cu mirosul greu de parfum oriental, într-adevăr, mătuşă-sa avusese prostul obicei de a folosi parfumuri foarte tari şi grele, mai ales mosc, încât abia se putea sta în preajma ei. De ce era nevoie acum să reînvie maică-sa această tradiţie? N-avea încotro, trebuia s-o suporte măcar până îşi va termina rezervele. Saşo se ridică din pat posomorât, cu capul îngreunat, încercând să şi-o imagineze pe mătuşa în acest neglijeu, simţi că-l cuprinde groaza. Poate că această distinsă doamnă de capitală, cu faţă romană, nu se deosebea la gusturi de obişnuitele ghiuven-dii din Istanbul, cum se exprima, când era beat, taică-său.

Se îmbrăcă şi se duse în bucătăria ce strălucea de curăţenie, ca de altfel totul în casa aceea, chiar dacă avea un aer destul de învechit. Maică-sa tocmai ştersese linoleumul, care sclipea acum umed în lumina slabă a dimineţii. Micul dejun era gata şi-l aştepta. Saşo se apropie de masă în vârful picioarelor, instalându-se comod în scaunul său. Îi plăcea să dejuneze, dejunul constituind una din micile satisfacţii

ale zilei. Puse testerul în priză, tăie două felii subţiri şi le vârî în grătar, îndată se răspândi un miros plăcut de pâine prăjită şi şterse amintirea parfumului. Atent, aproape cu voluptate, unse cu unt felia ce aburea, adăugând deasupra şi puţină şuncă. Tocmai terminase de ronţăit primul sandviş când intră maică-sa, de astă dată într-un veritabil chimono alb.

— Azi n-o să ai mâncare gătită, spuse ea, aşa că vezi cum te descurci.

— În regulă.

— Şi spune-i unchiului tău că am să vin ceva mai târziu. Am oră. *A*

— Ce oră? întrebă el nedumerit.!

— La cosmeticiană.

Faţa lui se schimonosi uşor ca de o vagă colică stomacală.

— Sper că n-ai să ieşi în ţinuta asta.

— De ce, nu-ţi place?

— Ba da. dar ai să-l bagi pe unchiu' în sperieţi.

— Ai dreptate, răspunse ea dezamăgită şi se îndreptă spre şifonierele ticsite.

18

r

Saşo muscă fără niciun chef din sandviş, în ultima vreme, maică-sa gătea tot mai rar; o cratiţă de fasole verde cu piept afumat îi ajungea lui Saşo pentru o jumătate de săptămână. Tânărul simţea vag, de la o zi la alta, cum scad grija şi dragostea mamei sale faţă de dâhsul. Părea că şi le îndreptase spre fratele ei. Saşo era bucuros că se descotorosea astfel de atenţia ei exagerată. La drept vorbind, în afară de confortul ce i – 1 oferea, maică-sa îl agasa pur şi simplu cu această atenţie. Acum se simţea cu mult mai liber şi asta-i era destul. De altminteri, avea şi unchiul său, fireşte, nevoie de mai multă grijă până ajungea să se deprindă cu singurătatea. Mai târziu însă, comportarea ei începu să-l pună pe gânduri. Avea o vagă impresie că în toată istoria asta e ceva în neregulă. Nu se enerva, însă nu putea pricepe cum e cu putinţă ca o mamă să-şi uite propriul ei fiu. Şi nu pentru altceva, ci de dragul fratelui ei care o lăsase uitării câteva decenii în şir.

Numai că el nu ştia nimic despre ei, habar nu avea de lucrurile mărunte care se întâmplaseră cu jumătate de secol în urmă. Mica

Anghelinka crescuse singură ca o pisicuţă în casa aceea mare şi pustie. Nimeni nu o băga în seamă – cu zilele, ba chiar cu săptămânile. Doar una dintre mătuşi mai trecea din când în când pe la ea, îi mângâia părul firav, plângea. Singura dragoste de care, se bucurase la viaţa ei. Iar ea îşi diviniza pur şi simplu fratele tăcut şi distrat, atât de înalt şi frumos şi atât de sumbru la chip. Şi nu putea înţelege de ce el o priveşte atât de încruntat. Cu mult mai târziu izbuti să afle care era cumplita cauză a acestei stări – ea îi ucisese mama. Această învinuire nerostită o copleşi în asemenea măsură, că se depărta brusc de fratele ei, se depărta de toată lumea. Căsătoria lui îi îndepărtă şi mai mult. Şi iată că acum se întorcea din nou la el, la dragostea aceea curată şi netrăită în copilărie, se întorcea pe căi pe care fiul ei nu avea să le înţeleagă nicicând. „Nicicând! gândea ea însăşi. Odraslele din ziua de azi nu ştiu decât i să se uite. – strâmb la mamele lor şi să le înfulece amara lor pâine de văduvă”. Şi se pricepeau s-o înfulece de minune. Ea tocmai remarcase cu puţin înainte cât de precise şi or – donate îi erau gesturile când rădea caşcaval pe pâinea fierbinte. Şi cu câtă poftă o ronţăia! Cu cine semăna, de fapt, această minune familială, creată la întâmplare? Cu taică-său, cu unchiu-său? Niciunul dintre ei nu şi-ar fi clintit un deget măcar să-şi facă un sandviş. Cât despre nefericitul ei frate, pe el dacă nu-l vâri ca pe un pisoi cu botul în mâncare, rămâne flămând. Se îmbrăcă şi se aşeză în faţa oglinzii ovale a cumnatei sale – i-o cedase fratele ei fără nicio împotrivire. Da, tenul îi este uscat, albăstrelele din ochi – complet decolorate, dar nu-i nimic, scumpa de Danceto avea să pună astăzi totul la punct. Pentru orice eventualitate însă, îşi vârî arătătorul uscăţiv în borcănaşul de „Yardley” aşternându-şi trei pete – una pe vârful nasului şi câte una pe fiecare obraz. Slavă domnului, răposata nu reuşise să-l golească de tot. Exact în clipa aceea se auzi uşa de la stradă – ieşise fiul ei.

Acum păşea pe stradă, înfăşurat în balonzaid. Nu mai era chiar atât de Wg, pe marginea fâşiilor albe de zăpadă se formaseră pete lătărețe, închise la

culoare – după o oră-două totul avea, desigur, să se topească. Şi totuşi mai rămăsese ceva din gingaşele flaute, cântecul lor subţire se putea desluşi pe la colţuri. Deşi mâncase atât de bine, nu se simţea în apele lui. Răsărea de ici, de colo ci te-o amintire, dar se grăbea s-o

alunge. Momentul critic avea să-l constituie întâlnirea cu Krista. Femeile sunt femei, nu le poţi duce chiar aşa, cu una, cu două. Şi, pe deasupra, mai au şi un fler fantastic. E imposibil să te atingi de o femeie fără ca o alta să şi priceapă acest lucru.

Cufundat astfel în gânduri şi temeri, nici nu realiză când ajunse la uşa unchiului său. Sună cumva nesigur – avea destule motive să se simtă cu musca-pe căciulă în dimineaţa aceea. Numai că de astă dată avea dreptate – de astă dată nu trebuie să cedeze. Când îl zări, unchiul său zâmbi abia perceptibil şi-l invită să intre. De regulă, îl întâmpina uşor distrat, şoptind ceva în barbă. Da, situaţia e clară, nu vor ajunge la un conflict prea serios. De cum intră în birou, privirea îi fu năpădită de caii albi ai lui Harry, uşor şterşi în siniliul nopţii. De când academicianul agăţase această pânză în birou, totul se transformase în interior, de parcă intrase în casă o femeie tânără şi gingaşă.

— Ei, cum stăm? întrebă academicianul.

— Ca de obicei, răspunse tânărul.

— Cred că-ţi dai seama de ce te-am chemat.

— Da.

— Abia aseară am citit articolul tău.

— De ce ai meu? zâmbi tânărul. Doar poartă semnătura ta.

— Cu atât mai rău! rosti academicianul supărat. Mai ales că în numele meu afirmi nişte lucruri pe care eu, unul, nu le-am scris niciodată şi nicăieri.

Saşo tăcu. În ultimă instanţă, lucrurile stăteau întocmai. Academicianul se ridică nerăbdător de la locul său, străbătând nervos încăperea.

— Unchiule, hai să jucăm cu cărţile pe faţă. Oare în activitatea dumitale ştiinţifică, la toate experienţele efectuate, nu ai avut în vedere tocmai ipoteza asta?

— Asta nu-i o ipoteză. E doar o vagă presupunere de-a mea, o posibilitate care trebuie verificată.

— Deci te-am înţeles exact! răspunse satisfăcut Saşo.

— Nu, nu m-ai înţeles exact! i-o tăie scurt academicianul. Nu te-ai întrebat oare de ce eu însumi n-am scris nicăieri ceva în acest sens?”

— Cum să nu… Dar n-am putut găsi niciun răspuns logic.

— Pentru că eşti tânăr şi prea înfipt. Iar răspunsul este cât se poate de clar.

Dacă aşa ceva ar fi adevărat, ar provoca o adevărată revoluţie în biologie…

— Exact despre asta-i vorba! consimţi satisfăcut tânărul.

— Ba nu!… Nu se poate vorbi de lucruri atât de serioase fără a avea probe suficiente.

— Dar eu am luat totul din lucrările tale, unchiule. Deşi te-ai ferit cu atâta grijă să spui lucrurilor pe nume.

Aici tânărul se dezlănţui brusc. De fapt, numai ipoteza lui poate explica ce

Înseamnă noţiunea de substanţă cancerigenă. Şi ce are ea comun cu virusul. Odată înţeleasă această mecanică a relaţiilor dintre natura vie şi cea moartă, vom înţelege totul, în cazul de faţă structura nu mai e formă, ci reversul e-senţei.

— Bravo, murmură academicianul.

Saşo îl qerctă cu atenţie – nu, nu glumea. Şi nu-i rămase decât s-o ţină aşa până la capăjt. În definitiv, *Prostori* e o publicaţie literară, nu ştiinţifică. Într-o revistă literară omul poate fabula cât pofteşte, cu condiţia să aibă ca temei fapte reale sau posibile. Doar însuşi dumnealui îl sfătuise să abordeze tema mai ampli, scriitoriceşte.

— De fapt, numai asta te poate justifica, încuviinţă fără tragere de inimă academicianul. Imaginează-ţi însă că vreun coleg de-al meu îmi citeşte ar ticolul. Nu-i aşa că mă va întreba pe ce bază am ajuns la asemenea concluzii extreme? Iar eu ce am să-i răspund? Că mă ocup de ştiinţă-ficţiune?

— Îi spui că i vorba de o ipoteză de lucru cât se poate de obişnuită.

— Ascultă, ciragul meu, în ştiinţa modernă nu mai umblă nimeni cu ipoteze. Azi totul se axează doar pe faptele demonstrate temeinic pe cale ştiinţifică.

— Cu atât mai rău… E cu neputinţă să aduni fapte din toate direcţiile posibile, trebuie să porneşti de la ceva… Chiar dacă-i vorba de o simplă scorneală…

Unchiul lui se încruntă.

— Un savant nu poate umbla cu scorneli.

— Şi de ce, mă rog, trebuie să urmeze că un orb doar faptele?

Uneori mai ajută şi imaginaţia… După mine, cel mai mare inventator al secolului trecut nu e Edison, ci Jules Vernes.

Argumentul acesta avu un efect cu mult mai puternic decât cel scontat. Academicianul dădu din mână, lăsându-se păgubaş.

— Ei, la drept, vorbind, nu s-a întâmplat nicio nenorocire. Un cuvânt în plus sau în minus n-are prea mare importanţă. Dar unde-i maică-ta?

— Am uitat să-ţi spun… Astăzi are să întârzie.

— Înseamnă dă va trebui să ne descurcăm singuri cu cafeaua… Tu te pricepi s-o faci?

— Bineînţeles! răspunse tânărul mirat. Mare scofală…

Academicianului îi plăcu foarte mult cafeaua, în timp ce o sorbeau pe îndelete, Saşo se lăudă cu precauţie că a susţinut lucrarea de diplomă. Unchiul său consideră acest lucru ca pe ceva foarte firesc, drept care nici nu se interesă de amănunte.

— Şi acum, ce ai de gând să faci? întrebă el.

Cu asta însă mtră singur în capcană.

— Păi, să lucrez ca asistent al dumitale.

O spuse uşor în glumă, dar privirea îi era absolut serioasă. Şi avu im

presia că unchiul său tresări abia perceptibil, apoi îl cercetă din creştet până-n tălpi, de parcă nu l-ar mai fi văzut de cine ştie câte luni.

— Nu ţi se pare cam peste, mână? întrebă el.

— Ce anume?

— Păi, ca directorul să-şi numească nepotul asistent al său.

— Eu sunt şef de promoţie, unchiule… Şi am dreptul de opţiune. Zâmbi. De fapt, s-ar cuveni să te simţi flatat că te-am ales tocmai pe dumneata…

— Bineînţeles că mă simt flatat… îngăimă bătrânul. Şi totuşi, n-ar fi mai bine să te trimit la institutul lui Lazarov?

— Unchiule, pe mine nu mă interesează morfologia. Pe mine mă interesează problemele dumitale.

— Asta aşa-i… Şi totuşi…

Academicianul tăcu stingherit, se vedea cât de colo că discuţia era pentru el extrem de penibilă.

— Nu înţeleg ce-i cu scrupulele astea! spuse Saşo jignit. Chestiunea trebuie privită în esenţa ei… Dacă eu corespund, ce importanţă are cine mi-e unchi?

— E totuşi vorba de anumite principii serioase, băiete… Dacă nu ar fi respectate, s-ar ajunge la situaţia ca toate instituţiile şi institutele să fie ticsite de nişte neisprăviţi.

Tânărul se cufundă în gânduri.

— Bine, unchiule, să fie ca şi cum n-am discutat nimic, rosti el sec.

În bufetul de la rectorat era mare zăpuşeală, plutea un miros greu de umezeală şi apă de canal. Un grup de puştani stăteau proţăpiţi tocmai la intrare şi-şi tot fluturau bărbile, antrenaţi într-o discuţie lipsită de orice noimă. („Şi totuşi Ratford nu e Neumann – auzi el. Neumann e Neumann, Neumann e bărbat”. Nu-i exclus ca Neumann să fie bărbat, dar ăştia ce fel de bărbaţi sunt, cu umerii lor de găină şi cu ochii urduroşi? Brando! cotcodăci altul, în timp ce el îşi făcea drum cu coatele. Ajuns înăuntru, Saşo se uită atent – peste umerii aceia, peste pletele acelea nepieptănate-şi în cele din urmă o zări. Discuta cu un bâlbâit, trăgându-l distrată de nasturele glugii şi privindu-l drept în gură, de parcă de acolo s-ar fi revărsat nu vorbe, ci mărgăritare. Dar de cum îl observă, Krista îl părăsi pe cavaler.

— Ai întârziat un pic, zise ea.

Picul acesta era mai mult de o jumătate de oră. Fu rândul lui Saşo să se bâlbâie de furie şi indignare, în timp ce-i povestea despre întâlnirea cu unchiul său. La orice s-ar fi putut aştepta din partea lui, dar nu şi la această ucigătoare indiferenţă. Spre mirarea sa însă, Krista nu se arătă nici ea prea revoltată sau tulburată. Aşa sunt ei, academicienii, îl scuză ea trăgându-l afară. Că doar nu-i barză să înghită broasca dintr-odată! Trebuie s-o ciugulească cu ciocul în cap cel puţin o jumătate de lună. Importante să se obişnuiască cu gândul ăsta, apoi totul va fi cât se poate de simplu. Şi de ce i-o fi trântit aşa, dintr-odată surpriza asta, trebuia să fi pregătit niţel terenul.

— De unde să fi ştiut eu că-i aşa de încuiat! rosti tvnarul posomorât. Tot timpul mi-a făcut impresia unui om care se ridică deasupra unor scrupule mărunte.

— De ce te miri? dădu fata din umeri. Tu n-o cunoşti pe mama.

Odată, când a venit la noi în vizită o mătuşă, a împrumutat de la vecini o jumătate de pâine. Şi toată noaptea n-a dormit de grijă. A doua zi, s-a sculat cu noaptea în cap şi a pornit-o pe la brutării după pâine.

— Cretini! rosti tânărul cu năduf.

Krista încercă să-i apere. Mai bine să fie cretini decât nişte neobrăzaţi şi ţopârlani. Că şi aşa lumea-i sătulă de asemenea specimene, îi vorbea potolit, dar Saşo simţi vag că e cu gândul în altă parte, în cele din urmă, îşi dădu în vileag piatra de pe inimă:

— Ia spune-mi mai bine cum v-aţi distrat aseară?

— Cum să ne distram! murmură fără chef Saşo. Ne-am îmbătat ca porcii.

— Spune, spune, cavaler al tristei Figuri… Povesteşte-mi cât mai amănunţit…

Şi în timp ce se strecurau afară, el începu cu aceeaşi lipsă de chef să-i povestească tot ce se întâmplase. Consacră anume cât mai mult spaţiu lui Kişo şi peripeţiei lui cu belgianul. Din când în când Krista îi punea câte o scurtă întrebare; în glasul ei desluşea o ascunsă viclenie. Când ajunse la momentul ieşirii din bar, se pierdu în amănunte, relatându-i cât de alunecos era şi cum Duo Fifi abia reuşiseră să-l remorcheze pe Kişo.

— Pe Donka tu ai condus-o? îl întrebă ea.

— Păi cine? Că doar nu era s-o las în stradă! replică el cu cel mai firesc ton posibil.

— Vai, ce purceluş, îmi eşti!

Dar în glasul ei nu era nicio intenţie de râcă sau măcar de reproş – cel mult o uşoară suspiciune.

— Şi până unde ai condus-o?

— Până unde – pân-la colţ şi mai departe! i-o trânti el enervat. Până acasă la ea, se înţelege – că doar eu eram cel mai treaz dintre toţi.

— Mare salvator al sufletelor prin boschete! rosti ea cu dispreţ, însoţitor de profesie. Cum să mai aibă omul încredere în de-alde tine!

— Ce să zic! mai bine veneai aseară decât să mă baţi acum la cap! îi replică el supărat. Nu te socoti datoare nici măcar cu o explicaţie?

Simţi cum faţa ei se întunecă brusc, începând discuţia pe tema asta, el scăpase de tot interogatoriul care ar fi urmat. Numai referirea la maică-sa putea s-o abată de la gândurile iniţiale şi s-o emoţioneze.

— Ţi-am spus doar, replică ea cu amărăciune. De vreo doi-trei

ani încoace cu mama se întâmplă ceva ciudat. Mă pomenesc cu ea aşa, pe nepusă masă, că începe să plângă. Ieri a ţinut-o într-un plâns de la şase la opt.

— Menopauza! mormăi ostil Saşo.

— Care menopauză, când are cincizeci şi şase de ani, replică jignită Krista.

— Oricum, eu, unul, n-am mai pomenit până acum vreo altă fată atât de leşinată după maică-sa. Un om modern trebuie să fie ceva mai obiectiv.

— A fi obiectiv nu înseamnă însă a fi insensibil.

— Iar a fi sensibil nu înseamnă să nu vezi mai departe decât lungul nasului.

Tăcură supăraţi până traversară grădina publică. Era pustiu de-a binelea;

gerul izgonise bătrânii şi elevii din provincie, care se adunau aici ca nişte stoluri de vrăbii fără adăpost. Soarele vlăguit topise promoroaca de pe crengile copacilor, care străluceau acum de parcă ar fi fost din antracit. Apa se prelingea încet de pe ele, căzând în picături mari pe trupurile goale ale copilaşilor de bronz. Mai departe însă, dădură în drumul lor de multe vitrine pe bulevardul „Stamboliiski”, majoritatea cu fotografii color, aşa încât până se zgâiră la toate, le trecu şi supărarea. Tocmai traversau „Legue”, când Krista încremeni speriată locului.

— Ui te-o! făcu ea ochii mari.

— Pe cine? tresări el.

— Pe mama!… Aia cu palton maron!

Krista începu să meargă de-a-ndărătelea şi asta cu atâta repeziciune, încât Saşo abia reuşi s-o scape de sub roţile unui taxi

— Pfui, o să te bage în mormânt huria asta! exclamă el furios.

Şi căută cu ochii huria. Femeia în palton maron i se p-ăru zveltă şi elegan – ta, cu înfăţişare juvenilă. Avea un mers foarte suplu, trădând o anumită vigoare, întocmai ca mersul fiicei sale, de altfel. Era penutru prima oară când vedea o salcie plângătoare atât de graţioasă, ba mai degrabă o trestie.

— Aşteaptă-mă aici!… Ba nu, acolo, lângă magazinul de covoare! exclamă el înfuriat.

Krista se îndreptă supusă spre magazinul de covoarce. Nu era deloc greu pentru Saşo s-o ocolească pe femeie, pentru a porni mai apoi spre ea. Şi se holbă la dânsa cu atâta curiozitate, încât era cât pe-aci săi; adă falca. De astă dată anii ei ieşeau la iveală mult mai clar. Privind-o din ffajă, îţi dădeai seama că are umerii uşor povârniţi, obrajii cam supţi, iar luciul pirului demult şters. Avea însă un chip foarte plăcut, tenul destul de bine conservat, cu excepţia pungilor de sub ochi. Cauza era limpede – plânsul cortasiituie un avantaj al oricărei femei, dar şi un lux totodată. Aveai impresia că întreaga ei faţă era decolorată de lacrimi. Cu asta însă se terminau toate i cusururile ei, în rest totul era la locul său. Ostilitatea acumulată luni de-a rândul se transformă fulgerător într-o stare vecină cu furia. Când tecură urnii pe lângă celălalt, femeia îi simţi parcă privirea. Chipul ei sensibil se crispiăuşor şi ea îi aruncă fugitiv o uitătură. Semăna la ochi atât de mult cu Kristta încât el se înfiora. Asta însă îl înfurie şi mai mult.

— Ce impresie ţi-a făcut? îl întâmpină Krista cu răbdare.

— Extra! răspunse el înciudat. Dacă naş avea educ; aia pe care o am, ţi –

aş arăta printr-un singur cuvânt după ce plânge atâta fidea-ta.

f

— Nu ţi-e ruşine! Derbedeule! izbucni ea.

Şi o luă la fugă de lângă el cu atâta repeziciune, încât dădu pur şi simplu peste o ţărancă ce ieşea din magazinul de covoare îmbrăţişând, ca pe un copil uriaş, un covor făcut sul. De astă dată Saşo nu o mai urmă, atât era de furios. M-are decât să se ducă, să plece unde poftește!… O să-i tocească nervii pentru octopodul acela feminin, care nu-i nici pe departe o Niobe, ci Cronos în persoană, care îşi devorează la desert proprii săi copii. Se simţea atât de descumpănit, încât nu mai ştia ce să facă. Nu-l mai trăgea inima ca altă dată să stea la taifas cu cactusul acela ambulant de Kişo. Să meargă acasă, nici atât. Socoti că i-ar prinde mai bine să dea duşcă două [coniacuri mari la „Varşovia”. Dar până şi ideea de alcool îi provocă scârbă. Gata cu chefurile, e timpul să stea pe propriile picioare. Mai ales că unchiul său va înceta, desigur, să-i mai ofere comenzi.

Şi iar porni spre Luna-park, acrit de-a binelea. şi gata să se ia la harţa cu oricine. Spre norocul lui, nu dădu acolo de Kişa Doar o casieră

umflată ca un cozonac şi morocănoasă stătea la intrare şi vindea fise pentru automate. – Îi aruncă i o privire atât de ostilă, încât Saso fu pe punctul de a face calea întoarsă. Şi poate că era justificată uitătura aceea – înăuntru era plin de puştime, nu se afla niciun om mai matur. Majoritatea nu jucau, ci stăteau grămadă în faţa automatelor şi se zgâiau cu invidie la cei care mai aveau câte o leva-două în buzunar, încăperea era destul de friguroasă şi neprimitoare, cu pereţii netencuiţi şi nezugrăviţi încă din timpul bombardamentelor. Cândva, acolo fusese, pesemne, un depozit, care primise peste noapte destinaţia de sală de jocuri mecanice. Copiii sunt mai puţin pretenţioşi, poţi lesne să-i faci să mă" zee o bucată de cărămidă dacă le spui că-i ciocolată. Iar pe lângă toate, mai erau şi automatele acelea japoneze, vopsite şi desenate cu atâta lipsă de bun gust, încât lui Saşo aproape că nici nu-i venea să se uite.

Şi totuşi rămase o vreme cu ochii aţintiţi la ele, atras mai ales de reclama iâcută de Kişo. Cea mai modernă instalaţie electronică – să vedem măcar despre ce-i vorba. De fapt, era o treabă destul de bună – pe stereoecran avioanele zburau ca aievea pe întinsul cerului împestriţat cu nori. Erau iuţi şi suple ca nişte viespi, nu rămâneau nicio secunda locului, în acest răstimp jucătorul manevra o manetă cu lunetă proiectată pe ecran. De cum intersecţia firelor reticulare cădea pe vreunul dintre avioane, acesta dispărea în aceeaşi clipita, de parcă s-ar fi preschimbat în văzduh. Dar lucrul nu era prea uşor.

Curând interesul lui Saşo trecu asupra jucătorului. Era un băieţel destul de dolofan, cu nişte pantalonaşi scurţi, vătuiţi, cu o cărniţă extrem de moale. Avea o faţă albă, masivă şi calmă. Nu-i tresărea niciun muşchi când se-ntâmpla să nimerească vreun avion. După cum nu zăreai pe buzele lui strânse zdravăn nici urmă de bucurie său. satisfacţie. Doar pentru o fracţiune de secundă îi apărea în privire o răceală tulbure, dar dispărea şi ea cu aceeaşi

Iuţeala. „Ucigaş cu sânge rece, cugetă Saşo impresionat. Ucigaş cu experienţă, bine antrenat, cu un ghem de seu în loc de inimă". După ce doborî şi ultimul avion, băiatul se scotoci prin buzunar după o nouă fisă. Izbuti anevoie să-şi strecoare mâna prin despicătura buzunarului, atât de căptuşit era totul cu carne, îl îndopaseră destul de bine părinţii, care, întocmai ca-n poveste, îşi tăiau cărniţă din călcâie ca să-şi

hrănească şoimuleţul.

Seşo nici nu-şi dădu seama cum ajunsese să cumpere şi el fise de la vânzătoarea aceea morocănoasă de la intrare. Le luă şi se lipi de primul automat liber ce-i pică în cale. Acolo îl şi găsi Kişo după o jumătate de oră, cu ochii holbaţi şi muşcându-şi limba.

— Vocaţia mea e aviaţia de vânătoare! rosti el cu mândrie. Dobor avioanele cum dobori perele…

Se duseră să prânzească la o zahana ce duhnea atât de tare, că Saşo se opri în prag. Kişo însă îl pocni zdravăn cu palma pe spinare, mormăind supărat:

— Intră, intră, lepădătură burgheză!… Intră, să vezi şi tu ce mănâncă po:
porul.

Şi izbuti să vadă cel puţin că mănâncă ieftin, în schimbul unei leve primiră şi mâncare, şi bere, iar oţetul şi boiaua constată că se dădeau pe gratis. Kişo îşi turnă cu atâta lăcomie oţet şi boia, încât Saşo îl privi speriat.

— Ai să te otrăveşti, omule!

— Vezi să nu te otrăveşti tu! mârâi Kişo. Eu mă trag din sărăcime, am stomacul tăbăcit. Bunicul meu a fost bivolar, iar taică-meu prepara gheaţă la hale. Aşa a şi murit – îngheţat. Era pe la începutul lui iunie, ne-a rugat să facem focul în sobă, a schiţat apoi un zâmbet mulţumit şi şi-a dat duhul.

În timp ce sorbeau ciorba iute, Kişo îi povesti câte ceva din vremea copilăriei sale. Înduraseră foamete cumplită, mai ales în anii războiului. Tatăl lui era o mână de om, dar mânca cât un balaur. Iar pe-atunci totul se dădea pe cartelă. Ajunsese să le ia până şi hrana copiilor de la gură; într-un rând mâncase un dovleac întreg, cu coadă cu tot. Pe copii nu-i lăsase nici măcar să-l miroase. Şi ei creşteau jigăriţi, abia se târau de-foame pe străzile Banişorei şi, în pofida faptului că tatăl lor era analfabet, ieşiseră cu toţii premianţi.

— Dacă n-ar fi murit, s-ar fi zis cu noi! încheie el cu glasul răguşit de atâtea condimente. Ne-ar fi halit până la urmă şi pe noi.

— Şi de ce a murit?

— Ştiu şi eu’? Bunica zicea că i se deznodase buricul! Cine ştie – poate buricul, poate vreo altă drăcovenie! Kişo zâmbi cu tristeţe, îmi amintesc doar că avea o memorie straşnică. Deşi era analfabet, ştia pe

de rost scriptura de la un capăt la altul. Lui îi semăn şi eu în privinţa memoriei.

— Nu se prea vede! spuse sceptic Saşo. Mai ţii minte cine te-a dus aseară acasă?

— Asta, într-adevăr, n-o ţin minte… Dar m-am trezit pe la şapte, am

venit aici şi într-un ceas şi jumătate numai am reparat toate cele trei automate defecte… Altuia i-ar fi trebuit trei săptămâni.

— Spune-mi, tu chiar nu-ţi dai seama că toată treaba asta e lipsită de perspectivă?

— De ce, mă rog?

— Păi, pentru că belgianul o să-şi ia tălpăşiţa ca mâine şi tu ai să rămâi cu degetul în gură.

— Doar ţi-am spus că aparetele rămân aici… Ca atare, cineva tot trebuie să le repare.

— Nu fi naiv! spuse Saşo încruntat. Oricând te poţi trezi că-n locul tău e numit cine ştie ce instalator de la canalizare. Mai ales dacă se-ntâmplă să fie cumnat cu directorul.

— Puţin îmi pasă! replică Kişo furios. Eu sunt specialist. Am mâini de aur.

Numai câte două televizoare color să repar pe zi şi tot câştig mai bine decât unchiul tău.

Lucrurile stăteau, într-adevăr, întocmai. Saşo o ştia prea bine. Nu avea nevoie nici de firmă, nici de autorizaţie. Nici măcar impozit către stat nu trebuia să plătească. Şi toţi aveau să-l acopere cât mai bine – oare-i aşa de simplu să găseşti pe cineva care se pricepe să repare televizoare color? Iar cu Kişo nu aveau nicio problemă: un telefon şi vine băiatul. Amabil, politicos, îţi mai spune şi un banc, ba poate să completeze şi o formaţie de bridge sau de pocher. Au să-l ţină ca pe palme, iar dacă o fi să i se întâmple ceva – se vor duce care mai de care cu petiţia până la Consiliul de Stat!

— Şi totuşi, universitatea-i universitate! rosti oarecum în silă Saşo.

Numai cu pâine nu se trăieşte.

Kişo aruncă supărat lingura pe masă. Faţa îi era de un roşu tulbure – din pricina boielii sau a furiei?

— Ascultă, nătărăule, tu eşti dispus s-o scoţi la capăt toată viaţa numai dintr-un salariu de asistent?

— De ce ţoala viaţa?

— Aceeaşi întrebare mi-o pun şi eu – de ce? Ce, sunt idiot, incapabil, netalentat? De ce trebuie să treacă toţi peste cadavrul meu?

Cu asta discuţia lor se încheie. Kişo făcu calea întoarsă, să mai dea un ocol domeniului său, iar Saşo se duse acasă. Nu găsi pe nimeni – cu atât mai bine. În schimb căldura fusese oprită – veşnic aceleaşi figuri, în mai funcţionase în prostie, şi în contul lui noiembrie. Trase draperiile, se înfăşură cu două pături – şi gata! Ca orice om cu conştiinţa curată, adormi în numai jumătate de minut.

Când se trezi într-un târziu, în odaie era frig şi semiîntuneric. Nu reuşea să priceapă dacă-i dimineaţă sau seară. Se simţea pustiit, puţin trist, o senzaţie neplăcută de absurd îi strângea inima. Căscă plin de amărăciune, se scarpină îngândurat pe şira spinării şi dădu drumul televizorului. Ecranul cel alb se deschise larg şi când imaginea ieşi din neant, zări uluit în prim plan

capul Donkăi. Părea complet neschimbată, doar că avea o altă coafură, cu zulufi ca nişte mosorele lungi, ceea ce o făcea să semene cu un lord mayor în plină şedinţă festivă. Şi spunea ceva – clar, cu râvnă şi pe un ton ce nu admitea niciun fel de obiecţii. Când camerele de luat vederi se retraseră, zări juriul: era, probabil, o emisiune-concurs. Toţi ridicau cu entuziasm nota maximă. Iar când apăru pe ecran şi panoul cu punctajele, se putu convinge că ea conduce detaşat. Cum să nu conducă – printre sfrijiţii aceia din jur, ea, „înaltă şi impunătoare cum era, arăta ca o prinţesă muntenegreană. Nu-i tresărea niciun muşchi pe faţă, se uita drept la el, spunându-i parcă: „Ai văzut, deşteptule, că nu-i numai Krista pe lumea asta!” Saso oftă şi stinse televizorul.

Intră în bucătărie indispus. Maică-sa lipsea; îşi arăta pesemne în vreunul din apartamentele învecinate toaletele ei duhnind a naftalină. Frigiderul era gol – goluţ; nici n-avea cum să fie plin, de vreme ce nu aducea nimic să pună într-însul. Maică-sa se îndopa în lege la unchiul său, aşa că putea rezista şi fără să cineze. Oftă din nou – asta nu mai era viaţă. Nu avea nici bani, nici slujbă, nici mâncare, nicio prietenă măcar. Iar cu iubita se certase. Ce să se facă – să-şi bea şi ultimii bănuţi? Sau să se târască până la „Varşovia” – poate că i-o fi venit deşteptei ăleia

mintea la cap.

După o jumătate de oră, se afla la restaurantul „Varşovia”, cu un pahar înalt de sirop dinainte, în faţa lui se aşezase Krista, într-o dispoziţie de zile mari.

A doua zi dimineaţă, când aruncă din biroul său o privire afară, ziua era dezolant de cenuşie, fără pic de licărire vie. Şi străzile erau pustii, doar un singur om purtând pe cap o pălărie şifonată, cu boruri largi, înota până la brâu prin ceaţa rară, de parcă s-ar fi pregătit să se scufunde în ea, ca într-un bazin. Şi totuşi academicianul nu se simţea câtuşi de puţin trist. Se simţea de-a dreptul vinovat, da, vinovat, şi asta faţă de băiat, faţă de propriul său nepot. Tot ceea ce-i spusese în ajun…

— Mihale, se auzi de undeva din apartament glasul surorii sale.

— Ce e? murmură el.

— Vino la masă!

Glasul ei începuse să capete inflexiuni tiranice, isca nişte note neconsolidate deocamdată, dar care, chiar şi de departe, îi aminteau de glasul tatălui său. Acest glas autoritar, urumovian, mai stăruia încă într-însul, în amintirile sale mai curând, şi nicăieri în altă parte a lumii, cugetă academicianul. Ar fi rămas uluit dacă ar fi aflat că răsună uneori şi în propria lui voce, fie şi arareori, rece şi ascuţit ca o lamă. În ochii săi el nu era decât un omuleţ răbdător şi supus, deşi nu lipsit de o anumită demnitate

lăuntrica. Exact aşa porni spre bucătărie, dar în hol îl întâmpină sora lui.

— Papucii! remarcă ea sever.

Cât îi trăise soţia, umbla prin tot apartamentul în pantofi, iar în cabinet rămânea în ciorapi. Academicianul oftă şi porni ascultător îndărăt De vreo două-trei luni, sora sa lustruia ca o turbată parchetul roşu de fag, furioasă că nu-i în stare săbiruiască. Dar încă nu se predase. Ca să-i mențină cât de cât faţa, îi cumpără fratelui papuci de casă, iar pentru dânsa făcu rost de undeva de nişte pâslari atât de largi şi incomozi, că păşea cu ei ca o raţă. Peste puţin academicianul se aşeză în faţa cafelei, a felioarelor de pline prăjită, a măslinelor şi margarinei de care ea îi îngăduise, cu condescendenţă, să se apropie.

„… ceea ce îi spusese băiatul în ajun era adevărul curat!” gândea el. Nepotul lui e un băiat şi jumătate, nu mai încape nicio îndoială. L-ar

putea compara cu vreunul dintre colaboratori? Cu niciunul, se înţelege.

— Lumea zice că eşti om învăţat, dar nu iei seama* nici măcar la ce bagi în gură.

— N-are importanţă, îngăimă el.

— Ba are!… C-ai început să semeni cu sfinţii.

Dacă ar fi vrut să se exprime cu şi mai multă exactitate, s – ar fi cuvenit să precizeze că-i vorba de nişte sfinţi malariei. Impresia aceasta o intensifica strălucirea. febrilă a ochilor săi din ultimele luni, dar femeia nu înţelegea că la mijloc nu se află nici simptomul unei boli şi nici al inaniţiei. În fratele ei se aprinseseră nişte focuri noi, ascunse şi neînţelese nici chiar de el însuşi.

După o jumătate de oră, păşea spre institut, ţinând o batistă la gură. Ceaţa se mai ridicase şi atârna acum, murdară şi cenuşie, de crengile goale ale copacilor, cumatârna nişte rufe de oameni săraci. Orice s-ar spune, nu trebuia să mai folosească maşina decât, fireşte, în caz extrem. Mişcare, mişcare – asta-i totul. Mişcarea înseamnă mai mult chiar decât ţelurile, care mor de îndată ce le-ai atins. Dar câtă mişcare o mai fi rămas programată în propria sa maşină umană? Da, trebuie să-şi rostuiască într-un fel nepotul. Iar dacă ţine chiar atât de mult la principii, există leac şi pentru asta. Îi semnează numirea şi apoi îşi prezintă demisia. După cum a început, Saşo va şti să ducă toată treaba asta la un sfârşit mai bun chiar decât el.

Ajuns în preajma Combinatului poligrafic, fu silit să constate cu ciudă că trebuie să facă calea întoarsă. De vreun an de zile institutul se mutase într-o clădire nouă, dar el, cai un bătrân cal de circ, continua să se învârtească în Jurul vechiului manej. Nu se putea obişnui cu clădirea cea nouă, cu linoleumul şi cu rezonanţa pereţilor ei, cu blestematele acelea de lifturi aflate într-un permanent geamăt şi care se opreau atât de des între etaje. Nu-i Plăcea nici măcar propriul său cabinet, deşi era destul de spaţios. Vechea clădire fusese construită aproape ca o cetate, cu nişte ferestre înguste şi incomode. Dar prin acele ferestre cu imense mânere de fontă, chituite din gros, dădea buzna de trei decenii un ulm bătrân şi atât de falnic, încât an de an erau

…– 129

nevoiţi să-i mai reteze din crengi. În schimb, primăverile erau fermecătoare „razele soarelui, filtrate prin frunziş, îi umpleau

cabinetul de o lumină moale, verzuie, ca un adânc de viitoare. Iar prin frunziş, nevăzute, cântau în zori nişte păsări cu glas îmbătător – de cum se desprimăvăra şi până toamna târziu. În răstimpuri, ţâşneau câte unele – uşor gălbui, azurii, pestriţe, dar care din ele cântau, nimeni nu ştia. Uneori mai întreba pe câte un conferenţiar, lector, cercetător principal sau simplu: „ia spune-mi şi mie ce pasăre-i aia de ne cântă cu atâta râvnă şi inimă?” Ridicau din umeri, uitându-se la el cu mirare. Nici măcar n-o auziseră cântând. Toată tărăşenia asta sfârşi prin a-l scoate din sărite – ce oameni de ştiinţă mai erau şi ei dacă habar n-aveau nici măcar de păsările cele mai obişnuite? într-o zi, îi trecu prin minte să întrebe femeia de serviciu, căreia nu-i trebui nicio clipă de gândire ca să-i răspundă:

— I-o mierlă.

— Păi cum să nu! exclamă bucuros academicianul. Mierlă, fireşte. Ia arată-milo s-o văd.

Dar abia după un sfert de oră izbuti să dea cu ochii de micuţa cântăreaţă, pitită printre crengi. Iar acum, în loc de ulm, zărea de la fereastră o macara-turn ruginită, care – şi îndrepta ciocul spre etajul cel mai de sus al unui bloc în curs de construcţie. Semăna cu o barză uriaşă, gata să înghită vreuna dintre lăcustele umane ce mişunau pe-acolo, cu căştile lor galbene din plastic.

În cabinet îl aşteptau ziarele şi câteva buletine. El însă doar le răsfoi în fugă, năpădit iarăşi de îndoieli. Să-l cheme iute pe Skorcev sau să mai prindă niscai puteri? Cu cât toceau anii, se simţea tot mai ispitit să amâne lucrurile neplăcute – o oră, două zile, până avea să le uite. Dar nu, de astă dată o va face imediat, până nu se răzgândeşte.

— Skorcev, dumneata eşti? Poţi să vii puţin la mine?

— Desigur. Să iau şi darea de seamă?

— Care dare de seamă?

— Cum care? Cea trimestrială.

— Bine, ad-o! răspunse academicianul jenat.

Peste puţin adjunctul său şedea în fotoliul incomod, tapiţat cu imitaţie de piele, care, cine ştie de ce, miro sea a şoricioaică. La început mirosul acesta îl deranja şi îl irita, dar în cele din urmă se obişnui cu el şi încetă să-l mai simtă. Cei care-l vizitau însă, mai ales cei din afara instituţiei, nu-şi prea aflau locul, adulmecau prudent şi aruncau discret priviri în jurul lor. Lucrul acesta îl amuza de fiecare dată pe Urumov, care, ca orice om în vârstă, nu nutrea niciun fel de simpatie pentru

musafiri, indiferent dacă erau invitaţi sau nu.

Doar Skorcev, lipsit parcă de orice simţ al mirosului, rămânea liniştit în fotoliu. Era complet chel, cu o faţă cenuşie, ca o păpuşă de gumă, cu rosături pe la toate încheieturile şi proeminenţele. Pe Urumov îl încerca demult neplăcuta senzaţie că dacă l-ar apăsa cineva în creştet, s-ar auzi un sunet asemănător cu claxonul unui vechi automobil.

— Skorcev, ai un post liber de asistent?

Deşi ştia foarte bine că are, îi aşteptă răspunsul cu nerăbdare.

— Avem două, tovarăşe Urumov.

— Perfect! spuse academicianul. Am în vedere o candidatură foarte serioasă.

— N-am nimic împotrivă, tovarăşe Urumov.

— Nici eu n-am nimic împotrivă, zâmbi abia perceptibil academicianul.

Există doar un singur inconvenient – e vorba de nepotul meu.

— Cred că-l cunosc, răspunse Skorcev, dar faţa lui de gumă nu exprima nimic: nici împotrivirenici aprobare. Rămânea la fel de relaxat, doar picioarele, uşor strânse, ca rădăcinile unui copac viguros, se clătinau fără ascâmpăr.

— A terminat anul acesta ca şef de promoţie! continuă Urumov. Are o lucrare de diplomă excepţională, i-am studiat-o cât se poate de atent.

„A doua minciună într-un singur minut. Aşa se întâmplă când o apuci pe povârniş în jos”, cugetă el. Urmă o tăcere scurtă, penibilă.

— Şi totuşi nu vă sfătuiesc, tovarăşe Urumov, spuse Skorcev, reţinut.

Cine ştie de ce, răspunsul acesta îi aduse lui Urumov o uşurare bruscă.

— De ce, Skorcev? întrebă el calm.

— Ca să fiu sincer, tovarăşe Urumov… Dumneavoastră v-aţi bucurat în totdeauna de o reputaţie ireproşabilă.

— Nu ştiu cât este de ireproşabilă, de vreme ce poate fi compromisă cu atâta uşurinţă. Dar nu ăsta-i lucrul cel mai important. Spune-mi, tovarăşe

Skorcev, dar cu mâna pe inimă, cu ce drept pot eu să tai calea unui

tânăr talentat pentru simplul motiv că-i sunt, din nefericire, unchi?

— Da, vă înţeleg perfect. Şi totuşi n-ar fi mai bine să-l numim în altă parte? La universitate, de pildă?… Mă ocup eu personal de treaba asta.

— Dar pe el nu-l interesează decât ştiinţa noastră. Mai exact – experienţele mele. Eu sunt acum om bătrân, Skorcev, şi nu ştiu dacă o s-o duc

mai mult de câţiva ani, acolo. Va trebui să-mi continue, totuşi, cineva opera.

— Opera dumneavoastră… începu Skorcev.

Brusc lui Urumov îi veni o idee disperată.

— Mi-ai citit articolul din *Pwstori?*

— Natural.

Fu pe punctul de a spune: „Iată – articolul ăsta nu – mi aparţine. De fapt, el e scris de nepotul meu”. Cuvintele îi îngheţară însă în aceeaşi clipă pe buze. Simţi ceva aparte în glasul adjunctului său, ceva ce-l determină să-l cerceteze mai cu atenţie.

— Şi care ţi-e părerea?

Urumov aproape că-şi ţinea respiraţia, pentru a nu-şi tulbura interlocutorul. Faţa de gumă se goli de sânge atât de repede, încât părea acum de celuloid.

— L-am citit cât se poate de atent, prinse el glas în cele din urmă. Şi, drept să vă spun… aş vrea să fiu bine înţeles… parcă nu mi-a dat inima ghes să

Pătrund în esenţa lui.

— 131

— De ce, Skorcev?

Academicianul simţi că glasul îi sună mai aspru, doar cu o notă mai aspru decât ar fi dorit. Nu-şi propunea în niciun caz să-şi intimideze subalternul.

— Înţeleg prea bine că nu-i vorba de o lucrare ştiinţifică, urmă Skorcev cam fără chef. Articolul dumneavoastră ar trebui privit mai degrabă ca un…

ca o lucrare eseistică. Aşa, cel puţin, l-am considerat eu. Altfel mi-ar fi fost de-a dreptul teamă să pătrund esenţa problemei.

În prima clipă lui Urumov nu-i veni să-şi creadă urechilor.

— În ce sens ţi-ar fi fost teamă? întrebă el cu calm.

— Păi, cum să vă spun – întâi de toate, fiindcă nu intră în sfera preocupărilor mele. Apoi, pentru că asemenea concluzii se dovedesc a fi, ca să mă exprim cât mai atenuat, destul de pesimiste. Ele sunt în stare ș, a
provoace tulburare, dacă nu chiar panică în societatea noastră.

Urumov se încruntă. Şi totuşi îi era recunoscător adjunctului său ca spusese sincer ce gândeşte.

— Ştii ceva, Skorcev, eu aş zice că lucrul cel mai important e să stabilească adevărul. Iar valoarea i se va aprecia ulterior.

— Aici însă nu poate fi vorba de niciun fel de adevăr! exclamă cu spaimă parcă Skorcev. Chiar dumneavoastră l-aţi emis cu titlu de presupunere.

— Da, se înţelege. Presupunere argumentată însă de o mulţime de factori…!

— Tovarăşe Urumov, eu nu pot să discut în contradictoriu cu dumneavoastră! rosti Skorcev cu o notă de oboseală în glas. Va stimez prea]
mult ca să-mi permit să apreciez că aţi acţionat superficial. Să fiu însă sincer până la capăt: trebuie să vă spun că „în institut stăruie o frământare deosebită.
Referitor la articolul dumneavoastră, vreau să spun.

— Chiar aşa?

— Din păcate, da. În definitiv, dumneavoastră conduceţi un important în stitut de cercetări. Şi iată că aşa, peste noapte, veniţi şi le serviţi tocmai colaboratorilor dumneavoastră o seamă de idei pe care nu le-aţi împărtăşit lor niciodată. Or, noi urmărim un scop comun și trebuie să-l urmărim cu toţi
Împreună.

Academicianul îl cercetă uluit. Numai gândul ăsta, extrem de simplu, nu-i trecuse până acum prin cap.

— Da, ai perfectă dreptate! rosti el aproape şoptit. Să nu uităm însă ca uneori nici măcar savanţii nu cred în descoperirile lor. Chiar dacă ele sunt ab solut incontestabile, pentru că cele mai contestabile sunt tocmai adevărurile incontestabile.

De astă dată adjunctul lui tăcu. Tăcură amândoi timp îndelungat, apoi academicianul spuse:

— Bine, consultă-te cu secretarul de partid, convocaţi o adunare. Acolo voi da explicaţii detaliate despre lucrarea mea. Şi-mi

voi cere scuzele de rigoare, dacă va fi cazul.

— Nu, nu-i nevoie să vă scuzaţi! exclamă oarecum speriat Skorcev. Ci să

r

va apăraţi *cum* se cuvine. Şi asta pornind de la concluziile utile ale… ăăă… ipotezei dumneavoastră! Fu cât pe ce să-şi scrântească limba rostind penultimul cuvânt.

Academicianul se ridică de la birou şi se duse îngândurat la fereastră. Soarele răzbise ici-colo prin ceaţă şi strălucea pe acoperişurile ude ale maşinilor parcate în curtea institutului. Cea de culoarea sosului de roşii era a docentului Azmanov. Frumoasă maşină, mereu bine îngrijită. Se asorta de minune cu sacoul acestuia din tweed scoţian de nuanţa morcovului ofilit. Deci. În ultimă instanţă. Welch are dreptate. Intuiţia constituie, într-adevăr, sentimentul adevărului, indiferent cum se naşte.

— Docentul Azmanov conduce campania asta? – întrebă deodată academicianul.

Docentul Azmanov – îşi imagină brusc capul lui chel. rotund şi lucios ca o castană. Şi avu senzaţia că în spatele lui se produsese într-adevăr o harababură, care-i umplu de satisfacţie. Reuşise până la urmă să se apropie de trompeta lui. dar nu apăsă destul de tare pe clape ca să i se audă sunetul.

— La adunare se va afla cine ce gândeşte, răspunse Skorcev.
Da. e clar. Welch avea dreptate.

— Dar în problema locului de asistent?

— Nepotul dumneavoastră să-şi înainteze actele. Şi cu cât o va face mai repede, cu atât va fi mai bine.

— Da. fireşte, repede, cât mai sunt încă director! râse pe neaşteptate
Urumov.

Skorcev nu-i răspunse nimic – poate că nimerise la ţintă şi de data asta. Şi avea toi dreptul pesemne să gândească astfel: odată pusă şaiba-n funcţiune, orice se poate întâmpla. Când se întoarse la locul său, adjunctul se ridică stingherit.

— La revedere, tovarăşe Urumov. Mă tem că v-am neliniştit degeaba.

— Câtuşi de puţin! zâmbi Urumov. La vârsta asta ce mai poate pierde omul?

Skorcev salută din cap şi ieşi: crăcii pantalonilor i se răsuceau în jurul picioarelor strâmbe. Academicianul porni să se plimbe din nou prin cabinet. Frământare! Numai la cuvântul acesta nu se aşteptase! Nu se simţea nici jignit, nici amant, doar mirat, în deceniile care trecuseră, nimeni nu-i contestase autoritatea. Şi nici nu se îndoise de ea. Şi vârsta, şi autoritatea erau incontestabile, iar opera – mai mult decât impunătoare. Pe merit sau nu, se bucura de renumele unui savant de talie mondială, era membru activ al câtorva academii. Şi deodată, la primul şi cel mai mic prilej, auzi la ei – frământ-tare! Oare Skorcev nu exagerează toată treaba asta?

Urumov încercă să arunce o privire peste darea de seamă, dar fără nici a-i spor. Şi totuşi înainta, încet, dar înainta. Ca întotdeauna totul era în ord ne cu excepţia laboratorului, poate. Lucrul acesta i se păru straniu. Şeful Bhoratorului era unul dintre cei mai capabili şi mai sârguincioşi cercetători

din institut. Dacă el era în urmă cu treburile, atunci care putea fi în frunte? Şi pe loc îşi dădu seama că, de fapt, nu-şi cunoaşte oamenii. Pentru el aceştia reprezentau mai degrabă simboluri ale muncii pe care o efectuau. Iată – în felul acesta se ajunge la surprize. Sentimente, pasiuni, ambiţii – totul, desigur, clipea sau scotea pur şi simplu scântei sub acoperişul institutului, fără ca el să bănuiască, îşi vârî mâinile în buzunarele hainei şi se duse aţă la laborator. Auzindu-i paşii domoli pe linoleumul coridorului, Avramov îl privi uşor mirat. Avea o înfăţişare destul de jalnică. Faţa uscată, ascetică nu se potrivea defel cu trupul său atletic, în schimb capul îi era ireproşabil sculptat, mai ales scobitura tâmplelor. Se răsuci pe scaunul său turnant; faţa nu-i trăda niciun fel de vinovăţie.

— Cum merge treaba? întrebă Urumov şi se aşeză alături de dânsul.

— Bine, răspunse el scurt.

Pe lângă toate, în glasul lui se desluşeau parcă şi accente de mândrie.

— Nu mă îndoiesc nici eu, numai că asta nu. prea rezultă din darea de seamă.

— Din darea de seamă? întrebă distrat Avramov. Se vedea cât de colo că era cu gândul în altă parte. Da, se înţelege. Dar asta nu-i decât o formalitate, că nu citeşte nimeni dările astea de seamă.

— Nici eu? zâmbi Urumov.

— A, dumneavoastră vi s-ar potrivi cu atât mai puţin asemenea treabă.

Important e ce anume se face în laboratorul ăsta. Rămase o clipă pe gânduri, apoi adăugă pe un ton lipsit de regret: Şi totuşi eu m-am făcut niţel vinovat în faţa dumneavoastră.

— Zău?

— Poate trebuia să vă fi informat mai dinainte! continuă el, şi academicianul simţi clar emoţia ascunsă din glasul lui. Am însă impresia că am ajuns la ceva important, tovarăşe Urumov. Pe calea mea proprie. La ceva ce va fi în folosul activităţii dumneavoastră.

Academicianul îl privi cercetător. Pe calea mea – nu suna deloc rău.

— În ce problemă?

— În problema acţiunii catalizatorilor în cadrul metabolismului. La nivelul celulei şi al nucleului celular.

— Da, interesant… Şi până unde ai ajuns?

— M-am izbit de problema asta cu totul întâmplător, efectuând experienţele dumneavoastră. Nu îndrăzneam însă să vă spun, de teamă să nu mă pripesc. Dumneavoastră ştiţi prea bine că asemenea lucruri pot părea şi absurde câtă vreme nu sunt demonstrate.

— O ştiu chiar foarte bine! încuviinţă Urumov intrigat de strania coin cidenţă a problemelor. Se înţelege că ai tot dreptul moral de a termina singur experienţele. Asta se numeşte drept de autor, deşi, se pare că la noi nu-i prea luat în seamă.

— Nu, nu ăsta-i motivul! exclamă cu însufleţire Avramov. De fapt, eu

aveam nevoie de ajutorul dumneavoastră. Mă temeam însă să nu par caraghios. După cum singur vă veţi convinge, lucrurile sunt niţel mai delicate.

Urumov avea impresia că mâinile colaboratorului său transpiraseră de emoţie; şi le şterse de halatul alb, care şi aşa nu prea strălucea de curăţenie.

— Atunci, dă-i drumul… Te-ascult. Am să încerc să te ajut, fără să-ţi periclitez dreptul de autor.

Şi Avramov începu istorisirea destul de surescitat. Cu cât vorbea mai mult, cu atât sporea acea surescitare lăuntrică şi cele două tâmple prinseră să-i pulseze ca vii. Academicianul îl asculta în tăcere; chipul lui era complet lipsit de expresie. Dar cu cât îl asculta mai mult, cu atât îi sporea în suflet sentiment – tul de jenă şi durere. Ştia foarte bine că trebuie să-şi spună părerea. Şi tocmai de asta se temea, în cele din urmă, Avramov încheie şi se uită la el cu o asemenea speranţă în priviri, că peacademician îl trecu un fior.

— De cât timp lucrezi la problema asta? întrebă el cu tonul cel mai blând.

— De circa un an.

— Dar asta-i o treabă colosală! Cum ai reuşit?

— Da, vă înţeleg, răspunse Avramov cu o uşoară tristeţe. Dar cea mai mare parte a experienţelor mi-am făcut-o în afară; programului.

— De ce în afara programului?

— Ca să nu sufere lucrările curente… Şi, fireşte, experienţele dumneavoastră.

Urumov nu-i răspunse. Se vede că lucrările curente avuseseră totuşi de suferit. Dar nu într-asta consta necazul. Cu ce să înceapă oare, iată care era problema. Sau să-i spună mai bine totul direct, aşa cum era.

— Regret, colega, dar trebuie să te dezamăgesc! începu el într-un târziu.

— Să mă dezamăgiţi? îl privi Avramov neîncrezător.

— Din păcate, ceea ce dumneata ai descoperit cu atâta trudă a fost descoperit mai demult. Nu cunoşti engleza, ăsta-i necazul. Dar comunicarea ştiinţifică respectivă a fost făcută în S.U.A. Încă acum o jumătate de an.

Avramov se făcu alb ca varul.

— Nu se poate! exclamă el uluit.

— E într-adevăr neplăcut! recunoscu Urumov. Şi totuşi munca dumitale îţi face cinste. Sincer să fiu – sunt de-a dreptul uluit. Ştii dumneata unde au fost făcute experienţele astea? La Universitatea din Yale. Universitate care, dacă nu mă înşel, are cel mai formidabil laborator din lume, cu cea mai perfecţionată aparatură.

Dar Avramov parcă nu-l mai auzea.

— Atâta trudă! şopti el abia desluşit.

Era într-adevăr o dramăacademicianul îşi dădea cât se poate de bine seama de acest lucru. Atâta muncă, atâtea eforturi, atâtea speranţe! Şi la un nimic absolut.

— Ce să-i faci, asemenea treburi s-au mai întâmplat şi altă dată. Şi cu

toate astea, ai o consolare cât se poate de serioasă, îţi dau cuvântul meu de onoare, în S.U.A. s-a ocupat de această problemă un întreg stat-major de savanţi de renume mondial. S-au cheltuit milioane de dolari. Iar dumneata ai făcut totul de unul singur.

— Poate că nu mă credeţi? tresări brusc Avramov.

— În ce sens?

— Poate apreciaţi că mi-am însuşit concluziile lor?

— Prostii! murmură academicianul. Ca să faci de râs institutul şi pe dumneata însuţi?

Avramov scotoci nervos într-un sertar şi scoase de acolo un teanc de caiete.

— Iată însemnările mele! spuse el. Le-am făcut amănunţit, pe date. Vă rog foarte mult să vă uitaţi peste ele. S-ar putea să vă vină vreo idee folositoare.

Din glasul lui răzbeau note imploratoare; se vede treaba că era chinuitor pentru el să se împace cu gândul că totul a fost în zadar.

— Bine, încuviinţă academicianul.

Curând ieşiră împreună pentru pauza de prânz. Când Avramov îşi scoase halatul, academicianul îi văzu costumul pentru prima oară, poate, în ultimii câţiva ani. Era ponosit de-a binelea, iar cămaşa şi cravata îşi pierduseră demult culoarea iniţială, întreaga lui înfăţişare avea ceva de burlac, totul pe el era uzat şi ros, inclusiv ghetele, care nu mai văzuseră nici cremă, nici perie cine ştie de când. Poate că era burlac de-adevăratelea? De necrezut. Oricât i se părea de straniu acum, nu se întrebase niciodată dacă cutare sau cutare dintre colaboratorii săi cei mai apropiaţi este sau nu căsătorit. Nu mai stătuse niciodată cu el la o masă. Poate că asta era o trăsătură pur urumovianăsă se închidă în sfera preocupărilor lor, să nu amestece niciodată munca cu

prietenia. Nici taică-său nu avusese prieteni printre medici şi chiar îi evita cu perseverenţă.

— Scuză-mă, spuse Urumov precaut, ai copii?

În felul acesta întrebarea lui era pusă într-un mod mai cuviincios decât dacă i-ar fi spus direct – eşti căsătorit, prietene?

— Se înţelege, răspunse Avramov mirat. Am doi copii mari.

— Câţi ani au?

— Băiatul e student în anul întâi… Iar fata…

Îşi întrerupse stingherit vorba, învineţindu-se la faţă.

— Ai ceva neplăceri?

— Destul de mari, răspunse el fără tragere de inimă. Suferă de glaucom şi încă într-o formă destul de gravă. Nu ştiu dacă vom reuşi s-o salvăm de la orbire.

— Câţi ani are?

— Abia doisprezece… E un caz foarte nefericit, după cum vedeţi. Am făcut tot ce se poate face, am dus-o peste tot, şi în străinătate. Acum e la
Viena cu maică-sa…

’36

Era, într-adevăr, o mare nenorocire – o copilă de doisprezece ani ameninţată de orbire. Se pare că orice om şi orice familie au partea, lor de nenorocire, uneori total ascunsă şi invizibilă, alteori în văzul tuturor. Şi înţelese dintr-odată întreaga lui sărăcie, înfăţişarea lui ofilită. Desigur, nu era deloc uşor pentru modestele sale posibilităţi să-şi trimită soţia şi fiica prin metropolele Occidentului.

— Trebuia să-mi spui, rosti academicianul cu un reproş abia perceptibil.
Aş fi putut să intervin la minister.

— Fac şi dumnealor ce pot, răspunse Avramov obosit parcă. Dar nu le stă chiar totul în nutinţă.

— De ce?

— Păi e vorba de străinătate… Iar copilul nu poate călători de unul singur.

— S-ar putea totuşi găsi nişte portiţe. Şi nişte fonduri.

— Nu ştiu! oftă colaboratorul său. Dar legea-i lege, n-o poţi dezlega cum pofteşti.

Urumov fu pe punctul de a spune – ba poţi! dar se abţinu cu înţelepciune. La ce bim să-i creeze speranţe deşarte? Şi abia acum înţelese că Avramov contase, pesemne, pe descoperirea sa. Oricât ar fi fost de inaplicabilă în priactica obişnuită, tot i-ar fi adus un venit acolo. De bună seamă că-i băgat până-n gât în datorii, pe la prieteni şi rude şi nu vede nicio posibilitate să se achite.

Merseră în tăcere până la intersecţia unde trebuiau să se despartă. Urumov îi întinse mâna.

— Am să analizez încă astăzi notiţele dumitale, spuse el. E foarte important cum anume s-a ajuns în cazul de faţă la această descoperire. Ştii foarte bine că dacă o teoremă poate fi demonstrată în două feluri – ambele sunt legitime, întotdeauna însă este preferată cea mai eficientă şi mai succintă.

Un dram da speranţă licări pentru o clipă în privirea lui Avramov, dar se stinse repede.

— Dumneavoastră vreţi să mă consolaţi, rosti el. Aici nu-i vorba de o teoremă, din păcate. Ce rost are să descoperi pentru a doua oară bicicleta?

— Ba are, cum să n-aibă? De fapt, a şi fost descoperită de mai multe ori.

După cum ştii, prima era din cale-afară de caraghioasă.

— Mă rog, citiţi-le şi mai vorbim pe urmă.

Urumov prinzi îngândurat sub privirea mustrătoare a surorii sale. Îi făcuse ciorba sa favorită – de linte. I-o gătea rar, să nu se obişnuiască cu ea, dar el o sorbea fără a se uita măcar ce mănâncă. Parcă ar fi vărsat-o pe jos – aşa i se strângea inima nefericitei sale surori. Până la urmă, nu se mai putu stăpâni şi spuse răstit în spatele lui:

— Asta-i ciorbă de linte!

— Da, văd! replică el mirat. E delicioasă!

— Auzi, delicioasă! Şi habar n-are ce mănâncă, mormăi ea amărâtă.

Şi ieşi afară din bucătărie. De parcă ar fi fost la îndemâna oricui să

găsească linte şi cimbru în idioata asta de lume modernă. Mai bine să meargă acasă, unde neisprăvitul acela de băiat se hrăneşte de trei zile doar cu o amărâtă de iahnie popească sleită. Şi, cuprinsă brusc

de remuşcări, aruncă cât colo pâslarii şi-şi puse furioasă pe cap pălăria verde, preferată, cu cireşe artificiale. i

— La revedere! rosti ea sec din pragul bucătăriei.

Academicianul tocmai sugea unul câte unul căţeii de usturoi fierţi în lintes

— La revedere!… Şi spune-i lui Saşo să treacă deseară pe la mine.!

— Am să-i spun! Să ştii însă că mâine am să-ţi fac saboţi cu praz. Căi oricum nu te interesează ce ai în farfurie.

Urumov îşi petrecu toată după-amiaza aplecat asupra notiţelor. Când, într-un târziu, termină, se simţi deprimat şi descumpănit. Din păcate, Avramov folosise aceeaşi metodă ca şi colegii săi americani. Dar pe nişte căi cu mult mai directe, care îl uluiseră prin ingeniozitatea şi eficienţa lor. În faţa lui se dezvăluia tot mai mult şi mai mult un strălucit savant de remarcabilă rutină şi ingeniozitate. Şi totuşi nimeni nu avea să dea vreun ban pe descoperirea sa, puţini aveau s-o aprecieze la justa ei valoare.

Privea cu tristeţe caietele vechi şi ponosite. Majoritatea aveau primele file rupte – folosise, pesemne, vechi caiete de-ale copiilor. Totul era aşternut cu grijă şi ordonat, scrisul îi era citeţ şi ferm. La fel trebuie să-i fi fost şi caracterul, doar că nenorocirile vieţii îl striviseră sM înfrânseseră.

Pe la orele şapte sună cineva, destul de degajat, cum sună numai cei apropiaţi. Era Saşo, firește, uitase cu totul de el în cursul după-amiezii. La lumina slabă din vestibul, faţa lui nu exterioriza nimic – nici supărare, nici bunăvoinţa. Dar parcă nu era acelaşi dintotdeauna, ceva reţinut, poate chiar ceva ostil şi ascuns vădea întreaga sa comportare. Iar când îşi ocupă locul favorit, nu se lăsă pe spate, ci rămase cu spinarea dreaptă.

— Hai, lasă fasoanele, băiete! râse unchiul său. Mâine te poţi duce să-ţi înaintezi actele.

— Mare scofală! dădu tânărul din umeri. Dacă vreau, pot să croşetez şi pulovere.

— Decât să te superi, mai bine m-ai invita la un pahar!

— Unde?

— Ştiu şi eu? După tine ce restaurant e mai la modă acum?

— La ora actuală e la modă frecventarea hanurilor de tot felul, răspunse tânărul. Cu maşinile statului şi cu secretare. Şi, pentru ca

totul să fie bine mascat, se mai ia şi câte un străin, oricare ar fi el. În felul acesta toată cheltuiala o suportă statul.

— Există şi separeuri? se interesă Urumov.

— Ce-s alea separeuri?

— Ce ştiţi voi! mormăi condescendent academicianul. Separeul e un locşor izolat, unde-ţi fereşti de ochii lumii dama, pentru a nu o compromite.

— Sau unde trebuie să ne izolăm noi, pentru ca dama să nu ne.com promită. Din păcate, eu nu am asemenea legături.

— Atunci ce rost are să frecventăm asemenea hanuri?

— Ai dreptate! Cu mult mai simplu e la Clubul rusesc.

Porniră spre Clubul rusesc pe jos, ca să facă şi puţină mişcare. Sufla un vânticel iute, de seară, prin văzduh zburătăceau fulgi singuratici. Dar nu avea să ningă, cerul se limpezise. Jos, deasupra orizontului, luna galbenă sta spintecată ca un dovleac între penele subţiri ale unor nori. Cei doi o priviră cu respect, de parcă bucăţile acelea de lună s-ar fi putut desprinde de-acolo, prăvălindu-se peste pământul acesta bătrân şi păcătos. Academicianul se străduia să ţină pasul cu tânărul; paşii lor răsunau plăcut în aerul rece.

Salonul cel mare al clubului era destul de răcoros, aproape friguros. La ora aceea doar o singură masă era ocupată, ospătarii stăteau zgribuliţi prin colţuri. Se aşezară ia o masă convenabilă, departe de ferestre şi tânărul prinse să-şi frece energic palmele.

— Ştii ceva, unchiule? spuse el cuprins de bucurie. Ca să ne încălzim, comandăm vin fiert, într-o cană frumoasă de porţelan, cu felii de măr şi gingifil.

— În regulă! se învoi, bucuros, academicianul.

Exact în clipa aceea se apropie ospătarul, destul de în vârstă, cu un păr scurt şi ţepos, şi atât de alb. de parcă toată ziua l-ar fi frecat cu peria. Saşo remarcă îndată că faţa lui exprima un respect aparte.

— Îl vom prepara special pentru domnul profesor, rosti amabil ospătarul.

Abia atunci academicianul îşi ridică ochii şi îl privi.

— Faţa damitale îmi este cunoscută, spuse el.

— De la Union club, explică ospătarul cu aceeaşi amabilitate.

Veneaţi cu tatăl dumneavoastră înainte de ’44.

— Da, da, acum îmi amintesc.

— Timp de zece ani am lucrat acolo! continuă ospătarul cu o mândrie abia disimulată, îmi erau încredinţate cele mai importante mese… I-am servit şi pe regenţi.

Şi rostind această frază înaripată, se îndreptă demn spre bucătărie. Saşo abia reuşi să-şi ascundă zâmbetul.

— Unchiule, ăsta nu mai poate de bucurie că tea întâlnit. Sunt sigur că te-a luat drept cine ştie ce relicvă burgheză.

— Şi ce-i cu asta, nu *semăn!*

— Cum să nu – ba chiar prea mult! După mine, aduci perfect cu marchizul Exeter. Sau el ar trebui să semene cu tine, dacă ar ţine la titlul său.

Vinul fiert are unele calităţi destul de interesante şi ascunse, care-l deosebesc de cel obişnuit, încă după primul pahar, urechile marchizului de Exeter dobândiră culoarea siropului de vişine. După al doilea îi povesti lui Saşo amănunţit cum decursese întâlnirea cu Skorcev. Era tot timpul conştient că nu ar trebui s-o facă, dar limba îl mânca cu încăpăţânare, ca urmare a

gingifilului poate. Saşo rămase însă îngrijorat şi după cel de-al treilea pahar.

— Te-ai pripit! rosti el după o scurtă cugetare.

— Cu ce m-am pripit?

— Cu ce – cu adunarea. Ştiinţa-i ştiinţă şi problemele ei nu se rezolvă prin vot. Asta şi Aristotel o ştia.

— Şi, după tine, ce se poate întâmpla la adunare?

— Păi, să te alegi cu un blam.

— Prostii! în ştiinţă lucrurile astea nu se fac chiar atât de lesne. Una din două – ori eşti vinovat, ori nu, aici totul se poate verifica.

După vin fiert nu merge decât vin fiert. După ce băură şi cea de-a doua cană, unchiul său îşi mâncă sârguincios *rumpsteaks-\. i* cu ceapă şi-l privi somnoros. Ea limpede că trebuiau să plece. Afară luna îşi adunase la loc bucăţile galbene, având acum faţa mai clară şi mai plină de înţelepciune. Gânduri tulburi se învălmăşeau în mintea academicianului în timp ce contempla cerul. Orice adunare s-ar pune la cale. nu mai avea importanţă, de acum încolo chiar că nu mai avea

nicio importanţă. Băiatul îşi va vedea de munca sa şi va ajunge, desigur, mult mai departe. Unica chestiune era să nu i se pună lui piedici. Dar el e perseverent, le va depăşi, aşa că binecuvântată fie ziua în care se lepădase de scrupule.

— Unchiule, aş vrea să te întreb ceva, îi întrerupse tânărul cugetarea. S'r tot nu-mi vine la îndemână.

— Nici mie nu-mi vine la îndemână, auzindu-te că vorbeşti astfel, întreabă-mă tot, ce pofteşti!

— Unchiule, de ce n-ai intrat în partid?

— Crezi că-i chiar atât de important?

— Se înţelege că-i important. Acum ai fi avut o poziţie cu mult mai puternică în calitatea dumitale de director al institutului.

Cuvintele nepotului îl deranjară.

— Eu nu ţin câtuşi de puţin la funcţia asta, rosti el sec.

— Nu-i vorba de funcţie, ci de poziţie. Nu ţii la ideile dumitale ştiinţifice?

— Dar ţie nu ţi-a trecut oare prin minte că omul trebuie să merite acest lucru?

— Asta-i bună? Eu, unul, ştiu prea bine că toţi Urumovii au fost prin tradiţie republicani şi rusofili.

— Asta-i adevărat, băiete… Şi totuşi nu cred că-i suficient.

— Păi ce ar mai fi trebuit? Să fi luptat neapărat şi pe baricade?

— Să fi cărat cel puţin apă!

— E clar că nu vrei să-mi răspunzi, îngăimă tânărul. Iar eu cred că dinadins te ţin astfel… Să aibă un om cu autoritate care să-i reprezinte şi pe nemembrii de partid. La… m-m-m… forumurile acelea, cum li se spune.

Academicianul nu-i răspunse. Nu ştia nimeni nici până în ziua de azi ce se întâmplase în noaptea aceea groaznică. Nimeni nu-l întrebase, nimănui nu-i povestise. Lucrul acela nu fusese pus în nicio balanţă, nu-4 pomenise

nici în autobiografia de la serviciu, încerca să-i dea uitării şi. Într-o anumită măsura, uitase de el.

În ultimele luni ale războiului se retrăsese! a Bankia. Locuia acolo în mansarda micuţă a unei vile ticsite de refugiaţi. Soţia lui se

adăpostise într-un loc mai sigur – la o prietenă din Ceamkoria. Bombardamentele încetaseră, dar avioanele americane vuiau zi şi noapte deasupra staţiunii liniştite. Ele aveau altă treabă acum. bombardau necontenit rafinăriile de la Ploieşti. Le privea deseori de pe micul balcon al vilei cum /. burau încet, aproape albe şi transparente pe cerul curat al verii. Nu erau urmărite deloc de aviaţia de vânătoare, nici măcar bateriile antiaeriene ascunse în dealurile Liulinului nu deschideau focul împotriva lor. Se temeau, fireşte, ca nu cumva „fortăreţele zburătoare”, întăritate, să descarce asupra lor încărcătura cea cumplită.

Ziua cea mare sosi parcă pe neaşteptate, nu cum şi-o imaginase, Sosi fără împuşcături, fără baricade, fără muncitori încruntaţi încinşi cu cartuşiere, cum văzuse în unele filme sovietice, Erau doar nişte băieţi gălbejiţi din cale-afară. cu banderole roşii la braţ. care alergau însufleţiţi de ici-colo, fără să rezulte practic că şi fac ceva. Dar nu, lucrurile nu stăteau întocmai aşa, leoarece ocupaseră fără luptă toate instituţiile oficiale şi puseseră mâna pe putere. Era adevărat că lângă Bankia erau încartiruite câteva puternice unităţi militare, care puteau să-i zdrobească dintr-o singură lovitură. Darn-o făcură. Pesemne că şi acele unităţi militare erau în mâinile răsculaţilor, nu se ştia exact care-i situaţia. Acum însă, băieţii cu banderole roşii păreau mai siguri de ei. erau toţi înarmaţi cu automate nemţeşti noi. Se vorbea că dintr-o clipă-ntr-alta Armata roşie avea să intre în Sofia.

Dar nopţile erau agitate. De îndată ce mica localitate se scufunda în întuneric, porneau şi împuşcăturile. Se trăgea pretutindeni – la periferie, prin pădurile de pe dealurile învecinate şi chiar în orăşel. Poate că nu trăgeau decât santinelele militare, să-şi dea una celeilalte de veste. Poate că trăgeau patrulele de noapte, pentru a mai prinde curaj. Poate că aveau loc chiar schimburi de focuri, căci cât era noaptea de lungă, percheziţiile se ţineau lanţ. Cum reuşeau să facă toată treaba asta doar o mână de oameni – nu pricepea în ruptul capului. Probabil că nu dormeau nici ziua, nici noaptea. Uneori se întâmpla să treacă pe lângă această citadelă a libertăţii – la poartă stătea un băiat în civil, înarmat cu un automat şi cu câteva grenade, asta era tot.

Trecu cam o săptămână, dar trupele sovietice nu soseau. Uneori, veneau de la Sofia maşini încărcate cu oameni înarmaţi, străzile se însufleţeau. Avu loc chiar un miting, dar profesorul nu se duse, deşi era curios să afle ce puteau vorbi băieţii aceia. Oamenii cu banderole roşii

deveniră mai numeroşi decât cetăţenii obişnuiţi; el simţea că revoluţia prinde viteză.

Într-o noapte, pe la ora zece, cineva bătu la uşă: profesorului i se făcu inima cât un purice – cine putea fi la ora aceea? Cuprins de un presentiment rău. se ridică şi deschise uşa.

În prag stătea un necunoscut, îmbrăcat într-o canadiană nouă. Şapca

trasă mult pe frunte aproape că-i acoperea ochii. Dar ceea ce Urumov zări mai întâi fu banderola roşie de pe braţul său stâng pe care erau imprimate două litere: O.F… în clipa aceea însă nici măcar nu reuşi să-şi dea seama ce reprezintă asta – o speranţă sau o primejdie de moarte.

— Salutare, profesore! rosti bărbatul ridicându-şi uşor şapca.

Abia acum îl recunoscu Urumov – era Kisiov, acelaşi şef de poliţie de pe timpul Blok2 – ului, care îi făcuse cunoştinţă cu viitoarea sa soţie.

— Dumneata eşti? întrebă Urumov surprins.

Kisiov încuviinţă doar din cap, îşi făcu drum dându-l la o parte cu mâna şi intră. Apoi închise grijuliu uşa în urma lui şi îşi scoase şapca.

— Nu te teme, nu sunt compromis! rosti el calm. Iar treaba asta e doar aşa, de mască, arătă el spre banderolă.

— N-am de cine mă teme!” răspunse Urumov sec.

Kisiov examina repede odaia cu o privire destul de dezamăgită.

— Credeam că ai două paturi. Unde-ţi culci nevasta când te vizitează?

— Nu mă vizitează, răspunse reţinut Urumov. În vremurile astea, omul trebuie să zboare ca să ajungă undeva.

Dar Kisiov parcă nici nu-l auzi, ochii săi scotoceau peste tot, oprindu-se în cele din urmă la mica uşiţă de lângă fereastră.

— Asta dă în balcon?

— Da, un mic balcon decorativ. Până de curând mai puteai vedea nişte porumbei pe el, dar acum au dispărut şi ei.

— Cum să nu dispară, spuse Kisiov şi dinţii săi curaţi străluciră uşor.

Acum toată lumea are arme şi trage cu ele.

Străbătu odaia de la un capăt la altul, apoi rosti liniştit:!

— Ascultă, Urumov. n-am încotro, trebuie să rămân la tine noaptea asta”.

Numai la aşa ceva nu se aşteptase.

— De ce? întrebă el mirat. Doar nu eşti compromis?

— Pentru mai multă siguranţă, replică Kisiov. Nu te teme, am să stau pe scaunul ăsta toată noaptea. N-ai cumva, măcar o pătură în plus?

— N-am, răspunse Urumov.

Acum era pe deplin edificat că Kisiov se ascunde de noul regim. Altminteri, ce nevoie ar fi avut de banderolă? Dar indiferent de faptul că era vinovat sau nevinovat – el ştia foarte bine că-i va acorda adăpost. Asta era firea Uru-movilor – nu refuzaseră nicicând să dea ajutor omului aflat la ananghie. Până şi bogaţii săi antecesori, negustorii ţarigrâdeni, care trăiau mai ales din milostenia haznalei, îi ascunseseră – cum spuneau legendele familiei – pe Rakovski şi pe mulţi alţi revoluţionari.

Kisiov se aşeză, fără să fie invitat – şi nu pe scaun, ci pe pat. Şi abia apoi

„De la Otovsfiwi *Front* – Frontul Patriei.

— *Naroden Blok* (Blocul popular-grupare politică burgheză; guvernează în perioada iunie.

1931 rmii 19 34”.

142

Începu sâsi descheie canadiana. Purta o cămaşă sport foarte frumoasă, o curea de piele cu cataramă de aur. Corpul îi era bine conservat, faţa rotundă

— Netedă, albă şi curată. Urumov avea impresia că tăcerea lor dura de o veşni de in cele din urmă, Kisiov îşi trecu mâna prin păr, vrând parcă să vadă cu ce-a mai rămas şi spuse:

— Ai văzut unde am ajuns?

— În niciun, caz din vina mea! spuse sec Urumov. N-am avut niciodată nimic comun cu nemţii.

Un anume instinct îi spunea să fie foarte precaut cu Kisiov.

— Nu eşti singurul. După cum ştii, Urumov, eu sunt democrat, partidul nostru are reprezentanţi în Frontul Patriei. Eu unul însă nu aprob aceasta.

— De ce? întrebă Urumov scurt.

— Cum de ce? Eu ştiu că şi dumneata eşti democrat, fie şi în sensul cel mai larg al cuvântului. Spune-mi „Urumov, ce sens are să doborâm o dictatură, ca să ne luăm în cârcă o alta şi mai sângeroasă, şi mai groaznică. Să ne scăpăm de o tiranie, ca s-o înlocuim cu alta. Barbaria fascistă ne-a fost de ajuns, ia ce bun s-o înlocuim acum cu una asiatică. Noi suntem oameni civilizaţi şi, slavă domnului, trăim într-o ţară civilizată.

Urumov înţelese acum foarte bine că trebuie să fie extrem de atent. Omul acesta blajin şi îngrijit, care se aşezase pe pat, nu era oare moartea însăşi? Nimeni nu poate să spună cu precizie cum arată moartea, uneori lăbuţele ei sunt de catifea.

— Nu ştiu dacă nu exagerezi… Judecând însă după ştirile transmise la radio, comuniştii nu reprezintă în guvern decât o minoritate.

— Minoritate? îl privi Kisiov dispreţuitor. Dar aici, pe străzi, în Bankia, ai mai văzut dumneata şi pe alţii în afară de comunişti?

— Asta nu înseamnă nimic. Şi dumneata porţi banderolă roşie.

— Ba înseamnă, Urumov, înseamnă! Ei sunt o putere organizată, se ţin zdravăn unul de altul. Pe când ai noştri se ţin fiecare de minerul său în tram vai.

Kisiov se scotoci prin buzunar şi scoase de acolo o cutie de „Tomasian” dublu extra, cum nu se mai vindeau demult. Foşnetul fin al staniolului îi aminti dintr-odată de anii cei frumoşi şi liniştiţi.

— Dumneata din ce partid faci parte? întrebă brusc Kisiov. Din câte ştiu

— Din cel radical.

— Noi, Urumovii, suntem radicali din tată-n fiu, încuviinţă el.

Era adevărat – după 1878, neamul lor de negustori decăzuse cu repeziciune, majoritatea urmaşilor devenind intelectuali liber-profesionişti: învăţători şi profesori, medici, avocaţi, magistraţi superiori. Aşadar, de ce să nu fie şi radicali?

— Nu-i chiar atât de rău. mormăi Kisiov cu condescendenţă. Radicalii şi toţi ceilalţi sunt o apă şi-un pământ. La ora actuală trebuie să fim strânşi laolaltă – ca un pumn.

Urumov râse involuntar.

— N-o să fie oare prea moale pumnul nostru, Kisiov? Armata roşie stră-l
bate, în voie, Bulgaria.

— Şi ce-i cu asta? întrebă tăios Kisiov. Ai cumva impresia că în urma
Armatei roşii nu vor fi instaurate decât guverne bolşevice? Aşa ceva – i exclus.

La Ialta aliaţii s-au înţeles cât se poate de categoric – peste tot vor avea loc alegeri libere sub controlul comisiilor aliate. Şi mai e ceva – chiar dacă ruşii se află în Bulgaria, în Grecia sunt englezii.

— Aud pentru prima oară aşa ceva! îl privi Urumov mirat.

— N-ai mai auzit până acum pentru că ziarele noastre nu scot o vorbă în privinţa asta. La ora actuală, toată chestia-i, Urumov, cine o ia înainte. Dacă reuşim să instalăm un guvern democrat, lumea întreagă va fi de partea noastră.

Kisiov vorbea cu o voce monotonă, dar Urumov simţea că în sinea lui totul se zbuciumă şi tremură. Şi cu toate astea vorbea foarte raţional şi logic, nu mai aducea deloc cu liceanul acela căscat de odinioară.

— În prezent noi avem nevoie de oameni inteligenţi, cu vederi progresiste!
Necompromişi. Când se va schimba situaţia, eu te şi văd în vârful piramidei, dragă Urumov. Partidul vostru nu-i chiar atât de numeros.

— Dar pe dumneata cum te vezi? întrebă Urumov în glumă. Ministru de interne?

— Şi de ce nu? răspunse oaspetele puţin răstit. Prin tradiţie, ministerul acesta a fost dintotdeauna al democraţilor. Numele lui Muşânov rămâne un simbol de ordine şi democraţie. Partidul nostru-i unicul partid care, în toate împrejurările, a susţinut Constituţia de la Tîrnovo.

Şi chiar în clipa aceea, undeva în apropiere izbucni un schimb haotic de focuri. Kisiov tresări şi ciuli urechile, faţa lui căpătă brusc o expresie gravă şi încordată. Dar după un minut-două împuşcăturile încetară la fel de brusc precum se iscaseră. Urumov simţi că oaspetele său răsuflă cu uşurare.

— Şi cine crezi că-ţi va acorda ministerul acesta? întrebă cu atenţie Uru
mov.

— Are cine! – … în orice caz, nu dumneata, se înţelege. Noi doi suntem cetăţeni paşnici, nu nişte puşti care agită automate pe străzi. Politica nu se poate face pe stradă. Ea se face şi se va face în cabinetele marilor minţi ale naţiunii.

Din nou izbucniră focuri, de astă dată foarte aproape. Se trăgea cu automat şi, din când în când, ţiuia şi câte un foc de revolver.

— Mucoşii! rosti Kisiov cu ură. Sperietori de ciori, asta sunt! Dar nici măcar o asemenea treabă n-are să le fie de folos. Dumneata ţi-ai făcut serviciul militar?

— Slavă domnului – nu.

— Bine zis, slavă domnului. Dacă şi l-ai fi făcut însă, ţi-ai fi dat seama că nu există o unitate militară mai pregătită pentru luptă şi mai patriotică decât

Şcoala de ofiţeri de rezervă. Sunt toţi cu studii medii, băieţi isteţi şi daţi dracului. Şi provin din păturile cele mai sănătoase ale poporului, niciun copil de bani gata.

Deodată, în privirea fostului poliţist se ivi un licăr de exaltare.

— Ca atare, ei vor face treaba asta. La noapte sau cel târziu mâine vor intra în Sofia şi vor pune mâna pe putere. Noul guvern va fi tot al Frontului
Patriei, dar fără comunişti. Cu comunişti în guvern nu putem conta pe ajutorul generos al ţărilor occidentale. Iar fără ele cum să ieşim noi din ruină?

Kisiov se cutremură parcă de cuvintele sale şi aruncă o privire precaută spre uşă. Dar toată vila era cufundată în tăcere; oamenii dormeau, desigur, demult. Şi totuşi cineva dintre ei îi dăduse drumul să intre la el, pesemne vreun ortac de-al lui. Urumov sesiză foarte bine momentul se vede treaba că pe Kisiov îl luase gura pe dinainte. Şi, vrând-nevrând, şi-l făcuse astfel pe Urumov complice. Nu-i rămânea nimic de făcut decât să schimbe repede tema discuţiei.

— Şi cu ce te-ai ocupat în ultimii ani?

Kisiov bălmăji cum c-ar fi fost preşedintele unei societăţi comanditare şi că s-ar fi ocupat de export de mărfuri în Germania.

— Şi totuşi ai aruncat câte ceva în gura balaurului! zâmbi „Urumov, dar pe un ton amabil.

— Fructe stricate, spuse Kisiov. Şi marmeladă de coarne.

Oare câştigase ceva din treaba asta? Da, şi încă bine, avea un apartament pe strada „Aprilov”, şi o maşină „Benz”. Dar maşina i-au rechiziţionat-o tovărăşeii, dându-i în schimb o adeverinţă. Chiar i-o arătă: era făcută de mână, cu un scris de femeie. Urumov îşi dădu imediat seama că nu e căutat de autorităţi, din moment ce s-a prezentat la miliţie şi n-a fost reţinut. Dar ce însemnau toate astea? De ce trebuie să se ascundă, dacă e în afara oricărei bănuieli?

— Ştii ce, noi nu putem dormi aici amândoi, n-avem loc! spuse Urumov.

Eu mă duc la Grozev, are o vilă aici şi am să dorm la el în bucătărie.

— Cine mai e şi Grozev ăsta?

— Profesorul Grozev, e imposibil să nu-l cunoşti.

— Parcă-l ştiu, murmură Kisiov nu prea sigur. Şi ce-ai să-i spui?

— Îi spun c-a venit pe neaşteptate soţia mea. Sau, dacă vrei, te duc pe dumneata la profesor?

Kisiov aruncă o privire şovăitoare spre scaunul pe care ar fi urmat să-şi petreacă noaptea.

— Mai bine du-te dumneata!... Şi. adă şi ceva de pus la ghiozdan pentru mâine dimineaţă.

Ajuns afară, Urumov îşi simţi picioarele îngreunate, de parcă toată ziua nu s-ar fi aşezat deloc jos. Păşea înceti simţea că are ameţeli. Pe stradă nu se afla niciun bec aprins, abia nimerea drumul. Dar să se oprească locului era periculos, se putea oricând trezi străpuns de vreun glonte. Şi simţea o dorinţă

nestăvilită să se oprească, să mai reflecteze. Se îndrepta, într-adevăr, spre vila lui Grozev. Dar poate că nu-şi alesese bine direcţia necesară.

Urumov nu ştia cum e revoluţia, îşi amintea însă foarte bine cum e contrarevoluţia, în timpul Răscoalei din septembrie era student în ultimul an şi la taică-său veneau mereu oameni speriaţi şi îngroziţi, povestind ceasuri în şir despre atrocităţile şi represiunile în masă din ţinuturile răsculate. O impresie şi) mai puternică îi făcură evenimentele din anul 1925, atentatul şi asasinatele ce urmară, şi asta sub nasul lor, în plin centru al oraşului. Zeci şi zeci de oameni ucişi – deputaţi, avocaţi, medici, poeţi, îl cunoscuse personal pe Gheo Milev1

şi cu greu se putea împăca cu gândul că această personalitate proeminentă şi puternică fusese răpusă ca o vită la abator. Iar despre moartea tragică a lui Kosta Iankov2 se vorbea ca despre un act de eroism nemaipomenit. El nu ştia ce e aia măreţie, dar simţi pentru prima oară că a pătruns într-o oarecare măsură această nespus de sacră şi tragică expresie a spiritului uman ce se cheamă sacrificiu de sine. îl văzuse o dată în biroul lui taică-său; era un bărbat distins, cu faţă expresivă şi puternică, îmbrăcat foarte elegant. Orice gest al lui, orice mişcare îi trăda; stăpânirea de sine de fier şi perfecţiunea, înfăţişarea oaspetelui nu coincidea câtuşi de puţin cu imaginea pe care şi-o făcuse el despre sfinţii şi martirii creştinismului. Semăna cu tatăl său şi totuşi se deosebea de el cu desăvârşire – era incomparabil mai puternic mai încrezător în sine şi în cauza sa.

Acum însă nu se gândea la asta. Se gândea la propria sa fiinţă şi la conştiinţa sa nepătată. Ce e conştiinţa şi ce trebuia făcut în acest caz atât de încâlcit şi groaznic? La ce-l obligă în cazul acesta cinstea lui de om? Poate că Kisiov nu face altceva decât să spună palavre, totuşi nu era exclus ca elevii aceia să fi fost gata, într-adevăr, de intervenţie. Şi ce-ar fi însemnat asta? Nu era deloc greu să-şi închipuie. Băieţii aceia speriaţi, cu feţe livide, care puseseră fără luptă mâna pe putere, dacă ar fi fost s-o piardă, asta s-ar fi petrecut într-un mod crunt şi cu multă vărsare de sânge. Ar fi fost măcelăriţi, spânzuraţi, striviţi ca nişte gâze sub tancuri şi cizme. Şi în cazul acesta ce era de făcut?

Să meargă la comandament şi să dea în vileag ce se pune la cale? Niciun Urumov n-a fost în stare de trădare. Mai ales când era vorba de un oaspete, de un om care căutase la ei refugiu şi ocrotire. O asemenea faptă era în afara puterii sale de înţelegere, în afara oricărui sentiment de onoare şi moralitate. Să mergi şi, cu vocea senină, să trădezi un om. Să-l trimiţi tu însuţi, cu propriile tale mâini, la zidul ciuruit de gloanţe al cimitirului revoluţiei. Era oare asta treaba lui? Fusese el oare întrebat când începuseră această crâncenă luptă

Poci bulgar (I845 – 1925X Revoluționar bulgar (1888 – 1925)

pe viaţă şi pe moarte între ei? De ce-l amestecau acum şi pe el în povestea asta sângeroasă?

Dar era oare nevinovat, într-adevăr, cel ce rămăsese sub acoperişul său? Dacă se considera în afara jocului, atunci cu ce drept

l-a amestecat pe el? De ce dăduse azil unui om care punea la cale masacre şi moarte?

Se opri. În depărtare se zărea fereastra luminată a odăii lui Grozev. Profesorul nu se culcase încă.

Şi acum încotro? înainte sau înapoi?

Dimineaţa, mama ei avea obiceiul s-o trezească într-un fel din cale-afară de neplăcut – ciupind-o uşor de nas. Acum Krista se încruntă prin somn şi, fără a deschide ochii, spuse revoltată:

— Mamă, te rog din tot sufletul!… Iar am să fiu nervoasă toată ziua.

Mama ei zâmbi şi dădu drumul la radiator. În odaie se auzi un bâzâit uşor şi plăcut, care-ţi lăsa impresia că el încălzeşte aerul. Apoi trase perdelele care zdrăngăniră pe vergelele lor metalice şi ieşi. Abia acum Krista îşi deschise ochii. Prin fereastră se vedea doar un crâmpeide cer lăptos şi rece ca un sloi de gheaţă. Vântul trăgea, pesemne, destul de puternic; nişte rufe puse la uscat pe un cablu de nailon întins între clădiri se răsuceau în văzduh. Lenjeria uscată la ger e foarte tare şi se îndoaie ca tabla, sâsâind plăcut sub fierul de călcat bine încins. Fata se strecură afară din aşternut, căscă îndelung, ca un pisic, apoi făcu vreo zece mişcări care cu indulgenţă puteau fi luate drept gimnastică de înviorare. Pijamaua albă de poplin cu floricele roz o făcea ceva mai plinuţă. împiedicându-se în şnurul radiatorului, Krista se trezi în dreptul ferestrei. Ziua era complet senină, dar cerul semăna cu o apă curgătoare şi murdară, atât era de învolburat. Sufla un vârât iute „rufele se bălăbăneau pe frânghia îngheţată, lovindu-se cu zgomot, iar mânecile cămăşilor se agitau nervos, jignite parcă peste măsură.

Krista le făcu cu ochiul şi prinse să se îmbrace. Ce ten frumos şi catifelat, gândi ea despre sine, privindu-şi cu admiraţie culoarea pielii. Dar cine poate să aprecieze pe lumea asta lucrurile frumoase? Nimeni. Acum, în general, nu sunt la modă fetele mai scunde, mai ales dacă au numai un năsuc în vrut. Acum sunt ia moda alea ca iapa de Donka, înalte şi răsucite-n sus ca un furtun şi la spate ca scândura, şi, dacă se poate, cu bustul mare. Pfiii… îşi vârî picioarele în papuci şi porni târşâit afară. Holul era îngust, strâmt şi întunecos, întrucât cea mai frumoasă parte a lui, împreună cu fereastra franţuzească, rămăsese chiriaşilor. De ei nu-i despărţea decât un perete subţire de lemn, învelit, dincoace, cu tapet, iar dincolo, cu ziare. Era dată unui ofiţer de artilerie, cu două fetiţe, care – lăsate singure – se băteaucât era ziua de

mare cu nişte crâtiâi. poate chiar cu oliţele de noapte. Acum cele două urlau

147

În cor, se auzea o voce anemică de femeie, dar agasată, fără pic de dragoste sau înţelegere maternă. De ce te făcuse dacă nu era capabilă de dragoste? Krista ştia că e plasatoare la un cinema; într-o bună zi însă se miră grozav trezindu-se cu biletele smulse şi condusă, fără nicio vorbă, de ochii ei miopi, spre locurile respective. Asta îi era toată recunoştinţa după ce se instalase cu toată familia în casa lor fără să le întrebe. La început, pur şi simplu nu era chip să mai trăieşti în apartament; dar, după un timp, tânăru! ofiţer, blând şi fricos ca un iepure în faţa chipului încruntat al soţiei sale, puse mâna şi făcu despărţitura de scânduri şi treburile prinseră să se mai îndrepte.

În bucătărie o aştepta micul dejun – ceai şi. crenvurşti calzi, în timp ce-l mânca, mama ei gătea ceva pe reşou, deoarece maşina de gătit nu aveau! jf Mare bucătăreasă nu era mama ei şi mâncau doar aşa, cât să nu moară de;! foame. Niciuna nu era gurmandă, abia se atingeau de mâncare, în timp ce; făcea nişte sarmale de post. mama ei se întoarse de câteva ori s-o privească

— De ce nu mănânci cu pâine? întrebă ea. Eşti încă foarte tânără, nu t6:
paste niciun pericol.

— Asta-i bună, ca să semăn cu o gogoaşă!

— Nu te paşte pe tine asemenea pericol, în tot neamul nostru n-a existat nicio femeie grasă. Strânstrăbunica ta era atât de mică şi sfrijită, că în tot satul nu se găsea nimeni s-o ia de nevastă. Până la urmă, o fură beiul turc, dar nici el nu se procopsi, şi după câteva zile o alungă.

— Atât de rea era? întrebă Krista.

— Nu, atât de tare caracter avea.

— Şi cine a luat-o pe urmă de nevastă?

— Cine – moşu-tău. Era potcovar şi văduv, negru ca un harap. A pus-o iute la subţioară şi a pornit cu ea spre casă.

Ceea ce afla era foarte interesant şi Krista rămase un timp nemişcată cu crenvurştul în gură. Îşi imagina cum străstrăbunica zvârlea din picioruşele ei subţiri şi cu ciorapi vărgaţi, lucraţi în casă.

— Şi cum au dus-o apoi?

— Ca doi porumbei.

Krista termină de înfulecat crenvurştul.

— Ca doi porumbei, unul fiind însă cu ochiul scos, rosti ea. Mămică, să-ţi spun drept – mie nu-mi plac sărmăluţele de post.

— Dar ce-ţi place, mă rog?

Mâncarea ei. ca a rândunelelor, consta mai ales din aer. Aşa zboară ele în tăriile albastre cu ciocurile lor micuţe şi căscate, îmbătate de strălucirea nurilor şi a ploii. Dacă nimereşte vreo musculiţă în ciocul căscatbine. dacă nu-şi mai bine. Ţine şi aerul de foame. Krista observase că atunci când merge la film, nu mai simte după aceea nici pic de foame şi se poate culca fără să-i pese.

Curintl Cată îşi luă servieta şi se duse la cursuri. Mama ei aşeză cratiţa pe reşou şi-l puse în funcţiune. Spre unsprezece, înainte de-a merge la general

(48

pentru lecţii, avea să se abată pe acasă să scoată resoul din priză. Mare lucru dacă o sarma-două s-ar arde… le aruncă şi gata! apoi trecu în hol. avea o expresie cam descurajată. Toată lumea se fereşte de lucruri neplăcute, dar treaba asta tot trebuia făcută. Ridică receptorul şi formă un număr, în urechi îi răsună îndată glasul apăsat al unei fete:

— Alo!

— Donka, la telefon e tanti Maria. Vreau să trec pentru câteva minute pe la tine.

Răspunsul întârzie niţel, apoi continuă:

— Tanti Maria, poţi să treci până într-o jumătate de ori; pentru că apoi am cursuri.

— Bine, Donka, în douăzeci Uc minut1; sunt la tine! şi puse receptorul în furcă.

Nu făcea parte dintre femeile care îşi pierd timpul în faţa oglinzii, deşi avea întotdeauna o ţinută îngrijită. Peste puţin păşea mărunt şi energic pe stradă. Tocurile ei. ca de obicei, răsunau distinct şi puternic, deşi în sinea sa se simţea niţel deprimată şi nehotărâtă. Mergea drept înainte, nu întorcea niciodată capul să privească ici-colo – nici oameni, nici vitrine, nimic din câte se aflau pe calea străbătută de ea. Şi asta era o veche trăsătură de Familie – toţi Obretenovii erau destui de fuduli, cum spunea bunica ci, nu s-ar fi aplecat nici pentru o

salbă de galbeni.

Donka, gata îmbrăcată, o aştepta. Îi zâmbi cordial şi o ajuta să-şi scoată paltonul în antreu, îi era foarte simpatică această fată înaltă cât un catarg. Era întotdeauna bucuroasă că Krista e prietenă cu ea. Căci se deosebea cu totul de gâştele acelea care nu – se în stare să scoată nimic din creieraşul lor în afară de gândul la vreun băiat sau vreo întâlnire sentimentală. Crescuse mult în ochii ei, mai ales după succesul repurtat la concursul de la televiziune.

— E cineva acasă? întrebă Maria.

— Nimeni, răspunse Donka. Ai mei sunt la serviciu.

— Şi mai bine. cel puţin o să vorbim în tihnă.

Intrară în odaia Donkăi. Era destul de multă dezordine aici. jur-împrejur vedeai aruncaţi ciorapi, sutiene, chiar şi nişte chiloţei, părând cam mici pentru ea. Maria rămase uşor dezamăgită. Acest „catarg" putea să facă puţină ordine, ştia doar prea bine că va primi o vizită.

— Şezi. tanti Maria.

În cameră se afla un singur scaun, şi acela cu tapiseria ca vai de lume, aşa că ea se aşeză direct pe arcuri, întocmai cum te-ai aşeza pe o palmă. Nu era deloc comodă poziţia aceea, tot timpul avea impresia că o mână invizibilă o va ridica uşurel spre tavan. Donka se aşeză pe pat, pe peretele dindărătul ei fiind prinsă în patru pioneze o foaie din Paris Match", în culori, se înţelege. O femeie foarte tânără, Brigitte Bardot, probabil, lungită cu burta-n jos şi cu pielea-i aurie toată goală, purtând doar nişte pantofi roşii de lac în picioarele îndoite. Nu era un element de decor potrivit pentru o cameră de fată, mai

curând ar fi mers în cabina unui şofer de pe rutele de transporturi internaţionale. Donka îi observa privirea.

— Nu-i aşa că-i foarte frumoasă?

— Ea e idealul tău?

În glasul ei străbătea o abia perceptibilă nuanţă ironică, dar Donka nu o simţi.

— Ideal? Pentru mine? Tanti Maria, e exclus să pot fi ca ea, eu nu – s decât o biată iapă

— Chiar aşa! zâmbi Maria. Şi ce-ţi lipseşte, mă rog?

— Păi, mă iţesc cu un cap deasupra tuturor.

— Nu-i adevărat. Străzile sunt pline de lungani.

— Tocmai asta-i – mie nu-mi plac lunganii. Mie îmi plac dimensiunile medii.

— Dar prietenul Kristei? întrebă brusc Maria. Pe el în ce categorie de dimensiuni îl socoteşti?

Faţa Donkăi se aprinse mai întâi, apoi se adumbri. Maria nu avea niciodată să priceapă ce bine nimerise ţinta.

— Dumneata pentru asta ai venit? întrebărece Donka. Iar eu mă miram…

Se mira! Oare mama ei nu se interesa de nimic? în afară de coafuri, bineînţeles.

— Ascultă, fată dragă, începu ea calm, nu vreau să mă înţelegi greşit. Eu ştiu că Krista nu-i un copil. Şi nici prin cap nu-mi trece s-o fac călugăriţă. Am totuşi dreptul să întreb: e o fată la locul ei?

— Dacă e la locul ei?

— Donka fu pe punctul de a sări în sus. E chiar din cale-afară de la locul ei, pe cuvânt de onoare îţi spun.

— Nu cumva ţi-e văr? întrebă Maria, căzând pentru o clipă la îndoială.

Dacă eşti chiar aşa de sigură de el.

— Deloc! răspunse Donka. Dar e un băiat şi jumătate!

— Şi ce crezi, o iubeşte?

Întrebarea asta o găsi puţin nepregătită.

— Sigur c-o iubeşte! De ce să n-o iubească? Păi, dacă mie, ca fată, şi mie dragă, ce să mai vorbesc atunci de băieţi!

— N-o iubeşte, va să zică.

Donka o privi înlemnită.

— Tanti Maria, trebuie să-ţi scoţi prostiile astea din cap. Chiar şi vorbele astea – iubeşti, nu iubeşti. Noi aproape că nici nu le mai folosim. Şi nici n-are rost

— N-are rost?

— Se înţelege că n-are rost. Drăgosteai un fel de fluturaş – se lasă pe-o floare, iar îşi ia zborul. Nici măcar nu-l poţi înhaţă, fără să-i scuturi praful de pe aripi. Iar dacă-i iei praful ăsta, ce-i mai rămâne? Nimic!… începe să semene cu o muscă oarecare. Noi nu mai categorisim băieţii după îndrăgostiţi

sau neîndrăgostiţi. Noi îi categorisim dacă sunt adevăraţi sau falşi. Iar Saşo e un băiat ca toţi ceilalţi, dar măcar e adevărat.

— Povesteşte-mi ceva despre el.

— Ce să-ţi spun? îngăimă Donka fără tragere de inimă. A terminat biologia. Acum e asistent la institutul academicianului Urumov. Iar academicianul îi este unchi. Aşa că va fi promovat, dacă asta te interesează.

— Când eram studentă, spuse Maria, toate colegele mele erau îndrăgostite de acest profesor. Dar eu nu l-am văzut niciodată.

— E o bomboană, spuse Donka cu însufleţire. Prezentabil, cu o educaţie aleasă. Şi văduv pe deasupra. Dacă ar fi avut măcar cu cincisprezece ani mai puţin, aş fi pus mâna pe el fără să mai stau o clipă pe gânduri.

— Tu de unde-l ştii? întrebă Maria bănuitoare.

— Am fost noi o dată în vizită la el… La vilă, are o vilă de milioane.

— Deci lucrurile sunt destul de înaintate! rosti Maria îngândurată.

Tăcu un timp, apoi zâmbi, destul de natural chiar.

— Îţi mulţumesc, fată dragă… Şi ai grijă să rămână între noi. Dacă am întrebat ceva, tot pentru binele ei am făcut-o.

— Pe cuvântul meu de pionier, tanti Maria!

Când Maria ieşi în stradă, ziua mohorâtă de decembrie i se păru mai luminoasă şi clară. Uşurarea, amestecată cu o undă de tristeţe, o făcea parcă să zboare pe strada pustie. Se va gândi altă dată la inevitabil, asta se prea poate să nu se întâmple chiar atât de curând. În definitiv, nu-i decât un copil. Cu greu îşi putea imagina că va rămâne singură de tot în apartamentul gol şi posomorât, fără zâmbetul ei dimineaţa şi fără privirea ei ca un snop de raze, care poate pătrunde şi prin cea mai densă ceaţă. La urma urmelor, orice mamă rămâne într-o zi singură. Da ea avea să rămână singură de tot, căci nu mai avea absolut pe nimeni şi nimic pe lume afară de copila asta. Doar dacă vor avea cumva ei nevoie de dânsa, se înţelege.

Poate trebuia să marcheze cu ceva ziua de azi. O zi foarte

frumoasă, deşi puţin tristă. Nu va alunga oare tristeţea dacă-şi va face un cadou? De doi ani tot îşi propune să scape de paltonul acesta ponosit. Văzuse cu câteva zile în urmă în vitrină la „Teksim” o foarte frumoasă stofă în carouri, dar atunci nici măcar nu-i trecuse prin cap s-o cumpere. Niciodată nu-şi cumpărase nimic din magazinul acela scump.

Intră la „Teksim” şi ieşi de acolo cu o bluză austriacă, galbenă, frumoasă. Stofa i se păru cumplit de scumpă. La urma urmelor, o profesoară de engleză, care nici măcar nu-i angajată, ci doar dă câteva lecţii particulare trebuie să fie mult mai modestă. Va trece pe-acasă, îşi va lăsa pachetul, va lua sarmalele de pe reşou, apoi va merge la general. Are destul timp pentru toate. Cu sarmalele treburile au fost însă mai complicate. Dacă le lua de pe reşou, rămâneau nefierte. Dacă le lăsa până ce termina lecţia cu generalul, se ardeau. Şi tocmai se gândea care dintre rele e de preferat când se auzi ţârâitul insistent al soneriei de la intrare.

În faţa uşii aştepta un bărbat tânări, în balonzaid şi cu o şapcă sport cafenie pe cap… Un sentiment tulbure de primejdie o determină să-l studieze cu atenţie; la înfăţişare însă omul arăta *a* fi cât se poate de cumsecade.

— Tovarăşa Maria Obretenova?

Glasul lui era puţin dur, dar amabili.

— Eu sunt.

— Pot sta puţin de vorbă cu dumneavoastră?

Maria ezită o clipă, apoi spuse pe iun ton reţinut:

— Dar eu nu vă cunosc. Şi sunt singură acasă.

— N-aveţi de ce vă teme. Poftim, uritaţi-vă.

Vârî mâna în buzunarul interior al haiinei şi scoase de acolo legitimaţia de serviciu.

— Intraţi! spuse ea.

În antreu ea îl invită cu jumătate glas să-şi scoată pardesiul, dar el mormăi că n-are rost, va rămâne doar câte «a minute. Maria îl conduse în holul abia dezmorţit de slaba încălzire centrală. Tânărul se aşeză degajat, acum privirea lui era cu mult mai vie şi ea era în stare să jure că ascundea un sentiment de simpatie.

— Iată-ne ce constă rugămintea mea! începu el direct. Avem

nevoie de o fotografie a fostului dumneavoastră soţ

Inima i se făcu brusc ca de gheaţă. P'Poate de un întreg deceniu nimeni nu-şi permisese să pomenească de faţă-cu ea ceva despre soţul ei.

— Regret! spuse femeia cu răceală. Dar n-am nicio fotografie.

Expresia cordială a tânărului se stinse în aceeaşi clipă, chipul lui devenind din nou îndepărtat şi străin.

— Vreţi să spuneţi că fetiţa dumneavoastră nu l-a văzut niciodată la faţă pe tatăl ei?… Da?

— Da, exact.

— Îmi vine foarte greu să cred.

— Asta depinde de mentalitatea omului, replică ea sec. Dacă tatăl dumneavoastră s-ar fi purtat ca fostul meu soţ, i-aţi fi purtat poza la piept?

Tânărul îşi dădu seama că făcuse *o* gafă.

— Vă cer scuze dacă v-am jignit-Dar noi v-am tratat întotdeauna neţinând seama de soţul dumneavoastră. După cum ştiţi, fiica dumneavoastră nu a întâmpinat nici ufl fel de greutăţi la universitate. Şi primeşte şi bursă. Noi o tratăm numai ca pe fiica dumneavoastră, nu ca pe fiica unui trădător.

— Eu, într-adevăr, nu am nicio fotografie de-a lui! spuse ea şi glasul îi

tremură ca înainte de a izbucni în plâns.

— Vă cred, vă cred întru totul! rosti bărbatul aproape cu spaimă. Şi totuşi n-aţi putea să mă îndrumaţi? Poate aţi avut un fotograf de familie. Uneori ei păstrează negativele.

— Nu, lui nu-i plăcea să se fotografieze… Poate fratele lui.

— Poate, mormăi el. Dar cum să-i cer?

Maria ar fi vrut să-i pună o singură şi ultimă întrebare, dar ştia că după aceea seva dispreţui de moarte. Mai ales dacă nu i se va răspunde.

— Dar acum unde-i? întrebă ea cu, o voce pe care nu şi – o mai recunoştea.

Tânărul tăcu pentru o clipă.

— În Australia! răspunse el fără tragere de inimă.

— În Australia? tresări ea. Dar el nu ştie engleza.

— Tocmai asta ne intrigă şi pe noi. Şi am vrea să identificăm numele cu persoana.

— Şi cu ce credeţi că se ocupă acolo?

— Cu profesia sa. Dar e un fapt că în statul Victoria străinilor nu le sunt recunoscute diplomele de studii juridice.

— Vreţi să spuneţi că, de fapt, nu se ocupă de profesia lui? Ci doar o foloseşte ca acoperire?

— Ştim în mod cert că se ţine de intrigi politice, răspunse tânărul la fel de stingherit. Vă cer scuze pentru deranj, salută el şi îşi puse şapca încă din hol.

Îmi pare rău că v-am dezgropat această amintire neplăcută.

După ce ieşi, Maria se întoarse ca ameţita în hol. Omul acesta nu dezgropase numai o amintire, parcă dezgropase un mort. Chipul care-i trecea uneori prin minte semăna cu o mască de ceară. Ea îl alunga repede, deşi nu-i venea chiar atât de uşor. Masca unui mort – decolorată, chip fără o picătură de sânge. Faţă de ceară, pleoape şi buze strâns lipite, de parcă ar fi adormit cu sila în nefiinţă. O venă moartă care taie în două fruntea plată. Un nas ascuţit, semitransparent, o crăpătură adâncă în bărbie. Senzaţie de răceală de mort. Abia acum îşi dădea seama cum a fost şi în viaţa lor – ireal, de nepătruns. Nicicând nu reuşise să pătrundă mai departe de pigmentul epidermei sale. Uneori era beat, alteori vesel, uneori plin de o ură pe care abia mai târziu o înţelesese; pentru ce se căsătorise cu ea – putea să-şi închipuie. Dar pentru ce făcuse un copil?… Această monstruozitate sufletească i se părea cu totul de neînţeles – atât de neînţeles! nu, ea, în fond, nu o considera pe Krista drept copilul lui.

— Am impresia că sunteţi obosită astăzi! spuse compătimitor generalul.

Acest general uriaş, cu cap ca de taur şi parcă fără gât, cu umeri largi, pe care ar fi putut să poarte un munte, umbla în nişte papuci de spital de culoarea şoarecelui, încât ai fi zis că i-a şterpelit de la vreun sanatoriu militar. Foarte ciudat general. Privirea lui era şi blajină, şi puţin neliniştită, şi suspicioasă totodată, ca a unor oameni naivi, care se tem veşnic să nu-i ia cineva în râs. Avea în faţă o grămadă de creioane ideal ascuţite, deşi scria la maşină. Iar la maşină scria de parcă ar fi izbit pe careva cu capul de duşumele, în felul acesta cu totul aparte scrisese un volum gros de memorii din viaţa de partizan, iar acum îl termina pe al doilea. Maria îi citise cu câteva luni în urmă

cartea, rămânând uluită. O limbă destul de greoaie, epitetele Păreau nişte mingi de biliard care saltă de cum le atingi, existau şi încercări de

l

metaforă. Dar chipurile personajelor erau atât de vii şi perceptibile, de parcă ţâşneau ca nişte şoricei de sub clapele ţăcănitoare ale maşinii de scris.

— Nu sunt, răspunse ea. Dar astăzi am avut o întâlnire destul de neplăcută.

— Sunteţi exagerat de sensibilă, spuse generalul. Eu nici măcar nu îndrăznesc să tuşesc în prezenţa dumneavoastră. Cum tuşesc, săriţi în sus.

Asta era adevărat – tuşea o făcea să tresară ca descărcarea unei baterii şi o izbea totdeauna pe neaşteptate.

— Nu-i bine ca omul să fie atât de sensibil, adăugă el.

— Ba-i bine!

Generalul îşi vârî degetele în părul tare ca peria de sârmă. Expresia sa implacabilă, încăpăţânată, se înmuiase simţitor de data aceasta.

— Mă rog, s-ar putea să aveţi dreptate! Doar călăii fascişti erau mai în sensibili chiar decât talpa piciorului. Când nu ne lichidau, bineînţeles. Iar când ne-a venit nouă rândul – plângeau ca nişte copii. Nadka! chemă el nu prea tare.

— Ce e? se auzi distinct un glas de femeie, de undeva dintr-o cameră
apropiată.

— Ce-i cu cafeaua?

— Auuu! se auzi glasul, ceea ce însemna că biata cafea dăduse demult în foc. Prin apartament alergau paşi, şi vitrina de cristal a bibliotecii prinse să zăngănească uşor.

— Să continuăm? întrebă el într-o doară.

Nici ea nu avea chef de lecţii. Când nu era pregătit, generalul o privea cu ochi de vinovat, ca un mare zăvod fără minte, care ar fi devorat pisicul stăpânului.

— Trebuie să continuăm!

— Şi de ce trebuie?

— Vedeţi, întrebarea asta mi-o pun şi eu – de fapt, la ea vă

folosește dumneavoastră engleza asta?

Generalul se îmbufna nițel:

— Pentru că numai cu asta se ridică fiul meu cu un cap deasupra mea.

Și-mi ajunge cât caz a făcut el de limbile pe care le știe. Să-i iasă din minte că nu-s în stare să învăţ şi eu o limbă străină! Ba bine că nu… Am zăcut eu trei zile într-un aluniș cu o rană mare cât o piatră de caldarâm şi tot m-am des curcat. Aşa că mare lucru o fi pentru mine o limbă străină…

Aşadar, lecţia continuă. Când terminară, în sfârşit, generalul arăta ca după o baie la saună. Maria n-apucă nici măcar să-şi bea toată cafeaua, îngrijorată de soarta sarmalelor ei. Le găsi arse, bineînţeles, sfara se întinsese prin toată casa, dar Krista doar îşi freca năsucul, habar neavând ce se întâmplă.

— Vai de capul vostru, fetele din ziua de azi! zise Maria indignată. N-ai simţit că se arde mâncarea? Trebuia s-o iei de pe foc.

— N-am observat! răspunse fata pe un ton de vinovăție.

— Nici dacă's – ar fi aprins casa n-ai fi observat nimic. Acum n-ai decât să mănânci sarmale arse, poate-ţi vine mintea la cap!

Dar nu-şi puse în aplicare ameninţarea, făcu repede nişte ochiuri pentru fată, iar pentru ea îşi alese sărmăluţele de deasupra, care, deşi nu erau chiar arse, se deosebeau prea puţin de cele de pe fundul cratiţei. Dar mama era obişnuită cu felul acesta de mâncare. mesteca automat, stăpânită de gândurile sale. Cu regimul acesta este într-adevăr foarte greu ca o ființă omenească să se în grase, într-un târziu. Îşi ridică ochii din farfurie.

— Tinka, vrei să mergem la film deseară?

— Mămico, te rog foarte mult să nu mergem. Nu-i niciun film ca lumea săptămâna asta.

— Nu ți-e rușine!… Dar „Satiricon”?

— Acolo nu se găsesc bilete.

Mama o privi insistent, de data asta era, într-adevăr, destul de supărată.

— Te-ai învăţat să şi minţi. Ce te costa să-mi spui că deseară ai o întâlnire.

Cuvintele astea veniră atât de brusc, încât Krista îngheţă de

frică.

— Şi, în general, ar fi timpul să termini cu comedia asta! continuă ner voasă mama. Nu sunt o troglodită, îmi dau şi eu seama că ai nevoie de prietenia cuiva.

— Mamă, dar eu…

— Nu-ţi cer socoteală! o întrerupse maică-sa. Dar nici să fiu minţită nu vreau. Şi nici să te minţi pe tine însăţi. Eu sunt prea mulţumită să ştiu că eşti cu capul pe umeri.

Maria înţepă cu dezgust o sărmăluţă. Şi nu-şi mai ridică privirea la fiica ei, dar simţea că şi fata încetase să mănânce.

— Mămico! începu Krista şi se opri brusc.

— Ce – mămico?!

— Mămico, draga mea, mie îmi era teamă să nu te amarase.

— Îţi cunoşti grozav de bine mama! De ce să mă amărăşti? Dar, mă rog, ai posibilitatea s-o faci pe viitor.

— Nici vorbă de aşa ceva! se împotrivi pătimaş Krista.

— Bine, să considerăm că n-am discutat nimic. Iar pentru mâine îţi promit că-ţi fac şniţele.

Era lucrul cel mai bun pe care-l putea face, iar Krista ştia perfect asta.

Dar seara fata merse cu Saşo la cinema fără nicio reticenţă, şi încă la –, Satiricon”, pe care biata ei mamă avea să-l scape pentru totdeauna. Sala era friguroasă, aşa că ieşiră de acolo cu nasurile învineţite şi guturaiul gata stârnit. Dădură fuga la „Varşovia”, să-şi încălzească picioarele amorţite. Cerură câte un ceai fierbinte cu rom şi-l băură pe nerăsuflate, încât Krista se aprinse la faţă până la lobul urechilor. Şi poate tocmai romul a fost de vină că ea s-a trezit dintr-odată vorbind:

— Ţuţulc. cred că mama ştie ceva despre noi.

Tânărul se încrunta:

— Şi ce dacă ştie?

— Nimic.

— Şi-apoi, nu pricep ce rocă rara este maică-ta… Şi în ce secol trăieşte?

— Te rog să nu vorbeşti astfel despre dânsa! răspunse Krista jignită.

— Îmi propusesem ca, în general, să nu mai scot un cuvânt despre ea.

— Poate şi eu sunt de vină că nu ţi-o prezint într-un mod inteligent. Dar să ştii că este o femeie foarte bună.

— Te cred fără discuţie! replică tânărul agasat.

Krista rămase o clipă pe gânduri, faţa parcă-i împietri, deveni încordată, chiar puţin speriată.

— Trebuie să-ţi spun ceva despre dânsa.

— Nu-i nevoie!

— Ba-i nevoie, în glasul ei era o notă de disperare şi tânărul o privi sur prins. Trăsăturile ei răvăşite exprimau ceva implorator şi spaima i se concentra în privire. Sunt obligată s-o fac! adăugă ea.

— Fie. fie, încuviinţă el repede. Dar nu te pierde cu firea.

— Nu – de ce?… îmi mai comanzi un ceai cu rom?

Pin a ce i se aduse ceaiul, ea nu scoase o vorbă şi nici măcar nu-l privi. Nicicând faţa ei nu i se păruse atât de înstrăinată şi rece. Când veni comanda, ea turnă romul în paharul cu ceai, avea mişcări agitate şi suspină. O aştepta un drum groaznic, povârnit şi presărat cu bolovăniş ascuţit ca vârfurile de e uţite.

— Nu m-ai întrebat niciodată cine e tata, începu ea atât de încet, încât el abia auzea ce spune.

Se întrebase de multe ori în sinea sa, deşi. evident, în zadar.

— Ştiu că ai tăi sunt despărţiţi. Nu-i destul oare?

— Mii de oameni sunt despărţiţi. Şi totuşi mama-i mamă şi tata – tată.

— Nu întotdeauna. Nici măcar tu nu vorbeşti de dânsul.

— Da, ai dreptate. Dar ce-aş putea vorbi când nu l-am văzut niciodată.

Saşo tresări şi făcu ochii mari.

— N-ai tată?

— Am. se înţelege că am! răspunse ea încruntându-se. Dar a fugit de la noi când eu aveam un an şi ceva. Poţi să-ţi imaginezi una ca asta? Şi n-a fugit într-o altă locuinţă sau într-un alt oraş… A fugit din Bulgaria.

Saşo o privea uluit, numai la aşa ceva nu se aşteptase. Totul în această mică familie inspira un atât de puternic sentiment de respect patriarhal. – Şi cum s-a întâmplat asta?

— Să-ţi povestesc cum. Bineînţeles, lucrurile astea nu le ştiu de la mama.
Ea nu pomencţ-te niciodată de tata, ca şi când nici n-ar fi existat.
— Înseamnă că nu-i marnă! rosti tânărul indignat. Mai degrabă o psihopată…
156

— Ia mai bine seama la tine dacă nu cumva eşti tu psihopat! replică fata cu asprime. Cum poate să-i spună unui copil adevărul? Mai ales când e vorba de un astfel de adevăr. Iar să umble cu minciuni nu se pricepe. Totdeauna a socotit că minciuna e mai periculoasă decât cel mai rău adevăr.
Tânărul se încruntă:
— Mă rog, dă-i drumul mai departe.
— Adevărul l-am aflat de la o mătuşă când eram încă) a liceu. Asta s-a făcut cu consimţământul mamei, dânsa a apreciat că-mi va veni mai uşor să aflu din gura altcuiva. Dar nu s-a gândit că mătuşa îmi va spune ceva mai mult decât ar fi dorit ea. Krista tăcu pentru o clipă, faţa ei era acum închisă şi ofilită, dă parcă vorbea unui străin, care nu avea s-o înţeleagă. Şi continuă cu aceeaşi stinghereală: Ca fată, mama era foarte frumoasă. Şi totodată foarte delicată şi emotivă. S-a căsătorit cu tata destul de târziu. Dar ca fată a avut o altă experienţă, nu mai puţin tragică. Era în anii războiului. La un bal, făcuse cunoştinţă cu un ofiţer din aviaţia de vânătoare, care o impresionase mai ales prin modestia fui. Nu semăna deloc cu ofiţerii ţarişti, care, cum spunea mătuşa, erau partea cea mai seacă a bunei societăţi de atunci. Nunta fusese fixată fulger – pentru săptămâna următoare. Nu era nimic de mirare în toată povestea asta, ea corespundea perfect caracterului amândurora. Nenorocirea se întâmplă chiar în ziua nunţii, o oră înainte de a fi trebuit să-şi părăsească postul. Logodnicul se ridicase cu avionul săn de vânătoare împotriva unei formaţii de bombardiere americane şi nu s-a mai întors. Krista sorbi o înghiţitură de ceai şi continuă cu o voce mult mai calmă şi mai fermă. Dar şi moartea lui a avut ceva tragic. Avionul său fusese atins, însă pilotul avea posibilitatea să se salveze, sărind cu paraşuta, de pildă. Dar el s-a aruncat cu avion cu tot asupra unei fortăreţe zburătoare americane şi ambele avioane s-au prăvălit în flăcări. Bunicul meu, care era un om cu vederi foarte progresiste, nu voia să-i comunice acest amănunt. Dar

oricum, ea tot l-a aflat din presă. Plângea mereu, neconsolată, repetând întruna: „De ce? De ce?”

— Cum – de ce? întrebă tânărul nedumerit.

— Vezi cât eşti de… începu Krista aproape înfuriată, dar se opri imediat.

Şi continuă cu aceeaşi voce monotonă, calmă: Scurta întrebare „de ce” nu se referă, se înţelege, la nenorocirea însăşi. Ci la sensul ei adânc. De ce n-a rămas el credincios dragostei sale, făgăduinţei sale de bărbat? De ce a voit să piară într-un mod stupid, lipsit de sens? iată – asta n-a putut dânsa să-i ierte.

— Păi da, se înţelege, interveni el cu o ostilitate abia reţinută. La ce altceva te poţi aştepta din partea egoismului feminin?

— Dar tu nu înţelegi că el a acţionat ca un netot?

— Nu înţeleg! răspunse tânărul rece. Nu oricine-i în stare să-şi jertfească viaţa pentru ceva care e mai presus de puterile lui.

— Cum adică? Doar a luptat de partea nemților?

— Dar poate n-a gândit astfel… Poate a socotit că apără femeile și copiii
Bulgariei. Sau chiar propria lui logodnică.

— Tu nu vrei s-o înţelegi! rosti fata.

— Te înşeli! Dar cum a ajuns să se mărite cu taică-tău?

— De fapt, cele două nenorociri sunt strâns legate, continuă fără tragere de inimă Krista. După moartea aviatorului, mama nici nu a purtat doliu, nici nu i-a mai pomenit numele. Se pare însă că a fost mult timp tare abătută. Vreo zece ani în şir a trăit singură, ca o icoană, cum zice mătuşa. Târziu s-a măritat cu tata. Tot mătuşa mea zice că tata era. un bărbat foarte frumos, prezentabil, inteligent şi amuzant. Era de profesie avocat, şi în că din cei capabili. Sub pro tecţia socrului său, care pe atunci era vicepreşedintele Adunării Populare, a devenit curând jurisconsult într-un minister. La un an şi ceva după naşterea mea, a plecat în delegaţie peste hotare, de unde nu s-a mai întors. Dacă se ţine seamă de toate faptele lui, poţi deduce că s-a căsătorit cu mama pentru un singur scop – *s-o* poată întinde, într-un fel sau altul, din Bulgaria. Şi şi-a îndeplinit planul cu cel mai rece sânge posibil, deşi eu eram de-abia ieşită din scutece.

— Poate tocmai tu ai rost cauza – dacă orăcăiai toată noaptea.

— Am fost un copil cât se poate de cuminte, răspunse Krisa întristată. Şi acum regret asta. Dar oricum ai privi cele două cazuri, un lucru e clar – ea nu mai poate înţelege viaţa ca orice femeie obişnuită. Pentru că, în primul rând, nu e o femeie obişnuită.

Saşo pricepea că totul e foarte adevărat. Şi totuşi se simţea incapabil de o compasiune sinceră. Să fie el rău la suflet?… Un asemenea gând nu-i trecuse niciodată prin, cap. Simţea că trebuie să spună ceva, dar nu ştia ce. Într-un târziu, îşi luă inima în dinţi:

— În viaţa asta se întâmplă atâtea şi-atâtea. Chiar dacă la prima vedere nu observi nimic deosebit.

— Şi într-a ta, de pildă, ce s-a întâmplat?

— Ceva trebuie să se fi întâmplat…

Tăcură un timp amândoi.

— Când eram mică, mama mi-a spus odată că e adevărat că există şi rai, şi iad, zise fata într-un târziu. Dar nu în afară de noi, ci înăuntrul omului.

Şi-n mod sigur aşa este.

Saşo o conduse doar până la troleibuz, fiindcă îi promisese unchiului său că va trece pe la el. Oricum, întârziase – se apropia de zece. În timp ce se îndrepta într-acolo, se mai simţea uşor deprimat, abătut. Nici el singur nu-şi dădea seama de ce anume. Să fi luat oare această spovedanie ca un atentat la libertatea sa, ca un fel de obligaţie pe care încă nu era pregătit să şi-o asume? Nu înţelegea ce se petrece cu el. iar gândurile prezente îl înfrigu-rau parcă din ce în ce mai tare. Îşi ridică gulerul paltonului, începuseră să cadă fulgi uşori de zăpadă, o ninsoare rece, parcă uscată; vântul o risipea în fâşii afinate pe unde trotuarul făcea cutecute. Zăpada în oraşul acesta nu era

plăcută, curând se transforma într-o terciuială respingătoare, cafenie, umedă şi alunecoasă, pe care maşinile patinează, umplând văzduhul cu emanaţii otrăvite.

Când ureţi la etajul al patrulea, în faţa intrării dădu cu ochii de unchiul său şi de un bărbat pe care la început nu reuşi să-l recunoască. Era Avramov. bineînţeles, dar de ce faţa i se învineţise astfel? Şeful laboratorului se mulţumi să-l salute din cap, trecând pe lângă el, şi porni sumbru pe scări în jos. Puţin derutat la apariţia lui Saşo,

academicianul îi întinse brusc mina; dar strângerea aceea de mână bruscă şi stângace îi făcu totuşi o foarte plăcută impresie. Bătrânul avea o mână foarte frumoasă, niţel cam slabă, dar puternică. Da. *mea* m-i exista multă viaţă în mână lui, lucru ce îl uimi parcă. Şi odată ce făcuse prima greşeală, unchiul îşi întrebă nepotul tot pe un ton brusc:

— Ai cinat?

— Nu mi „e foame.

Nu-l invitase niciodată până acum nici la dejun, nici la cină. Ca tuturor oamenilor în vârstă. Îi plăcea, să mănânce singur.

— Vino să mă ajuţi. Maică-ta a pregătit nişte prepelişe.

Academicianul îl conduse în bucătărie şi săltă capacul unei cratiţe mari, emailate. Puse la înăbuşii întregi, cu cap cu tot, păsărelele arătau ca un morman macabru într-o cameră de gazare. Picioruşele lor, retezate scurt, păreau. că-i fac semne mustrătoare.

— Acum spune şi tu dacă omul nu-i cel mai josnic animal dintre toate fiarele! făcu unchiul lui dezgustat.

Dar Şase nu văzuse camere de gazare, şi nici imaginaţia nu-l ajuta în acest sens. Dimpotrivă, mâncarea i se păru deosebit de gustoasă.

— De ce-a venit Avramov? întrebă el.

— Părea foarte îngrijorat, răspunse unchiul său fără tragere de inimă. E de părere că în institut se pune la cale nu ştiu ce complot.

— Complot e cam tare spus… Dar că e ceva care seamănă a mârâială, de asta sunt cât se poate de sigur.

— De ce?

— Unchiule, la început chiar eu eram mai neliniştit. Cu atât mai mult, cu cât ştiam că eu însumi am stârnit încurcătura aceea stupidă. Dar acum, de –

când am mai apucat să cunosc oamenii de-aici, temerile astea mi se par inutile.

— Nu am niciun fel de temeri, rosti academicianul nemulţumit. Doar că nu-mi pot explica, vezi… hm! frământarea, dacă e să mă exprim mai

Politicos.

— Tocmai despre asta-i vorba, unchiule, că ai nimerit într-o gaşcă de t'listini. Majoritatea nu au nimic comun cu ştiinţa propriu-zisă. Şi-au găsit

Pur şi simplu un adăpost liniştit şi-şi văd de tihna lor. Biologia nu-i interesează câtuşi de puţin.

l

— Asta nu-i adevărat! rosti sever academicianul. Am câţiva colaboratori de toată isprava.

— Câţiva, se poate.

Academicianul rămase pe gânduri.

— Nu-i nicio logică în explicaţia ta. Dacă-şi văd de tihna lor. la ce bun să mânie?

— Pentru că le strici tihna. Vor mârâi un timp, apoi vor tăcea. După opinia lui Avramov, cine stă la baza acestui complot?

— Docentul Azmanov.

— Nu-mi vine să cred! comentă tânărul după o scurtă tăcere. Mi se pare un om energic.

— Şi ce dacă-i energic? Avramov e de părere că tocmai el e cel mai periculos carierist din institut.

— Nu-mi place cuvântul ăsta! spuse tânărul, încruntându-se. Cine-i carierist? Cine-i conştiincios şi-şi vede de treabă?

Academicianul dădu involuntar farfuria la o parte. Micul cap al păsării, pleşuv şi fără de ochi, năclăit de sos, îl dezgusta de-a dreptul.

— Exact pe dos! spuse el. Pe carierist nu-l interesează nimic altceva decât propria sa carieră.

— Şi pe mine mă interesează cariera mea.

Unchiul său îl privi nemulţumit.

— Dar ai fi în stare să iei locul cuiva care-i mai capabil decât tine? Să fii servil, să calomniezi, să n-ai o părere proprie?

— Cred totuşi că nu-i un astfel de om. Are poate un caracter mai agresiv, dar asta-i tot.

— Dacă vrei să ştii, pentru un om de ştiinţă nici asta nu-i prea bine. Cei exagerat de ambiţioşi sunt şi cei mai predispus! greşelilor. Natura e totdeauna mai bogată decât omul. Trebuie studiată conştiincios şi cu foarte mult respect.

Şi nu ca să te descoperi pe tine însuţi în ea.

Saşo nu era de acord, dar tăcu, nu spuse nimic. „Nu poţi atinge un scop mare dacă nu-l urmăreşti cu tenacitate. Mai bine să greşeşti, decât să baţi pasul pe loc. Toţi savanţii bătrâni parcă intră în panică în

faţa fenomenelor naturii. Şi se tem să nu formuleze vreo concluzie mai îndrăzneaţă. Materialul ştiinţific parcă-i inundă şi-i îneacă cu imensitatea sa. Un astfel de savant nu-i un savant adevărat", gândea el. Unchiul său îi intui, pare-se, cugetările eretice, căci adăugă în silă:

— Ia-l pe Avramov, de pildă. Nu-i un vultur. Şi totuşi s-a ridicat pe piscuri cu mult mai înalte decât ai atins tu.

— Dar eu încă n-am învăţat să zbor, replică tânărul în glumă. N-am făcut decât să mă ţin pe urmele tale.

Şi bineînţeles, acesta era cel mai bun mod de a-i închide unchiului gura. Mai vorbiră de una, de alta, apoi tânărul plecă. Academicianul străbătu încet încăperile goale. Era călduţ, becurile puternice. ale candelabrelor inundau

Interiorul cu lumina lor strălucitoare, în seara aceasta parcă nu-i plăcea să rămână singur cuc, doar cu gândurile ce-l tulburau. Iar dacă ar fi dat drumul la televizor – din lac în puţ, i s-ar fi făcut capul calendar de atâta vorbărie. Nici el singur nu pricepea de ce povestea respectivă îl deprimase în aşa măsură. Ştia foarte bine că nu are deloc nevoie nici de posturi, nici de institute… în interesul propriei sale activităţi, ar fi fost mai bine să-şi dea demisia. Bineînţeles, cu condiţia să fie lăsat să-şi termine în tihnă opera ştiinţifică. Dar cine putea să-i interzică aşa ceva unui savant de valoare mondială, oricâte calomnii s-ar isca pe seama lui?

Intră în dormitor, care strălucea de curăţenie de când era în grija surorii sale. Deschise totuşi fereastra, să aerisească. Afară vânt'ul contenise, zăpada se aşternea domol în curtea din spate, neîntinată încă de paşi. Dacă avea să continue astfel, până a doua zi va fi acolo un covor de toată frumuseţea, şi chiar şi stâlpii electrici vor avea căciuli albe şi ţuguiate. Cât de mult se deosebea noaptea asta rece şi proaspătă de cea din septembrie, pe care nu avea s-o uite nicicând.

Se întorsese agale pe străzile pustii, unde nu licărea nicio lumină. Nici în piaţă nu era ţipenie de om, doar în faţa clădirii miliţiei strălucea un bec aprins. La post stătea de pază un tânăr cu desăvârşire chel", îmbrăcat într-un frumos costum albastru, de sub care-i ieşea la iveală cămaşa albă. Aducea a avocat sau a medic aflat la început de carieră şi stând ca uitat acolo prin cine ştie ce concurs de împrejurări.

Dar academicianul observă că ţinea zdravăn automatul şi că privirea îi era pătrunzătoare. Urumov se opri nehotărât în dreptul lui; îşi simţea capul golit de idei.

— Ce doriţi, tovarăşe? întrebă tânărul.

— Pot să stau de vorbă cu comandantul dumneavoastră?

— În ce problemă?

— Într-una secretă, as zice. Trebuie să-i comunic ceva foarte important. Tânărul nu se miră câtuşi de puţin. Pesemne veneau zilnic oameni cu comunicări importante.

— Intraţi. Prima uşă la stânga.

În scaunul din antreul îngust, un tânăr sforăia în tihnă. Pe prima uşă din stânga sta scris îngrijit, cu creion roşu – „Comandant”. Şi uşa era somptuoasă – mare, de fag, cu un miner frumos de bronz. Clădirea fusese făcută pesemne pe la începutul secolului, ca local al administraţiei băilor. Pentru a nu trezi sentinela, bătu încet de tot şi intră. Se opri nehotărât în prag.

Încăperea era spaţioasă, cu pereţii ornamentaţi într-un ghips alb cu aurirea decolorată. Un policandru imens de cristal risipea o lumină slabă, mohorâtă, de la cele două-trei luminări artificiale încă rămase. Dar acest amănunt îl observă mult mai târziu, fiind impresionat, la început, de persoana comandantului, îndărătul biroului şedea o fată foarte tânără, cu o bluză de batist, încheiată la guler cu o foarte frumoasă broşa de demult. Ochii ei reci şi

albaştri se aţinteau asupra lui, dar parcă fără să-l vadă, pentru că tocmai în acea clipă vorbea la telefon.

— Şi ce dacă-i acţionar? înţelegeţi, tovarăşe Belcev, că trebuie să împărţii Yi ceva oamenilor. Aici nu s-au mai livrat cine ştie de când… Numai cu vorbe nu se poate, trebuie totuşi făcut ceva… Da, da, înţeleg foarte bine, şi ce dacă şi-a dat demisia? Păi, vă alegeţi un alt regent, pot să vi-l recomand pe unchiul meu… Nu-mi bat deloc joc, dumneavoastră vă bateţi joc de mine.

Vreţi să pornesc acum din casă-n casă şi să strâng la loc ceea ce am repar tizat? Trânti cu furie receptorul. Poftiţi, domnule profesor, i se adresă ea cu amabilitate. Cu ce vă pot fi de folos?

— Vreau să vorbesc cu comandantul.

— Eu sunt comandantul.

Urumov o privi neîncrezător. Şi de ce să nu fie comandant, dacă vorbeşte astfel cu centrul? La urma urmelor, e mai bine aşa, măcar ştie cu cine are să discute. Se apropie câţiva paşi şi se uită în jur după un scaun. Abia atunci observă că acolo se mai afla un om. Îngenunchease într-un colţ, cu spatele spre încăpere, cu mâinile albe ridicate în sus a rugăciune. Se ruga, într-adevăr, şi numai cu câteva cuvinte disperate şi plângăreţe. „Doamne Iisuse Hristoase, iartă-l pe păcătos! Doamne Iisuse Hristoase, iartă-l pe păcătos!”

— Nu-l băgaţi în seamă, zise fata uşor agasată. De două ore îmi bodogăneşte unul şi acelaşi lucru, îl cheamă Kozarev, poate îl ştiţi. Când îmi amintesc câtă importanţă îşi dădea, ce se mai fudulea.

Da, unul din foştii directori ai poliţiei, deşi Urumov nu-l cunoştea. Parcă tocmai ieşise de la o recepţie – cămaşă albă de mătase, pantofi de lac, pantaloni dungaţi întinşi la maximum pe fundul gras. Nu-i vedea faţa, dar chelia albă, ca de mort, din creştet, era scăldată de o sudoare unsuroasă. „Doamne Iisuse Hristoase, iartă-l pe păcătos!”

— Nici măcar o rugăciune nu ştie, rosti dispreţuitor fata. Luaţi loc pe scaunul acesta, domnule profesor.

Ea ti oferi un scaun obişnuit, ca de bucătărie, vopsit în galben, de părea un dovleac tăiat.

— Nu pot vorbi de faţa cu omul ăsta! zise profesorul.

— Aştept dintr-o clipă-ntr-alta să vie de la Sofia să-l ia. Au, probabil, vreo pană de cauciuc, sau cine ştie ce s-o fi întâmplat. Acuşi-acuşi scăpăm de el.

Apăsă pe un buton, afară ţârâi soneria care-i aminti brusc de tonul soneriilor de la cinematograf pe vremea tinereţii sale. Ce fioruri dulci de nerăbdare îi stârniseră pe atunci, şi-acum zbârnâitul acesta îl făcu doar să tresară, în timp ce aşteptau sentinela, Urumov zise:

— Am înţeles că aveţi neplăceri cu livrările.

— Mare porcărie! rosti supărată fata. Am confiscat stofă de la fabrica textilă a lui Razpopov. Şi-am împărţit-o populaţiei, se înţelege. Zâmbi uşor.

Cred c-am dat prea multă, dar nu despre asta-i vorba, întâmplarea face ca

unul dintre actualii regenţi să fie şi el acţionar. Şi ne bombardează cu ultimatumuri.

— Care anume?

Ea ezită o clipă, apoi adăugă stingherită:

— Colegul dumneavoastră, Venelin Ganev.

Când rămaseră singuri, el îi povesti amănunţit despre neaşteptata vizită nocturnă. Fata îl ascultă cu atenţie, dar Urumov rămase cu impresia că ştirea nu o surprindea. Doar faţa ei părea mai îngrijorată.

— Va trebui să aşteptaţi niţel.

Apucă receptorul şi ceru Sofia. Fu silit să asculte cu răbdare propria sa narare, transmisă fără urmă de panică. De partea cealaltă a firului urmară indicaţii destul de amănunţite. Glasul era însufleţit şi foarte ferm, dar nu desluşi din păcănitul receptorului decât câteva cuvinte izolate: „Cu multă grijă… numai dacă există… fără panică”. La sfârşit ea rosti – „Am înţeles, tovarăşe Golovanov!” şi puse receptorul în furcă.

— Vine Golovanov personal! rosti fata emoţionată. Ne-a spus să blocăm vila cu atenţie şi să nu întreprindem nimic fără el. Va trebui să-l aşteptăm.

Urumov nu întrebă cine-i acest Golovanov, dar putea, fireşte, să-şi dea seama. Cine ştie de ce, şi-l imagina cu ochii cenuşii, ras în cap şi cu o scurtă de piele. După vreo oră, în faţa comandamentului opriră două maşini „Steyer”, iar în încăpere intră un om mărunt şi încărunţit, cu un palton sifonat, de-ai fi zis că-i un cafegiu. Stătea prost de tot cu dantura, de unde-i venea fonfăneala.

— Bună seara, profesore, spuse el familiar şi-i întinse mâna. Noi ştim că se pune ceva la cale, dar nu ştim ce anume. Oricum, băieţii noştri din şcoală sunt preveniţi, aşa că orice surpriză este exclusă.

— Îi aşteptaţi să înceapă? întrebă mirat Urumov. Ca să aveţi dovezi?

— E adevărat că avem nevoie de dovezi, răspunse Golovanov. Nu-i putem aresta pe toţi comandanţii. Nimeni nu ne-ar îngădui aşa ceva. Dar s-ar putea prea bine să ne spună Kisiov despre ce-i vorba.

Uruniov rămase o clipă pe gânduri.

— Sper că n-o să mă puneţi faţă-n faţă cu el.

— Ne vom strădui se va scutim de o asemenea neplăcere. Dar dacă va fi totuşi… Dar nu cred, băieţii ăştia s-au dovedit a fi mai flecari decât călugării.

E suficient să apăsam pe buton ca să-şi dea drumul la gură şi să spună

nu numai ce-i întrebăm, ci şi ce nu-i întrebăm.

Golovanov ieşi imediat cu băieţii pe care-i adusese. După o jumătate de oră, toţi se întoarseră bosumflaţi – era clar că pasărea cu pricina îşi luase zborul.

— A adulmecat, pesemne, blocada, spuse Golovanov indispus. Kisiov e vulpoi bătrân.

Apoi se uită scurt la profesor şi adăugă:

— Nu-i bine să vă întoarceţi acolo. Vă vom da o altă locuinţă.